

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 15.07.1997
COM(97) 2007 τελικό

**Γνώμη της Επιτροπής
για την αίτηση προσχώρησης
της Λιθουανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση**

Περιεχόμενα

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- α) **Πρόλογος**
 - Η αίτηση προσχώρησης
 - Το πλαίσιο της γνώμης
 - Το περιεχόμενο της γνώμης

- β) **Σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Λιθουανίας**
 - Ιστορικό και γεωπολιτικό πλαίσιο
 - Η θέση της Λιθουανίας όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση
 - Συμβατικές σχέσεις
 - Προενταξιακή στρατηγική
 - Εμπορικές σχέσεις
 - Γενική εκτίμηση

B. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΗΣ

- 1. **Πολιτικά κριτήρια**
 - 1.1 **Δημοκρατία και κράτος δικαίου**
 - Οργάνωση του Κοινοβουλίου και της νομοθετικής εξουσίας
 - Λειτουργία του Κοινοβουλίου
 - Οργάνωση της εκτελεστικής εξουσίας
 - Λειτουργία της εκτελεστικής εξουσίας
 - Οργάνωση της δικαστικής εξουσίας
 - Λειτουργία της δικαστικής εξουσίας
 - 1.2 **Δικαιώματα του ανθρώπου και προστασία των μειονοτήτων**
 - Ατομικά και πολιτικά δικαιώματα
 - Οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα
 - Δικαιώματα και προστασία των μειονοτήτων
 - 1.3 **Γενική εκτίμηση**

- 2. **Οικονομικά κριτήρια**
 - 2.1 **Η οικονομική κατάσταση**
 - Γενικό πλαίσιο
 - Ελευθέρωση της οικονομίας
 - Σταθεροποίηση της οικονομίας
 - Διαρθρωτικές αλλαγές
 - Χρηματοπιστωτικός τομέας
 - Οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη

- 2.2 Η οικονομία υπό την προοπτική της προσχώρησης**
Εισαγωγή
Η ύπαρξη λειτουργικής οικονομίας της αγοράς
Η ικανότητα αντιμετώπισης των ανταγωνιστικών πιέσεων και των δυνάμεων της αγοράς
Προοπτικές και προτεραιότητες
- 2.3 Γενική εκτίμηση**
- 3. Ικανότητα ανάληψης των υποχρεώσεων του μέλους**
- 3.1 Εσωτερική αγορά χωρίς σύνορα**
Οι τέσσερις ελευθερίες
- Γενικό πλαίσιο
- Ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων
- Ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων
- Ελεύθερη κυκλοφορία υπηρεσιών
- Ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων
- Γενική εκτίμηση
Ανταγωνισμός
- 3.2 Καινοτομία**
Κοινωνία των πληροφοριών
Εκπαίδευση, κατάρτιση και νεολαία
Έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη
Τηλεπικοινωνίες
Οπτικοακουστικός τομέας
- 3.3 Οικονομικές και δημοσιονομικές υποθέσεις**
Οικονομική και Νομισματική Ένωση
Φορολογία
Στατιστικές
- 3.4 Τομεακές πολιτικές**
Βιομηχανία
Γεωργία
Αλιεία
Ενέργεια
Μεταφορές
Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις
- 3.5 Οικονομική και κοινωνική συνοχή**
Απασχόληση και κοινωνικές υποθέσεις
Περιφερειακή πολιτική και συνοχή
- 3.6 Ποιότητα ζωής και περιβάλλον**
Περιβάλλον
Προστασία των καταναλωτών
- 3.7 Δικαιοσύνη και εσωτερικές υποθέσεις**
- 3.8. Εξωτερικές πολιτικές**
Εμπόριο και διεθνείς οικονομικές σχέσεις
Ανάπτυξη
Τελωνεία
Κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας
- 3.9 Δημοσιονομικά θέματα**

Δημοσιονομικός έλεγχος
Επιπτώσεις στον προϋπολογισμό της Κοινότητας

4. Ικανότητα της διοίκησης να εφαρμόσει το κεκτημένο

4.1 Διοικητικές δομές

4.2 Διοικητική και δικαστική ικανότητα

4.3 Γενική εκτίμηση

Γ. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Παραρτήματα

Σύνθεση του Κοινοβουλίου

Ενιαία αγορά: Μέτρα Λευκού Βιβλίου

Στατιστικά στοιχεία

FINLAND

SWEDEN

ESTONIA

LATVIA

RUSSIA

RUSSIA

BELARUS

POLAND

GERMANY

CZECH REPUBLIC

UKRAINE

SLOVAKIA

AUSTRIA

HUNGARY

MOLDAVA

SLOVENIA

ROMANIA

CROATIA

BOSNIA AND
HERCEGOVINA

FRY

BULGARIA

ITALY

FYROM

ALBANIA

GREECE

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

α) Πρόλογος

Η αίτηση προσχώρησης

Μετά την αίτηση προσχώρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση που υπέβαλε η Λιθουανία στις 8 Δεκεμβρίου 1995, το Συμβούλιο Υπουργών αποφάσισε στις 29 Ιανουαρίου 1996 να εφαρμόσει τη διαδικασία του άρθρου Ξ της Συνθήκης, σύμφωνα με το οποίο ζητείται η γνώμη της Επιτροπής.

Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή υποβάλλει την παρούσα γνώμη, ανταποκρινόμενη στο αίτημα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Μαδρίτης, το Δεκέμβριο του 1995, για διατύπωση της γνώμης αυτής το συντομότερο δυνατό μετά την ολοκλήρωση της διακυβερνητικής διάσκεψης η οποία άρχισε τον Μάρτιο του 1996 και ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο του 1997.

Το πλαίσιο της γνώμης

Η αίτηση προσχώρησης της Λιθουανίας εξετάζεται παράλληλα με τις αιτήσεις των υπόλοιπων εννέα συνδεδεμένων χωρών. Η προσχώρηση της Λιθουανίας πρέπει να θεωρηθεί ως τμήμα μιας ιστορικής πορείας μέσω της οποίας οι χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης αφήνουν πίσω τους τη διαίρεση της ηπείρου, η οποία διήρκεσε περισσότερο από 40 χρόνια, και προσχωρούν στον χώρο ειρήνης, σταθερότητας και ευημερίας που δημιούργησε η Ένωση.

Στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Κοπεγχάγης, τον Ιούνιο του 1993, αναφέρεται ότι:

"Οι συνδεδεμένες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης που το επιθυμούν θα γίνουν μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η προσχώρηση θα πραγματοποιηθεί από τη στιγμή που μία συνδεδεμένη χώρα θα είναι ικανή να αναλάβει τις υποχρεώσεις του μέλους, δηλαδή εφόσον πληροί τις απαιτούμενες οικονομικές και πολιτικές προϋποθέσεις. Για τη συμμετοχή, η υποψήφια χώρα απαιτείται να έχει επιτύχει:

- τη σταθερότητα των θεσμών που εγγυώνται τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και το σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων.
- την ύπαρξη οικονομίας της αγοράς που να λειτουργεί, καθώς και την ικανότητα αντιμετώπισης της ανταγωνιστικής πίεσης και των δυνάμεων της αγοράς στα πλαίσια της Ένωσης.
- την ικανότητα να αναλάβει τις υποχρεώσεις του μέλους, μεταξύ των οποίων και την υιοθέτηση των στόχων της πολιτικής, οικονομικής και νομισματικής ένωσης.

Η ικανότητα της Ένωσης να απορροφήσει νέα μέλη χωρίς να επιβραδυνθεί η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αποτελεί ένα άλλο σημαντικό συνεκτιμητέο στοιχείο προς το συμφέρον τόσο της Ένωσης όσο και των υποψήφιων χωρών."

Με τη δήλωση αυτή καθορίστηκαν τα πολιτικά και οικονομικά κριτήρια βάσει των οποίων θα εξεταστούν οι υποψηφιότητες των συνδεδεμένων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης, το Δεκέμβριο του 1995, αναφέρθηκε στην ανάγκη, στο πλαίσιο της προενταξιακής στρατηγικής, "να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις προοδευτικής και αρμονικής ένταξης αυτών των κρατών, ιδίως χάρη:

- στην ανάπτυξη της οικονομίας της αγοράς,
- στην προσαρμογή των διοικητικών τους δομών,
- στη δημιουργία ενός σταθερού οικονομικού και νομισματικού περιβάλλοντος".

Στην παρούσα γνώμη, η Επιτροπή εξετάζει την αίτηση της Λιθουανίας βάσει του ιδιαίτερου περιεχομένου της, αλλά σύμφωνα με τα ίδια κριτήρια που εφαρμόζει και για τις άλλες αιτήσεις, για τις οποίες διατυπώνει ταυτόχρονα τη γνώμη της. Με τη διαδικασία αυτή, γίνεται σεβαστή η επιθυμία που είχε εκφραστεί κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης και η οποία συνίσταται στην ισότιμη μεταχείριση των αιτουσών χωρών.

Παράλληλα με τις γνώμες ανά χώρα, η Επιτροπή υποβάλλει ξεχωριστά στο Συμβούλιο, στο πλαίσιο της ανακοίνωσής της "Πρόγραμμα δράσης 2000", γενική εκτίμηση των αιτήσεων προσχώρησης και συστάσεις σχετικά με τη στρατηγική για μια επιτυχή διεύρυνση της Ένωσης. Ταυτόχρονα, παρουσιάζει αξιολόγηση των επιπτώσεων της διεύρυνσης επί των πολιτικών της Ένωσης.

Το περιεχόμενο της γνώμης

Στη διάρθρωση της γνώμης λαμβάνονται υπόψη τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Κοπεγχάγης. Στην παρούσα γνώμη :

- περιγράφονται οι μέχρι τώρα σχέσεις μεταξύ Λιθουανίας και Ένωσης, ειδικότερα στο πλαίσιο της συμφωνίας σύνδεσης·
- αναλύεται η κατάσταση όσον αφορά τις πολιτικές προϋποθέσεις στις οποίες αναφέρεται το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (δημοκρατία, κράτος δικαίου, ανθρώπινα δικαιώματα, προστασία των μειονοτήτων)·
- αξιολογούνται η τρέχουσα κατάσταση και οι προοπτικές της Λιθουανίας όσον αφορά τις οικονομικές προϋποθέσεις στις οποίες αναφέρεται το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (οικονομία αγοράς, ικανότητα αντιμετώπισης των ανταγωνιστικών πιέσεων)·
- εξετάζεται το θέμα της ικανότητας της Λιθουανίας να αναλάβει τις υποχρεώσεις του μέλους, τουτέστιν, το κεκτημένο της Ένωσης όπως αυτό εκφράζεται στη συνθήκη, στο παράγωγο δίκαιο και στις πολιτικές της Ένωσης·
- διατυπώνεται, τέλος, γενική εκτίμηση της κατάστασης και των προοπτικών της Λιθουανίας σε σχέση με τους όρους προσχώρησης στην Ένωση, και σύσταση όσον αφορά τις διαπραγματεύσεις προσχώρησης.

Στην αξιολόγηση της Λιθουανίας βάσει των οικονομικών κριτηρίων και της ικανότητάς της να τηρήσει το κοινοτικό κεκτημένο, η Επιτροπή έχει προσθέσει και αξιολόγηση των προοπτικών· με αυτήν επιχειρεί να εκτιμήσει την πρόοδο που μπορεί λογικά να αναμένεται ότι θα σημειώσει η Λιθουανία τα επόμενα χρόνια, πριν από την προσχώρηση, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι και το ίδιο το κοινοτικό κεκτημένο θα εξακολουθήσει να αναπτύσσεται. Για το σκοπό αυτό, και

χωρίς να προδικάζεται η πραγματική ημερομηνία προσχώρησης, η γνώμη διατυπώνεται με βάση μεσοπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα πέντε περίπου ετών.

Κατά την εκπόνηση της γνώμης, η Επιτροπή έλαβε πληθώρα πληροφοριών σχετικά με την κατάσταση της Λιθουανίας από τις αρχές της χώρας αυτής και παράλληλα χρησιμοποίησε πολλές άλλες πηγές πληροφοριών, μεταξύ των οποίων τα κράτη μέλη και πολλούς διεθνείς οργανισμούς.

β) Σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Λιθουανίας

Ιστορικό και γεωπολιτικό πλαίσιο

Η Λιθουανία είναι ένα μικρό κράτος στη Βαλτική Θάλασσα που έχει περίπου το μέγεθος της Ιρλανδίας, τόσο ως προς τον πληθυσμό όσο και ως προς την έκταση (3,7 εκατομμύρια· 65.200 km²). Συνορεύει με τη Ρωσία (Kaliningrad), την Πολωνία, τη Λευκορωσία και τη Λεττονία).

Η Λιθουανία έχει κρατική υπόσταση από το έτος 1009. Το Βασίλειο της Λιθουανίας ιδρύθηκε το 1251. Κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα, οι εμπορικοί δεσμοί μεταξύ βορειογερμανικών, πρωσικών και λιβονικών πόλεων των ακτών της Βαλτικής προήγαγαν την ανάπτυξη της λιθουανικής οικονομίας και ενίσχυσαν τους δεσμούς της με την υπόλοιπη Ευρώπη. Το 1569 ιδρύθηκε η Λιθουανοπολωνική Κοινοπολιτεία, η οποία όμως διαλύθηκε το 1795, όταν η Ρωσία κατέλαβε το σύνολο της λιθουανικής επικράτειας. Η Λιθουανία παρέμεινε υπό την κυριαρχία της Ρωσίας περισσότερο από έναν αιώνα. Στις 16 Φεβρουαρίου 1918, η Λιθουανία διακήρυξε την ανεξαρτησία της αντιμαχόμενη τις γερμανικές και σοβιετικές δυνάμεις για την εδραίωσή της. Μεταξύ των δύο παγκοσμίων πολέμων, η Λιθουανία υπήρξε ανεξάρτητο κράτος με υψηλό βαθμό ένταξης στην παγκόσμια οικονομία.

Η Λιθουανία προσαρτήθηκε διά της βίας από την Σοβιετική Ένωση το 1940, στη συνέχεια κατελήφθη από τη Γερμανία, από το 1941 έως το 1944. Η Σοβιετική Ένωση επέβαλε και πάλι την κυριαρχία της το 1944, παρά την μη αναγνώριση εκ μέρους των περισσότερων δυτικών κρατών. Κατά την σοβιετική περίοδο εγκαταστάθηκαν μεγάλες βιομηχανικές μονάδες εξαιτίας της συγκριτικά καλής υποδομής και του ειδικευμένου εργατικού δυναμικού της Λιθουανίας. Παρά την έλλειψη φυσικών πόρων αναπτύχθηκε ο ενεργειακός τομέας, ιδίως στον πυρηνικό κλάδο. Άλλοι σημαντικοί τομείς ήταν η γεωργία και η βιομηχανία τροφίμων.

Το 1989, έπειτα από λαϊκή αντίδραση, το κομμουνιστικό κόμμα υποχρεώθηκε να συναινέσει στη διεξαγωγή πολυκομματικών εκλογών, νικητής των οποίων ανεδείχθη το εθνικό κίνημα Sajudis. Το Ανώτατο Συμβούλιο κήρυξε στις 11 Μαρτίου την αποκατάσταση της ανεξαρτησίας. Έπειτα από βίαιες συγκρούσεις με σοβιετικές στρατιωτικές δυνάμεις κατά τη διάρκεια του 1990, περισσότερο από 90% του πληθυσμού υπερψήφισε σε δημοψήφισμα, την ανεξαρτησία, το Φεβρουάριο του 1991. Η Σοβιετική Ένωση αναγνώρισε την ανεξαρτησία της χώρας το Σεπτέμβριο του 1991, ενώ οι τελευταίες ρωσικές στρατιωτικές δυνάμεις εγκατέλειψαν τη Λιθουανία το 1992.

Η θέση της Λιθουανίας σχετικά με την ΕΕ

Από την αποκατάσταση της ανεξαρτησίας της το 1990 η Λιθουανία ακολούθησε ενεργό πολιτική για την ενίσχυση των πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών δεσμών της με την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και για τη στήριξη της ασφάλειας και σταθερότητάς της στις υπερατλαντικές δομές ασφαλείας. Στις 8 Δεκεμβρίου 1995 υπέβαλε αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ. Τον Ιούνιο του 1996, το λιθουανικό

κοινοβούλιο επικύρωσε τροποποίηση του άρθρου 47 του συντάγματος, επιτρέποντας την ιδιοκτησία γης σε αλλοδαπούς για εμπορικούς σκοπούς.

Η αποφασιστικότητα της Λιθουανίας να στραφεί προς την κατεύθυνση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης υπογραμμίστηκε από τον Πρόεδρο Algirdas Brazauskas κατά την ομιλία του προς το Διπλωματικό Σώμα της ΕΕ, στις 19 Απριλίου 1997: "Οι εμπνευστές της Συνθήκης της Ρώμης ξεπέρασαν τις συνέπειες του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου μόνο στο δυτικό μέρος της Ευρώπης. Σήμερα μας δίδεται η ευκαιρία να υπερβούμε τις συνέπειες του ψυχρού πολέμου σε πολύ μεγαλύτερη έκταση. Η Λιθουανία αγωνίζεται για δημοκρατία, ειρήνη και ευημερία - για τις αξίες που παράνομα μας αποστέρησαν επί δεκαετίες κατά το παρελθόν. Η Λιθουανία ατενίζει το μέλλον της μέσα στην οικογένεια των ενωμένων, ασφαλών και ακμαζόντων κρατών της Ευρώπης. Ένας από τους σημαντικότερους στόχους της εξωτερικής πολιτικής μας είναι να καταστεί η Λιθουανία πλήρες και αναπόσπαστο μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θεωρούμε την εισδοχή νέων μελών ως το πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση εξάλειψης μιας μείζονος συνέπειας του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου και του ψυχρού πολέμου που είχε διαιρέσει την Ευρώπη. Μπορούμε να πούμε ότι θα αποτελέσει την λυδία λίθο της πραγματικής προόδου της Ευρώπης προς την κατεύθυνση της ενοποίησης καθώς και της επικράτησης ιδεών που βασίζονται στις αξίες του γνήσιου δυτικού πολιτισμού και όχι του ωμού πραγματισμού.

"Έχουμε πλήρη επίγνωση ότι η δημιουργία της Ευρώπης του 21ου αιώνα δεν αποτελεί ζήτημα ούτε φιλανθρωπίας ούτε αλτρουισμού. Είναι πολύ θετικό το γεγονός ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης καθόρισε σαφή κριτήρια για την αξιολόγηση κάθε κράτους. Ακόμα και αν παίρναμε απόσταση από τα προβλήματα που συνδέονται με την προσχώρηση στην ΕΕ, οι παραπάνω απαιτήσεις διατηρούν τη σημασία τους καθώς μας παρέχουν τη δυνατότητα αυτοαξιολόγησης ως προς μελλοντικές προοπτικές."

Συμβατικές σχέσεις

Οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες και η Λιθουανία αποκατέστησαν διπλωματικές σχέσεις στις 27 Αυγούστου 1991. Στις 11 Μαΐου 1992 υπογράφηκε συμφωνία εμπορίου και συνεργασίας, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 1993. Οι σημερινές συμβατικές σχέσεις ρυθμίζονται από συμφωνία ελεύθερου εμπορίου που υπογράφηκε στις 18 Ιουλίου 1994 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1995. Η εν λόγω συμφωνία αποσκοπεί στην καθιέρωση ελεύθερου εμπορίου μεταξύ της ΕΕ και της Λιθουανίας εντός μεταβατικής περιόδου διάρκειας έως έξι ετών, σε ασυμμετρική βάση. Ορισμένοι τομείς (κυρίως υφαντουργία, γεωργικά προϊόντα και αλιεία) διέπονται από ειδικό καθεστώς. Η συμφωνία περιλαμβάνει επίσης διατάξεις που καλύπτουν θέματα πληρωμών, ανταγωνισμού και προσέγγισης των νομοθεσιών.

Το πρώτο εξάμηνο του 1995 πραγματοποιήθηκαν με τη Λιθουανία διαπραγματεύσεις για την Ευρωπαϊκή συμφωνία, η οποία υπογράφηκε στις 12 Ιουνίου 1995. Η Λιθουανία επικύρωσε 5 Αυγούστου 1996 τη συμφωνία, η οποία θα τεθεί σε ισχύ με την ολοκλήρωση της επικύρωσής της από όλα τα κράτη μέλη. Στη συνέχεια, η Ευρωπαϊκή Συμφωνία θα αντικαταστήσει τη συμφωνία εμπορίου και συνεργασίας και τη συμφωνία περί ελεύθερου εμπορίου.

Αφού τεθεί σε ισχύ, η Ευρωπαϊκή συμφωνία θα αποτελέσει τη βάση των σχέσεων μεταξύ της Λιθουανίας και της Ένωσης. Σκοπός της είναι να αποτελέσει πλαίσιο πολιτικού διαλόγου, να προωθήσει την επέκταση των εμπορικών και οικονομικών σχέσεων μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, να αποτελέσει βάση για την τεχνική και χρηματοοικονομική βοήθεια της Κοινότητας, καθώς και κατάλληλο πλαίσιο για υποστήριξη της σταδιακής ένταξης της Λιθουανίας στην Ένωση. Το θεσμικό πλαίσιο της συμφωνίας προβλέπει τον απαραίτητο μηχανισμό για εφαρμογή,

διαχείριση και παρακολούθηση σε όλους τους τομείς των σχέσεων. Τα θέματα εξετάζονται σε τεχνικό επίπεδο από υποεπιτροπές. Η επιτροπή σύνδεσης, σε επίπεδο ανωτέρων υπαλλήλων, εξετάζει τα ζητήματα εις βάθος και συχνά εξευρίσκει λύσεις σε θέματα που προκύπτουν στο πλαίσιο της συμφωνίας. Το Συμβούλιο Σύνδεσης, σε υπουργικό επίπεδο, εξετάζει το συνολικό καθεστώς των σχέσεων και παρέχει την ευκαιρία ανασκόπησης της προόδου της Λιθουανίας κατά την προετοιμασία της για την προσχώρηση.

Για τη διαχείριση και την εφαρμογή της πολιτικής της σχετικά με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, η κυβέρνηση συγκρότησε το 1996 κυβερνητική επιτροπή για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, προεδρευόμενη από τον Πρωθυπουργό. Ο συντονισμός όλων των δραστηριοτήτων που συνδέονται με την ολοκλήρωση είναι αρμοδιότητα της Διεύθυνσης Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης στο Υπουργείο Εξωτερικών. Το 1997 ιδρύθηκε νέο Υπουργείο Ευρωπαϊκών Υποθέσεων, για την παρακολούθηση και τον έλεγχο συμβατότητας των νομοσχεδίων με την κοινοτική νομοθεσία. Στις αρχές του 1997 συστήθηκε διυπουργική αντιπροσωπεία για τις διαπραγματεύσεις και την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία βρίσκεται στην πορεία οριστικοποίησης της εθνικής στρατηγικής για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, συμπεριλαμβανομένων στόχων και χρονοδιαγραμμάτων.

Η προενταξιακή στρατηγική

Εφαρμογή της συμφωνίας περί ελευθέρου εμπορίου και του Λευκού Βιβλίου

Η συμφωνία περί ελευθέρου εμπορίου λειτουργεί συμβαδίζοντας πλήρως με το συμφωνημένο χρονοδιάγραμμα. Εν αναμονή της έγκρισης συμπληρωματικού πρωτοκόλλου (υπό κατάρτιση), έχουν θεσπισθεί αυτόνομα μέτρα για αγροτικά προϊόντα, κατεργασμένα αγροτικά προϊόντα, υφαντουργία και αλιεία ώστε να προσαρμοσθεί η συμφωνία στη διεύρυνση της Ένωσης και την ολοκλήρωση του κύκλου της Ουρουγουάης. Κανονισμοί σχετικά με τις επιχειρήσεις και την κρατική βοήθεια βρίσκονται υπό κατάρτιση. Την 1η Απριλίου 1997 τέθηκε σε ισχύ νέο πρωτόκολλο περί κανόνων καταγωγής παρέχοντας τη δυνατότητα δημιουργίας πανευρωπαϊκής συσσώρευσης των κανόνων καταγωγής. Συνεχίζονται οι συζητήσεις για την επέκταση του πρωτοκόλλου 1 περί εμπορίου υφαντουργικών προϊόντων έπειτα από την 31η Δεκεμβρίου 1997, ημερομηνία εκπνοής του. Το Μάρτιο του 1997 έπεται η συμφωνία σχετικά με τον καθορισμό του αγροτικού συντελεστή που ισχύει για βασικά αγροτικά προϊόντα που παράγονται στην Κοινότητα, σύμφωνα με το πρωτόκολλο 2.

Άλλα κύρια θέματα που εξετάζονται στο πλαίσιο της συμφωνίας είναι: προσέγγιση των νομοθεσιών και προενταξιακή στρατηγική, μακροοικονομική πρόοδος, σχέσεις της Λιθουανίας με τους γείτονές της, το άνοιγμα κοινοτικών προγραμμάτων, η τελωνειακή συνεργασία, θέματα πιστοποίησης και τυποποίησης, συνεργασία σε θέματα τρίτου πυλώνα και εμπορικά θέματα. Οι κοινές επιτροπές, η διακοινοβουλευτική επιτροπή και οι τεχνικές ομάδες εργασίας συνεδριάζουν τακτικά.

Στο Λευκό Βιβλίο του 1995 της Επιτροπής σχετικά με την εσωτερική αγορά καθορίζεται η νομοθεσία που θα πρέπει οι υποψήφιες χώρες να μεταφέρουν και να εφαρμόσουν ώστε να υλοποιηθεί το *κεκτημένο*, ενώ προσδιορίζονται βασικά στοιχεία για την πραγμάτωση της ενιαίας αγοράς (γνωστά ως μέτρα πρώτης φάσης) για τα οποία θα απαιτηθεί κατά προτεραιότητα αντιμετώπιση. Η Λιθουανία έχει αποδώσει ιδιαίτερη σημασία στη διαδικασία αυτή. Έχουν συγκροτηθεί δέκα ομάδες εργασίας στα υπουργεία που ασχολούνται με την υλοποίηση των συστάσεων της Λευκής Βίβλου της Επιτροπής. Το Κοινοβούλιο επικύρωσε το Σεπτέμβριο του 1996 εθνικό πρόγραμμα εναρμόνισης της νομοθεσίας, όπου καθορίζονται χρονοδιαγράμματα για την εναρμόνιση με την κοινοτική νομοθεσία. Το πρόγραμμα

αυτό εντάσσεται στη συνολική στρατηγική για προσέγγιση των νομοθεσιών, στόχος της οποίας είναι να τεθεί σε ισχύ έως το 2000 η κοινοτική νομοθεσία περί εσωτερικής αγοράς. Έχει ήδη επιτευχθεί πρόοδος σε σειρά τομέων, συμπεριλαμβανομένου του τραπεζικού, των ασφαλίσεων, του τελωνειακού, του φορολογικού, των μεταφορών, του περιβάλλοντος και της προστασίας των καταναλωτών.

Η συμφωνία περί ελεύθερου εμπορίου μεταξύ ΕΚ και Λιθουανίας λειτουργεί καλά. Η επίλυση όλων των προβλημάτων κατέστη δυνατή κατά τρόπο ομαλό και εποικοδομητικό. Σε ορισμένους τομείς η συνεργασία έχει ήδη προχωρήσει πέραν των απαιτήσεων της συμφωνίας. Παρέχεται έτσι καλή βάση για βελτιωμένο επίπεδο συνεργασίας και υλοποίησης, που θα απαιτηθεί βάσει της ευρωπαϊκής συμφωνίας.

Διαρθρωμένος διάλογος

Η Λιθουανία έχει συμμετάσχει στον διαρθρωμένο διάλογο έπειτα από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Καννών, το 1995. Είχε ενεργό συμμετοχή στον πολιτικό διάλογο καθώς και στους λοιπούς τομείς που καλύπτονται.

Phare

Η τεχνική και χρηματοοικονομική βοήθεια της ΕΕ προς τη Λιθουανία άρχισε βάσει του προγράμματος TACIS του 1991 και επεκτάθηκε στα πλαίσια του Phare από το 1992. Κατά την περίοδο 1992-1996 το πρόγραμμα Phare διέθεσε 179 MECU στη Λιθουανία· το 1997 διατέθηκαν κονδύλια ύψους 46 MECU. Οι κύριοι τομείς δραστηριότητας ήταν: μεταρρύθμιση του νομικού και θεσμικού πλαισίου· υποδομή, αναδιάρθρωση και ιδιωτικοποιήσεις, καθώς και θέματα τρίτου πυλώνα. Το πρόγραμμα Phare είχε ιδιαίτερα αποτελέσματα στην ανάπτυξη των ΜΜΕ και στη μεταρρύθμιση της φορολογίας και των τελωνείων.

Βάσει του προγράμματος διασυνοριακής συνεργασίας χορηγήθηκαν άνω των 15 MECU από το 1994 για επενδύσεις υποδομής και διαχείριση ανατολικής μεθορίου ΕΕ-Λευκορωσίας. Η Λιθουανία παρουσιάζει υψηλή απορροφητικότητα όσον αφορά συμβάσεις και εκταμιεύσεις.

Συμμετοχή σε κοινοτικά προγράμματα

Η Λιθουανία θα επιλεγεί για συμμετοχή σε κοινοτικά προγράμματα μόλις τεθεί σε ισχύ η Ευρωπαϊκή συμφωνία. Έχει ήδη υποβάλει υποψηφιότητα στα προγράμματα Socrates, Leonardo, Media, Νεολαία για την Ευρώπη, SAVE II, Raphael, Καλειδοσκόπιο, LIFE και Ariane. Στον εθνικό προϋπολογισμό του 1998 έχουν προβλεφθεί κονδύλια ώστε η χώρα να ανταποκριθεί στις δημοσιονομικές υποχρεώσεις που συνεπάγεται η συμμετοχή.

Εμπορικές σχέσεις

Το εμπόριο μεταξύ ΕΕ και Λιθουανίας παρουσίασε ταχεία ανάπτυξη. Οι κοινοτικές εξαγωγές υπερτριπλασιάστηκαν μεταξύ 1992 και 1994, ανερχόμενες σε 724 MECU. Οι εξαγωγές της Λιθουανίας προς την ΕΕ κατά την ίδια περίοδο αυξήθηκαν σε ποσοστό 30%, σε ύψος 750 MECU. Οι κύριες κοινοτικές εξαγωγές είναι μηχανές και ηλεκτρικός εξοπλισμός, αγροτικά προϊόντα και προϊόντα υφαντουργίας. Οι κύριες εξαγωγές της Λιθουανίας είναι ορυκτά και βασικά προϊόντα και χημικές ουσίες. Η πρώην Σοβιετική Ένωση και η ΕΕ έχουν περίπου το ίδιο μερίδιο στο εξαγωγικό εμπόριο της Λιθουανίας.

Από του τέθηκε σε ισχύ, τον Ιανουάριο του 1996, η συμφωνία περί ελεύθερου εμπορίου μεταξύ Λιθουανίας, Λεττονίας και Εσθονίας και, το 1997, για αγροτικά

προϊόντα, το εμπόριο μεταξύ των τριών αυτών χωρών αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά. Το εμπόριο με την Πολωνία παρουσίασε αλματική αύξηση έπειτα από την υπογραφή της συνθήκης φιλίας και συνεργασίας και τη συμφωνία περί ελεύθερου εμπορίου μεταξύ Λιθουανίας και Πολωνίας του 1996. Η Λιθουανία αναμένει επίσης να προσχωρήσει στην Κεντροευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών (ΚΕΖΕΣ) το 1997.

Γενική εκτίμηση

Οι σχέσεις με την ΕΕ παρουσίασαν καλή εξέλιξη έπειτα από την αποκατάσταση της ανεξαρτησίας της Λιθουανίας. Δεν προβλέπονται καθυστερήσεις για την καθιέρωση ελεύθερου εμπορίου στα βιομηχανικά προϊόντα έως το 1999, όπως προβλέπεται από τη συμφωνία περί ελεύθερου εμπορίου. Τα διάφορα θέματα που αντιμετωπίστηκαν στο πλαίσιο της συμφωνίας περί ελεύθερου εμπορίου επιλύθηκαν κατά αποτελεσματικό τρόπο. Η συνεργασία θα βελτιωθεί περαιτέρω με τη θέση σε ισχύ της Ευρωπαϊκής συμφωνίας με τη Λιθουανία.

B. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΗΣ

1. Πολιτικά Κριτήρια

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης αποφάσισε ορισμένα "πολιτικά" κριτήρια για την προσχώρηση των υποψηφίων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης: να διαθέτουν "σταθερά θεσμικά όργανα που θα εγγυώνται τη δημοκρατία, τα πρωτεία στο δίκαιο, τα δικαιώματα του ανθρώπου, το σεβασμό των μειονοτήτων και την προστασία τους".

Για να προβεί στην αξιολόγηση που της είχε ζητηθεί προς το σκοπό αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στηρίχθηκε σε πολυάριθμες πηγές πληροφοριών: στην απάντηση των αρχών της Λιθουανίας στο ερωτηματολόγιο που τους είχε αποστείλει τον Απρίλιο του 1996 οι υπηρεσίες της Επιτροπής, στην παρακολούθηση διμερών συναντήσεων, στις αναλύσεις των πρεσβειών των κρατών μελών και της αντιπροσωπείας της Επιτροπής, τις αξιολογήσεις των διεθνών οργανισμών (ιδιαίτερα του Συμβουλίου της Ευρώπης και της ΣΥΕΚ), σε εκθέσεις μη κυβερνητικών οργανώσεων κλπ.

Η ανάλυση που επιχειρείται εδώ προβαίνει σε συστηματική εξέταση, των κυρίων στοιχείων οργάνωσης και λειτουργίας των δημοσίων αρχών και των μηχανισμών προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Δεν περιορίζεται σε τυπική περιγραφή αλλά επιζητεί να αξιολογήσει την πραγματική λειτουργία της Δημοκρατίας και του κράτους δικαίου.

Η αξιολόγηση αυτή αφορά την κατάσταση που παρατηρείται τον Ιούνιο του 1997. Δεν προβαίνει σε λεπτομερή εξέταση των μεταβολών που επήλθαν από την πτώση του κομμουνιστικού καθεστώτος ή που έχουν αναγγελθεί για το μέλλον, ακόμη και αν η πρόθεση να μεταρρυθμιστεί ο τάδε ή ο δείνα τομέας έχει ληφθεί τις περισσότερες φορές υπόψη στην παρούσα αξιολόγηση. Η κατάσταση της διοίκησης αναφέρεται απλώς σε χονδρικές γραμμές και θα αποτελέσει το αντικείμενο πιο διεξοδικών αναλύσεων στο κεφάλαιο 4.

1.1 Δημοκρατία και κράτος δικαίου

Η Λιθουανία υιοθέτησε με δημοψήφισμα τον Οκτώβριο του 1992 νέο Σύνταγμα, με το οποίο θεσπίζεται η κοινοβουλευτική δημοκρατία. Τα θεσμικά όργανα της Λιθουανίας λειτουργούν κανονικά, οι διάφορες δε αρχές μεριμνούν για τα όρια των αρμοδιοτήτων τους και για τη συνεργασία μεταξύ τους.

Οργάνωση του Κοινοβουλίου και της νομοθετικής εξουσίας

Το Κοινοβούλιο περιλαμβάνει μόνον ένα σώμα - το Seimas - απαρτιζόμενο από 141 μέλη. Τα μέλη εκλέγονται για 4 έτη με μικτή ψηφοφορία: 71 βουλευτές εκλέγονται με ενιαίο πλειοψηφικό σύστημα σε 2 γύρους και οι υπόλοιποι 70 με αναλογική σε εθνική βάση, με ελάχιστο όριο 5% των ψήφων για να αντιπροσωπευθούν (4% πριν το 1996). Για τις μειονότητες δεν υπάρχουν ιδιαίτεροι κανόνες για να εξασφαλίσουν την αντιπροσώπευσή τους (πριν από το 1996, ένα ψηφοδέλτιο που αντιπροσώπευε μια μειονότητα χρειαζόταν μόνο το 2% των ψήφων).

Το Seimas μπορεί να αποφασίσει τη διοργάνωση πρόωγως εκλογών εφόσον το αποφασίσει η πλειοψηφία των 2/3 των μελών της. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί επίσης να αποφασίσει τη διάλυση της Βουλής εάν αυτός αρνηθεί να δώσει το χρίσμα στη νέα κυβέρνηση ή, κατ' αίτηση της κυβέρνησης, εάν το Seimas τον ανατρέψει. Η διάλυση δεν μπορεί να επέλθει στους 6 τελευταίους μήνες της θητείας

του Προέδρου της Δημοκρατίας ή εάν έχουν διεξαχθεί προηγουμένως πρόωρες εκλογές στους 6 παρελθόντες μήνες.

Οι βουλευτές απολαμβάνουν του συνήθους καθεστώτος ασυλίας. Η συμμετοχή της αντιπολίτευσης στη λειτουργία των θεσμικών οργάνων είναι αναγνωρισμένη. Εκφράζεται ιδίως με τη συγκρότηση κοινοβουλευτικών επιτροπών έρευνας στις οποίες συμμετέχουν αντιπρόσωποι από όλες τις πολιτικές ομάδες.

Οι πολυάριθμοι πολιτικοί σχηματισμοί (24 κόμματα παρουσίασαν υποψηφίους στις τελευταίες βουλευτικές εκλογές του Νοεμβρίου 1996) μαρτυρούν ότι υπάρχει πραγματικός πολυκομματισμός στη Λιθουανία. Τα κόμματα δεν λαμβάνουν ενίσχυση από τον προϋπολογισμό του κράτους, ένα σχέδιο νόμου όμως επί του θέματος αυτού βρίσκεται υπό συζήτηση στο Seimas.

Το Seimas ασκεί νομοθετική εξουσία, μοιράζεται όμως το δικαίωμα πρωτοβουλίας με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, την Κυβέρνηση και 50.000 εκλογείς, οι οποίοι μπορούν να προτείνουν σχέδιο νόμου που το Seimas υποχρεούται να εξετάσει. Η κυβέρνηση διαθέτει ρυθμιστική εξουσία μόνον για να εξασφαλίσει την εφαρμογή των νόμων. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει την εξουσία να προβαίνει στις αναγκαίες πράξεις σε περίπτωση εξωτερικής επίθεσης ή σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, με την υποχρέωση να τις υποβάλει στο Seimas στην προσεχή συνεδρίασή του.

Δημοψήφισμα μπορεί να οργανωθεί κατ' αίτηση του Κοινοβουλίου ή 300.000 εκλογέων "στα πλέον σημαντικά θέματα για την ζωή του κράτους και του λαού" (άρθρο 9 του Συντάγματος). Μέχρι σήμερα, η διαδικασία αυτή χρησιμοποιήθηκε 7 φορές.

Λειτουργία του Κοινοβουλίου

Οι εκλογές του 1992 και του 1996 ήταν ελεύθερες και άδολες, κάθε φορά δε υπήρξε εναλλαγή στην εξουσία (την πρώτη φορά κέρδισε το Δημοκρατικό Εργατικό Κόμμα, τη δεύτερη ένας συντηρητικός συνασπισμός).

Το Κοινοβούλιο λειτουργεί υπό ικανοποιητικές συνθήκες: οι αρμοδιότητές του γίνονται σεβαστές και η αντιπολίτευση συμμετέχει κανονικά στις δραστηριότητές του.

Οργάνωση της εκτελεστικής εξουσίας

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκλέγεται με απευθείας καθολικές εκλογές για μία διάρκεια 5 ετών ανανεώσιμη μια φορά. Σε περίπτωση διάλυσης του Seimas που την προκηρύσσει ο Πρόεδρος, το νέο κοινοβούλιο που θα εκλεγεί μπορεί να προκαλέσει, με απόφαση κατά πλειοψηφία των 2/3 των μελών του, πρόωρες προεδρικές εκλογές. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ασκεί τις συνήθεις αρμοδιότητες του αρχηγού κράτους.

Η κυβέρνηση είναι υπόλογη ενώπιον του Seimas. Απαρτίζεται από έναν πρωθυπουργό και υπουργούς που ορίζει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αφού λάβει την εμπιστοσύνη του Κοινοβουλίου. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί επίσης, κατ' αίτηση του πρωθυπουργού, να ανακαλέσει υπουργούς.

Οι υπουργοί είναι προσωπικά υπόλογοι ενώπιον του Κοινοβουλίου. Η ποινική ευθύνη τους αναζητείται μόνον κατόπιν σύμφωνης γνώμης του Seimas ή του Προέδρου της Δημοκρατίας εφόσον το Κοινοβούλιο δεν συνεδριάζει.

Η διοικητική οργάνωση της χώρας βασίζεται σε αποκεντροποιημένα κλιμάκια της κεντρικής διοίκησης σε επίπεδο "κομητειών" (10) των οποίων οι υπηρεσίες είναι επιφορτισμένες να θέτουν σε εφαρμογή τις αποφάσεις και τις πολιτικές που αποφασίζονται σε κεντρικό επίπεδο. Κάθε "κομητεία" διευθύνεται από έναν κυβερνήτη που διορίζεται από την κυβέρνηση. Ο κυβερνήτης επικουρείται από μία συνέλευση των δημάρχων και των αντιδημάρχων των δήμων της περιφέρειάς του.

Στη Λιθουανία υπάρχει μόνο έναν επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης οι δήμοι (56 στον αριθμό κατανεμημένοι σε 44 διοικητικές περιφέρειες και 12 πόλεις). Διευθύνονται από τα δημοτικά συμβούλια που εκλέγονται με καθολική ψηφοφορία για μία διάρκεια 3 ετών και από έναν δήμαρχο τον οποίο ορίζει το συμβούλιο. Οι πράξεις τους ελέγχονται από αντιπρόσωπο της κυβέρνησης διορισμένο από την κυβέρνηση σε επίπεδο "κομητείας", ο οποίος όμως δεν τελεί υπό τον κυβερνήτη.

Η τοπική αυτοδιοίκηση της Λιθουανίας διαθέτει αρκετά ευρεία αυτονομία και είναι οικονομικά ανεξάρτητη.

Η δημόσια διοίκηση της Λιθουανίας διαθέτει εσωτερικό κανονισμό της δημόσιας διοίκησης που εκδόθηκε το 1995, ο οποίος διαχωρίζει τους υπαλλήλους που διορίζονται από την υπάρχουσα κυβέρνηση (που δεν έχουν εξασφαλισμένη μονιμότητα απασχόλησης) από τους υπαλλήλους που προσλαμβάνονται μόνιμα. Η Λιθουανία διαθέτει νομοθεσία για τη διαφάνεια της διοίκησης.

Ο στρατός, οι μυστικές υπηρεσίες και η αστυνομία είναι υπό τον έλεγχο της πολιτικής εξουσίας. Η αστυνομία αναδιαρθρώθηκε για να προσαρμοστεί καλύτερα στα νέα καθήκοντά της (ιδιαίτερα τη δίωξη του οργανωμένου εγκλήματος).

Λειτουργία της εκτελεστικής εξουσίας

Η εκτελεστική εξουσία λειτουργεί υπό ικανοποιητικές συνθήκες.

Οι τοπικές αρχές διαθέτουν κάποια αυτονομία, ακόμη και αν η κρατική διοίκηση που είναι αποκεντρωμένη σε επίπεδο "κομητείας" φαίνεται να διαθέτει σημαντικές αρμοδιότητες σε θέματα τοπικής διαχείρισης.

Παρά το γεγονός ότι για τους μόνιμους υπαλλήλους υπάρχει νόμος που καθορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, υφίσταται ακόμη σήμερα δυσαναλογία μεταξύ δικαιωμάτων, τα οποία όντως έχουν διευρυνθεί, και υποχρεώσεων οι οποίες εξακολουθούν ακόμη και σήμερα να είναι σε μεγάλο βαθμό τυπικές. Συγκεκριμένα, δεν υπάρχει κατάλληλος μηχανισμός που να θέτει σε εφαρμογή την ευθύνη των δημοσίων υπαλλήλων, οπότε το στοιχείο αυτό εμποδίζει να καταπολεμηθεί αποτελεσματικά η διαφθορά. Ωστόσο, τη στιγμή αυτή είναι υπό συζήτηση ένας κώδικας δεοντολογίας του δημόσιου τομέα στο Seimas και η κυβέρνηση έχει αναγγείλει την πρόθεσή της να δημιουργήσει υπηρεσίες ελέγχου που θα είναι επιφορτισμένες να ερευνούν τις μηνύσεις που κατατίθενται κατά της διοίκησης.

Η αστυνομία βρίσκεται σε μία διαδικασία αναδιάρθρωσης από τις αρχές του 1997 με σκοπό να προετοιμαστεί καλύτερα για την περάτωση των παραδοσιακών καθηκόντων της και να της επιτραπεί να αντιμετωπίσει νέες αποστολές (δίωξη του οργανωμένου εγκλήματος, έλεγχος της φοροδιαφυγής). Προς το παρόν δημιουργούνται μηχανισμοί αξιολόγησης της δράσης της και διαδικασίες που επιτρέπουν στους αστυνόμους να αναλάβουν τις ευθύνες τους.

Οργάνωση της δικαστικής εξουσίας

Η κατάσταση των δικαστικών οργάνων της Λιθουανίας επιβεβαιώνει την ανεξαρτησία τους. Βέβαια, οι εκτελεστικές και δικαστικές εξουσίες υπεισέρχονται σε σοβαρό βαθμό στη διαδικασία διορισμού των δικαστών (ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας με έγκριση του Κοινοβουλίου για τα εφετεία, ο Πρόεδρος μόνο για τα περιφερειακά και τοπικά δικαστήρια, το Κοινοβούλιο κατόπιν σύστασης του Προέδρου για τους δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου). Μια ειδική επιτροπή όμως δικαστών υποβάλλει συστάσεις στον Πρόεδρο για όλες τις πράξεις διαχείρισης του δικαστικού σώματος (διορισμοί, προαγωγές, μεταθέσεις ή ανακλήσεις). Οι δικαστές δεν έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν στις δραστηριότητες των κομμάτων και των πολιτικών οργανώσεων.

Η Εισαγγελία υπόκειται στον Εισαγγελέα ο οποίος διορίζεται και καθαιρείται από το Κοινοβούλιο και είναι υπόλογος σε αυτό. Οι εισαγγελείς είναι υπόλογοι ενώπιον των δικαστηρίων για τις πράξεις τους κατά τις εκδικάσεις υποθέσεων.

Για τις διοικητικές πράξεις, το Συνταγματικό Δικαστήριο είναι αρμόδιο να επαληθεύσει κατά πόσον οι πράξεις του Προέδρου της Δημοκρατίας και της κυβέρνησης είναι σύμφωνες προς το σύνταγμα κατόπιν αίτησης του 1/5 των βουλευτών. Οι αρχές της Λιθουανίας εκπονούν επίσης τη στιγμή αυτή έναν "κώδικα για τις παραβιάσεις του νόμου περί διοίκησης και διοικητικής διαδικασίας" με σκοπό να είναι δυνατόν να εκδικάζονται οι πράξεις της διοίκησης. Το σύνταγμα προσφέρει επίσης τη δυνατότητα δημιουργίας ειδικευμένων νομολογιών επί των διαφορών αυτών (άρθρο 111).

Η Λιθουανία δημιούργησε το Μάρτιο του 1994 κοινοβουλευτικούς Ombudsmen (5 "Ελεγκτές" διορίστηκαν για 4 έτη από το Seimas τον Δεκέμβριο του 1994). Είναι αρμόδιοι να εξετάζουν τις μηνύσεις που κατατίθενται κατά της διοίκησης, του στρατού και των τοπικών αρχών και μπορούν, με βάση τις έρευνές τους, να προσφύγουν στη δικαιοσύνη για να ζητήσουν την αποχώρηση του κατηγορηθέντος δημοσίου υπαλλήλου. Αντίθετα, δεν μπορούν να τους υποβληθούν διαμαρτυρίες που αφορούν τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, την κυβέρνηση ή τη δικαστική εξουσία.

Το Συνταγματικό Δικαστήριο, το οποίο συγκροτήθηκε το 1993, απαρτίζεται από 9 δικαστές που διορίζονται για μία θητεία μη ανανεώσιμη 9 ετών. Το Κοινοβούλιο διορίζει τους δικαστές κατόπιν πρότασης του Προέδρου της Δημοκρατίας, του Προέδρου του Seimas και του Προέδρου του Ανωτάτου Δικαστηρίου (κάθε μια δε από τις αρχές αυτές προτείνει το 1/3 των μελών του Δικαστηρίου). Το Συνταγματικό Δικαστήριο ελέγχει τη συνταγματικότητα των νόμων και των συνθηκών. Μπορεί να προσφύγει σε αυτό ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, η κυβέρνηση, το 1/5 των βουλευτών ή τα δικαστήρια. Είναι επίσης κριτής των προεδρικών και βουλευτικών εκλογών, της τυχόν ανικανότητα του Προέδρου της Δημοκρατίας να ολοκληρώσει τη θητεία του και των διαδικασιών "μομφής" κατά των μελών του Seimas ή οιασδήποτε άλλης πολιτικής προσωπικότητας. Οι αποφάσεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου είναι τελεσίδικες, εκτός από εκείνες που αφορούν την συνταγματικότητα μιας διεθνούς συνθήκης, των οποίων τα "συμπεράσματα" του δικαστηρίου μπορεί να ανατρέψει το Seimas (εδάφιο 3 του άρθρου 107 του Συντάγματος).

Λειτουργία της δικαστικής εξουσίας

Το πρώτευον πρόβλημα της δικαιοσύνης στη Λιθουανία προέρχεται από τις χρονοβόρες διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Η έλλειψη εξειδικευμένων νομικών, καθώς επίσης και τα αποτελέσματα της μεταρρύθμισης του 1995 στη δικαστική οργάνωση, που οδήγησε σε ένα σύστημα με 4 βαθμούς νομολογιών, αποτελούν σε

μεγάλο βαθμό το αίτιο της κατάστασης αυτής. Η κατάσταση είναι ιδιαίτερα οξυμένη στις εμπορικές νομολογίες, όπου η συσσώρευση υποθέσεων αποτελεί ιδιαίτερο εμπόδιο στην εφαρμογή του νόμου περί πτωχεύσεων.

Η Εισαγγελία φαίνεται σήμερα ότι είναι επίσης υπερφορτωμένη λόγω της έλλειψης σαφούς καθορισμού των αρμοδιοτήτων της. Το στοιχείο αυτό συντελεί με τη σειρά του στην ύπαρξη μακρόσυρτων διαδικασιών και ιδίως στη διάρκεια των προσωρινών κρατήσεων (βλ. συνημμένο).

1.2 Δικαιώματα του ανθρώπου και προστασία των μειονοτήτων

Η Λιθουανία έχει καθιερώσει ορισμένους εσωτερικούς κανόνες για να εξασφαλίζεται ο σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των μειονοτήτων. Ο σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των μειονοτήτων μπορεί επίσης να εξασφαλίζεται με την εφαρμογή ορισμένων διεθνών συμβάσεων πρώτης τάξεως μεταξύ των οποίων είναι η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και κύρια πρόσθετα πρωτόκολλά της. Το σύνολο αυτό αποτελεί, κατ' εφαρμογή του άρθρου ΣΤ της συνθήκης για την ΕΕ, στοιχείο του *κεκτημένου*: κάθε κράτος που επιθυμεί να προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να έχει εκ των προτέρων κυρώσει τα κείμενα αυτά.

Η Λιθουανία, μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης από το Μάιο του 1993, έχει κυρώσει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και τα περισσότερα από τα πρόσθετα πρωτόκολλά της τον Ιούνιο του 1995 (εξαιρέσει του πρωτοκόλλου αριθ. 6 για την θανατική ποινή). Η Λιθουανία δίνει επίσης τη δυνατότητα στους ιδιώτες να προσφύγουν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο εφόσον αυτοί κρίνουν ότι τα δικαιώματα που διαθέτουν βάσει της σύμβασης αυτής έχουν παραβιαστεί.

Μεταξύ των κύριων άλλων συμβάσεων που προστατεύουν τα δικαιώματα του ανθρώπου και των μειονοτήτων, η Λιθουανία έχει υπογράψει, δεν έχει όμως κυρώσει, τη σύμβαση για την αποτροπή και βασανιστηρίων και τη σύμβαση πλαίσιο για τις μειονότητες. Δεν έχει επίσης υπογράψει ακόμη τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη. Αντίθετα, έχει κυρώσει τις κύριες συμβάσεις που έχουν συναφθεί στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών στον τομέα των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Το άρθρο 138 του Συντάγματος προβλέπει ότι οι διεθνείς συνθήκες που κυρώνονται από το Seimas αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού λιθουανικού νομικού συστήματος.

Ατομικά και πολιτικά δικαιώματα

Το Σύνταγμα της Λιθουανίας αναγνωρίζει το δικαίωμα κάθε ατόμου να απευθύνεται στη δικαιοσύνη. Ωστόσο, οι αργοί ρυθμοί του δικαστικού μηχανισμού και η έλλειψη μέχρι τώρα κατάλληλων διαδικασιών για τις ευθύνες των δημοσίων υπαλλήλων και των αστυνομικών αποτελούν σοβαρά εμπόδια στην αποτελεσματική εφαρμογή του δικαιώματος αυτού. Εξάλλου, η έλλειψη νομικών παρακωλύει το δικαίωμα κάθε ατόμου να του παρέχονται συμβουλές (άρθρο 31 του Συντάγματος).

Η Λιθουανία δεν έχει καταργήσει την θανατική ποινή, η οποία τέθηκε σε εφαρμογή για τελευταία φορά το 1995. Έκτοτε, ο Πρόεδρος αποφάσισε μία αναστολή και πρόσφατα υποβλήθηκε στο Seimas ένα νέο σχέδιο ποινικού κώδικα, ο οποίος δεν περιέχει την ποινή αυτή. Ωστόσο, τα σχέδια κατάργησης προσκρούουν στην ισχυρή αντίθετη κοινή γνώμη.

Το δικαίωμα κατά της αυθαίρετης σύλληψης εφαρμόζεται με τον περιορισμό της διάρκειας κράτησης σε 72 ώρες, πέραν των οποίων είτε πρέπει να απαγγελθεί κατηγορία στον συλληφθέντα ή να αφεθεί ελεύθερος. Ωστόσο, η διάρκεια αυτή μπορεί να φθάσει τους 2 μήνες εάν υπάρχουν υπόνοιες ότι το δεδομένο πρόσωπο έχει διαπράξει "βεβαρημένη παράβαση". Στην περίπτωση αυτή, ο προφυλακισμένος προσέρχεται ωστόσο ενώπιον ενός δικαστού εντός των 48 ωρών που ακολουθούν τη σύλληψή του με σκοπό να προσδιοριστεί η διάρκεια της κράτησής του. Η νομοθεσία αυτή, της οποίας τον εξαιρετικό χαρακτήρα αναγνωρίζουν και οι ίδιες οι αρχές της Λιθουανίας, προβλέπεται σε προσωρινή βάση και δεν θα πρέπει να ισχύσει μετά την 30ή Ιουνίου 1997.

Τα εκλογικά δικαιώματα εξασφαλίζονται για όλους τους πολίτες ηλικίας άνω των 18 ετών.

Η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και της ειρηνικής συνάθροισης εξασφαλίζονται επίσης από το Σύνταγμα και ασκούνται χωρίς δυσχέρειες. Σήμερα υπάρχουν στη Λιθουανία περισσότερες από 300 εν ενεργεία ενώσεις οι οποίες, λόγω της ιδιότητάς τους ως οργανισμοί μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, δεν υπόκεινται στη φορολογία εταιρειών.

Η ελευθερία έκφρασης είναι πραγματική στη Λιθουανία, η οποία χαρακτηρίζεται από ευρύ πλουραλισμό των μαζικών μέσων επικοινωνίας είτε αυτά αφορούν τον γραπτό τύπο είτε τα οπτικοακουστικά μέσα (ένα δημόσιο κρατικό τηλεοπτικό κανάλι και 4 ιδιωτικά, όπως επίσης και πολλά περιφερειακά κανάλια). Ο νόμος του Ιουλίου του 1996 εξασφαλίζει την ανεξαρτησία των μαζικών μέσων επικοινωνίας και των δημοσιογράφων έναντι των δημοσίων αρχών. Έτσι, τα τρία ελεγκτικά όργανα που συγκροτήθηκαν με το νόμο αυτό και είναι επιφορτισμένα να ρυθμίζουν τα θέματα του κλάδου, απαρτίζονται κατά πλειοψηφία από εκπροσώπους του επαγγέλματος. Επίσης, δημιουργήθηκε ένας Ombudsman για να γίνουν γνωστά τα θέματα που άπτονται της δυσφήμισης και κάθε άλλης διαμαρτυρίας που θα έθετε υπό αμφισβήτηση τη δραστηριότητα των μαζικών μέσων ενημέρωσης. Ο νόμος επιτρέπει επίσης τη διάδοση πληροφοριών σχετικά με την ιδιωτική ζωή των δημοσίων προσωπικοτήτων εφόσον αυτές μπορούν να επηρεάσουν την κατάσταση του πληθυσμού.

Το δικαίωμα ιδιοκτησίας είναι σήμερα εξασφαλισμένο και η απαλλοτρίωση δεν μπορεί να επέλθει παρά μόνο για λόγους δημοσίας σκοπιμότητας και με δίκαιη και εκ των προτέρων αποζημίωση. Επίσης, το Κοινοβούλιο της Λιθουανίας τροποποίησε το άρθρο 47 του Συντάγματος τον Ιούνιο του 1996 για να επιτραπεί στους υπηκόους των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ομάδας των 24 να γίνονται ιδιοκτήτες γης. Το Κοινοβούλιο εξέδωσε πρόσφατα νόμο που προβλέπει ένα καθεστώς αποζημίωσης των ατόμων των οποίων τις περιουσίες καταχράστηκαν οι Ναζί κατά τη διάρκεια του τελευταίου πολέμου ή το κομμουνιστικό καθεστώς. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ζήτησε από το Seimas να επανεξετάσει το νομοθέτημα, για να κατοχυρωθούν ιδίως τα δικαιώματα όσων κατέχουν τη στιγμή αυτή αγαθά που πρέπει να επιστραφούν. Τέλος, το κτηματολόγιο δεν είναι ακόμη πλήρες δημιουργώντας έτσι αβεβαιότητα για τις ακίνητες ιδιοκτησίες σε ορισμένες περιοχές.

Ο σεβασμός της ιδιωτικής ζωής εξασφαλίζεται κανονικά καθόσον οι έρευνες και τα μέτρα παρακολούθησης της αλληλογραφίας και των επικοινωνιών υπόκεινται σε εκ των προτέρων άδεια του εισαγγελέα ή δικαστού. Ωστόσο, παρατηρείται σήμερα συχνά η εκτέλεση αυτού του τύπου μέτρων χωρίς ένταλμα στο πλαίσιο της δίωξης του οργανωμένου εγκλήματος. Πρέπει να καθοριστεί κατάλληλη νομική βάση για να επιτραπεί η υλοποίηση των δράσεων αυτών υπό ικανοποιητικές συνθήκες νομιμότητας και αποτελεσματικότητας.

Όσον αφορά τα άτομα που ζητούν άσυλο, η Λιθουανία κύρωσε τον Ιανουάριο του 1997 τη σύμβαση της Γενεύης για τους πρόσφυγες του 1951, πράγμα που επέτρεψε την έναρξη εφαρμογής του νόμου του 1995 που προβλέπει το καθεστώς και τη διαδικασία που ισχύουν για τα άτομα αυτά. Οι πρώτες αιτήσεις ασύλου που εντάσσονται στο νέο αυτό καθεστώς εξετάστηκαν το Μάιο του 1997. Οι συνθήκες στέγασης και συνδρομής όσων ζήτησαν άσυλο είναι σήμερα ικανοποιητικές.

Η κατάσταση φαίνεται πιο ανησυχητική στις φυλακές. Η μεταρρύθμιση του σωφρονιστικού συστήματος, του οποίου η κατάσταση σήμερα εμποδίζει την Λιθουανία να κυρώσει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την αποφυγή των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης, αναμένεται να τεθεί σε εφαρμογή το 1997. Η μεταρρύθμιση συνίσταται κυρίως στην έκδοση κώδικα για την εφαρμογή των ποινών και στην έκδοση ενός νόμου για τις φυλακές, καθώς και στην έναρξη λειτουργίας νέων σωφρονιστικών ιδρυμάτων (προβλέπονται δύο εφέτος).

Στη Λιθουανία δεν υπάρχει νομοθεσία κατάλληλης καταστολής της πορνογραφίας και της παιδικής πορνείας, ούτε της αποπλάνησης ανηλίκων. Οι ειδικευμένες ΜΚΟ όμως, με τη βοήθεια της κυβέρνησης, έχουν αναλάβει θετικές δράσεις για την προστασία των κακομεταχειρισμένων παιδιών.

Πρέπει τέλος να υπενθυμιστούν οι κριτικές κατά των λιθουανικών αρχών για τη συμπεριφορά τους έναντι των λιθουανών ναζιστών εγκληματιών πολέμου που ζουν στη χώρα (βλ. την περίπτωση της Alexandras Lileikis). Επίσης, οι αρχές του Vilnius δεν κράτησαν την υπόσχεσή τους να ακυρώσουν τα μέτρα αποκατάστασης ατόμων, για τα οποία υπάρχουν υπόνοιες ότι έχουν διαπράξει εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, τα οποία χορηγήθηκαν έκρυμμα από τη σοβιετική εξουσία. Ο Γενικός Εισαγγελέας έχει θέσει την περίπτωση 20 ατόμων που απολαμβάνουν των μέτρων αυτών ενώπιον του Ανώτατου Δικαστηρίου.

Οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα

Το Σύνταγμα προβλέπει το δικαίωμα ελάχιστου εισοδήματος διαβίωσης και κοινωνικής ασφάλισης.

Η συνδικαλιστική ελευθερία είναι αναγνωρισμένη. Ο συνδικαλιστικός πλουραλισμός είναι επίσης εξασφαλισμένος, με 80 περίπου οργανώσεις. Αντίθετα, το ποσοστό συμμετοχής στο συνδικαλισμό είναι χαμηλό.

Το δικαίωμα απεργίας είναι εξασφαλισμένο, εκτός από τους δημόσιους υπαλλήλους που παρέχουν ουσιαστικές υπηρεσίες στον πληθυσμό. Ωστόσο, η διαδικασία που έχει τεθεί σε εφαρμογή από το νόμο για την άσκηση του δικαιώματος αυτού είναι τόσο σύνθετη που μόνο περιορισμένος αριθμός διεκδικητικών κινημάτων πραγματοποιήθηκε υπό τους όρους που απαιτεί ο νόμος.

Η ελευθερία εκπαίδευσης και η ελευθερία θρησκείματος εξασφαλίζονται στη Λιθουανία. Ωστόσο, χρειάζονται αστυνομικά μέτρα προστασίας των τόπων λατρείας της εβραϊκής κοινότητας, δεδομένου ότι τα εβραϊκά νεκροταφεία του Kaunas, Vilnius και Klaipėda έχουν υποστεί ζημιές από σποραδικές πράξεις βανδαλισμού.

Δικαιώματα και η προστασία των μειονοτήτων

Οι μειονότητες αντιπροσωπεύουν το 20% περίπου του πληθυσμού της Λιθουανίας, οι κυριότερες δε από αυτές είναι δύο, οι Πολωνοί (9%) και οι Ρώσοι (8%).

Η προστασία των μειονοτήτων μπορεί κατ' αρχήν να εξασφαλιστεί με διάφορα διεθνή πρότυπα. Η Λιθουανία δεν έχει κυρώσει τη σύμβαση πλαίσιο για τις μειονότητες του Συμβουλίου της Ευρώπης. Επειδή πρόκειται για τη σύσταση 1201 του Συμβουλίου της Ευρώπης, η σύμβαση δεν είναι από νομική άποψη υποχρεωτικού χαρακτήρα.

Το λιθουανικό σύνταγμα αναγνωρίζει τα ατομικά δικαιώματα των προσώπων που ανήκουν στις μειονότητες (γλώσσα, πολιτισμό, παραδόσεις), δεν τους προσδίδει όμως συλλογικά δικαιώματα που να τους επιτρέπουν να αναγνωρίζονται ως κοινότητες πολιτικά οργανωμένες. Έτσι, δεν υπάρχουν ιδιαίτεροι κανόνες αντιπροσώπευσης των μειονοτήτων στο Κοινοβούλιο: ένα κόμμα που αντιπροσωπεύει την πολωνική μειονότητα έλαβε μία έδρα στις τελευταίες εκλογές του Νοεμβρίου του 1996 υπερβαίνοντας το όριο του 5% των ψήφων, και 5 βουλευτές που προέρχονται από μειονότητες εκλέγησαν στους καταλόγους των εθνικών κομμάτων (3 με τους συντηρητικούς, 1 με τους εργατικούς και 1 με τους σοσιαλδημοκράτες). Ωστόσο, οι μειονότητες διαθέτουν το δικαίωμα να διαχειρίζονται τις πολιτιστικές και εκπαιδευτικές τους υποθέσεις και η Διεύθυνση εθνικών μειονοτήτων και περιφερειακών προβλημάτων παρακολουθεί, στο πλαίσιο της κυβέρνησης, όλα τα θέματα αυτά.

Η κατάσταση των μειονοτήτων στη Λιθουανία είναι εν γένει ικανοποιητική. Ο νόμος του 1991 για την ιθαγένεια συνέβαλε στο θέμα αυτό σε μεγάλο βαθμό χορηγώντας την υπηκοότητα σε όλα τα άτομα που κατοικούν μόνιμα στο λιθουανικό έδαφος, χωρίς περιορισμό ως προς την εθνική προέλευση, τη διάρκεια διαμονής ή την ομιλία της γλώσσας. Επίσης, σήμερα, το 90% περίπου των ατόμων που ανήκουν σε μειονότητες έχουν λιθουανική ιθαγένεια.

Όσον αφορά τη δυνατότητα έκφρασης στην εθνική γλώσσα στις επαφές με τη διοίκηση, αυτό είναι δυνατόν στις περιοχές όπου η συγκεκριμένη μειονότητα αποτελεί σημαντικό μέρος του πληθυσμού, οι δε επιγραφές γράφονται στις δύο γλώσσες στις περιοχές αυτές. Αντίθετα, δεν είναι δυνατή η έκφραση σε γλώσσα της μειονότητας ενώπιον των δικαστηρίων, εκτός εάν υπάρχει διερμηνέας.

Οι γλώσσες και η μόρφωση των μειονοτήτων ενισχύονται από τις δημόσιες αρχές. Η κυβέρνηση επιχορηγεί τα σχολικά ιδρύματα των μειονοτήτων και έχει θέσει σε εφαρμογή ένα πρόγραμμα μακρόχρονης ενίσχυσης των σχολείων αυτών. Έτσι, το 14,6% των μαθητών παρακολουθούν τα μαθήματά τους σε ιδρύματα όπου η εκπαίδευση προσφέρεται σε γλώσσα της μειονότητας. Επίσης, υπάρχουν ποσοτώσεις υπέρ των μαθητών των μειονοτήτων που επιθυμούν να εισαχθούν στην ανώτατη εκπαίδευση. Οι μειονότητες διαθέτουν επίσης πολυάριθμα μέσα επικοινωνίας όπου εκφράζονται στην γλώσσα τους και τα εθνικά κανάλια μεταδίδουν επίσης προγράμματα για τις διάφορες εθνικότητες.

Οι διαμαρτυρίες που έχουν κατατεθεί από μειονότητες προέρχονται σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα από πολωνούς που ασκούν κριτική για την ανεπαρκή πρόσβαση που έχουν στις δημόσιες θέσεις κυρίως υψηλού επιπέδου, τα εμπόδια που συναντούν στη χρήση της πολωνικής γλώσσας και την κατάτμηση των διοικητικών περιφερειών της περιοχής του Vilnius, η οποία έχει μειώσει τη βαρύτητα της πολωνικής μειονότητας. Τα προβλήματα αυτά εξακολουθούν να είναι μεμονωμένα και δεν θέτουν υπό αμφισβήτηση την κατάσταση η οποία είναι εν γένει ευνοϊκή.

1.3 Γενική αξιολόγηση

Τα πολιτικά θεσμικά όργανα της Λιθουανίας λειτουργούν ορθά και υπό ομαλές συνθήκες. Σέβονται τα όρια των αρμοδιοτήτων τους και συνεργάζονται μεταξύ τους. Οι εκλογές του 1992 και του 1996 ήταν ελεύθερες και θεμιτές, και επέτρεψαν κάθε φορά την εναλλαγή στην εξουσία υπό ορθούς όρους. Η αντιπολίτευση

διαδραματίζει φυσιολογικό ρόλο στη λειτουργία των θεσμικών οργάνων. Οι προσπάθειες για τη βελτίωση της λειτουργίας του δικονομικού συστήματος και για την εντατικοποίηση της καταστολής της διαφθοράς πρέπει να ενισχυθούν.

Δεν υπάρχουν ιδιαίτερα προβλήματα όσον αφορά το σεβασμό θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Η Λιθουανία δείχνει ότι διαθέτει τα χαρακτηριστικά μιας δημοκρατίας, με σταθερά θεσμικά όργανα που εγγυώνται την κυριαρχία του νόμου, των δικαιωμάτων του ανθρώπου και το σεβασμό των μειονοτήτων.

2. Οικονομικά κριτήρια

Ως κατευθυντήρια γραμμή της προσέγγισης της Επιτροπής που χρησιμοποιήθηκε κατά την εξέταση της οικονομικής κατάστασης και των προοπτικών της Λιθουανίας χρησίμευσαν ιδίως τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Κοπεγχάγης, το οποίο είχε συνέλθει τον Ιούνιο του 1993, στα οποία αναφερόταν ότι για την ιδιότητα του μέλους της Ένωσης απαιτείται "να υπάρχει οικονομία τύπου αγοράς η οποία να λειτουργεί, αλλά και να είναι δεδομένη η ικανότητα να ανταπεξέλθει η συγκεκριμένη χώρα στις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο πλαίσιο της Ένωσης".

Στο παρόν μέρος της γνώμης παρέχεται ως εκ τούτου συνοπτική επισκόπηση της κατάστασης αλλά και του πλαισίου της οικονομίας, η οποία ακολουθείται από ανασκόπηση της προόδου που σημείωσε η Λιθουανία στους καίριους τομείς οικονομικού μετασχηματισμού (ελευθέρωση του συστήματος τιμών και εμπορικών συναλλαγών, σταθεροποίηση της οικονομίας, διαρθρωτικές αλλαγές, μεταρρύθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα) αλλά και από επισκόπηση των οικονομικών και κοινωνικών εξελίξεων που σημειώθηκαν στη χώρα. Η επισκόπηση ολοκληρώνεται με τη γενικότερη εκτίμηση της κατάστασης της Λιθουανίας σε συνάρτηση με τα κριτήρια που μνημονεύονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και από την επανεξέταση των προοπτικών και προτεραιοτήτων για περαιτέρω μεταρρυθμίσεις.

2.1 Οικονομική κατάσταση

Γενικό πλαίσιο

Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) της Λιθουανίας, η οποία έχει πληθυσμό 3,7 εκατ. ατόμων, ανέρχεται σε 14 δισεκατ. ECU (εκφραζόμενο σε όρους αγοραστικής ισοτιμίας). Ο πληθυσμός της ανέρχεται σε περίπου 1% του πληθυσμού της Ένωσης, ενώ η οικονομία της αντιστοιχεί μόλις σε 0,2% της οικονομίας της Ένωσης. Το κατά κεφαλή ΑΕΠ κυμαίνεται γύρω στο 24% του μέσου όρου της Ένωσης. Ο μέσος μηνιαίος μισθός ανέρχεται σε 140 ECU περίπου.

Η Λιθουανία έχει ζητήσει να γίνει μέλος του ΔΟΤ.

Πρόοδος του οικονομικού μετασχηματισμού

Κατά τη χρονική περίοδο μεταξύ των δύο παγκοσμίων πολέμων, η Λιθουανία ήταν ανεξάρτητο κράτος εμφανίζοντας πολύ μεγάλο βαθμό ενσωμάτωσης στη διεθνή οικονομία. Το 1940 η χώρα προσαρτήθηκε με τη βία στη Σοβιετική Ένωση και στη συνέχεια καθιερώθηκε το σύστημα του κεντρικού σχεδιασμού. Λόγω των συγκριτικά καλών υποδομών που διέθετε αλλά και του εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού, εγκαταστάθηκαν στη Λιθουανία σχετικά μεγάλες και περίπλοκες βιομηχανικές μονάδες. Παρά την έλλειψη φυσικών πόρων, δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη του ενεργειακού τομέα. Η Λιθουανία κατόρθωσε να έχει επαρκές δυναμικό ώστε να ικανοποιεί την ενεργειακή ζήτηση του μεγαλύτερου μέρους της περιφέρειας της Βαλτικής στη Σοβιετική Ένωση. Άλλοι παραδοσιακά σημαντικοί κλάδοι ήταν η γεωργία και ιδίως η βιομηχανία μεταποίησης ειδών διατροφής. Οι μεγάλες επιχειρήσεις της Λιθουανίας ήταν σε πολύ μεγάλο βαθμό εξαρτημένες από την υπόλοιπη Σοβιετική Ένωση, τόσο για την απόκτηση πρώτων υλών και ενέργειας, όσο και κατά την πώληση των τελικών προϊόντων. Η βιομηχανία αποκόμιζε σημαντικότατο όφελος από τις έμμεσες επιδοτήσεις που της διοχετεύονταν κατά τη χρονική αυτή περίοδο, επειδή το καθεστώς των κεντρικά προσδιοριζόμενων τιμών της επέτρεπαν να εισάγει τις βασικές πρώτες ύλες της σε τιμές σημαντικά χαμηλότερες από τις τιμές στην παγκόσμια αγορά - πλεονέκτημα που χάθηκε έπειτα από την κήρυξη της ανεξαρτησίας.

Παρά το γεγονός ότι η Λιθουανία εγκαινίασε τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις στη φάση της *περεστρόικα* υπό σοβιετικό καθεστώς, το γεγονός ότι επανέκτησε την ανεξαρτησία της μόλις το 1991 είχε ως αποτέλεσμα να καθυστερήσει η έναρξη των μεταρρυθμίσεων στη πλήρη τους έκταση. Η ανάγκη συγκρότησης των θεσμικών οργάνων αλλά και του νομικού πλαισίου ενός ανεξάρτητου κράτους από το μηδέν περιέπλεξε πολύ περισσότερο τις δυσκολίες της μετάβασης στην οικονομία της αγοράς. Παρ' όλα αυτά, αμέσως έπειτα από την κήρυξη της ανεξαρτησίας, εγκαινιάστηκαν εκτενέστατα προγράμματα ελευθέρωσης των όρων των συναλλαγών και ιδιωτικοποιήσεων, μολονότι για τα τελευταία χρειάστηκε πολλές περισσότερες χρόνος απ' ό,τι είχε αρχικά σχεδιαστεί. Ο αναπροσανατολισμός της οικονομίας είχε σε αρχική φάση ως συνέπεια να σημειωθεί η δραματικότερη υποχώρηση της οικονομικής παραγωγής στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, ενώ την ίδια στιγμή ο πληθωρισμός σημείωσε κατακόρυφη άνοδο. Η πτωτική πορεία της οικονομίας αναχαιτίστηκε μόνο έπειτα από την καθιέρωση του νέου εθνικού νομίσματος και την ίδρυση της Συναλλαγματικής Επιτροπής το 1993 - 1994.

Ο ιδιωτικός τομέας δεν υπήρχε στην ουσία, πριν από την ανεξαρτησία. Το βιομηχανικό κλάδο τον αποτελούσαν μεγάλες κρατικές επιχειρήσεις και η γεωργία ήταν πλήρως κολλεκτιβοποιημένη. Το πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων με διανομή κουπονιών ξεκίνησε το 1991 και πέτυχε σχετικά γρήγορα να ιδιωτικοποιήσει τόσο το σημαντικό τομέα της γεωργίας όσο και όλες τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Στις μεγάλες βιομηχανικές μονάδες ωστόσο, το κράτος διατήρησε σημαντικό μερίδιο συμμετοχής, ενώ στις επιχειρήσεις με ρόλο κλειδί (π.χ. τις επιχειρήσεις ηλεκτρισμού, τους σιδηροδρόμους, τις τηλεπικοινωνίες και τα διυλιστήρια πετρελαίου) δεν επιτράπηκε καμία ιδιωτική επιρροή. Σύμφωνα με τα στοιχεία των αρχών, το μερίδιο του μη κρατικού τομέα επί του ΑΕΠ ανέρχεται περίπου σε 65%. Στα στοιχεία αυτά περιέχονται πάντως πολυάριθμες εταιρείες με υψηλή κρατική συμμετοχή. Η δεύτερη φάση των ιδιωτικοποιήσεων εγκαινιάστηκε το 1996 και βασίζεται στην εφαρμογή πολυάριθμων προγραμμάτων, συμπεριλαμβανομένων και προγραμμάτων ιδιωτικοποίησης με χρηματική αντικαταβολή. Παρά το ότι είναι ακόμη πολύ νωρίς για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων, οι ιδιωτικοποιήσεις αποτελούν μια από τις βασικές προτεραιότητες της νέας κυβέρνησης που έθεσε σε κίνηση τις διαδικασίες εκποίησης από το κράτος πολλών επιχειρήσεων από τις προαναφερθείσες επιχειρήσεις - κλειδιά.

Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

Η εισροή άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) κυμάνθηκε σε χαμηλά επίπεδα, με μέσο όρο ετήσιας εισροής περίπου 1% του ΑΕΠ (πηγή ΕΤΑΑ). Αυτό οφειλόταν σε πολλούς παράγοντες, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται η μακροοικονομική αστάθεια και ο βραδύς ρυθμός της πορείας ιδιωτικοποιήσεων μέσω χρηματικών αντικαταβολών και των άλλων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Οι πρόσφατες αλλαγές στην ακολουθούμενη πολιτική (βλέπε στη συνέχεια) είναι σαφώς σε θέση να βελτιώσουν την κατάσταση αυτή μελλοντικά.

Οικονομική δομή

Η **γεωργία** διαδραμάτισε πάντοτε βασικό ρόλο στη Λιθουανία. Τα τελευταία χρόνια όμως η παραγωγή σημείωσε κατακόρυφη πτώση: από ποσοστό 27,7% της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας κατά το 1990 συμπιέστηκε σε περίπου 9%, μέσα στο 1995. Ο ταχύς ρυθμός των ιδιωτικοποιήσεων σε συνδυασμό με την αποκατάσταση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος της γης είχε ως αποτέλεσμα την έντονα κλιμακωτή υπερσυγκέντρωση των ιδιοκτησιακών δομών, με αποτέλεσμα η παραγωγικότητα να είναι χαμηλή. Οι κρατικές αρχές προστατεύουν την επικερδή λειτουργία του κλάδου, χορηγώντας σημαντικές επιδοτήσεις. Η πτώση της

γεωργικής παραγωγής δεν αντικατοπτρίστηκε ως εκ τούτου σε παρόμοια υποχώρηση της απασχόλησης, με αποτέλεσμα ο κλάδος της γεωργίας να εξακολουθεί να απασχολεί παραπάνω από το 20% του εργατικού δυναμικού. Για να μπορέσει ο κλάδος να εκτεθεί στις συνθήκες του διεθνούς ανταγωνισμού, θα χρειαστεί ακόμη να καταβληθούν σημαντικές προσπάθειες αναδιάρθρωσης, που θα έχουν κατά πάσα πιθανότητα σημαντικό αντίκτυπο στην απασχόληση. Η νέα κυβέρνηση θέσπισε μεταρρυθμιστικά μέτρα: μειώνονται οι επιδοτήσεις της παραγωγής και αντικαθίστανται από επιχορηγήσεις προς στήριξη του εισοδήματος.

Η βιομηχανία εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό κλάδο της οικονομίας, παρά το γεγονός ότι το μερίδιό της στην προστιθέμενη ακαθάριστη αξία μειώθηκε από ποσοστό 32.8% κατά το 1990, σε 29%, το 1995. Οι εργαζόμενοι στον κλάδο αντιπροσωπεύουν παραπάνω από το 1/5 του συνολικού εργατικού δυναμικού. Οι σημαντικότεροι υποτομείς είναι η μεταποίηση τροφίμων (30%) και η διύλιση πετρελαίου (19.4%), παρά το γεγονός ότι ο τελευταίος υποτομέας έχασε τη σημασία του, επειδή η Ρωσία δεν χρησιμοποιεί πλέον τα λιθουανικά διυλιστήρια. Οι μεγαλύτερες μεταποιητικές επιχειρήσεις έντασης ενέργειας βρέθηκαν αντιμέτωπες με την απότομη άνοδο των τιμών των εισροών βασικών υλικών τους, καθώς η Ρωσία άρχισε να χρεώνει τις τιμές της παγκόσμιας αγοράς για τις πρώτες ύλες και την ενέργεια, την ίδια στιγμή που οι επιχειρήσεις αυτές έχασαν παράλληλα το μεγαλύτερο μέρος των παραδοσιακών εξαγωγικών τους αγορών. Δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί η μεταστροφή του κλάδου από την παραγωγή προϊόντων έντασης ενέργειας για τις Σοβιετικές αγορές προς την παραγωγή προϊόντων υψηλότερης ποιότητας, που συμβαδίζουν περισσότερο με τα συγκεκριμένα δεδομένα του φυσικού πλούτου.

Ο κλάδος των **υπηρεσιών** παρέμεινε υπανάπτυκτος υπό το σοβιετικό καθεστώς. Η παραγωγή του κλάδου μειώθηκε κατά συνέπεια σε μικρότερο βαθμό από τη γεωργία και τη βιομηχανία, με αποτέλεσμα να διπλασιαστεί σχεδόν η αναλογία του επί της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας μέσα σε μία πενταετία φθάνοντας σε ποσοστό 55%, κατά το 1995.

Η μεταρρύθμιση το φορολογικού καθεστώτος και η ταχύτατη ανάπτυξη του αριθμού των μικρών ιδιωτικών επιχειρήσεων δυσχέραναν σε σημαντικότατο βαθμό το έργο της στατιστικής υπηρεσίας να προβαίνει στην καταγραφή των οικονομικών δραστηριοτήτων κάθε είδους. Αποτέλεσε επίσης τεράστιο εμπόδιο για τις φορολογικές αρχές κατά την επιβολή της φορολογίας. Συνέπεια αυτού ήταν να αποκτήσει τεράστια σημασία ο **κλάδος της ανεπίσημης οικονομίας**.

Κύριοι δείκτες των δομών της οικονομίας		
<i>(όλα τα στοιχεία είναι του 1996, εκτός εάν αναφέρεται κάτι άλλο ρητά)</i>		
Πληθυσμός	εκατομμύρια	3,7
Κατά κεφαλή ΑΕΠ <i>σε ποσοστιαία αναλογία επί του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15</i>	<i>σε τιποποιημένη αγοραστική δύναμη (ΤΑΔ - ECU) (1995)</i>	4100
	<i>% (1995)</i>	24
Μερίδιο της γεωργίας επί: της προστιθέμενης ακαθάριστης αξίας της απασχόλησης	<i>% (1995)</i>	9
	<i>% (1995)</i>	23.7
Ακαθάριστο εξωτερικό χρέος/ΑΕΠ	%	15.6
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών/ΑΕΠ	<i>% (1995)</i>	52.4
Συνολικό ύψος άμεσων ξένων επενδύσεων	<i>σε δισεκατομμύρια ECU</i>	0,23
	<i>σε ECU κατά κεφαλή</i>	65
* Η μετατροπή του συνολικού ποσού των ΑΞΕ έγινε με βάση τη συναλλαγματική ισοτιμία στα τέλη του 1996, 1 ECU = \$ 1.25299		
Πηγή: Υπηρεσίες της Επιτροπής, εθνικές πηγές, Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανάπτυξης και Ανασυγκρότησης ΕΤΑΑ, ΔΝΤ		

Ελευθέρωση της οικονομίας

Καθεστώς τιμών

Οι τιμές ελευθερώθηκαν σχεδόν εντελώς κατά τη διάρκεια του 1991 - 1992. Οι περιορισμοί παρέμειναν σε ισχύ όσον αφορά τις τιμές για την ενέργεια, τη στέγαση και ορισμένες τιμές των δημόσιων μεταφορικών μέσων και των κοινωφελών υπηρεσιών. Τα αγαθά και οι υπηρεσίες οι τιμές των οποίων ελέγχονται διοικητικά αντιπροσωπεύουν περίπου το 10% του καλαθιού του δείκτη τιμών καταναλωτή.

Καθεστώς εμπορικών συναλλαγών

Το καθεστώς των εμπορικών συναλλαγών της Λιθουανίας είναι σχετικά φιλελεύθερο, καθώς όλοι οι εξωδασμολογικοί περιορισμοί εξαλείφθηκαν μέσα στο 1991 - 1992. Ο εμπορικά σταθμισμένος μέσος δασμός είναι πολύ χαμηλός και κυμαίνεται μόλις σε 4,3% (1995), τη στιγμή που στη συντριπτική πλειοψηφία των προϊόντων επιβάλλονται μηδενικοί δασμοί. Ωστόσο, αντιστράφηκε σε κάποιο βαθμό η ακολουθούμενη εμπορική πολιτική, κάτω από την πίεση ομάδων συμφερόντων που ασκούν μεγάλη επιρροή. Οι εισαγωγικοί δασμοί επί ορισμένων γεωργικών προϊόντων μειώθηκαν με βραδύτερους ρυθμούς κατά την τελευταία διετία απ' ότι είχε εξαγγελθεί παλαιότερα. Εξάλλου η Κοινότητα έκανε αποδεκτό το αίτημα της Λιθουανίας για την περαιτέρω ελευθέρωση των όρων των συναλλαγών επί των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων.

Η Λιθουανία έχει επίσης συνάψει συμφωνίες ελεύθερων ανταλλαγών με την ΕΖΕΣ, τη Λετονία και την Εσθονία, αλλά και με τα περισσότερα μεμονωμένα κράτη μέλη της ΚΕΖΕΣ (Κεντροευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών). Μόλις προσχωρήσει στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ), του οποίου έχει ζητήσει να καταστεί μέλος, η Λιθουανία θα εκπληρώνει όλες τις τυπικές προϋποθέσεις για να γίνει και μέλος της ΚΕΖΕΣ.

Καθεστώς συναλλαγματικών ισοτιμιών

Η καθιέρωση του νέου εθνικού νομίσματος, του litas, έγινε κλιμακωτά. Πρώτα απ' όλα αντικαταστάθηκε το ρωσικό ρούβλι από το ταλόνας, τον Οκτώβριο του 1992, και η τιμή του επιτράπηκε να διακυμαίνεται ελεύθερα. Η υποτίμηση του ταλόνας συνεχίστηκε στην αρχική φάση, αλλά η τιμή του σταθεροποιήθηκε στη συνέχεια, με την άσκηση αυστηρότερης νομισματικής πολιτικής. Στη συνέχεια καθιερώθηκε το litas τον Ιούνιο του 1993 και η ισοτιμία του προσδέθηκε προς το δολάριο των ΗΠΑ, με καθορισμό της ισοτιμίας σε 4 litas ανά δολάριο, την 1η Απριλίου 1994. Ταυτόχρονα θεσπίστηκε ο μηχανισμός της Συναλλαγματικής Επιτροπής, με στόχο την αύξηση της αξιοπιστίας του συστήματος σταθερού καθορισμού των συναλλαγματικών ισοτιμιών με διασύνδεση της τιμής τους (οι λεπτομέρειες αναλύονται στη συνέχεια). Η Τράπεζα της Λιθουανίας (ΤΛ) έχει την εξουσία μεταβολής της ισοτιμίας, στις περιπτώσεις που αυτό χρειάζεται. Το litas είναι πλήρως μετατρέψιμο για πράξεις τρεχουσών συναλλαγών και δεν επιβάλλεται στην ουσία κανένας περιορισμός στις συναλλαγές κεφαλαίων. Τόσο οι μόνιμοι όσο και οι μη μόνιμοι κάτοικοι επιτρέπεται να ανοίξουν λογαριασμούς σε ξένο συνάλλαγμα.

Η ΤΛ ανακοίνωσε πρόσφατα ότι το πλαίσιο της νομισματικής πολιτικής αλλά και το καθεστώς συναλλαγματικών ισοτιμιών θα αλλάξουν κατά τα επόμενα έτη. Βαθμιαία θα καταργηθεί το σύστημα της Συναλλαγματικής Επιτροπής, ενώ το σύστημα του σταθερού καθορισμού των συναλλαγματικών ισοτιμιών θα παραμείνει σε αρχική βάση αμετάβλητο. Η διασύνδεση της συναλλαγματικής ισοτιμίας προς το δολάριο θα μετατοπιστεί προοδευτικά προς την κατεύθυνση της

αποκατάστασης δεσμών με το Εύρω, μόνο στην τελική φάση αλλαγής της ακολουθούμενης πολιτικής, που δεν πρόκειται να αρχίσει πριν από το 1999.

Σταθεροποίηση της οικονομίας

Εγχώρια οικονομία

Η μετάβαση από την διευθυνόμενη οικονομία στην οικονομία της αγοράς και, πράγμα πολύ σημαντικότερο, η διάρρηξη των στενών σχέσεων στο σκέλος των οικονομικών εισροών και εκροών με τη Σοβιετική Ένωση, προκάλεσε την απότομη κατακόρυφη πτώση της παραγωγής της βιομηχανίας και της γεωργίας τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας, οδηγώντας σε συμπίεση του πραγματικού ΑΕΠ κατά ποσοστό σχεδόν 60%, στο χρονικό διάστημα από το 1990 έως τα τέλη του 1993. Από τις αρχές του 1994, η πτωτική πορεία της οικονομίας αναχαιτίστηκε και ο ρυθμός της οικονομικής ανάπτυξης επιταχύνθηκε σε 3%, το 1995. Όπως εμφανίζεται από τα αρχικά και μερικά στοιχεία, το 1996 συνεχίστηκε η ανοδική πορεία των ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης, παρά τις συνέπειες που είχε η σοβαρή τραπεζική κρίση, τον Δεκέμβριο του 1995. Εάν συνεχιστούν οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις της οικονομίας, θα είναι δυνατόν να διατηρηθούν ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης σε παρόμοια ή και μάλιστα σε υψηλότερα επίπεδα, τα επόμενα χρόνια.

Ο πληθωρισμός σημείωσε αλματώδη άνοδο μέσα στο 1992, όχι μόνο συνεπεία της ταχύτατης ελευθέρωσης των τιμών και της αναστάτωσης όσον αφορά τους όρους των εμπορικών συναλλαγών, αλλά επίσης και εξαιτίας του γεγονότος ότι η συναλλαγματική ισοτιμία παρέμενε προσδεδεμένη επί υπερβολικά μακρύ χρονικό διάστημα προς το ρωσικό ρούβλι η έντονη υποτίμηση του οποίου συνεχίστηκε. Στα μέσα του 1993, έγινε μια πρώτη ουσιαστική προσπάθεια μείωσης του πληθωρισμού, με την εγκατάλειψη της ζώνης του ρουβλίου και την καθιέρωση ενός νέου νομίσματος, του litas. Οι επιπτώσεις αυτές ενισχύθηκαν από την καθιέρωση του συστήματος της Συναλλαγματικής Επιτροπής, τον Απρίλιο του 1994, βάσει του οποίου περιορίζεται το περιθώριο χειρισμών της ΤΛ αυστηρά. Αυτό έχει ως συνέπεια να αναχαιτιστεί ο υπερπληθωρισμός. Ο ρυθμός του πληθωρισμού στο τέλος της χρονικής περιόδου υποχώρησε δραστικά σε ποσοστό χαμηλότερο του 50%, στα τέλη του 1994 και να εξακολουθήσει στη συνέχεια η βαθμιαία πτώση του έως ποσοστό 13%, στα τέλη του 1996. Η μείωση του ετήσιου ποσοστού του πληθωρισμού συνεχίστηκε κατά τους πρώτους μήνες του 1997. Μπορεί να αναμένεται ότι η πτωτική αυτή τάση θα συνεχιστεί. Σημαντικό ρόλο στην απότομη μείωση του ποσοστού του πληθωρισμού φαίνεται να έπαιξαν κατά πάσα πιθανότητα ο μέτριος ρυθμός αύξησης των μισθών και η πραγματική υποτίμηση του νομίσματος, που συγκρατεί τις τιμές των εισαγωγών. Οι αναμενόμενες προσαρμογές της σχετικής τιμής των ενεργειακών προϊόντων θα εξακολουθήσουν ωστόσο να ασκούν κάποια πληθωριστική πίεση.

Το litas είναι συνδεδεμένο μέσω του συστήματος της Συναλλαγματικής Επιτροπής προς το δολάριο και η ποσότητα του χρήματος σε κυκλοφορία περιορίζεται κατά ποσοστό τουλάχιστον 100% στο ύψος των αποθεμάτων σε χρυσό και ξένο σύναλλαγμα. Η νομισματική χρηματοδότηση του ελλείμματος του προϋπολογισμού δεν είναι δυνατή και η παροχή πιστώσεων στον τραπεζικό τομέα από την κεντρική τράπεζα - υπό την ιδιότητα του τελευταίου δανειοδότη - περιορίζεται στο ποσό των αποθεμάτων σε ξένο συνάλλαγμα που υπερβαίνουν το ποσό που απαιτείται για την πλήρη κάλυψη της νομισματικής κυκλοφορίας. Η Τράπεζα της Λιθουανίας εκμεταλλεύθηκε αυτήν την τελευταία δυνατότητα να διοχετεύσει πρόσθετη ρευστότητα στην οικονομία έπειτα από την τραπεζική κρίση του Δεκεμβρίου 1995, γεγονός που είναι σε θέση να επεξηγήσει γιατί ήταν περιορισμένος ο αρνητικός αντίκτυπος που είχε η κρίση στους ρυθμούς της οικονομικής ανάπτυξης, παρά το

γεγονός ότι το ένα τέταρτο των τραπεζικών καταθέσεων της οικονομίας πάγωσε στις τράπεζες η λειτουργία των οποίων είχε ανασταλεί.

Κύριες οικονομικές τάσεις		1994	1995	1996
Πραγματικός ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ	τους εκατό	1.0	3.0	3.6
Ρυθμός πληθωρισμού τιμών καταναλωτής ετήσιος μέσος όρος Δεκέμβριος - Δεκέμβριος	τους εκατό	72.2	39.6	24.6
	τους εκατό	45.1	35.7	13.1
Ποσοστό ανεργίας, στο τέλος του έτους	τους εκατό	4.5	7.3	6.2
	ορισμός ΔΟΕ (Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας)			
Ισοζύγιο του ευρύτερου κυβερνητικού προϋπολογισμού	τους εκατό του ΑΕΠ	- 1.7	- 1.8	- 2.5
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών	τους εκατό επί του ΑΕΠ	- 2.1	- 10.3	- 8.2
Σχέση χρέους/εξαγωγών	τους εκατό	20.7	25.9	29.8
Εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων	τους εκατό επί του ΑΕΠ	1.4	0.9	1.0
Πηγή: Υπηρεσίες της Επιτροπής, εθνικές πηγές, ΕΤΑΑ				

Όπως ανακοίνωσε πρόσφατα η ΤΛ, θα υπάρξουν αλλαγές στο πλαίσιο της ασκούμενης νομισματικής πολιτικής. Η κεντρική τράπεζα θα αρχίσει σε πρώτη φάση να επηρεάζει τη ρευστότητα παρεμβαίνοντας περισσότερο ενεργά στην αγορά κρατικών χρεογράφων, διατηρώντας παράλληλα σε ισχύ τις γενικές αρχές του συστήματος της Συναλλαγματικής Επιτροπής και της σταθερής συναλλαγματικής ισοτιμίας. Ο μηχανισμός καθορισμού των συναλλαγματικών ισοτιμιών από την Συναλλαγματική Επιτροπή θα καταργηθεί μόνο στη δεύτερη φάση του, ενώ το σύστημα σταθερού καθορισμού των συναλλαγματικών ισοτιμιών θα παραμείνει αμετάβλητο έως την τρίτη φάση, που δεν θα αρχίσει πριν από το 1999.

Παρά την απότομη μείωση των φορολογικών της εσόδων, η Λιθουανία κατόρθωσε να διατηρήσει το δημόσιο έλλειμμα σε μέτρια επίπεδα. Με αφετηρία το δεδομένο ότι ο μηχανισμός της Συναλλαγματικής Επιτροπής δεν επιτρέπει τη νομισματική χρηματοδότηση των κυβερνητικών ελλειμμάτων, η χαμηλή απόδοση των φορολογικών εσόδων χρειάστηκε να αντισταθμιστεί επανειλημμένα με πρόσθετες περικοπές των δαπανών. Λόγω της αναδιάρθρωσης του κεφαλαίου των κρατικών τραπεζών και του γεγονότος ότι τα φορολογικά έσοδα ήταν χαμηλότερα από τα αναμενόμενα, το έλλειμμα διαμορφώθηκε σε υψηλότερα επίπεδα από τα σχεδιαζόμενα κατά το 1996, φθάνοντας σε ποσοστό 2,5%. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο οι αρχές προσπαθούν σήμερα να επεκτείνουν τη φορολογητέα βάση και να προβούν στις απαιτούμενες βελτιώσεις κατά την είσπραξη και διαχείριση των φορολογικών εσόδων, για να μειωθεί η σχέση του κυβερνητικού ελλείμματος σημαντικά, μέσα στο 1997.

Οικονομικές σχέσεις με το εξωτερικό

Λόγω της απόσπασής της από τη Σοβιετική Ένωση, που απορροφούσε ποσοστό 95% των εξαγωγών της, η Λιθουανία έχασε σχεδόν το 70% των εξαγωγών της κατά τα πρώτα δύο έτη της ανεξαρτησίας της. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την ταχεία αύξηση του εμπορικού ελλείμματος σε ποσοστό 6% του ΑΕΠ, το 1993. Το εξωτερικό ισοζύγιο άρχισε στη συνέχεια να σημειώνει βαθμιαία βελτίωση, τόσο χάρη στην υποτιμημένη πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία κατά τη χρονική στιγμή της καθιέρωσης του καθεστώτος της Συναλλαγματικής Επιτροπής όσο και εξαιτίας των μέτρων οικονομικής αναδιάρθρωσης. Λόγω των σημαντικών αλλαγών που επήλθαν στις στατιστικές μεθόδους, που καθιστούν τη σύγκριση με τις παρατηρήσεις κατά το χρονικό διάστημα πριν από το 1995 αδύνατη, είναι πολύ δύσκολο να εκτιμηθεί η πρόσφατη εξέλιξη του εμπορικού ισοζυγίου. Όπως δείχνουν τα διαθέσιμα στοιχεία, υπήρξε απότομη αύξηση τόσο των εισαγωγών, όσο

και των εξαγωγών, με αποτέλεσμα να βελτιωθεί ανεπαίσθητα το εμπορικό ισοζύγιο κατά το 1996, σε αναλογία προς το ΑΕΠ.

Η Λιθουανία συγκέντρωσε με ταχύτητα αποθεματικά κεφάλαια σε ξένο συνάλλαγμα, κυρίως συνεπεία του επίσημου εξωτερικού δανεισμού και, σε πολύ μικρότερο βαθμό, των άμεσων ξένων επενδύσεων. Η πτώση του ύψους των αποθεμάτων της έπειτα από την τραπεζική κρίση, που ανήλθε σε 20% τον Μάρτιο του 1996, είχε πλήρως αντισταθμιστεί έως τον Αύγουστο. Το litas υποστηρίζεται σήμερα από αποθεματικά κεφάλαια ίσου ύψους με τις εισαγωγές 2,5 μηνών.

Το εξωτερικό χρέος της Λιθουανίας αυξήθηκε έντονα από το 1993, αλλά παραμένει καθηλωμένο σε μέτρια επίπεδα, ανερχόμενο σε περίπου 15% του ΑΕΠ, στα τέλη του 1996. Μεγάλο μέρος (περίπου 40%) των πιστώσεων που έχουν χορηγηθεί μέχρι σήμερα διατέθηκε για τη χρηματοδότηση της αγοράς πετρελαίου και φυσικού αερίου, ενώ μόλις το ένα τέταρτο περίπου των δανείων χρησιμοποιήθηκε για τη χρηματοδότηση επενδυτικών προγραμμάτων.

Διαρθρωτικές αλλαγές

Εξωτερικό εμπόριο

Η Λιθουανία αποτελεί ανοικτή οικονομία μικρής κλίμακας με αναλογία εξαγωγής αγαθών ανώτερη από το 40% του ΑΕΠ, κατά το 1996. Η Λιθουανία προσπάθησε με σχετική επιτυχία να μετατοπίσει το ρεύμα των εμπορικών της συναλλαγών προς την κατεύθυνση της Δυτικής Ευρώπης. Σήμερα, τα ρεύματα των εξωτερικών εμπορικών συναλλαγών της χώρας διοχετεύονται ισομερώς προς την πρώτη Σοβιετική Ένωση και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Λιθουανία εξακολουθεί ωστόσο να είναι σε πολύ μεγάλο βαθμό εξαρτημένη από τις εισαγωγές ρωσικού πετρελαίου, εξαιτίας των τεχνικών αλλά και των άλλων ευρύτερων οργανωτικών περιοριστικών όρων.

Ο γεωγραφικός αναπροσανατολισμός του εμπορίου συνοδεύτηκε από αξιοσημείωτες αλλαγές στη σύνθεση των εξαγωγών και εισαγωγών. Ενώ η αναλογία των γεωργικών προϊόντων, των μηχανημάτων και των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων μειώθηκε σημαντικά, αυξήθηκε η βαρύτητα των εξαγωγών χημικών προϊόντων, ξύλου και μετάλλου. Όσον αφορά τους τομείς που αναφέρθηκαν τελευταία και τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, ο αναπροσανατολισμός των εξαγωγών αποδείχθηκε επιτυχής. Αυτές οι μετατοπίσεις του ρεύματος των εξαγωγών απεικονίζουν με σαφήνεια τις δυσχέρειες που αντιμετωπίζουν οι παλαιότεροι σημαντικοί βιομηχανικοί κλάδοι στην προσπάθειά τους να διεισδύσουν στις δυτικές αγορές.

Οι λιθουανικές αρχές βρίσκονται σήμερα στη φάση της θέσπισης του συνολικού πλέγματος μέτρων και θεσμικών οργάνων που θα χρησιμεύσουν για την προώθηση των εξαγωγών, συμπεριλαμβανομένης και της ίδρυσης του οργανισμού προώθησης των εξαγωγών, του καθεστώτος ασφάλισης και εγγύησης των εξαγωγών και της εγκαθίδρυσης εμπορικών αποστολών στις κύριες χώρες εταίρους με τις οποίες πραγματοποιούνται οι εμπορικές συναλλαγές.

Αγορά εργασίας

Η απότομη περιστολή των οικονομικών δραστηριοτήτων δεν προκάλεσε σε αρχική φάση ταχεία αύξηση των δηλωμένων ανέργων. Για να ισοφαρίσουν το χαμηλότερο ύψος της παραγωγής, οι εργοδότες προσέφυγαν στην εφαρμογή του συστήματος των αδειών άνευ αποδοχών και του μειωμένου ωραρίου εργασίας, αντί να προβούν σε απολύσεις, για τις οποίες ίσχυαν νομικοί περιορισμοί μέχρι τον Οκτώβριο του 1992. Ο αριθμός των δηλωμένων ανέργων άρχισε να αυξάνεται μόλις κατά το

δεύτερο εξάμηνο του 1994, με αποτέλεσμα ο αριθμός τους να φθάσει στο ανώτατο επίπεδο του 8,3% του ενεργού πληθυσμού, στις αρχές του 1996. Τον τελευταίο καιρό, οι δηλωμένοι άνεργοι μειώθηκαν και πάλι σε ποσοστό 6,2%, στα τέλη του 1996. Ορισμένες περιοχές της υπαίθρου έχουν ωστόσο πληγεί δυσανάλογα, εμφανίζοντας ποσοστά ανεργίας ανώτερα του 20%. Ο συνολικός αριθμός των ανέργων κυμάνθηκε σε σχετικά χαμηλά επίπεδα σε σύγκριση με πολλές χώρες της Κεντρικής Ευρώπης που διέρχονται από μεταβατική φάση, συνεπεία της σημαντικής πτώσης που σημειώθηκε στο ποσοστό συμμετοχής στην αγορά εργασίας από περίπου 90%, κατά το 1991, σε 83%, κατά το 1995.

Ο ελάχιστος μισθός ανέρχεται σήμερα σε περίπου 86 ECU τον μήνα, ποσό ίσο περίπου με το ήμισυ το μέσου μισθού.

Δημόσια Οικονομικά

Η μεταρρύθμιση του λιθουανικού φορολογικού καθεστώτος που μετατράπηκε από σοβιετικό καθεστώς κυβερνητικών εσόδων, κυρίως βασισμένο στους φόρους επί του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων, σε φορολογικό σύστημα κατάλληλο για την οικονομία της αγοράς είχε ως συνέπεια τη σημαντικότερη διάβρωση των κυβερνητικών εσόδων: τη στιγμή που τα γενικότερα κυβερνητικά έσοδα αντιπροσώπευαν ποσοστό σχεδόν 44% του ΑΕΠ το 1990, η αναλογία του υποχώρησε σε ποσοστό μόλις 25% του ΑΕΠ, το 1995. Παρόλα αυτά, η φορολογική μεταρρύθμιση που εφαρμόστηκε στη Λιθουανία έθεσε σε εφαρμογή τους περισσότερους από τους αναγκαίους λειτουργικούς μηχανισμούς. Ο ΦΠΑ θεσπίστηκε σε πρώιμο στάδιο και το ύψος του αυξήθηκε σε 18%, κατά το 1994. Πάντως, τόσο ο ΦΠΑ, όσο και ο φόρος επί του εισοδήματος προσώπων όπως και ο φόρος επί των εταιρικών κερδών αποδυναμώθηκαν από τις πολυάριθμες εξαιρέσεις. Η φορολογική διοίκηση δεν διαθέτει επίσης την απαιτούμενη πείρα για την εξακρίβωση των φορολογικών υποχρεώσεων του ταχύτατα αναπτυσσόμενου ιδιωτικού τομέα. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο οι αρχές βρίσκονται σήμερα στη φάση της κατάργησης ορισμένων απαλλαγών του ΦΠΑ και της ανύψωσης του ποσοστού του φόρου επί ορισμένων ειδών διατροφής και επί των καυσίμων. Αποτελεί εξάλλου πρόθεση της κυβέρνησης να καταπολεμήσει πολύ εντονότερα τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και της λαθρεμπορίας, για να αντιστρέψει την πτωτική πορεία των δημοσίων εσόδων.

Ανεξάρτητα από αυτήν την σημαντικότερη πτώση των κυβερνητικών εσόδων, τα ελλείμματα διατηρήθηκαν σε περιορισμένα επίπεδα λόγω της εφαρμογής μεθόδων αυστηρής διαχείρισης ταμειακών διαθεσίμων, με περικοπή των δαπανών, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες τα έσοδα ήταν ανεπαρκή. Το γεγονός ότι το καθεστώς της Συναλλαγματικής Επιτροπής αποκλείει τη νομισματική χρηματοδότηση των κυβερνητικών ελλειμμάτων εξωθεί επίσης την κυβέρνηση στην εφαρμογή φερέγγυας φορολογικής πολιτικής, φροντίζοντας για την όσο το δυνατό στενότερη τήρηση της αρχής ισοσκελισμού του προϋπολογισμού. Αποτέλεσμα αυτού ήταν να μειωθούν οι κυβερνητικές δαπάνες από ποσοστό περίπου 40% του ΑΕΠ, κατά το 1990, σε σχεδόν 28%, το 1995. Η δομή των κυβερνητικών δαπανών άλλαξε σημαντικά. Οι επιδοτήσεις προς τις επιχειρήσεις μειώθηκαν σε σημαντικό βαθμό από 14% του ΑΕΠ, το 1990, σε μόλις 1,3% το 1995 (με κύριο αποδέκτη τη γεωργία και τη βιομηχανία ενέργειας). Ωστόσο, το τελευταίο αυτό στοιχείο υποβαθμίζει την τρέχουσα υποστήριξη που παρέχει η κυβέρνηση, ακριβώς λόγω των συσσωρευμένων καθυστερούμενων πληρωμών φόρων και ενέργειας που οφείλουν οι επιχειρήσεις. Επίσης, ένα μέρος των μη εξυπηρετούμενων δανείων του τραπεζικού συστήματος προς τις επιχειρήσεις ενδέχεται να μετατραπεί σε στοιχείο του παθητικού για το κράτος, με τη μελλοντική αναδιάρθρωση των κεφαλαίων των τραπεζών ή με την καταβολή αποζημιώσεων στους καταθέτες, σε περίπτωση πτώχευσης κάποιας τράπεζας. Τη μερίδα του λέοντος στις δημόσιες δαπάνες την

κατέχουν σήμερα οι μισθοί και οι μεταφορές πληρωμών στα νοικοκυριά, κυρίως για την καταβολή των συντάξεων. Αυτές οι δύο κατηγορίες αντιπροσωπεύουν από κοινού σχεδόν τα δύο τρίτα των συνολικών κυβερνητικών δαπανών. Παρά τη συνεχιζόμενη πίεση που ασκείται στις δαπάνες προς τα κάτω, οι δημόσιες επενδύσεις διατηρήθηκαν σε επίπεδο περίπου 3% του ΑΕΠ. Για να εκσυγχρονιστούν όμως οι δημόσιες υποδομές ενδέχεται να χρειαστεί αύξηση των κρατικών δαπανών.

Επίσης δημιουργήθηκε το καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης, με βάση τη φορολόγηση της μισθοδοσίας. Η συνεισφορά των εργοδοτών ανέρχεται σε 30% των μισθών και αποδοχών, ενώ οι εργαζόμενοι συνεισφέρουν ποσοστό 1%. Την κύρια κατηγορία δαπανών του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης αποτελούν οι συντάξεις. Παρά τη σημερινή ισορροπία του συστήματος, υπάρχει ο κίνδυνος να γίνει το σύστημα μεσοπρόθεσμα δυσβάστακτο. Παρά την βαθμιαία αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης, η γήρανση του πληθυσμού, αλλά η σχετικά απλόχερη μέθοδος υπολογισμού των ενεργημάτων θα καταστήσουν δυσχερή τη διατήρηση του παρόντος συστήματος.

Επιχειρηματικός τομέας: Ιδιωτικοποιήσεις και αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων

Το πρώτο στάδιο ιδιωτικοποιήσεων της Λιθουανίας με τη διανομή κουπονιών περατώθηκε το 1995, σχεδόν μία τετραετία έπειτα από την εγκαινιάσή του. Μέσα σ' αυτό το χρονικό διάστημα, ποσοστό 85% των επιλέξιμων στόχων του ιδιωτικοποιήθηκαν. Η αναλογία αυτή ήταν χαρακτηριστική για τους περισσότερους κλάδους της οικονομίας. Με βάση τις επίσημες εκτιμήσεις, το μερίδιο του ιδιωτικού τομέα επί του ΑΕΠ ανερχόταν σε 68% το 1996. Στον αριθμό αυτό συμπεριλαμβάνονται πάντως πάμπολλες επιχειρήσεις οι οποίες εξακολουθούν εν μέρει να αποτελούν ιδιοκτησία του κράτους.

Το πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων με τη διανομή κουπονιών δεν ήταν ιδιαίτερα ενθαρρυντικό για την αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων εν μέρει λόγω ορισμένων διαρθρωτικών χαρακτηριστικών της λιθουανικής οικονομίας. Ιδιαίτερα ακανθώδες είναι το πρόβλημα της προσέλκυσης των ξένων πόρων που είναι αναγκαία για την πραγματοποίηση των αναδιορθώσεων, όταν ακολουθείται η μέθοδος της δωρεάν διανομής των επιχειρήσεων στο κοινό. Ωστόσο, διαθεσιμότητα μακροπρόθεσμων πόρων για τους σκοπούς της αναδιάρθρωσης περιορίστηκε επίσης από τις αδυναμίες του τραπεζικού τομέα και από την έλλειψη σημαντικού ποσού εισροών άμεσων ξένων επενδύσεων, οι οποίες παρέμειναν σταθερές προσεγγίζοντας ποσοστό μόλις 1% του ΑΕΠ, τα τελευταία χρόνια. Επιπλέον, οι ιδιωτικοποιημένες εταιρείες αποτελούν σήμερα σε μεγάλο βαθμό ιδιοκτησία συνεταιρισμών που έχουν συσταθεί από εργαζόμενους, οι οποίοι τείνουν να ευνοούν τη βραχυπρόθεσμη ασφάλεια των θέσεων εργασίας από τα μέτρα αναδιάρθρωσης. Παρά το ότι η σφικτή φορολογική και νομισματική πολιτική πίεσε σε μεγάλο βαθμό τις επιχειρήσεις να προβούν σε αναδιορθώσεις, η συνεχιζόμενη άμεση και έμμεση υποστήριξη που παρέχεται σε σημαντικούς κλάδους, όπως η ενέργεια και η γεωργία, επιβράδυναν τα μέτρα αναδιάρθρωσης στους κλάδους αυτούς. Τέλος, η ανυπαρξία αποτελεσματικού νομοθετικού πλαισίου για τις πτωχεύσεις μειώνει τα κίνητρα αναδιάρθρωσης.

Ακριβώς επειδή οι ιδιωτικοποιήσεις με τα κουπόνια δεν οδήγησαν σε επαρκή αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων, οι αρχές προσέγγισαν τη δεύτερη φάση των ιδιωτικοποιήσεων με διαφορετικό τρόπο, πωλώντας τα στοιχεία του ενεργητικού τους μετρητοίς. Η χώρα επιδιώκει επίσης με τον τρόπο αυτό να προσελκύσει περισσότερες ξένες επενδύσεις. Μολονότι ο αρχικός κατάλογος των επιχειρήσεων που επρόκειτο να ιδιωτικοποιηθούν ήταν σχετικά περιορισμένος, οι αρχές προσέθεσαν πρόσφατα ορισμένες επιχειρήσεις από τον χρηματοπιστωτικό, τον

ενεργειακό, τον τηλεπικοινωνιακό και τον μεταφορικό τομέα που διαδραματίζουν ρόλο κλειδί. Στις επιχειρήσεις αυτές συμπεριλαμβάνεται ο εθνικός αερομεταφορέας Lithuanian Airlines, σημαντικές κρατικές τράπεζες και ο οργανισμός τηλεπικοινωνιών Lietuvos Telekomas.

Χρηματοπιστωτικός τομέας

Το 1992 συστάθηκε τραπεζικό σύστημα δύο βαθμίδων. Στο πλαίσιο αυτό διαχωρίστηκαν οι εμπορικές τραπεζικές δραστηριότητες της Τράπεζας της Λιθουανίας από τα λειτουργικά της καθήκοντα της κεντρικής τράπεζας. Χαρακτηριστικό γνώρισμα της αρχικής φάσης των μεταρρυθμίσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα στη Λιθουανία ήταν η σημαντική αύξηση του αριθμού χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς οι όροι για το απαιτούμενο κεφάλαιο και οι υπόλοιπες ρυθμίσεις άσκησης εποπτείας και ελέγχου επί των τραπεζικών ιδρυμάτων παρέμειναν πολύ χαλαροί. Συνεχίστηκε μόλα ταύτα ο υπερβολικά μεγάλος βαθμός συγκέντρωσης του κλάδου, με τις τέσσερις μεγαλύτερες τράπεζες να ελέγχουν περίπου τα δύο τρίτα όλων των καταθέσεων, τη στιγμή που οι τρεις μεγαλύτερες τράπεζες εξακολουθούσαν να τελούν υπό κρατικό έλεγχο. Οι περισσότερες τράπεζες χαρακτηρίζονταν από ανεπάρκεια ιδίων κεφαλαίων και διέθεταν στο χαρτοφυλάκιό τους σημαντικό ποσοστό μη εξυπηρετούμενων και συχνά πολιτικά κατευθυνόμενων δανείων. Η αληθινή αξία των δανείων αυτών διαβρώθηκε στην αρχική φάση με πολύ μεγάλη ταχύτητα από τους υψηλούς ρυθμούς του πληθωρισμού, όταν όμως μειώθηκε βαθμιαία ο πληθωρισμός, οι τράπεζες αντιμετώπισαν προβλήματα ρευστότητας.

Οι σφικτότεροι έλεγχοι από την Τράπεζα της Λιθουανίας, στην οποία ανατέθηκαν εκτενέστερες εξουσίες να εποπτεύει το τραπεζικό σύστημα και να επιβάλει τους κανονισμούς άσκησης των κανόνων εποπτείας και ελέγχου των τραπεζικών ιδρυμάτων με βάση το νόμο εμπορικών τραπεζών του 1994, εξανάγκασαν μεγάλο αριθμό μικρότερων τραπεζών να θέσουν σε κίνηση τις διαδικασίες πτώχευσης με αποτέλεσμα η κυβέρνηση να χρειαστεί να υποστηρίξει ορισμένες τράπεζες μεσαίου μεγέθους παρέχοντάς τους πρόσθετη ρευστότητα. Στα μητρώα της κεντρικής τράπεζας είναι σήμερα εγγεγραμμένες 28 τράπεζες, μολονότι μόλις 12 τράπεζες είναι στις ημέρες μας δραστήριες στην αγορά. Το κράτος κατέχει την πλειοψηφία των εταιρικών μεριδίων σε 3 τράπεζες, την αγροτική τράπεζα, την κρατική τράπεζα εμπορίου και την τράπεζα αποταμιεύσεων. Το κράτος συμμετέχει επίσης στο κεφάλαιο 16 εμπορικών τραπεζών. Σε αλλοδαπούς επενδυτές ανήκει ποσοστό περίπου 16% του κεφαλαίου του τραπεζικού τομέα. Οι όροι είναι ευνοϊκοί για την ίδρυση θυγατρικών εταιρειών ξένων τραπεζών και οι σχετικές τροποποιήσεις της νομοθεσίας που καθιερώθηκαν το 1996 παρέχουν στις ξένες τράπεζες τη δυνατότητα να ανοίξουν υποκαταστήματα στη Λιθουανία.

Τον Δεκέμβριο του 1995 ξέσπασε η τραπεζική κρίση, όταν διαπιστώθηκε η αφερεγγυότητα μιας μεγάλης και δύο μεσαίου μεγέθους εμπορικών τραπεζών, που αντιπροσώπευαν περίπου το 25% της αξίας των συνολικών καταθέσεων. Όπως εκτός των άλλων αποκαλύφθηκε από τις εκθέσεις των οργάνων εποπτείας και ελέγχου, ήταν επίσης αναγκαία η αναδιάρθρωση των κεφαλαίων δύο εκ των μεγάλων τραπεζών κρατικής ιδιοκτησίας, για να είναι αυτές σε θέση να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις επάρκειας κεφαλαίων. Οι αρχές δίστασαν κατά τους πρώτους μήνες του 1996 ποιο δρόμο να ακολουθήσουν μεταξύ της εκκαθάρισης και της διάσωσης των τραπεζών που αδυνατούσαν να εξοφλήσουν τις οφειλές τους, αλλά κατέληξαν σε τελική ανάλυση στην απόφαση να επανεθνικοποιήσουν τη μεγαλύτερη τράπεζα οι εργασίες της οποίας είχαν ανασταλεί, να προχωρήσουν σε αναδιάρθρωση των κεφαλαίων των τραπεζών κρατικού ελέγχου, που σήμερα αντιπροσωπεύουν περίπου τα τρία τέταρτα των συνολικών καταθέσεων και να ιδρύσουν ειδική εταιρεία διαχείρισης στοιχείων του

ενεργητικού, η οποία θα αναλάμβανε όλα τα επισφαλή δάνεια από τις τράπεζες που αντιμετώπιζαν προβλήματα. Όπως πρόσφατα εξαγγέλθηκε, δύο από τις τράπεζες κρατικής ιδιοκτησίας θα αναδιρθρωθούν και θα ιδιωτικοποιηθούν μέσα στο 1997. Η τράπεζα καινοτομιών που αδυνατεί να εξοφλήσει τα χρέη της θα οδεύσει προς την εκκαθάριση (και θα αποζημιωθούν οι καταθέτες. Εγκρίθηκε επιπλέον ο νέος νόμος για την ασφάλιση των καταθέσεων, με βάση τον οποίο θα επιστραφούν τα ποσά των μικρών καταθέσεων στις τράπεζες οι εργασίες των οποίων έχουν ανασταλεί. Οι άλλες τράπεζες θα είναι επιλέξιμες για το νέο σύστημα παροχής ασφαλιστικής κάλυψης μόνο εάν εκπληρώνουν τους κανόνες ασκήσεως ελέγχου και εποπτείας πίστωσης της κεντρικής τράπεζας. Το κόστος για τον προϋπολογισμό από το πρόγραμμα αναδιάρθρωσης των τραπεζών θα χρηματοδοτηθεί εν μέρει από τη βοήθεια που θα παρασχεθεί από τη Διεθνή Τράπεζα.

Το τραπεζικό σύστημα παραμένει εύθραστο και οι επιδόσεις των τραπεζών ασθενείς, καθώς τα αποτελέσματά τους επηρεάζονται δυσμενώς από την ανάγκη να κάνουν προβλέψεις ποσών για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και να ανταποκριθούν στον εντεινόμενο ανταγωνισμό. Οι ρυθμιστικοί και εποπτικοί κανόνες έγιναν αυστηρότεροι συνέπεια της τραπεζικής κρίσης και θεσπίστηκαν μέτρα για τη βελτίωση της ροής στοιχείων από τις τράπεζες σχετικά με τους πιστωτικούς κινδύνους. Ο μετασχηματισμός των προθεσμιών λήξης στο τραπεζικό σύστημα εξακολουθεί να είναι περιορισμένος, καθώς τα δύο τρίτων των τραπεζικών δανείων έχουν ημερομηνία λήξης κατώτερη του έτους. Αυξάνεται ωστόσο ο αριθμός των δανείων η προθεσμία λήξης των οποίων έχει παραταθεί για τη χρηματοδότηση επενδυτικών προγραμμάτων.

Το εθνικό χρηματιστήριο της Λιθουανίας άρχισε να λειτουργεί το 1993, συνέπεια της ιδιωτικοποίησης των κρατικών επιχειρήσεων και των κρατικών περιουσιακών στοιχείων. Η κεφαλαιοποίηση είναι πάρα πολύ περιορισμένη (ανέρχεται περίπου σε 2% του ΑΕΠ) και ο κύκλος εργασιών παραμένει χαμηλός. Σχετικά μέτριος είναι ο ρόλος που διαδραματίζει η χρηματιστηριακή αγορά ως εναλλακτική πηγή χρηματοδότησης για τον τομέα των μεγάλων εταιρειών. Πρόσφατα εκδηλώθηκε κάποιο ενδιαφέρον από εταιρείες για το δανεισμό κεφαλαίων με την έκδοση βραχυπρόθεσμων τίτλων. Η δευτερεύουσα αγορά κυβερνητικών χρεογράφων δεν είναι σημαντική, παρά το γεγονός ότι καταβάλλονται προσπάθειες για την ενθάρρυνσή της. Όπως προβλέπεται, η έκδοση του νέου νόμου για τις ασφάλειες θα τονώσει την ασφαλιστική αγορά της Λιθουανίας. Στις εταιρείες και τα μεμονωμένα άτομα επιτρέπεται η έκπτωση των ασφαλιστικών πληρωμών από τους οφειλόμενους φόρους τους. Ο σχετικός νόμος διαθέτει και ένα προστατευτικό σκέλος: σε περίπτωση που επιθυμούν αλλοδαπές ασφαλιστικές εταιρείες να διεισδύσουν στην αγορά, μπορεί να προβούν σε αυτό μόνο μέσω προκήρυξης για την υποβολή προσφορών και πρέπει να αποδείξουν ότι καμιά τοπική εταιρεία δεν είναι σε θέση να διεκπεραιώσει τις αντίστοιχες εργασίες.

Οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη

Κοινωνικοί δείκτες

Η Λιθουανία είναι μικρή χώρα και έχει 3,7 εκατομμύρια κατοίκους. Παρά το γεγονός ότι ο πληθυσμός εξακολουθεί να είναι νέος - ποσοστό 60% είναι κάτω των 40 ετών - το ποσοστό των γεννήσεων άρχισε να σημειώνει απότομη πτώση, τα τελευταία χρόνια. Το 1994, η προσδοκία ζωής, κατά τη γέννηση, ανερχόταν σε 62,8 έτη.

Το εργατικό δυναμικό είναι εξειδικευμένο και η αναλογία εγγραφής σε εκπαιδευτικά ιδρύματα είναι συγκρίσιμη με τα αντίστοιχα στοιχεία των περισσότερων κρατών μελών. Περίπου το ένα τρίτο του εργατικού δυναμικού έχει ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση (συμπεριλαμβανομένης και της

επαγγελματικής κατάρτισης). Όμως, οι μισθοί των δασκάλων είναι χαμηλοί και αυτοί είναι σε θέση να βρουν καλύτερα πληρωμένες θέσεις εργασίας σε άλλους βιομηχανικούς κλάδους. Αν συνεχιστεί το φαινόμενο αυτό επί μακρό χρονικό διάστημα, θα μπορούσε να οδηγήσει σε εξασθένηση του εκπαιδευτικού συστήματος.

Κλαδικές διαφορές

Οι διαφορές μεταξύ των αστικών περιοχών και των περιοχών της υπαίθρου γίνονται όλο και σημαντικότερες. Η απασχόληση στο χώρο της υπαίθρου επηρεάζεται από την ατελή αναδιάρθρωση του γεωργικού τομέα. Παρά το γεγονός ότι οι αστικές περιοχές πρέπει να ανταπεξέλθουν στις συνέπειες της αναδιάρθρωσης των επιχειρήσεων, αυτό αντισταθμίζεται εν μέρει από τους ρυθμούς διόγκωσης του κλάδου των υπηρεσιών στις πόλεις. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, ορισμένες περιοχές της υπαίθρου να πλήττονται δυσανάλογα από το φαινόμενο της ανεργίας, εμφανίζοντας ποσοστά ανεργίας άνω του 20%.

2.2. Η οικονομία με την προοπτική της προσχώρησης

Εισαγωγή

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Κορυφής των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων της Κοπεγχάγης που είχε συνέλθει το 1993 καθορίστηκαν οι όροι που πρέπει να πληρούν οι συνδεδεμένες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης για την προσχώρησή τους. Τα οικονομικά κριτήρια είναι:

- η ύπαρξη οικονομίας τύπου αγοράς που να λειτουργεί,
- η ικανότητα ανταπόκρισης στις ανταγωνιστικές πιέσεις και στις δυνάμεις της αγοράς εντός του πλαισίου της Ένωσης.

Τα κριτήρια αυτά είναι διασυνδεδεμένα. Κατά πρώτο λόγο, μία οικονομία αγοράς που λειτουργεί θα είναι καλύτερα σε θέση να ανταπεξέλθει στην ανταγωνιστική πίεση. Δεύτερον, υπό την ιδιότητα του μέλους της Ένωσης, η αγορά που λειτουργεί είναι η εσωτερική αγορά. Η ιδιότητα του μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα έχανε την οικονομική της σημασία τόσο για τη Λιθουανία, όσο και για τις χώρες συνεταιρώς της, χωρίς την ενσωμάτωσή τους στην εσωτερική αγορά.

Η υιοθέτηση του *κεκτημένου* και ιδίως του *κεκτημένου* που αναφέρεται στην εσωτερική αγορά έχει ως εκ τούτου βασική σημασία για κάθε υποψήφια χώρα, η οποία θα πρέπει να αυτοδεσμευτεί να εκπληρώνει μόνιμα τις οικονομικές υποχρεώσεις που απορρέουν από την ιδιότητα του μέλους. Αυτή η αμετάκλητη δέσμευση είναι αναγκαία για να εμποδωθεί η βεβαιότητα ότι κάθε μέρος της διευρυμένης αγοράς της ΕΕ θα εξακολουθήσει να λειτουργεί με βάση κοινούς κανόνες.

Η ικανότητα αποδοχής του *κεκτημένου* περικλείει πολυάριθμες πτυχές. Η Λιθουανία θα χρειαστεί, αφενός μεν, να είναι σε θέση να επωμισθεί τις οικονομικές υποχρεώσεις του μέλους, κατά τρόπο ώστε η ενιαία αγορά να λειτουργεί ομαλά και ακριβοδίκαια. Από την άλλη πλευρά, για να είναι η Λιθουανία σε θέση να επωφεληθεί πλήρως από την ανταγωνιστική πίεση που επιβάλλεται από την εσωτερική αγορά, απαιτείται να υπάρχουν ευνοϊκές εγγενείς οικονομικές συνθήκες και να διαθέτει η λιθουανική οικονομία ευελιξία και επαρκές επίπεδο ανθρώπινων και φυσικών πόρων, και ιδίως των απαιτούμενων υποδομών. Εάν λείπουν τα στοιχεία αυτά, ορισμένα τμήματα της κοινωνίας ενδέχεται να θεωρήσουν την ανταγωνιστική πίεση ιδιαίτερα έντονη και θα προβληθούν χωρίς άλλο αιτήματα

λήψης προστατευτικών μέτρων, τα οποία θα υπονομεύσουν την εσωτερική αγορά, εάν εφαρμοστούν.

Η ικανότητα αλλά και η αποφασιστικότητα μιας υποψήφιας χώρας να υιοθετήσει και να εφαρμόσει το *κεκτημένο* διαδραματίζει καιρίο ρόλο, εφόσον το κόστος αλλά και το όφελος των μέτρων αυτών μπορεί να είναι άνισα κατανομημένο διαχρονικά, αλλά και να επιβαρύνει εξίσου ανισομερώς βιομηχανικούς κλάδους και κοινωνικές ομάδες. Η ύπαρξη ευρύτατης συναίνεσης σχετικά με το χαρακτήρα των αλλαγών οικονομικής πολιτικής που απαιτείται να επέλθουν για να αποκτηθεί η ιδιότητα του μέλους της Ένωσης, αλλά και η συνεχής εμμονή στην εφαρμογή των οικονομικών μεταρρυθμίσεων παρά τις πιέσεις που ασκούνται από ομάδες συμφερόντων περιορίζουν τον κίνδυνο μία χώρα να μην είναι σε θέση να τηρήσει τις δεσμεύσεις που ανέλαβε όσον αφορά τις οικονομικές υποχρεώσεις του μέλους.

Σε ό,τι αφορά το σκέλος των κρατικών αρχών, απαραίτητος όρος της ιδιότητας του μέλους της Ένωσης είναι η διοικητική και νομική ικανότητα μεταφοράς και υλοποίησης του ευρύτατου φάσματος τεχνικών κανόνων νομοθεσίας που είναι αναγκαίοι για την εξάλειψη των φραγμών που παρεμβάλλονται στην ελεύθερη διακίνηση εντός του πλαισίου της Ένωσης και την κατοχύρωση, με τον τρόπο αυτό, της λειτουργίας της ενιαίας αγοράς. Οι πτυχές αυτές εξετάζονται σε άλλα κεφάλαια στη συνέχεια. Σε ό,τι αφορά το επίπεδο των μεμονωμένων εταιρειών, ο αντίκτυπος που θα έχει η υιοθέτηση του *κεκτημένου* για την ανταγωνιστικότητά τους εξαρτάται από τη δική τους ικανότητα να προσαρμοστούν στις νέες οικονομικές συνθήκες.

Η ύπαρξη λειτουργικής οικονομίας της αγοράς

Απαιτούμενη προϋπόθεση για την ύπαρξη οικονομίας τύπου αγοράς είναι η ισορροπία προσφοράς και ζήτησης να διαμορφώνεται από την ελεύθερη αλληλεπίδραση των δυνάμεων της αγοράς. Η οικονομία τύπου αγοράς λειτουργεί όταν το νομικό καθεστώς, συμπεριλαμβανομένης και της ρύθμισης των ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων, έχει καθιερωθεί και μπορεί να επιβληθεί. Οι επιδόσεις της οικονομίας αγοράς διευκολύνονται και βελτιώνονται χάρη στην μακροοικονομική σταθερότητα και το βαθμό συναίνεσης που επικρατεί αναφορικά με τα θεμελιώδη στοιχεία της οικονομικής πολιτικής. Η ύπαρξη ενός χρηματοπιστωτικού τομέα και η έλλειψη σημαντικών φραγμών που παρεμποδίζουν τη διείσδυση και την έξοδο από την αγορά βοηθούν να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα με την οποία λειτουργεί η οικονομία. Εάν σημειωθεί επίσης καλή πρόοδος στην πορεία της υλοποίησης της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας σύνδεση, αυτό θα συμβάλει επίσης να ολοκληρωθεί η λειτουργία της οικονομίας της αγοράς.

Στη μετάβασή της προς την οικονομία της αγοράς, η Λιθουανία σημείωσε σημαντική πρόοδο στις προσπάθειες ελευθέρωσης και σταθεροποίησης της οικονομίας. Η καθιέρωση του συστήματος της Συναλλαγματικής Επιτροπής, η ελευθέρωση των χρηματαγορών, η αποδέσμευση των συναλλαγών με την αλλοδαπή και η μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων είχαν σημαντικότερο σταθεροποιητικό αντίκτυπο. Η ελευθέρωση των τιμών, οι ιδιωτικοποιήσεις με τη διανομή κουπονιών και με την καταβολή μετρητών, το άνοιγμα του εμπορίου, οι νομικές μεταρρυθμίσεις, η ανάπτυξη των θεσμικών οργάνων και η διεύρυνση του συνολικού πλέγματος μέτρων κοινωνικής πρόνοιας τέθηκαν επίσης σε εφαρμογή ή βρίσκονται στη φάση της υλοποίησής τους. Σχετικά φιλελεύθερο είναι και το ισχύον επενδυτικό καθεστώς.

Πάντως, έχουν καθυστερήσει τα θεμελιωδέστερα μέτρα αναδιάρθρωσης της οικονομίας και η αλλαγή της πορείας προς την κατεύθυνση της επίτευξης υψηλότερων ρυθμών ανάπτυξης. Δεν τέθηκαν ακόμη σε εφαρμογή αληθινά "σκληροί περιοριστικοί όροι για τον προϋπολογισμό" (στην ουσία, αυτό απαιτεί να

γνωρίζουν οι ζημιογόνες επιχειρήσεις ότι δεν πρόκειται να τις διασώσουν οι αρχές, όπως κατά το παρελθόν). Η είσπραξη των φορολογικών εσόδων τοποθετείται σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Το ποσό των καθυστερούμενων πληρωμών αυξάνεται, ιδίως μάλιστα στον ενεργειακό τομέα. Οι διαδικασίες πτώχευσης αποδείχθηκαν αναποτελεσματικές. Τέλος, οι ιδιωτικοποιήσεις με την καταβολή μετρητών έγιναν μόλις πρόσφατα πρωταρχικό θέμα.

Διοικητικοί έλεγχοι εξακολουθούν να εφαρμόζονται για την ενέργεια και τις κατοικίες. Ορισμένες τιμές για τις μεταφορικές και τις κοινωφελείς υπηρεσίες υπολείπονται του κόστους παραγωγής (εάν συμπεριληφθεί στο κόστος του υπολογισμού και το κόστος αναπλήρωσης του κεφαλαίου). Συγκροτήθηκε ο νεοσυσταθείς οργανισμός ανταγωνισμού, ο οποίος όμως δεν διαθέτει αποτελεσματικές εξουσίες διάλυσης των μονοπωλιακών επιχειρήσεων. Η ανταγωνιστική πίεση που ασκείται από το καθεστώς φιλελεύθερου εμπορίου είναι ανεπαρκής για να μειωθούν σημαντικά τα πολύ υψηλά περιθώρια κέρδους των δικτύων λιανικής διανομής.

Η απόδοση των ιδιοκτησιών παρεμποδίστηκε από διοικητικούς και νομικούς φραγμούς, αλλά και από τις περικοπές των μέσων του προϋπολογισμού για την αποζημίωση των πρώην ιδιοκτητών της γης. Το κτηματολόγιο είναι στη φάση της σύστασής του, αλλά ένα εγγενές πρόβλημα αποτελεί η μακροσκελής διαδικασία. Η αβεβαιότητα που περιβάλλει την νομική κυριότητα ιδιοκτησιών, που δεν επιτρέπεται ακόμη να επιστραφούν στους παλαιότερους ιδιοκτήτες, συνεχίζει να περιπλέκει ορισμένες υποθέσεις ιδιωτικοποιήσεων. Στο πλαίσιο ωστόσο των προετοιμασιών της για την απόκτηση της ιδιότητας του μέλους της ΕΕ, η Λιθουανία τροποποίησε τον Αύγουστο του 1996, τις διατάξεις του άρθρου 47 του συντάγματός της, ούτως ώστε να επιτραπεί στους αλλοδαπούς η αγορά γης για επιχειρηματικούς σκοπούς.

Το τραπεζικό σύστημα της Λιθουανίας εξακολουθεί να είναι εύθραυστο: οι περισσότερες τράπεζες στερούνται ιδίων κεφαλαίων και εξακολουθούν να έχουν στο χαρτοφυλάκιό τους μεγάλα ποσά μη εξυπηρετούμενων δανείων. Η κυβέρνηση εξήγγειλε πρόσφατα ένα πρόγραμμα αναδιάρθρωσης του τραπεζικού τομέα, με το οποίο σχεδιάζεται η ιδιωτικοποίηση, η αναδιάρθρωση των κεφαλαίων και η εκκαθάριση τραπεζών που δεν είναι σε θέση να εξοφλήσουν τις οφειλές τους. Μόνο όταν έχει ολοκληρωθεί αυτή η φάση της αναδιάρθρωσης, θα μπορέσει να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και ενδέχεται να αρχίσει και πάλι ο τομέας να εκπληρώνει το ρόλο του διαμεσολαβητή μεταξύ αποταμιεύσεων και επενδύσεων.

Η δημόσια διοίκηση χρειάστηκε να ανασυσταθεί μετά την ανεξαρτησία. Επιπλέον, το στάδιο της μετάβασης προς την οικονομία της αγοράς προκαλεί αξιεπέραστα προβλήματα για την προσαρμογή των κυβερνητικών θεσμικών οργάνων αλλά και του νομικού πλαισίου. Έχει σημειωθεί μεν κάποια πρόοδος, αλλά στο μέλλον θα χρειαστεί να αντιμετωπιστούν πολλά άλλα ζητήματα, όπως οι πτωχευτικές διατάξεις και η νομοθεσία του ανταγωνισμού, τα μητρώα δικαιωμάτων ιδιοκτησίας, η απλούστευση των κανονιστικών ρυθμίσεων για τις επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων και των απαιτούμενων όρων παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης και ούτω καθεξής.

Ικανότητα αντιμετώπισης των ανταγωνιστικών πιέσεων και των δυνάμεων της αγοράς στο πλαίσιο της Ένωσης

Είναι δύσκολο, μερικά χρόνια πριν από την μελλοντική απόκτηση της ιδιότητας του μέλους και πριν η Λιθουανία θεσπίσει και υλοποιήσει το κοινοτικό δίκαιο στο μεγαλύτερό του μέρος να διαμορφώσουμε οριστική κρίση για την ικανότητα της χώρας να εκπληρώσει το κριτήριο αυτό. Έχουμε παρόλα αυτά τη δυνατότητα να εντοπίσουμε ορισμένα χαρακτηριστικά στοιχεία της ανάπτυξης της Λιθουανίας,

που μας παρέχουν κάποια ένδειξη για την ενδεχόμενη ικανότητά της να ανταποκριθεί στην ανταγωνιστική πίεση και τις δυνάμεις της αγοράς εντός του πλαισίου της Ένωσης.

Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός, απαιτείται ένα σταθερό μακροοικονομικό πλαίσιο, εντός του οποίου οι μεμονωμένοι οικονομικοί φορείς είναι σε θέση να λαμβάνουν τις αποφάσεις τους μέσα σε ένα κλίμα που δίνει τη δυνατότητα διατύπωσης προβλέψεων, σε εύλογο βαθμό. Για το λόγο αυτό, πρέπει να υπάρχουν επαρκή αποθέματα ανθρώπινου και υλικού κεφαλαίου, συμπεριλαμβανομένων και των υποδομών, που θα αποτελέσουν το υπόβαθρο, από το οποίο θα εκπορευτεί η ικανότητα των μεμονωμένων εταιρειών να προσαρμοστούν για να αντιμετωπίσουν την αυξανόμενη ανταγωνιστική πίεση στην ενιαία αγορά. Οι εταιρείες χρειάζεται να επενδύσουν για τη βελτίωση της αποδοτικότητάς τους, για να είναι παράλληλα σε θέση να ανταγωνιστούν στην εγχώρια αγορά αλλά και να επωφεληθούν από τους πλεονεκτικούς όρους των οικονομιών κλίμακας που απορρέουν από την πρόσβαση στην ενιαία αγορά. Η προαναφερόμενη ικανότητα προσαρμογής των εταιρειών θα είναι μεγαλύτερη, όσο αυξάνεται η πρόσβαση των εταιρειών σε χρηματοδοτικούς πόρους, για επενδύσεις όσο βελτιώνεται η ποιότητα του εργατικού τους δυναμικού αλλά και όσο επιτυχέστερα είναι τα μέτρα εξωραϊσμού τους.

Μία οικονομία θα είναι επιπλέον πολύ περισσότερο σε θέση να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις του μέλους, όσο υψηλότερος είναι ο βαθμός οικονομικής ολοκλήρωσης που επιτυγχάνει με την Ένωση, πριν από την ένταξή της. Όσο περισσότερο είναι ήδη ενταγμένη στην Ένωση κάποια χώρα, τόσο λιγότερες περαιτέρω προσπάθειες αναδιάρθρωσης θα συνελάγεται η ιδιότητα του μέλους γι' αυτήν. Το επίπεδο της οικονομικής ολοκλήρωσης σχετίζεται τόσο με το φάσμα, όσο και με τον όγκο των αγαθών που ανταλλάσσονται με τα κράτη μέλη. Τα άμεσα ευεργετικά οφέλη από την πρόσβαση στην ενιαία αγορά μπορεί να είναι μεγαλύτερα σε κλάδους στους οποίους υπάρχει ευμεγέθης αναλογία μικρών εταιρειών, εφόσον αυτές επηρεάζονται σχετικά λιγότερο από τους φρεαγμούς που παρεμβάλλονται στο εμπόριο.

Η Λιθουανία έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο στις προσπάθειες σταθεροποίησης της οικονομίας της, τα τελευταία χρόνια. Η θέσπιση του καθεστώτος της Συναλλαγματικής Επιτροπής αλλά και η μείωση των ελλειμμάτων του δημοσιονομικού ισοζυγίου δημιούργησε τους όρους για σταθερότερες οικονομικές συνθήκες. Ο τρόπος με τον οποίο η οικονομία κατόρθωσε να απορροφήσει τις αρνητικές συνέπειες μιας σχετικά σοβαρής τραπεζικής κρίσης, χωρίς κάποια σημαντική υποτροπή στα διαδικασίες της σταθεροποίησης, είναι ενδεικτική για τη μονιμότητα της πορείας πρόοδου. Η μονιμότητα αυτή απεικονίζεται επίσης στην προφανή αποδοχή από τις χρηματαγορές των σχεδίων που έχουν καταστρώσει οι αρχές για την βαθμιαία κατάργηση του καθεστώτος της Συναλλαγματικής Επιτροπής.

Η αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων που είναι απαραίτητη για να καταστεί η οικονομία ανταγωνιστική στην ενιαία αγορά δεν σημείωσε, σε γενικότερες γραμμές, επαρκή πρόοδο, πράγμα που οφείλεται κατά κύριο λόγο στην έλλειψη κεφαλαίων, που είναι με τη σειρά της απόρροια του σχετικά χαμηλού επιπέδου των άμεσων ξένων επενδύσεων αλλά και των αδυναμιών του τραπεζικού τομέα. Η ανυπαρξία αυστηρών περιοριστικών όρων για τον προϋπολογισμό, οι ιδιωτικοποιήσεις με τη διάθεση κουπονιών σε κατόχους εμπιστευτικών πληροφοριών και η έλλειψη της πιστευτής απειλής εξώθησης σε πτώχευση δεν αποτέλεσαν επίσης ενθαρρυντικούς όρους για την αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων. Κατά συνέπεια, χρειάζεται ακόμη να γίνουν ουσιαστικές αναπροσαρμογές, οι οποίες είναι πολύ πιθανόν ότι θα οδηγήσουν πολύ περισσότερο σε ανύψωση του επιπέδου ανεργίας, παρά σε περαιτέρω σημαντική μείωση του επιπέδου της παραγωγής. Η Λιθουανία έχει

αιχμαλωτιστεί σε ένα φαύλο κύκλο, στο πλαίσιο του οποίου ο έλεγχος παλαιών κεφαλαιουχικών στοιχείων συνεπάγεται την παραγωγή απαρχαιωμένων και δαπανηρών προϊόντων, την απώλεια μεριδίων της αγοράς, την απώλεια δυνατοτήτων κερδοφόρας λειτουργίας και ως εκ τούτου τον περιορισμό των δυνατοτήτων χρηματοδότησης επενδύσεων αναδιάρθρωσης. Ωστόσο, υπάρχει η δυνατότητα να διακοπεί αυτός ο φαύλος κύκλος από την νέα πολιτική της κυβέρνησης με την οποία επιδιώκεται να επιταχυνθεί η ολοκλήρωση της διαδικασίας ιδιωτικοποιήσεων, που ενδέχεται να προσελκύσει σημαντικά ποσά άμεσων ξένων επενδύσεων. Η εισροή των πόρων αυτών όχι μόνο θα σινεισέφερε τους απαιτούμενους χρηματοδοτικούς πόρους για τους σκοπούς της αναδιάρθρωσης, αλλά θα συνέβαλε επίσης στον εξωραϊσμό των παραγόμενων προϊόντων και στη βελτίωση των ειδικών μεθόδων διαχείρισης. Ο υψηλότερος βαθμός συμμετοχής ξένων επενδυτών στην οικονομία θα βελτίωνε επίσης το επίπεδο γνώσεων των επιχειρήσεων για τους απαιτούμενους όρους του κοινοτικού κεκτημένου στο χώρο της ενιαίας αγοράς, γεγονός που θα διευκόλυνε την πρόσβαση στην ενιαία αγορά.

Το κύριο στοιχείο που κληρονόμησε η Λιθουανία από την εποχή της σοβιετικής κυριαρχίας ήταν ο μεταποιητικός τομέας που αποτελούσαν μονάδες μεγάλης κλίμακας, συμπεριλαμβανομένης της σημαντικής ενεργειακής βιομηχανίας και του κολλεκτιβοποιημένου γεωργικού τομέα. Η επικερδής λειτουργία των μεταποιητικών επιχειρήσεων παρεμποδίστηκε σοβαρά από την αναπροσαρμογή των τιμών των εισαγόμενων υλικών στα επίπεδα των τιμών της διεθνούς αγοράς και από την απώλεια των περισσότερων αγορών διάθεσης των τελικών προϊόντων. Η ικανότητα των εν λόγω επιχειρήσεων να αναπροσανατολίσουν τις πωλήσεις τους προς τις δυτικές αγορές περιορίζεται από την απαρχαιωμένη τεχνολογία τους και από το ανεπαρκές επίπεδο τυποποιημένης ποιότητας των προϊόντων τους. Αλλά και ο στερούμενος ιδεών κεφαλαίων ιδιωτικοποιημένος γεωργικός κλάδος πρέπει επίσης να υποστεί σημαντικότερη αναδιάρθρωση.

Η ανταγωνιστικότητα των κλάδων που κατόρθωσαν να ανταγωνιστούν στις αγορές του εξωτερικού (κυρίως του κλάδου των κλωστοϋφαντουργικών, των χημικών προϊόντων, των διυλισμένων προϊόντων πετρελαίου και των ειδών διατροφής) βασίζεται κατ' εξοχή στο χαμηλό κόστος μισθοδοσίας. Στην περίπτωση των τροφίμων, διαδραματίζει επίσης κάποιο ρόλο το υψηλό επίπεδο προστασίας του αγροτικού τομέα. Είναι πιθανό ότι η Λιθουανία εξακολουθεί να επωφελείται από το κάπως υποτιμημένο νόμισμά της, παρά την αδιάκοπη πραγματική ανατίμησή του. Για να αντισταθμίσει η αναμενόμενη βαθμιαία διάβρωση των προαναφερόμενων ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων, υπάρχει κατεπείγουσα ανάγκη αύξησης της παραγωγικότητας και διαφοροποίησης της παραγωγής προς την κατεύθυνση κλάδων που εναρμονίζονται καλύτερα με το φυσικό πλούτο που διαθέτει η Λιθουανία. Εάν υποθέσουμε ότι θα θεσμοθετηθούν τα κατάλληλα οικονομικά κίνητρα, η διαδικασία αυτή θα μπορούσε να διευκολυνθεί και από το σχετικά καλό επίπεδο που χαρακτηρίζει το ανθρώπινο δυναμικό της Λιθουανίας και τις δραστηριότητές της E & TA.

Προοπτικές και προτεραιότητες

Η πολιτική που εφαρμόστηκε τα τελευταία χρόνια προσανατολίστηκε κυρίως με γνώμονα την ανάγκη υποστήριξης από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την εστίαση σε βραχυπρόθεσμα προβλήματα σταθεροποίησης. Η νέα κυβέρνηση διαμορφώνει μία περισσότερο σύνθετη μεσοπρόθεσμη οικονομική στρατηγική. Η κυβέρνηση εξήγγειλε την εφαρμογή του "Προγράμματος Δράσης 1997 - 2000", με το οποίο προβλέπεται η εφαρμογή αυστηρής δημοσιονομικής πολιτικής, η παροχή κινήτρων προς στήριξη των επιχειρηματικών και επενδυτικών δραστηριοτήτων, η επιτάχυνση της διαδικασίας ιδιωτικοποιήσεων, η σταθεροποίηση του τραπεζικού

τομέα και η βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης. Στο νεοσύστατο υπουργείο ευρωπαϊκών υποθέσεων ανατέθηκαν οι αρμοδιότητες προώθησης των ΑΞΕ και των εξαγωγών, των ιδιωτικοποιήσεων μεγάλης κλίμακας και της προσέγγισης της νομοθεσίας.

Το πρόγραμμα για την επίλυση των προβλημάτων του τραπεζικού τομέα, έπειτα από την κρίση που ξέσπασε τον Δεκέμβριο του 1995, λειτούργησε καλά μέχρι σήμερα. Ο συνδυασμός των μέτρων ιδιωτικοποίησης, εκκαθάρισης και αναδιάρθρωσης των κεφαλαίων θα επαρκέσει μάλλον για να προωθηθεί η περαιτέρω παγίωση του τομέα. Μόλα ταύτα, όσο καιρό δεν έχει αντιμετωπιστεί στην εντέλεια η επισφαλής αυτή κατάσταση, θα μπορούσε να ενσκήψει το φαινόμενο της άσκησης πρόσθετων πιέσεων στον προϋπολογισμό, καθώς το σύνολο του τομέα εξακολουθεί να πλήττεται από προβλήματα ρευστότητας και από τα ανεξόφλητα δάνεια. Η αναμενόμενη παγίωση του τραπεζικού τομέα, καθώς οι εποπτικοί δείκτες προσαρμόζονται προς τα διεθνή πρότυπα, καθιστά αναγκαία την αυστηρή προσήλωση των αρχών στην εφαρμογή των στρατηγικών που έχουν εξαγγείλει.

Σύμφωνα με τα σχέδια, με τη δεύτερη φάση ιδιωτικοποιήσεων θα προσελκυστούν αγοραστές με τις απαιτούμενες ειδικές γνώσεις και πόρους, που θα επιδιώξουν να αυξήσουν την επικερδή λειτουργία των επιχειρήσεων, να προχωρήσουν σε εξορθολογισμό των μεθόδων διαχείρισης, να εισάγουν εξωραϊστικές μεθόδους παραγωγής και να αναπτύξουν τη μελλοντική στρατηγική των επιχειρήσεων. Για να προσελκύσουν το επαρκές ενδιαφέρον κατάλληλων επενδυτών οι αρχές πρέπει να σεβαστούν τη δέσμευση που ανέλαβαν, να παραιτηθούν από τον ουσιαστικό έλεγχο των επιχειρήσεων που πρόκειται να εκποιηθούν.

Στον ενεργειακό τομέα, η απαρχαιωμένη τεχνολογία, το πλεονάζον παραγωγικό δυναμικό, οι αναποτελεσματικές πρακτικές τιμολόγησης, η αδυναμία αναγκαστικής είσπραξης των οφειλών και οι πολιτικές παρεμβάσεις έχουν εξωθήσει τις δημόσιες επιχειρήσεις ενέργειας σε χρόνια ελλείμματα και παρέχουν ελάχιστα κίνητρα για τη διαχείριση των υποθέσεών τους με κριτήριο το κέρδος ή την διαφύλαξη των πόρων ενέργειας. Ο τομέας αυτός αντιπροσώπευε πάντοτε μέχρι σήμερα σημαντική πηγή αφαιμάξης κρατικών πόρων. Η απόφαση να συμπεριληφθούν ορισμένες επιχειρήσεις του ενεργειακού κλάδου στον κατάλογο ιδιωτικοποιήσεων αποτελεί σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση της επίλυσης των προβλημάτων του κλάδου. Παρόλα αυτά, αν ληφθεί υπόψη το μέγεθος των προβλημάτων, η διαδικασία της ιδιωτικοποίησης του ενεργειακού τομέα θα μπορούσε να απαιτήσει πάρα πολύ χρόνο και να έχει σημαντικότερο αντίκτυπο για άλλους τομείς, εάν εφαρμοστεί κάποια αποτελεσματικότερη μέθοδος πληρωμής από τους οφειλότες των λογαριασμών ενέργειας.

Όσο η ανταγωνιστικότητα της Λιθουανίας διατηρείται ακέραια και εξακολουθεί να υπάρχει κάποιο αποδεκτό επίπεδο ισορροπίας στο εμπορικό ισοζύγιο, το σύστημα της Συναλλαγματικής Επιτροπής μπορεί να εξακολουθήσει να διαδραματίζει το ρόλο του σταθεροποιητικού παράγοντα. Ωστόσο, όταν οι κεφαλαιουχικές εισροές δεν θα εξακολουθούν πλέον να χρηματοδοτούν το άνοιγμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, πράγμα που συνέβη επίσης και στις αρχές του 1996 έπειτα από την τραπεζική κρίση, θα μειωθούν τα αποθέματα και θα περιοριστεί η συνολική νομισματική κυκλοφορία μέσα από το σύστημα της Συναλλαγματικής Επιτροπής, με αποτέλεσμα να υπάρξει κάμψη των δραστηριοτήτων σε όλη την οικονομία. Αυτός είναι ακριβώς και ο λόγος για τον οποίο θα χρειαστεί η αναδιάρθρωση της βιομηχανίας και η αύξηση της παραγωγικότητας να προχωρήσουν με ταχείς και συνεχείς ρυθμούς, εάν πρόκειται να διατηρηθεί το μακροοικονομικό ισοζύγιο. Αυτό αληθεύει μάλιστα πολύ περισσότερο στην περίπτωση της βαθμιαίας

κατάργησης του συστήματος της Συναλλαγματικής Επιτροπής το οποίο δεν θα είναι, πλέον, σε θέση να διαδραματίσει το σταθεροποιητικό του ρόλο.

Η κατάργηση του συστήματος καθορισμού των συναλλαγματικών ισοτιμιών από τη Συναλλαγματική Επιτροπή θα αυξήσει σε πολύ μεγάλο βαθμό τη διακριτική ευχέρεια δράσης της κεντρικής τράπεζας και θα της επιτρέψει να εξομαλύνει τις διακυμάνσεις των νομισματικών συνθηκών. Το αποτέλεσμα που συνάγεται είναι ότι οι οικονομικοί φορείς θα χρειαστεί να πειστούν ότι οι ευρύτερες αυτές εξουσίες πρέπει να χρησιμοποιηθούν με σοφό και σώφρονα τρόπο, ούτως ώστε να κατοχυρωθεί η συνεχής μακροοικονομική σταθερότητα.

2.3 Γενική εκτίμηση

Η Λιθουανία έχει επιτύχει σημαντικές προόδους στον τομέα της δημιουργίας μιας οικονομίας της αγοράς. Τόσο το εμπόριο όσο και οι τιμές έχουν ως επί το πλείστον ελευθερωθεί ενώ σοβαρές προόδους έχουν συντελεστεί στο τομέα της μακροοικονομικής σταθεροποίησης. Ωστόσο, είναι αναγκαίο να επιτευχθούν και άλλες προόδους, ιδίως στους τομείς της σχετικής προσαρμογής των τιμών, τις ιδιωτικοποιήσεις μεγάλης κλίμακας και τις διαδικασίες που ισχύουν για τις πτωχεύσεις. Η χώρα υπολείπεται κυρίως στην τήρηση της χρηματοοικονομικής πειθαρχίας για τις επιχειρήσεις.

Η Λιθουανία θα αντιμετωπίσει σοβαρές δυσκολίες κατά την αντιμετώπιση των ανταγωνιστικών πιέσεων και των δυνάμεων της αγοράς εντός της ΕΕ μεσοπρόθεσμα. Η προσφάτως παρατηρηθείσα βελτίωση της ακούμενης πολιτικής θα μπορούσε, εφόσον συνεχιστεί, να επιταχύνει τη δημιουργία μιας οικονομίας της αγοράς και να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα. Ωστόσο, εξακολουθεί να κρίνεται αναγκαία η ουσιαστική αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων. Η γεωργία χρειάζεται εκσυγχρονισμό και ο τραπεζικός τομέας εξακολουθεί να είναι αδύναμος.

3. Ικανότητα ανάληψης των υποχρεώσεων του μέλους

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης περιέλαβε μεταξύ των κριτηρίων προσχώρησης μιας χώρας "την ικανότητα να αναλάβει τις υποχρεώσεις του μέλους, μεταξύ των οποίων και την υιοθέτηση των στόχων της πολιτικής, οικονομικής και νομισματικής ένωσης".

Υποβάλλοντας την αίτηση προσχώρησής της βάσει της Συνθήκης, η Λιθουανία αποδέχθηκε ανεπιφύλακτα τους βασικούς στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών και των μέσων της. Στο παρόν κεφάλαιο εξετάζεται η ικανότητα της Λιθουανίας να αναλάβει τις υποχρεώσεις του μέλους - δηλαδή το νομικό και θεσμικό πλαίσιο, που είναι γνωστό ως κοινοτικό *κεκτημένο*, μέσω του οποίου η Κοινότητα θέτει σε εφαρμογή τους στόχους της.

Με την ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το *κεκτημένο* δημιουργεί σταδιακά διαρκώς μεγαλύτερες απαιτήσεις, σε σχέση με το παρελθόν, για μελλοντικές προσχωρήσεις. Η δυνατότητα της Λιθουανίας να εφαρμόσει το *κεκτημένο* θα είναι κομβικής σημασίας για την ικανότητά της να λειτουργήσει επιτυχώς στα πλαίσια της Ένωσης.

Στα ακόλουθα τμήματα εξετάζεται, για κάθε κύριο πεδίο της δραστηριότητας της Ένωσης, η τρέχουσα κατάσταση και οι προοπτικές της Λιθουανίας. Αφετηρία για την περιγραφή και ανάλυση αποτελεί σύνοψη του *κεκτημένου*, με αναφορά των υφισταμένων σχετικών διατάξεων της Ευρωπαϊκής συμφωνίας και του Λευκού Βιβλίου. Τέλος, για κάθε τομέα δραστηριότητας υπάρχει σύντομη εκτίμηση της ικανότητας της Λιθουανίας να αναλάβει, μεσοπρόθεσμα, τις υποχρεώσεις του μέλους.

3.1 Εσωτερική αγορά χωρίς σύνορα

Η ενιαία αγορά της Ένωσης ορίζεται από το άρθρο 7Α της συνθήκης ως ένας χώρος χωρίς εσωτερικά σύνορα μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων. Η ενιαία αγορά, επίκεντρο της διαδικασίας κοινοτικής ολοκλήρωσης, βασίζεται σε ανοιχτή οικονομία αγοράς, όπου απαιτείται να διαδραματίζουν πρωταρχικό ρόλο ο ανταγωνισμός και η οικονομική και κοινωνική συνοχή.

Η αποτελεσματική εφαρμογή των ελευθεριών που περιλαμβάνονται στη συνθήκη προϋποθέτει όχι μόνο την τήρηση σημαντικών αρχών όπως, π.χ., της μη διακριτικής μεταχείρισης ή της αμοιβαίας αναγνώρισης των εθνικών κανόνων - σύμφωνα με τον τρόπο που ερμηνεύτηκαν στη νομολογία του Δικαστηρίου- αλλά και την ταυτόχρονη και αποτελεσματική εφαρμογή ενός συνόλου ειδικών κοινών διατάξεων. Οι εν λόγω κοινές διατάξεις προορίζονται, ιδίως, να διασφαλίσουν τη δημόσια υγεία και ασφάλεια, την προστασία του περιβάλλοντος και των καταναλωτών, τη διατήρηση της εμπιστοσύνης του κοινού στον τομέα των υπηρεσιών και τον κατάλληλο προσδιορισμό των προσόντων που πρέπει να διαθέτουν τα άτομα που ασκούν ορισμένα ειδικά επαγγέλματα καθώς και, ενδεχομένως, να δημιουργούν ή να συντονίζουν ορισμένους κανονιστικούς και εποπτικούς μηχανισμούς, δεδομένου ότι όλοι οι έλεγχοι και οι συστηματικές επαληθεύσεις που απαιτούνται για τη διασφάλιση της ορθής εφαρμογής των κανόνων διενεργούνται στο εσωτερικό της αγοράς και όχι κατά τη διέλευση των συνόρων.

Η κοινοτική νομοθεσία χρειάζεται να ενσωματωθεί αποτελεσματικά στην εθνική νομοθεσία αλλά και να εφαρμοστεί ορθά σε εθνικό επίπεδο από τους κατάλληλους διοικητικούς και δικαστικούς μηχανισμούς των κρατών μελών καθώς και να τηρηθεί από τις επιχειρήσεις. Η προϋπόθεση αυτή είναι αναγκαία για να καταστεί

δυνατή η καθιέρωση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης που απαιτείται για την ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

Το παρόν κεφάλαιο χρειάζεται να συνδυαστεί ιδίως με τα κεφάλαια που αφορούν την κοινωνική πολιτική, το περιβάλλον, την προστασία των καταναλωτών και τις τομεακές πολιτικές.

Οι τέσσερις ελευθερίες

Η υιοθέτηση του *κεκτημένου* από τις υποψήφιες για προσχώρηση χώρες βασίζεται σε βαθμιαία προσέγγιση:

- Η συμφωνία σύνδεσης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών της, αφενός, και της Λιθουανίας, αφετέρου, τέθηκε σε ισχύ το 1995. Όσον αφορά τις τέσσερις ελευθερίες και την προσέγγιση των νομοθεσιών, η συμφωνία προβλέπει ιδίως, την εφαρμογή, αμέσως ή προοδευτικά, ορισμένων υποχρεώσεων, αμοιβαίων ή όχι, σχετικά κυρίως με το δικαίωμα της εγκατάστασης, την εθνική μεταχείριση, τις ελεύθερες συναλλαγές, τους τομείς της πνευματικής ιδιοκτησίας και των δημοσίων συμβάσεων.

- Το Λευκό Βιβλίο COM(95)163 τελικό, που υπέβαλε η Επιτροπή το 1995 και αποτελεί κατευθυντήριες γραμμές για να βοηθηθούν οι υποψήφιες χώρες να προετοιμαστούν για την ένταξή τους στην ενιαία αγορά, πραγματοποιεί στενότερο καθορισμό των σχετικών νομοθεσιών· περιλαμβάνει θέματα και "βασικά μέτρα" που έχουν άμεσες επιπτώσεις στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών, των κεφαλαίων και των προσώπων και παρουσιάζει τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την εφαρμογή τους, συμπεριλαμβανομένων των νομικών και οργανωτικών δομών. Μελετά είκοσι τρεις τομείς της κοινοτικής δραστηριότητας κατανέμοντας τα σχετικά μέτρα σε δύο στάδια, ανάλογα με το βαθμό προτεραιότητάς τους και καθορίζει πρόγραμμα εργασίας για την προενταξιακή περίοδο. Το Γραφείο Τεχνικής Βοήθειας και Ανταλλαγής Πληροφοριών (TAIEX) ιδρύθηκε με σκοπό την παροχή συμπληρωματικής και στοχοθετημένης τεχνικής βοήθειας στους τομείς της νομοθεσίας που καλύπτει το Λευκό Βιβλίο. Δημιουργήθηκε πρόσφατα νομοθετική βάση δεδομένων από την εν λόγω υπηρεσία.

- Η προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση προϋποθέτει την εκ μέρους των υποψηφίων χωρών μεταφορά στην εθνική νομοθεσία και εφαρμογή του συνόλου του *κεκτημένου*. Είναι σκόπιμο να υπογραμμιστεί σχετικά, ότι το σχέδιο δράσης για την εσωτερική αγορά που υποβλήθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Άμστερνταμ προβλέπει τις αναγκαίες δράσεις πρωταρχικής σημασίας για τη βελτίωση της λειτουργίας της ενιαίας αγοράς της Ευρώπης των 15 λαμβανομένης υπόψη της καθιέρωσης του ενιαίου νομίσματος. Το γεγονός αυτό θα απαιτήσει υποχρεωτικά εξέλιξη του *κεκτημένου*.

- Γενικό πλαίσιο

Οι επιχειρήσεις επιβάλλεται να είναι σε θέση να ασκούν τις δραστηριότητές τους βάσει κοινών κανόνων ανεξάρτητα από τον τομέα δραστηριοτήτων τους. Οι εν λόγω κοινοί κανόνες είναι σημαντικοί διότι καθορίζουν το γενικό πλαίσιο λειτουργίας των οικονομιών και συνεπώς τους γενικούς όρους ανταγωνισμού. Στον τομέα αυτό περιλαμβάνονται, εκτός από τους κανόνες ανταγωνισμού (επιχειρήσεις και δημόσιες ενισχύσεις) και τις φορολογικές διατάξεις που εξετάζονται σε άλλα τμήματα της γνώμης, το άνοιγμα των δημοσίων συμβάσεων για την εκτέλεση εργασιών, τις προμήθειες και την παροχή υπηρεσιών, η εναρμόνιση των κανόνων για την πνευματική ιδιοκτησία (συμπεριλαμβανομένου του ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας), η εναρμόνιση των κανόνων για το εταιρικό και το λογιστικό δίκαιο, η προστασία των προσωπικών δεδομένων καθώς

και η μεταβίβαση των διώξεων και η αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων (συμβάσεις άρθρου 220 της συνθήκης ΕΚ).

Συνοπτική περιγραφή

Ένας νέος νόμος για τις δημόσιες συμβάσεις εγκρίθηκε από το Κοινοβούλιο της Λιθουανίας το 1996. Ο νέος αυτός νόμος προορίζεται να καλύψει όλους τους τύπους συμβάσεων και διέπει τη διαδικασία ανάθεσης συμβάσεων σε όλους τους τομείς, εφόσον χρησιμοποιούνται δημόσιοι πόροι. Συστάθηκε Γραφείο Δημοσίων Συμβάσεων για να αναλάβει τη διαχείριση των διάφορων πτυχών της πολιτικής δημοσίων συμβάσεων και την επίβλεψη της επιβολής της νομοθεσίας.

Στον τομέα της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, εγκρίθηκαν το 1992 και το 1993 νέοι νόμοι για τις άδειες ευρεσιτεχνίας, τα εμπορικά σήματα και σχέδια. Ο αστικός κώδικας ρυθμίζει τα ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Ένα νέο νομοσχέδιο, σε συμμόρφωση με το κεκτημένο, αναμένεται κατά το 1997. Τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου (τα TRIP) θα ισχύουν στη Λιθουανία μόλις προσχωρήσει στον ΠΟΕ (Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου).

Το εταιρικό δίκαιο διέπεται από σειρά νομοθετημάτων. Προβλέπονται πολλοί διαφορετικοί τύποι επιχειρήσεων στους οποίους περιλαμβάνονται ανώνυμες εταιρείες και εταιρείες περιορισμένης ευθύνης καθώς και επενδυτικές εταιρείες. Στις 3 Ιουνίου 1996 υπήρχαν περίπου 32.000 εταιρείες εγγεγραμμένες στα μητρώα. Οι ανώνυμες εταιρείες έχουν τη δυνατότητα να εκδίδουν μετοχές και αποτελεί συνήθη πρακτική η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων μέσω μετοχικού κεφαλαίου. Οι μέτοχοι προστατεύονται από το νόμο. Το ελάχιστο απαιτούμενο κεφάλαιο καθορίζεται με νόμο και έχουν θεσπιστεί διατάξεις για την προστασία του εγκεκριμένου κεφαλαίου των εταιρειών. Υπάρχουν ειδικές υποχρεώσεις για την προστασία των πιστωτών. Οι εταιρείες είναι υποχρεωμένες να δημοσιεύουν πληροφορίες σχετικά με σημαντικές εξελίξεις και διατηρείται κεντρικό μητρώο που περιλαμβάνει αναλυτικά στοιχεία για κάθε εταιρεία. Το ευρύ κοινό έχει δικαίωμα να συμβουλευεται το μητρώο πληρώνοντας κάποιο βασικό τέλος.

Ο Νόμος περί λογιστικών αρχών (1992), διάφορα διατάγματα και υπομνήματα παρέχουν το βασικό πλαίσιο για τους ετήσιους λογαριασμούς των εταιρειών. Οι επαγγελματικές απαιτήσεις για τους ορκωτούς λογιστές καθορίζονται από το Υπουργείο Οικονομικών. Το 1996 ιδρύθηκε Ινστιτούτο Λογιστικής και Λογιστικού Ελέγχου. Το Ινστιτούτο θα βοηθήσει στη σύνταξη εθνικών λογιστικών κανόνων και θα είναι υπεύθυνο για την κατάρτιση των ορκωτών λογιστών και για τις επαγγελματικές εξετάσεις.

Η Λιθουανία διαθέτει νόμο σχετικά με την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ο οποίος εγκρίθηκε στις 11 Ιουνίου 1996. Με το εν λόγω νομοθέτημα παρέχονται αρμοδιότητες σε αρχή επιφορτισμένη με τον έλεγχο του νομότυπου χαρακτήρα της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αλλά δεν προβλέπεται καμία διάταξη σχετικά με το καθεστώς του σχετικού οργανισμού, τον τρόπο οργάνωσής του ή τις εξουσίες του.

Αξιολόγηση της σημερινής κατάστασης και των προοπτικών

Η νομοθεσία της Λιθουανίας περιέχει τα ουσιαστικά χαρακτηριστικά των κοινοτικών κανόνων για τις δημόσιες συμβάσεις. Ωστόσο, η σχετική νομοθεσία δεν εφαρμόζεται στους δημόσιους οργανισμούς τηλεπικοινωνιών, μεταφορών, ενέργειας και ύδρευσης. Επιπλέον, ο νέος νόμος διατηρεί ακόμη σύστημα εθνικής προτίμησης. Οι διαδικασίες αναθεώρησης που έχουν θεσπιστεί φαίνονται ευθυγραμμισμένες με τις περισσότερες απαιτήσεις των κοινοτικών κανόνων. Οι αρχές της Λιθουανίας σκοπεύουν να εγκρίνουν νέα μέτρα προκειμένου να

εξασφαλίσουν ότι οι κανόνες τους είναι πλήρως συμβατοί με τις οδηγίες έως τα τέλη 1998. Γενικά φαίνεται ότι η Λιθουανία προχωρά προς την σωστή κατεύθυνση, παρόλο που η διαδικασία προσέγγισης δεν έχει ολοκληρωθεί.

Η Λιθουανία πρέπει να πραγματοποιήσει σημαντική προσπάθεια θέσπισης και εφαρμογής της νομοθεσίας για την πνευματική και βιομηχανική ιδιοκτησία προκειμένου να εξασφαλίσει τη συμμόρφωση των νόμων της με το *κεκτημένο*. Το νομοθετικό αυτό έργο έχει προβλεφθεί για το 1998. Ένας διαχειριστικός οργανισμός έχει ξεκινήσει την είσπραξη τελών. Οι προσπάθειες που πρέπει να καταβληθούν είναι λιγότερο σημαντικές- αν και όχι αμελητέες- για τα θέματα της βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Η έλλειψη πείρας του προσωπικού του Γραφείου αδειών ευρεσιτεχνίας δημιουργεί αμφιβολίες όσον αφορά την ουσιαστική εφαρμογή των νόμων αυτών μεσοπρόθεσμα.

Με βάση τις πληροφορίες για το εταιρικό δίκαιο που κοινοποίησε η Λιθουανία, η νομοθεσία της φαίνεται σε μεγάλο βαθμό συνεπής με την Πρώτη και τη Δεύτερη οδηγία και η νομοθεσία για την ευθυγράμμιση με τις υπόλοιπες οδηγίες προβλέπεται να θεσπιστεί το 1997. Οι διατάξεις της Τρίτης, Ενδέκατης και Δωδέκατης οδηγίας έχουν ήδη εισαχθεί, στην πλειονότητά τους, στη λιθουανική νομοθεσία. Φαίνεται ότι υπάρχει η πρόθεση να θεσπιστεί συμπληρωματική νομοθεσία για την πλήρη ευθυγράμμιση της νομοθεσίας της Λιθουανίας με το *κεκτημένο* το 1998.

Ο λογιστικός νόμος του 1992 πληροί τις περισσότερες απαιτήσεις της Τέταρτης οδηγίας, αλλά απαιτούνται ορισμένες αναθεωρήσεις προκειμένου να είναι πλήρως ευθυγραμμισμένος. Κανόνες για τους ενοποιημένους λογαριασμούς με τους οποίους εφαρμόζεται η Έβδομη οδηγία είναι υπό προπαρασκευή και έχει προγραμματιστεί η έγκρισή τους πριν τα τέλη 1997. Υπάρχει επίσης πρόθεση τροποποίησης των υφιστάμενων νόμων και διαταγμάτων ώστε να είναι ευκολότερη η πρόσβαση στο κανονιστικό πλαίσιο. Οι παρούσες επαγγελματικές απαιτήσεις για τους ορκωτούς λογιστές πρέπει να προσαρμοστούν προκειμένου να υπάρξει συμμόρφωση με την Όγδοη οδηγία αλλά δεν έχει ακόμη συνταχθεί νομοσχέδιο για το σκοπό αυτό. Παρουσιάζονται ορισμένα μεταβατικά προβλήματα σχετικά με την εφαρμογή στην πράξη των νέων κανόνων, μεταξύ των οποίων η έλλειψη ειδικευμένων λογιστών και ελεγκτών, ζήτημα που απαιτεί σοβαρές προσπάθειες για να επιλυθεί μεσοπρόθεσμα.

Ο προαναφερθείς νόμος του 1996 περί προστασίας των δεδομένων εμπνέεται σαφώς από την κοινοτική οδηγία-πλαίσιο. Θα χρειαστούν ωστόσο διάφορες βελτιώσεις για να είναι πλήρως συμβατός με την οδηγία. Η Επιτροπή δεν διαθέτει πληροφορίες για την εφαρμογή του νόμου, ιδίως όσον αφορά τη δημιουργία μιας ελεγκτικής αρχής ούτε όσον αφορά τη συμπληρωματική νομοθεσία που προβλέπεται από τον νόμο του 1996. Η προσχώρηση στη σύμβαση αριθ. 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των προσωπικών δεδομένων δεν προβλέπεται άμεσα.

Παρόλο που η Λιθουανία δεν έχει κληθεί να προσχωρήσει στη σύμβαση του Λουγκάνο για τη δικαστική δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, πρέπει να σημειωθεί η πρόθεση της χώρας να εκσυγχρονίσει τον αστικό της κώδικα και τον κώδικα πολιτικής δικονομίας.

Συμπέρασμα

Η διαδικασία προσέγγισης στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων πρέπει να ενισχυθεί. Θα χρειαστούν περαιτέρω τροποποιήσεις για να υπάρξει ανταπόκριση σε όλες τις απαιτήσεις των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις.

Η Λιθουανία πρέπει να καταβάλει σημαντική προσπάθεια θέσπισης νομοθεσίας σε θέματα πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας και εφαρμογής της προκειμένου να εξασφαλίσει τη συμμόρφωση της νομοθεσίας της με το *κεκτημένο*. Μικρότερες - αλλά όχι αμελητέες - προσπάθειες πρέπει να καταβληθούν για τα ζητήματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας.

Όσον αφορά το εταιρικό δίκαιο, δεν αναμένεται σοβαρό πρόβλημα για την εφαρμογή εκ μέρους της Λιθουανίας του *κοινοτικού κεκτημένου* και δεν υπάρχει λόγος προς το παρόν να τεθεί υπό αμφισβήτηση η ικανότητά της να εκπληρώσει το χρονοδιάγραμμα που έχει τεθεί για την πλήρη ευθυγράμμιση της νομοθεσίας της. Για το λογιστικό τομέα, η ευθυγράμμιση της νομοθεσίας μεσοπρόθεσμα δεν αναμένεται να αποτελέσει πρόβλημα, αλλά η εφαρμογή θα μπορούσε να αποδειχθεί δυσχερέστερη. Στον τομέα του λογιστικού ελέγχου, οι πληροφορίες που παρασχέθηκαν δεν αποτελούν επαρκή βάση για να στηριχθεί αναλυτική αξιολόγηση της πραγματοποιηθείσας συμμόρφωσης της Λιθουανίας με το *κεκτημένο* ή των προοπτικών για επίτευξη της συμμόρφωσης μεσοπρόθεσμα.

Η Λιθουανία έχει σημειώσει πρόοδο στον τομέα της προστασίας των δεδομένων. Ωστόσο είναι ακόμη απαραίτητες προσπάθειες προκειμένου να υπάρξει συμμόρφωση της νομοθεσίας με την οδηγία-πλαίσιο.

- Ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων

Η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων προϋποθέτει την εξάλειψη των περιοριστικών μέτρων στις συναλλαγές, δηλαδή την κατάργηση όχι μόνο των δασμών και των ποσοτικών περιορισμών στις συναλλαγές αλλά και όλων των μέτρων ισοδύναμου αποτελέσματος, δηλαδή των μέτρων τα οποία εφαρμόζονται αδιακρίτως ή κατ'επιλογή στα εθνικά ή εισαγόμενα προϊόντα και έχουν προστατευτικά αποτελέσματα. Εφόσον οι τεχνικές απαιτήσεις δεν έχουν εναρμονιστεί, η εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των εθνικών νομοθεσιών και η αποδοχή της αρχής, σύμφωνα με την οποία οι εθνικές απαιτήσεις θα πρέπει να περιοριστούν μόνο στις απαιτήσεις που αναλογούν στους επιδιωκόμενους στόχους, είναι σημαντικές για τη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, κατ'εφαρμογή των αρχών της νομολογίας για την υπόθεση «Cassis de Dijon».

Επιδιώκοντας την εναρμόνιση, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα ανέπτυξε τη "Νέα Προσέγγιση", η οποία εισάγει μια προσεκτικά ισορροπημένη προσέγγιση μεταξύ της κυβέρνησης και των ιδιωτικών αυτόνομων φορέων όπου η νομοθεσία της ΕΚ και τα ευρωπαϊκά πρότυπα διαδραματίζουν χωριστό συμπληρωματικό ρόλο. Έτσι, αντί να επιβάλλει τεχνικές λύσεις, η νομοθεσία της ΕΚ περιορίζεται να προσδιορίζει τις ουσιαστικές προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν τα προϊόντα. Τα προϊόντα που κατασκευάζονται σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα θεωρείται ότι πληρούν τις ουσιαστικές αυτές προϋποθέσεις, αλλά τα ευρωπαϊκά πρότυπα δεν είναι ο μόνος τρόπος για να αποδεικνύεται αυτή η συμμόρφωση. Η "Νέα Προσέγγιση" λειτουργεί σε συνδυασμό με τη "Συνολική Προσέγγιση" για την πιστοποίηση των προϊόντων που διέπει την επίθεση του σήματος ΕΚ επί του προϊόντος. Για άλλα προϊόντα όπως φαρμακευτικά και χημικά είδη, μηχανοκίνητα οχήματα και είδη διατροφής, οι οδηγίες της ΕΚ ακολουθούν την παραδοσιακή κανονιστική συνταγή θέσπισης λεπτομερέστατων κανόνων.

Η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων βασίζεται λοιπόν και στη μεταφορά στην εσωτερική έννομη τάξη μιας σειράς κοινοτικών μέτρων εναρμόνισης. Μεγάλη προσοχή πρέπει να δοθεί σχετικά στην εφαρμογή των κανόνων εναρμόνισης που λαμβάνονται στον τομέα προστασίας της ασφάλειας και της υγείας, που

προϋποθέτει τη δημιουργία των κατάλληλων μηχανισμών και οργανισμών που αφορούν τόσο τις επιχειρήσεις όσο και τις υπηρεσίες.

Μεταξύ των "οριζόντιων" οδηγιών που είναι απαραίτητες για την ορθή λειτουργία της αγοράς χωρίς σύνορα, περιλαμβάνονται ιδίως η οδηγία για τη γενική ασφάλεια των προϊόντων και η οδηγία για την ευθύνη λόγω ελαττωματικών προϊόντων. Οι διατάξεις για τη γενική ασφάλεια των προϊόντων εξετάζονται στο τμήμα για την προστασία των καταναλωτών.

Οι ειδικές διατάξεις για τα γεωργικά προϊόντα (τήρηση των κτηνιατρικών και φυτοϋγειονομικών προτύπων) αναφέρονται λεπτομερώς στο κεφάλαιο που αφορά τη γεωργία.

Συνοπτική περιγραφή

Η Λιθουανία έχει σημειώσει αρκετή πρόοδο προς τη θέσπιση των όρων ελεύθερης διακίνησης των εμπορευμάτων η οποία απαιτεί κατάργηση όλων των ποσοτικών περιορισμών και εξάλειψη των μέτρων που εισάγουν διακρίσεις. Έχει ήδη ελευθερώσει το μεγαλύτερο μέρος του καθεστώτος τιμών, εμπορίου και ξένου συναλλάγματος που εφάρμοξε προηγουμένως. Εκτός από ορισμένους περιορισμούς στις τιμές της ενέργειας, της κατοικίας, των δημοσίων μεταφορών και των οργανισμών κοινής ωφελείας, οι περισσότερες τιμές καθορίζονται ελεύθερα από την αγορά. Η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των εμπορευμάτων είναι αποδεκτή.

Όσον αφορά τους τεχνικούς φραγμούς στις εμπορικές συναλλαγές, η διαδικασία ευθυγράμμισης προχωρεί. Απαιτούνται άδειες για την εισαγωγή οινόπνευματος/αλκοολούχων ποτών, καπνού, αυτοκινήτων, φαρμακευτικών προϊόντων, όπλων και μετάλλων. Το σύστημα αυτό αποβλέπει κυρίως στην προστασία της δημόσιας υγείας. Για το οινόπνευμα, τον καπνό και τα φαρμακευτικά προϊόντα, οι διαδικασίες χορήγησης αδειών εισαγωγής δεν είναι απολύτως διαφανείς και ενδεχομένως ευνοούν ορισμένους εγχώριους παραγωγούς.

Σύμφωνα με το εθνικό πρόγραμμα προσέγγισης της Λιθουανίας, μια πρώτη δέσμη οδηγιών σύμφωνων προς τη Νέα Προσέγγιση πρέπει να εγκριθεί εντός του 1997, παρόλο που δεν υφίστανται ενδείξεις σημαντικής πρόοδου στον τομέα αυτό. Παρομοίως, δεν υπάρχουν διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με την ευθυγράμμιση με τις υπόλοιπες οδηγίες της Νέας Προσέγγισης. Προσφάτως λήφθηκαν ορισμένα μέτρα σχετικά με τα φαρμακευτικά και τα οικοδομικά υλικά και φαίνεται να πραγματοποιείται πρόοδος στον τομέα των ειδών διατροφής. Στον κλάδο χημικών προϊόντων και στον κλάδο της αυτοκινητοβιομηχανίας, ο κύριος όγκος εργασίας παραμένει προς εκτέλεση.

Στον τομέα της τυποποίησης, ένα υπό προπαρασκευή νομοσχέδιο αναμένεται να βελτιώσει τη συμβατότητα με το κοινοτικό σύστημα, ιδίως ως προς την εθελοντική εφαρμογή των προτύπων. Ο Οργανισμός Προτύπων της Λιθουανίας (LST), που αποτελεί συνδεδεμένο μέλος τόσο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Τυποποίησης (CEN) όσο και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ηλεκτροτεχνικής Τυποποίησης (CENELEC), είναι σήμερα φορέας εξαρτώμενος από την κυβέρνηση και προορίζεται να αναλάβει λειτουργίες διαπίστευσης, γεγονός που αντίκειται στις αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έχει επίσης συνταχθεί νομοσχέδιο για την εκτίμηση της συμμόρφωσης το οποίο φαίνεται να συμβαδίζει, σε μεγάλο βαθμό, με την κοινοτική συνολική προσέγγιση.

Όσον αφορά την υποδομή της αξιολόγησης της συμμόρφωσης, δεν υφίσταται προς το παρόν φορέας πιστοποίησης συστημάτων ποιότητας λόγω έλλειψης καταρτισμένου προσωπικού και χρηματοοικονομικών πόρων. Το ζήτημα των

ανθρώπινων πόρων και της χρηματοδότησης πρέπει να αντιμετωπιστεί δεδομένου ότι επιδρά στη διαχείριση και αναβάθμιση των εργαστηρίων και των φορέων πιστοποίησης.

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Η εφαρμογή της ελεύθερης διακίνησης εμπορευμάτων μεταξύ Λιθουανίας και Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει προαχθεί αρκετά και παρακολουθείται στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας, συμπεριλαμβανομένης της κατάργησης όλων των ποσοτικών περιορισμών και των μέτρων που εισάγουν διακρίσεις. Το σύστημα τιμολόγησης στον τομέα της ενέργειας πρέπει να ελευθερωθεί πριν την ημερομηνία προσχώρησης. Το σύστημα χορήγησης αδειών θα πρέπει να επανεξεταστεί και, όπου είναι απαραίτητο, να αναπροσαρμοστεί.

Επιπλέον, ενώ η θέσπιση ενός γενικού κανονιστικού πλαισίου το οποίο να οδηγεί σε συμβατότητα με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα είναι υπό εξέλιξη, η διαδικασία προσέγγισης της τεχνικής νομοθεσίας προς το κοινοτικό *κεκτημένο* απαιτεί περαιτέρω ενίσχυση.

Στους τομείς που ρυθμίζονται με εθνικούς κανόνες αλλά δεν καλύπτονται από κοινοτική εναρμόνιση, δεν υπάρχουν ωστόσο πληροφορίες για την πραγματική εφαρμογή των αρχών του κοινοτικού δικαίου που χαρακτηρίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων στη Λιθουανία. Η κατάσταση αυτή ερμηνεύεται, ιδίως, με την απουσία μηχανισμών διαφάνειας συνδεδεμένων με την ίδια τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και οι οποίοι δεν είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν ως έχουν σε προενταξιακό πλαίσιο: πρόκειται, ιδίως, για την οδηγία 83/189 που προβλέπει την ανακοίνωση των εθνικών σχεδίων τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών, την απόφαση 3052/95 που αφορά τα μέτρα που λαμβάνονται κατά παρέκκλιση της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας εμπορευμάτων, τις διαδικασίες προσφυγής ενώπιον της Επιτροπής ή ακόμη την άσκηση προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου για την έκδοση προδικαστικής απόφασης σύμφωνα με το άρθρο 177 της συνθήκης. Ακόμη, η εκτίμηση της εφαρμογής της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης από τη Λιθουανία προϋποθέτει λεπτομερέστερες πληροφορίες για τις εθνικές κανονιστικές διατάξεις καθώς και για τις εθνικές διοικητικές πρακτικές που ενδέχεται να έχουν συνέπειες για την παράδοση των προϊόντων στο εμπόριο.

Συμπέρασμα

Σημαντική πρόοδος έχει σημειωθεί σε αρκετούς τομείς. Απαιτούνται μολοντούτο ακόμη προσπάθειες, ιδίως για την ευθυγράμμιση της τεχνικής νομοθεσίας και όσον αφορά την τυποποίηση και την εκτίμηση της συμμόρφωσης καθώς και την ελευθέρωση των τιμών και τις απαιτήσεις για τη χορήγηση αδειών. Εφόσον ωστόσο συνεχιστούν οι σημερινές προσπάθειες και αναβαθμιστεί η τεχνική εμπειρογνωμοσύνη, η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων πρέπει να επιτευχθεί μεσοπρόθεσμα.

Οι λιθουανικές αρχές απαιτείται επίσης να διασφαλίσουν ότι, στους τομείς που δεν καλύπτονται από κοινοτική εναρμόνιση, οι εθνικές νομοθεσίες δεν είναι δυνατό να παρεμποδίζουν τις συναλλαγές, με εξέταση ιδίως του βαθμού στον οποίο τα ισχύοντα μέτρα αναλογούν στους επιδιωκόμενους στόχους.

- Ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων

Η ευρωπαϊκή συμφωνία θεσπίζει την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας κεφαλαίων μεταξύ της Λιθουανίας και της ΕΕ. Αυτή αρχίζει να ισχύει, όσον αφορά τις υποχρεώσεις της Λιθουανίας, από τη θέση σε ισχύ της ευρωπαϊκής συμφωνίας για

τα ζητήματα άμεσων επενδύσεων και επενδύσεων χαρτοφυλακίου, τις εμπορικές πιστώσεις και τα χρηματοδοτικά δάνεια που συνάπτουν εταιρείες ήδη εγκατεστημένες στη Λιθουανία και, όσον αφορά τα υποκαταστήματα και τις αντιπροσωπείες κοινοτικών εταιρειών (καθώς και τους αυτοαπασχολούμενους), σταδιακά κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου. Βάσει της συμφωνίας, τα μέρη θα δημιουργήσουν τους απαραίτητους όρους για την περαιτέρω σταδιακή εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων ελεύθερης κυκλοφορίας κεφαλαίων.

Το Λευκό Βιβλίο υπογραμμίζει τη σχέση μεταξύ της ελεύθερης κυκλοφορίας κεφαλαίων και της ελεύθερης κυκλοφορίας χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Περιγράφει και προτείνει χρονική σειρά για τη θέσπιση νομοθεσίας στον τομέα αυτό και υπενθυμίζει την αυξανόμενη σημασία της ελεύθερης ροής διεθνών κεφαλαίων.

Συνοπτική περιγραφή

Εν μέρει λόγω της αργής πορείας της ιδιωτικοποίησης μετρητά, οι εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) υπήρξαν απογοητευτικά χαμηλές, ανερχόμενες σε ετήσιες εισροές περίπου 1% του ΑΕΠ κατά μέσο όρο. Έως το 1996, το ποσό ΑΞΕ στη Λιθουανία είχε ανέλθει 230 εκατ. ECU. Ωστόσο, η εισροή ΑΞΕ στη Λιθουανία επιταχύνθηκε, ανερχόμενη σε 1% του ΑΕΠ και αναμένεται να συνεχίσει να αυξάνεται κατά τα επόμενα έτη. Η νέα κυβέρνηση θέσπισε φορολογικά κίνητρα για την προαγωγή των επενδύσεων (νέος φόρος εισοδήματος των επιχειρήσεων). Τα βελτιωμένα μακροοικονομικά αποτελέσματα του 1996 είναι επίσης πιθανό να ενθαρρύνουν την αύξηση των ΑΞΕ μεσοπρόθεσμα.

Το επενδυτικό καθεστώς είναι σχετικά φιλελεύθερο. Επιτρέπεται να ανήκουν οι εταιρείες εξ ολοκλήρου σε ξένους και να διοικούνται από αυτούς. Επιτρέπεται η ελεύθερη εξαγωγή των κερδών. Από το 1996, με συνταγματική τροποποίηση (άρθρο 47) επιτράπηκε στους ξένους να αποκτούν γη για επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Επιπλέον, ένας από τους κυριότερους τομείς προτεραιότητας στο πρόγραμμα δράσης της νέας κυβέρνησης για την περίοδο 1997-2000 είναι η θέσπιση ευνοϊκότερου νομικού και οικονομικού πλαισίου για τις μακροχρόνιες ξένες επενδύσεις. Ένα από τα πρώτα βήματα προς την εκπλήρωση του στόχου αυτού υπήρξε η σύσταση, το 1997, Υπουργείου Ευρωπαϊκών Υποθέσεων, το οποίο είναι υπεύθυνο για την προαγωγή των ξένων επενδύσεων, την ιδιωτικοποίηση ευρείας κλίμακας και την προώθηση των εξαγωγών.

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Κατά την μετάβασή της προς την οικονομία της αγοράς, η Λιθουανία σημείωσε σοβαρή πρόοδο προς την ελευθέρωση και σταθεροποίηση της οικονομίας της. Η ελευθέρωση των χρηματοοικονομικών αγορών και η ελευθέρωση των συναλλαγών κεφαλαίων επέδρασαν σταθεροποιητικά. Το καθεστώς επενδύσεων είναι σχετικά φιλελεύθερο και η νέα πολιτική της κυβέρνησης για επιτάχυνση της ολοκλήρωσης της διαδικασίας ιδιωτικοποίησης είναι πιθανό να ελκύσει εισροές σημαντικών ποσών ΑΞΕ. Η μεγαλύτερη συμμετοχή ξένων στην οικονομία θα βελτιώσει την πληροφόρηση των τραπεζών και των επενδυτικών εταιρειών σχετικά με τις απαιτήσεις του κοινοτικού κεκτημένου, γεγονός που αναμένεται να διευκολύνει την πρόσβαση στην ενιαία αγορά.

Συμπέρασμα

Οι προσπάθειες της λιθουανικής κυβέρνησης για ελευθέρωση των κεφαλαιαγορών της στέφθηκαν με επιτυχία σε ορισμένους τομείς. Οι διατάξεις της ευρωπαϊκής

συμφωνίας καθώς και οι συστάσεις του Λευκού Βιβλίου εφαρμόστηκαν σε μεγάλο βαθμό.

Απαιτούνται και άλλες προσπάθειες προκειμένου να ολοκληρωθεί η ελευθέρωση των κεφαλαιαγορών της Λιθουανίας, ιδίως όσον αφορά τους διασυνοριακούς περιορισμούς που εφαρμόζονται στις επενδυτικές εταιρείες αλλά, δεδομένου ότι υπάρχει επαρκής πολιτική θέληση, το σημείο αυτό δεν πρέπει να αποτελεί σημαντική δυσκολία.

Ο βαθμός ελευθέρωσης των κεφαλαίων που εισήγαγε η Λιθουανία ευθυγραμμίζεται με τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει βάσει της ευρωπαϊκής συμφωνίας. Η Λιθουανία δεν θα πρέπει να αντιμετωπίσει δυσκολίες στην άρση των υπολοίπων περιορισμών και στην ενσωμάτωση του κοινοτικού κεκτημένου στον τομέα της κυκλοφορίας κεφαλαίων μεσοπρόθεσμα.

- Ελεύθερη κυκλοφορία υπηρεσιών

Βάση της ελεύθερης κυκλοφορίας υπηρεσιών είναι η απαγόρευση των διακρίσεων, ιδίως λόγω εθνικότητας, και οι κανόνες εναρμόνισης των εθνικών ρυθμίσεων. Οι εν λόγω κανόνες αφορούν συχνά τόσο το δικαίωμα εγκατάστασης που υπάγεται στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, όσο και στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών. Η θέση τους σε εφαρμογή προϋποθέτει την εξασφάλιση διοικητικών οργανισμών (επιτροπές τραπεζικού ελέγχου, αρχές ελέγχου των οπτικοακουστικών μέσων, αρχές θέσπισης ρυθμίσεων) και την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τους ελέγχους (καθεστώτα αμοιβαίας αναγνώρισης).

Σημαντικό τμήμα της νομοθεσίας που ισχύει για την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών αφορά τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Αντιμετωπίζονται επίσης τα προβλήματα που έχουν σχέση με το άνοιγμα των εθνικών αγορών σε τομείς στους οποίους κυριαρχούν παραδοσιακά τα μονοπώλια, όπως οι τηλεπικοινωνίες και, εν μέρει, η ενέργεια και οι μεταφορές. Οι τομείς αυτοί εξετάζονται στα ειδικά κεφάλαια της γνώμης που αναφέρονται σ'αυτούς.

Συνοπτική περιγραφή

Ο τραπεζικός τομέας απειλήθηκε από κρίση τον Δεκέμβριο 1995 όταν πολλές τράπεζες, συμπεριλαμβανόμενης της μεγαλύτερης ιδιωτικής τράπεζας της χώρας, κήρυξαν πτώχευση. Ο τραπεζικός τομέας παραμένει εύθραυστος παρόλο που εμφανή σημεία ανάκαμψης ακολούθησαν την άμεση αντίδραση της λιθουανικής κυβέρνησης.

Στις αρχές του 1997, 3 τράπεζες, στις οποίες η πλειοψηφία των μετοχών ανήκει στο κράτος, είχαν δεσπόζουσα θέση στο τραπεζικό σύστημα της χώρας (συγκεντρώνοντας το 65% των περιουσιακών στοιχείων των λειτουργούντων τραπεζών και το 66% των καταθέσεων). Προσφάτως, το μερίδιο του κεφαλαίου τους που ανήκει στο κράτος αυξήθηκε σημαντικά μετά την έναρξη του νέου προγράμματος επανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών με σκοπό τη συγκέντρωση της απαιτούμενης επάρκειας κεφαλαίου.

Όπου το κράτος δεν διαθέτει την πλειοψηφία των μετοχών, το μερίδιο κεφαλαίου ελαττώνεται. Οι ιδιωτικές τράπεζες διαθέτουν μικρότερο μερίδιο αγοράς αλλά η κατάστασή τους βελτιώνεται.

Η κυβέρνηση προετοιμάζει τώρα το πρόγραμμα ιδιωτικοποίησης των κρατικών τραπεζών. Καθήκον προτεραιότητας είναι η ιδιωτικοποίηση της Κρατικής Εμπορικής Τράπεζας της Λιθουανίας και αναμένεται η έγκριση της απόφασης σχετικά με μία άλλη τράπεζα. Η κυβέρνηση πρόκειται επιπλέον να αποφασίσει

συντόμως εάν ορισμένες τράπεζες θα πρέπει να παραμείνουν υπό κρατικό έλεγχο για την εφαρμογή κρατικών προγραμμάτων.

Όσον αφορά την πρόσβαση στην αγορά, στον τραπεζικό κλάδο, δεν επιτρέπεται η ίδρυση στη Λιθουανία θυγατρικών ξένων τραπεζών. Όσον αφορά τα ξένα υποκαταστήματα, έως τώρα έχει δοθεί άδεια ιδρύσεως σε ένα μόνο. Οι τράπεζες εγγυούνται τις καταθέσεις μόνο των μονίμων κατοίκων της Λιθουανίας. Οι λειτουργίες επιθεώρησης του τραπεζικού τομέα εκτελούνται από την Τράπεζα της Λιθουανίας. Διαθέτει παρεμφερείς εξουσίες με αυτές που ισχύουν στα κράτη μέλη.

Όσον αφορά τον τομέα των τίτλων, απαιτείται άδεια για την απόκτηση της ιδιότητας του μέλους του Εθνικού Χρηματιστηρίου Αξιών, η οποία παρέχεται από την Επιτροπή Αξιών και Τίτλων της Λιθουανίας, φορέα ο οποίος εποπτεύει τη συμμόρφωση με τον νόμο για τη δημόσια διακίνηση τίτλων.

Σύμφωνα με την ασφαλιστική νομοθεσία, τα ασφαλιστικά ζητήματα συντονίζονται και επιβλέπονται από την Κρατική Εποπτεύουσα Αρχή Ασφαλίσεων η οποία υπόκειται στο Υπουργείο Οικονομικών. Σύμφωνα με τον νέο νόμο για τις ασφαλίσεις του 1996 (άρθρα 25 και 27), οι κοινοτικές ασφαλιστικές εταιρείες έχουν το δικαίωμα να ιδρύουν ασφαλιστικές εταιρείες στη Λιθουανία, μετά την καταχώρησή τους στα μητρώα.

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Όσον αφορά τον τραπεζικό τομέα, πολλές πτυχές της πρώτης τραπεζικής οδηγίας, της οδηγίας για τα ίδια κεφάλαια και της οδηγίας περί φερεγγυότητας έχουν ενσωματωθεί στην τραπεζική νομοθεσία της Λιθουανίας. Δεν έχει ωστόσο εγκριθεί ακόμη νομοθεσία για το σύστημα εγγύησης των καταθέσεων και για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες η οποία να είναι συμβατή με τις σχετικές οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ενώ ορισμένα καίρια ζητήματα της Δεύτερης οδηγίας για τον τραπεζικό τομέα (ιδίως η αναγνώριση αδείας εκδοθείσας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η αρχή της εποπτείας της μητρικής χώρας) έχουν εφαρμοστεί και η οδηγία για τους ετήσιους λογαριασμούς και τους ενοποιημένους λογαριασμούς έχουν ήδη εφαρμοστεί μερικώς, η νομοθεσία για τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα δεν είναι ακόμη σε πλήρη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, λείπουν διατάξεις σχετικά με την επάρκεια κεφαλαίου για την αντιμετώπιση των κινδύνων της αγοράς και την εποπτεία σε ενοποιημένη βάση.

Από τον Ιούνιο 1996, η νομοθετική κατάσταση επιτρέπει κατ'αρχήν στις ξένες τράπεζες να ιδρύουν υποκαταστήματα στην Λιθουανία, εφόσον υπάρχει συμφωνία μεταξύ της Τράπεζας της Λιθουανίας και της εποπτεύουσας αρχής της χώρας της μητρικής εταιρείας. Παρόλο που τα μέτρα που προβλέπονται στο Λευκό Βιβλίο σχετικά με τη νομοθεσία για τον τραπεζικό τομέα αναμένεται να έχουν εφαρμοστεί έως το 1999, πρέπει να πραγματοποιηθούν βαθιές διαρθρωτικές αλλαγές. Σε αυτές περιλαμβάνεται η ιδιωτικοποίηση των υπολοίπων κρατικών τραπεζών, η εισαγωγή ποσοστών επάρκειας κεφαλαίου για την αντιμετώπιση των κινδύνων της αγοράς και ορθών τραπεζικών αρχών, στοιχεία απαραίτητα για τη συμμετοχή στην ενιαία αγορά.

Στον τομέα των τίτλων, το σημερινό νομικό σύστημα δεν είναι ακόμη ευθυγραμμισμένο με τις σχετικές κοινοτικές οδηγίες. Ωστόσο, το γενικό πλαίσιο είναι καλά δομημένο, με ιδιαίτερη προσοχή όσον αφορά τις αρχές της εποπτεύουσας αρχής, κυρίως της Επιτροπής Τίτλων.

Στον ασφαλιστικό τομέα, επίσης, η κατάσταση όπως έχει σήμερα μπορεί να χαρακτηριστεί μη ικανοποιητική. Ο νέος ασφαλιστικός νόμος όμως, ο οποίος εγκρίθηκε το 1996, και δεν έχει εφαρμοστεί πλήρως ακόμη, αναμένεται να βελτιώσει την κατάσταση. Ορισμένες από τις οδηγίες του σταδίου I πρέπει να υλοποιηθούν εντός του 1997 και οι υπόλοιπες καθώς και αυτές του σταδίου II εντός του 1998.

Η Λιθουανία βρίσκεται στο σωστό δρόμο προς τη δημιουργία συστήματος εποπτείας των ασφαλίσεων το οποίο ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της ελεύθερης αγοράς όσον αφορά την προστασία των καταναλωτών, την χρηματοοικονομική επίβλεψη και την πρόσβαση ξένων προερχόμενων από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Τα εναπομένοντα εμπόδια είναι πρακτικής φύσης (περισσότεροι εμπειρογνώμονες ασφαλίσεων, περισσότερη εμπειρία) και χρηματοοικονομικής (είναι απαραίτητη μεγαλύτερη κεφαλαιοποίηση των εταιρειών) και θα ήταν δυνατόν να υπερπηδηθούν μεσοπρόθεσμα εάν το απαραίτητο νομοθετικό πλαίσιο ολοκληρωθεί όπως έχει προγραμματισθεί βάσει του σχεδιασμού της κυβέρνησης.

Συμπέρασμα

Για την πλήρη εφαρμογή της ελεύθερης εγκατάστασης στον τραπεζικό τομέα, τον τομέα των τίτλων και των ασφαλίσεων εξακολουθεί να απαιτείται κατάλληλη εισαγωγή στα νομοθετικά πλαίσια των εν λόγω τομέων και δέουσα εφαρμογή. Ωστόσο, εφόσον η εναρμόνιση προχωρήσει όπως έχει προγραμματιστεί και πραγματοποιηθεί η αναδιάρθρωση του τραπεζικού τομέα, δεν προβλέπονται σοβαρές δυσκολίες για την επίτευξη της πλήρους προσέγγισης προς το κοινοτικό κεκτημένο όσον αφορά τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες.

Κάποια αμφιβολία ωστόσο θα μπορούσε να διατυπωθεί ως προς την ικανότητα των λιθουανικών αρχών να εφαρμόσουν με ταχύτητα το ευρύ νομοθετικό πρόγραμμα που έχουν δεσμευθεί να επιτύχουν. Το παράδειγμα του «νόμου για τις ασφαλίσεις» που εγκρίθηκε το 1996, αλλά δεν έχει καταστεί πλήρως λειτουργικός ακόμη, αποτελεί προειδοποιητικό σημάδι επ'αυτού. Θα χρειαστούν προσπάθειες, όσον αφορά το σύνολο του χρηματοοικονομικού τομέα, για να επιτευχθεί η συμμόρφωση με το κεκτημένο μεσοπρόθεσμα.

- Ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων

Η ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων περιλαμβάνει δύο έννοιες που δεν εντάσσονται στην ίδια λογική της συνθήκης. Αφενός, το άρθρο 7Α που περιλαμβάνεται στο πρώτο μέρος της συνθήκης που αφορά τις "Αρχές", εντάσσεται στη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς και περιλαμβάνει τη διέλευση χωρίς ελέγχους από τα εσωτερικά σύνορα των κρατών μελών.

Αφετέρου, το άρθρο 8Α, που περιλαμβάνεται στο δεύτερο μέρος της συνθήκης για την ιθαγένεια της Ένωσης, παρέχει προσωπικό δικαίωμα σε κάθε πολίτη της Ένωσης να κυκλοφορεί και να διαμένει ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών, υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Η κατάργηση των ελέγχων στα σύνορα αφορά κάθε πρόσωπο ανεξάρτητα από την υπηκοότητά του με τον κίνδυνο να αποκλειστεί κάθε χρήσιμο αποτέλεσμα του άρθρου 7Α. Ενώ τα δικαιώματα του άρθρου 8Α εφαρμόζονται σε όλα τα κράτη μέλη, η εφαρμογή των δικαιωμάτων που απορρέουν από το άρθρο 7Α δεν έχει ακόμη πραγματοποιηθεί πλήρως στην Ένωση.

α) Ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών της Ένωσης, ελεύθερη εγκατάσταση και αμοιβαία αναγνώριση διπλωμάτων και τίτλων

Η ευρωπαϊκή συμφωνία προβλέπει τη μη διακριτική μεταχείριση εργαζομένων που απασχολούνται νόμιμα (καθώς και των οικογενειών τους). Καλύπτει τη δυνατότητα σώρευσης ή μεταφοράς των δικαιωμάτων κοινωνικής ασφάλισης και ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να συνάψουν διμερείς συμφωνίες με τη Λιθουανία για την πρόσβαση στις αγορές εργασίας. Από το 1999, το συμβούλιο σύνδεσης θα εξετάσει και άλλους τρόπους βελτίωσης της κυκλοφορίας των εργαζομένων.

Το Λευκό Βιβλίο εξετάζει τις νομικές προϋποθέσεις για την επίτευξη αρμονικής ανάπτυξης της αγοράς εργασίας, εμποδίζοντας ταυτόχρονα τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

Η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων αποτελεί μια από τις θεμελιώδεις ελευθερίες που αναγνωρίζει η συνθήκη· η πρόσβαση σε ορισμένα επαγγέλματα (π.χ. στο νομικό τομέα και τον τομέα της υγείας) είναι δυνατό, ωστόσο, να υποβληθεί σε ορισμένες προϋποθέσεις, ιδίως προσδιορισμού των επαγγελματικών προσόντων, οι οποίες θα αποτελούν, κατά περίπτωση, το αντικείμενο συντονισμού ή θα βασίζονται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης. Η ελεύθερη εγκατάσταση διασφαλίζεται επίσης από τη συνθήκη και αφορά τις οικονομικές δραστηριότητες των μη μισθωτών φυσικών προσώπων και των επιχειρήσεων.

Η ελεύθερη επιλογή της κατοικίας μπορεί επίσης να υποβάλλεται σε ελάχιστες προϋποθέσεις όσον αφορά τους πόρους και την κάλυψη από σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, όταν δεν ασκείται επαγγελματική δραστηριότητα στη σχετική χώρα.

Συνοπτική περιγραφή

Το νομικό καθεστώς των ξένων στη Δημοκρατία της Λιθουανίας καθορίζεται από τον νόμο για την προσωρινή απασχόληση των ξένων καθώς και από το νόμο για τη μετανάστευση που θεσπίζει τους όρους για την είσοδο των ξένων με σκοπό την μόνιμη κατοίκηση.

Οι ξένοι μπορούν να διαμένουν στη Λιθουανία εάν διαθέτουν θεώρηση για χρονικό διάστημα 90 ημερών το μέγιστο. Οι ξένοι με ειδικές θεωρήσεις εργασίας μπορούν να διαμένουν στη Λιθουανία για περίοδο δύο ετών το πολύ, η οποία μπορεί να ανανεωθεί. Οι άδειες μόνιμου διαμονής στη Λιθουανία μπορούν να χορηγηθούν σε αυτούς που διέθεταν λιθουανική υπηκοότητα πριν το 1990 και σήμερα διαμένουν μόνιμως και σε αυτούς που ήταν μόνιμοι κάτοικοι πριν το 1990 και εξακολουθούν να διαμένουν μόνιμα.

Όσον αφορά την αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων και προσόντων, το χρονοδιάγραμμα που έχει ανακοινώσει η Λιθουανία προβλέπει υλοποίηση του σταδίου I του Λευκού Βιβλίου έως το 1997, του σταδίου II έως το 1998 και του σταδίου III έως τα τέλη 1998. Η επίσημη μεταφορά του κεκτημένου ολοκληρώθηκε αλλά η εφαρμογή και η επιβολή πρέπει να ενδυναμωθούν. Θα απαιτηθεί να θεσπιστούν πρόσθετες δομές (φορείς) για την έκδοση, βεβαίωση και αποδοχή διπλωμάτων και πιστοποιητικών.

Όσον αφορά την κατάρτιση (όπου αυτή συντονίζεται από οδηγίες) γιατρών, οδοντογιατρών, μαιών, αρχιτεκτόνων, κτηνιάτρων και νοσοκόμων, η περίοδος βασικής εκπαίδευσης φαίνεται να είναι σε συμμόρφωση. Όσον αφορά τους οργανισμούς επιβολής, υφίστανται υπουργεία, μερικοί φορείς και ορισμένες επαγγελματικές ενώσεις (κυρίως συνδικαλιστικές ενώσεις).

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Θα πρέπει να θεσπιστεί λιθουανική νομοθεσία για την ίση μεταχείριση των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των πολιτών της που εργάζονται στη Λιθουανία. Παρόμοια μέτρα προβλέπονται στο άρθρο 37 της ευρωπαϊκής συμφωνίας.

Απαιτείται μεταφορά της νομοθεσίας για την προστασία των δεδομένων, μεταξύ άλλων, όσον αφορά τον ορισμό των εννοιών «προσωπικά δεδομένα» και «πρόσβαση στις βάσεις δεδομένων». Παρόλο που έχει πραγματοποιηθεί πρόοδος, θα απαιτηθούν σοβαρές προσπάθειες για τη δημιουργία του απαιτούμενου συστήματος συνοριακού ελέγχου. Αυτή αναμένεται να καταστεί δυνατή μεσοπρόθεσμα.

Όσον αφορά την αμοιβαία αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων, η ίδρυση ή ενίσχυση των απαραίτητων οργανισμών επιβολής θα χρειαστεί να ενταθεί προκειμένου να καταστούν λειτουργικοί μεσοπρόθεσμα.

Συμπέρασμα

Οι απαραίτητες δομές στον τομέα αυτό υφίστανται, αλλά είναι δύσκολο να αξιολογηθεί η πραγματική τους επιρροή και επιβολή. Από τεχνική άποψη, οι προσαρμογές των κανονισμών όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων είναι εφικτές μεσοπρόθεσμα.

β) Η κατάργηση του ελέγχου προσώπων στα εσωτερικά σύνορα

Η ελεύθερη κυκλοφορία κατά την έννοια του άρθρου 7Α της συνθήκης ΕΚ, δηλαδή η κατάργηση των ελέγχων όλων των προσώπων, ανεξάρτητα από την υπηκοότητά τους, στα εσωτερικά σύνορα δεν έχει πραγματοποιηθεί ακόμη πλήρως σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πράγματι, η κατάργηση των ελέγχων προσώπων προϋποθέτει την εφαρμογή πολλών συνοδευτικών μέτρων ορισμένα από τα οποία δεν έχουν ακόμη εγκριθεί και εφαρμοστεί από τα κράτη μέλη (βλ. ειδικό κεφάλαιο: Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις).

Αντίθετα, ο στόχος αυτός επιτεύχθηκε από περιορισμένο αριθμό κρατών μελών βάσει της σύμβασης του Σένγκεν (επτά κράτη μέλη την εφαρμόζουν ήδη, ενώ έξι ακόμη ετοιμάζουν την εφαρμογή της).

Το σχέδιο συνθήκης σκοπεύει να διευκολύνει την υλοποίηση αυτού του στόχου στο πλαίσιο της Ένωσης με την προσθήκη νέου κεφαλαίου "Ένας χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης" και με την ενσωμάτωση του κεκτημένου του Σένγκεν στην ΕΕ.

Η Λιθουανία δήλωσε την πρόθεσή της και την ετοιμότητά της να συμμορφωθεί με τις διατάξεις της συμφωνίας του Σένγκεν προκειμένου να γίνει μέλος της. Έχει ξεκινήσει τη σχετική προετοιμασία και έχει επιδιώξει τη συνδρομή των κρατών μελών σχετικά, ιδίως όσον αφορά την ενδυνάμωση των συνοριακών ελέγχων.

Γενική εκτίμηση

1. Η πρόοδος που σημείωσε η Λιθουανία όσον αφορά την εφαρμογή της νομοθεσίας σχετικά με το Λευκό Βιβλίο αναφέρεται συνοπτικά στο παράρτημα. Από το σχετικό πίνακα συνάγεται ότι η Λιθουανία πιστεύει ότι στις 30 Ιουνίου 1997 είχε μεταφέρει στην εθνική της νομοθεσία 316 από τις 899 οδηγίες ή κανονισμούς που περιλαμβάνονται στο Λευκό Βιβλίο. Τα στοιχεία αυτά αφορούν τη νομοθεσία που η Λιθουανία θεωρεί ότι έχει ήδη μεταφέρει στο δίκαιό της ή της οποίας έχει ελεγχθεί η συμφωνία με τους κοινοτικούς κανόνες. Η πληροφορία αυτή

δεν προδικάζει τη συμβατότητα των κειμένων αυτών, για την οποία δεν μπορεί ακόμη να αποφανθεί η Επιτροπή.

2. Η Λιθουανία έχει σημειώσει πρόοδο προς τη συμμόρφωση με τη νομοθεσία για την εσωτερική αγορά. Έχει ιδιαίτερος επιτύχει ουσιαστική ευθυγράμμιση με τους κοινοτικούς κανόνες στους τομείς του εταιρικού δικαίου, της προστασίας των δεδομένων και, σε κάποιο βαθμό, στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων. Η πλειονότητα των μέτρων έχουν μεταφερθεί μερικώς, σύμφωνα με την εκτίμηση των λιθουανικών αρχών, χωρίς να είναι σε θέση η Επιτροπή να αποφανθεί σχετικά με την πλήρη συμβατότητά τους με το κοινοτικό δίκαιο. Υπάρχουν αντιθέτως ακόμη σοβαρά προβλήματα σε σημαντικούς τομείς όπως οι κρατικές συμβάσεις, η πνευματική ιδιοκτησία και οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες.

3. Σοβαρό πρόβλημα για την περαιτέρω πρόοδο ενδέχεται να αποτελέσει η ανεπάρκεια της λιθουανικής δημόσιας διοίκησης, η οποία επηρεάζει όχι μόνο το ρυθμό προσέγγισης της νομοθεσίας αλλά και την ποιότητα της επιβολής της. Παρόμοιες αμφιβολίες πρέπει να διατυπωθούν ως προς την ικανότητα των διάφορων οργανισμών που είναι απαραίτητοι για την εφαρμογή της νομοθεσίας για την εσωτερική αγορά αλλά, δεδομένου ότι η νομοθεσία είναι κυρίως πρόσφατη και οι ίδιοι οι οργανισμοί δεν έχουν ακόμη συσταθεί, υπάρχουν ανεπαρκή στοιχεία στο στάδιο αυτό επί των οποίων να βασιστεί η οριστική κρίση.

Πρέπει να υπάρχει συνείδηση ότι τη στιγμή αυτή, η Επιτροπή δεν μπορεί ακόμη να αποφανθεί σχετικά με την ικανότητα των επιχειρήσεων, ιδίως των ΜΜΕ, να εφαρμόσουν το *κεκτημένο*.

4. Ανεξάρτητα από τις ειδικές πτυχές που συνδέονται με τη γεωργία, η κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα της Ένωσης είναι δυνατή μόνο αν επιτευχθεί επαρκής βαθμός εναρμόνισης των νομοθεσιών.

Κάτι τέτοιο προϋποθέτει αμοιβαία εμπιστοσύνη που θα βασίζεται ιδίως στις διοικητικές υπηρεσίες υψηλού επιπέδου (π.χ. σημασία των ελέγχων ασφάλειας για ορισμένα προϊόντα που διενεργούνται στον τόπο αναχώρησης αυτών). Πράγματι, στον τομέα των εμπορευμάτων, η υλοποίηση του χώρου χωρίς σύνορα την 1η Ιανουαρίου 1993 κατέστη δυνατή με την κατάργηση όλων των απαιτούμενων διατυπώσεων και των ελέγχων που διενεργούν τα κράτη μέλη κατά τη διέλευση των εδαφικών συνόρων μεταξύ των κρατών μελών της Ένωσης. Επρόκειτο, ιδίως, για ελέγχους τεχνικούς (για την ασφάλεια, ιδίως, των προϊόντων), κτηνιατρικούς, υγειονομικούς, φυτοϋγειονομικούς, οικονομικούς και εμπορικούς (π.χ. αγώνας κατά των προϊόντων απομίμησης/ παραποίησης), καθώς και ελέγχους για την ασφάλεια (όπλα, κ.λπ.) και το περιβάλλον (απόβλητα, κ.λπ.). Στις περισσότερες περιπτώσεις, η κατάργηση αυτή κατέστη δυνατή με τη θέσπιση και την εφαρμογή κοινοτικών μέτρων που επέτρεψαν εναρμόνιση των κανόνων κυκλοφορίας και παράδοσης στην αγορά (όσον αφορά κυρίως την ασφάλεια των προϊόντων) και, ενδεχομένως, μεταφορά των ελέγχων ή των διατυπώσεων στο εσωτερικό του εδάφους ή στην αγορά των κρατών μελών (όσον αφορά, ιδίως, τον ΦΠΑ και τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης, τους κτηνιατρικούς και φυτοϋγειονομικούς ελέγχους ή τη συλλογή στατιστικών στοιχείων). Ένα τμήμα των ισχυόντων συνόρων της Λιθουανίας θα αποτελέσει εξωτερικά σύνορα της Ένωσης. Το γεγονός αυτό θα απαιτήσει ενίσχυση των ελέγχων στα σύνορα (βλ. ειδικό κεφάλαιο για τα τελωνεία).

Λαμβανομένης υπόψη της συνολικής αξιολόγησης της εξέλιξης και του ρυθμού των εργασιών στους διάφορους σχετικούς τομείς, δεν υπάρχει σήμερα καμία αμφιβολία ότι η Λιθουανία θα είναι σε θέση, μεσοπρόθεσμα, να υιοθετήσει και να εφαρμόσει

το σύνολο των αναγκαίων πράξεων για την κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα και τη μεταφορά των εν λόγω ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα της Ένωσης.

5. Η Λιθουανία έχει ήδη θεσπίσει σημαντικά στοιχεία του κεκτημένου που αφορά την εσωτερική αγορά. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν είναι ακόμη σε θέση να τοποθετηθεί σχετικά με κάθε μέτρο το οποίο, σύμφωνα με τις δηλώσεις της Λιθουανίας, έχει μεταφερθεί. Θα απαιτηθεί περαιτέρω πρόοδος όσον αφορά ιδίως τις δημόσιες συμβάσεις, τις οικονομικές υπηρεσίες και την πνευματική ιδιοκτησία. Στους περισσότερους τομείς, πρέπει να ενισχυθεί η επιβολή. Θα απαιτηθούν σοβαρές προσπάθειες όσον αφορά την ενδυνάμωση της διοίκησης. Μεσοπρόθεσμα, εφόσον καταβληθούν σοβαρές προσπάθειες, η Λιθουανία θα πρέπει να έχει θεσπίσει και εφαρμόσει το μεγαλύτερο τμήμα της νομοθεσίας που αφορά την ενιαία αγορά και να έχει σημειώσει την απαραίτητη πρόοδο όσον αφορά τους μηχανισμούς επιβολής, προκειμένου να είναι ικανή να συμμετάσχει πλήρως στην εσωτερική αγορά.

Ανταγωνισμός

Η πολιτική ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Κοινότητας απορρέει από το άρθρο 3 στοιχείο ζ της συνθήκης, που προβλέπει ότι η Κοινότητα διαθέτει ένα καθεστώς που εξασφαλίζει ανόθευτο ανταγωνισμό μέσα στην εσωτερική αγορά. Οι κύριοι τομείς εφαρμογής είναι η δράση κατά των συμπράξεων επιχειρήσεων anti-trust και οι κρατικές ενισχύσεις.

Η Ευρωπαϊκή Συμφωνία προβλέπει την εφαρμογή καθεστώτος ανταγωνισμού στις εμπορικές σχέσεις μεταξύ Κοινότητας και Λιθουανίας, βάσει των κριτηρίων που περιλαμβάνονται στα άρθρα 85 και 86 της συνθήκης ΕΚ (συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων/καταχρήσεις δεσπόζουσας θέσεως) και στο άρθρο 92 (κρατικές ενισχύσεις), καθώς και την εφαρμογή κανόνων στους τομείς αυτής που πρέπει να εγκριθούν εντός τριών ετών από την έναρξη ισχύος της συμφωνίας. Επιπλέον, προβλέπει ότι η Λιθουανία θα καταστήσει την νομοθεσία της συμβατή με την αντίστοιχη της Κοινότητας στον τομέα του ανταγωνισμού.

Η Λευκό Βιβλίο αναφέρεται στην σταδιακή εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων, καθώς και εκείνων του κανονισμού για τις συγκεντρώσεις επιχειρήσεων (4064/89) και των άρθρων 37 και 90 της συνθήκης (Μονοπώλια και Ειδικά Δικαιώματα).

Συνοπτική περιγραφή

Οι κανόνες του ανταγωνισμού που ισχύουν για τις επιχειρήσεις, όπου έχει συνταχθεί νέο **Νομοσχέδιο για τον Ανταγωνισμό** το 1996, σε γενικές γραμμές ευθυγραμμίζονται με το κοινοτικό δίκαιο, ιδίως όσον αφορά τα διαδικαστικά ζητήματα. Οι ερευνητικές αρμοδιότητες της επιτροπής ανταγωνισμού είναι, σε ορισμένο βαθμό, παρόμοιες με εκείνες της Επιτροπής.

Η αρμόδια αρχή περί ανταγωνισμού της Λιθουανίας, (**Κρατικό Γραφείο Ανταγωνισμού και Προστασίας των Καταναλωτών**) ιδρύθηκε το 1995, υπό την επιτήρηση της κυβέρνησης. Καλύπτει δύο βασικές δραστηριότητες: προώθηση και προστασία του ανταγωνισμού/προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών.

Πρόσφατα, έγιναν σημαντικά βήματα προς την ελευθέρωση ρυθμιζόμενων κατά την προηγούμενη περίοδο τομέων. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ο τομέας των τηλεπικοινωνιών ελευθερώθηκε όσον αφορά τον τεμαχικό εξοπλισμό, την φωνητική τηλεφωνία, τις κλειστές ομάδες χρηστών και την κατασκευή και λειτουργία κινητών και δορυφορικών συστημάτων τηλεφωνίας. Οι σιδηροδρομικές μεταφορές βρίσκονται σε στάδιο ελευθέρωσης και ο ενεργειακός τομέας φαίνεται

κατ' αρχήν ανοικτός σε ανταγωνισμό, με την προϋπόθεση, ωστόσο, συστήματος αδειών.

Σε ορισμένους τομείς, όπως ο τομέας του πετρελαίου και ο τομέας των ποτών, χρειάζονται περαιτέρω διευκρινήσεις, προκειμένου να εκτιμηθεί κατά πόσον η κρατική ρύθμιση είναι συμβατή με το κοινοτικό κεκτημένο.

Το 1997, η κυβέρνηση ενέκρινε κυβερνητικό ψήφισμα για την παρακολούθηση των κρατικών ενισχύσεων, το οποίο παρέχει την αρμοδιότητα ελέγχου της χορήγησης κρατικής ενίσχυσης προς το κρατικό γραφείο ανταγωνισμού και προστασίας των καταναλωτών. Το ψήφισμα βασίζεται στους κοινοτικούς κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις. Προβλέπει, ιδίως, ότι όλες οι ενισχύσεις πρέπει να κοινοποιούνται και να εγκρίνονται από το κρατικό γραφείο ανταγωνισμού και προστασίας των καταναλωτών, πριν από την χορήγησή τους, ότι το γραφείο έχει την αρμοδιότητα να συλλέγει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες, προκειμένου να εξετάζει την συμβατότητα της ενίσχυσης και ότι το γραφείο έχει την αρμοδιότητα να εκδίδει αρνητική απόφαση σχετικά με την ενίσχυση και την δυνατότητα να καταφεύγει στο δικαστήριο, εφόσον η απόφασή του δεν τηρείται.

Όσον αφορά την σύνταξη καταλόγου των κρατικών ενισχύσεων, πρέπει ακόμη να εκτελεστούν περαιτέρω εργασίες.

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Συνολικά, οι ουσιαστικές διατάξεις του λιθουανικού **νομοσχεδίου για τον ανταγωνισμό** (1996) εκφράζουν τους σχετικούς κοινοτικούς κανόνες σε λογικό βαθμό και προσανατολίζονται προς τους κοινοτικούς κανόνες περί ανταγωνισμού. Η διαδικασία προσέγγισης των νομοθεσιών για τον ανταγωνισμό ακολουθεί ικανοποιητική πορεία.

Στο μέλλον, θα χρειαστεί ουσιαστική κατάρτιση και άλλα είδη βοήθειας για την αρχή παρακολούθησης, προκειμένου να διεξαχθεί αξιόπιστο έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων στη Λιθουανία. Γίνεται ευμενώς δεκτή η σημαντική πρόοδος που έχει σημειωθεί όσον αφορά την προσέγγιση της νομοθεσίας στον τομέα αυτό, με την έγκριση του κυβερνητικού ψηφίσματος για την παρακολούθηση των κρατικών ενισχύσεων. Ωστόσο, εξακολουθεί να υπάρχει έλλειψη διαφάνειας. Άμεση προτεραιότητα αποτελεί η σύνταξη καταλόγου ενισχύσεων, βάσει της μεθοδολογίας που εφαρμόστηκε από την Επιτροπή στις δικές της έρευνες ενισχύσεων.

Ορισμένα μέτρα για τις ενισχύσεις φαίνεται να εξαρτώνται από την επίδοση των εξαγωγών, πράγμα το οποίο σαφώς δεν είναι συμβατό με την Ευρωπαϊκή Συμφωνία. Επιπλέον, σημαντικό τμήμα των κρατικών ενισχύσεων φαίνεται να χορηγείται μέσω εμμέσων μορφών κρατικής ενίσχυσης, όπως φορολογικές απαλλαγές, παραγραφές χρεών και καθυστερούμενες πληρωμές φόρων. Τα μέτρα αυτά ενισχύσεων αποτελούν ενισχύσεις λειτουργίας, πράγμα το οποίο επιτρέπεται μόνο υπό πολύ αυστηρές προϋποθέσεις. Λόγω της έλλειψης διαφάνειας, είναι μέχρι στιγμής ασαφές κατά πόσον τηρούνται οι προϋποθέσεις για την χορήγηση ενισχύσεων λειτουργίας.

Στη Λιθουανία, υπάρχουν **κρατικά μονοπώλια εμπορικού χαρακτήρα** για τους τομείς των αλκοολικών ποτών, των προϊόντων καπνού, της ζάχαρης και των μετάλλων και του παλαιοσιδήρου. Οι απαιτήσεις αδειοδότησης για την παραγωγή, διανομή και τις εισαγωγές όλων αυτών των κρατικών μονοπωλίων θα χρειαστεί να αναθεωρηθεί, δεδομένου ότι δημιουργούν επιφυλάξεις όσον αφορά τη συμμόρφωση με το **κεκτημένο** περί ανταγωνισμού, κατά την έννοια του άρθρου 37 της συνθήκης.

Άδειες για την αγορά και πώληση χαλκού και άλλων μη σιδηρούχων μετάλλων μπορεί να χορηγηθούν μόνο σε επιχειρήσεις ταξινομημένες στην Λιθουανία. Η ύπαρξη αποκλειστικών δικαιωμάτων για την αγορά συγκεκριμένων τύπων μη σιδηρούχων μετάλλων και μορφών παλαιοσιδήρου δημιουργεί επιφυλάξεις, βάσει των άρθρων 37 και 90 παράγραφος 1 της συνθήκης και του άρθρου 66, καθώς και των διατάξεων περί ελεύθερης κυκλοφορίας αγαθών της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας.

Επιπλέον της εγκρίσεως νομοθεσίας επαρκώς παρεμφερούς προς εκείνη της ΕΕ, η αξιόπιστη επιβολή της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού απαιτεί την δημιουργία αρχών παρακολούθησης των συμπράξεων μεταξύ επιχειρήσεων (anti-trust) και κρατικών ενισχύσεων που θα λειτουργούν ικανοποιητικά. Απαιτεί επιπλέον, ότι το δικαστικό σύστημα, η δημόσια διοίκηση και οι αρμόδιοι οικονομικοί φορείς θα κατανοούν επαρκώς την νομοθεσία και την πολιτική για τον ανταγωνισμό.

Συμπέρασμα

Στον τομέα κατά των συμπράξεων μεταξύ επιχειρήσεων (anti-trust), έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος όσον αφορά την τήρηση των απαιτήσεων σχετικά με την προσέγγιση των νομοθεσιών. Η αρχή ανταγωνισμού χρειάζεται περαιτέρω στήριξη, προκειμένου να διεξάγει τις δραστηριότητές της για να διασφαλίζει ευρεία πληροφόρηση των ενδιαφερομένων φορέων στο χώρο της αγοράς.

Όσον αφορά τις **κρατικές ενισχύσεις**, εξακολουθεί να υπάρχει έλλειψη της απαιτούμενης διαφάνειας και πρέπει να συνταχθεί κατάλογος των ενισχύσεων, ο οποίος θα καλύπτει όλα τα μέτρα που παρέχονται από το κράτος, τις περιφερειακές ή τις τοπικές αρχές ή μέσω κρατικών πόρων, κατά προτεραιότητα. Μεσοπρόθεσμα, θα χρειαστεί σημαντική προσπάθεια, προκειμένου να τηρηθούν οι απαιτήσεις όσον αφορά την διαφάνεια. Θα χρειαστεί στενή συνεργασία με την Επιτροπή στον τομέα αυτό.

Φαίνεται, επιπλέον, ότι σε ορισμένους τομείς υφίστανται **αποκλειστικά ή ειδικά δικαιώματα**, τα οποία δεν είναι συμβατά με το κοινοτικό κεκτημένο. Τα προβλήματα αυτά πρέπει να αντιμετωπιστούν στο εγγύς μέλλον.

3.2 Καινοτομία

Κοινωνία των πληροφοριών

Η παρούσα κατάσταση

Τα οικονομικά και κοινωνικά αποτελέσματα που κατέστησαν δυνατά από τον συνδυασμό της τεχνολογίας των πληροφοριών και των τηλεπικοινωνιών είναι μεγάλα. Στη Λιθουανία, οι δυνατότητες αυτές είχαν αγνοηθεί πριν από το 1990, παρόλο που αυτό γενικά δεν ίσχυε για την εκπαίδευση και η επίγνωση της σημασίας τους ήταν υψηλή. Ένα από τα αποτελέσματα ήταν η δημιουργία του Υπουργείου Επικοινωνιών και Πληροφορικής, το μόνο στην Ευρώπη. Εμπορικά δεδομένα για τον τομέα της τεχνολογίας των πληροφοριών (IT) δεν υπάρχουν, αλλά λέγεται ότι υπάρχουν τρεις προσωπικοί υπολογιστές ανά 100 κατοίκους, εκ των οποίων 20% είναι συνδεδεμένοι με δίκτυα επικοινωνιών. Ωστόσο, ο φαινομενικός αριθμός ξενίων υπολογιστών στο Internet (μόνο 0,5 ανά 1000 κατοίκους), ως σχετικό μέτρο ανάπτυξης προς την κοινωνία των πληροφοριών, δείχνει ότι οι Λιθουανοί πρέπει ακόμη να ανακαλύψουν το Internet σε μεγάλους αριθμούς. Η υπανάπτυκτη κατάσταση του τηλεφωνικού δικτύου είναι πιθανό να επιδράσει ως τροχοπέδη στις εξελίξεις της κοινωνίας των πληροφοριών (IS) για αρκετά χρόνια ακόμα.

Συμπέρασμα

Η υπανάπτυκτη κατάσταση του τηλεφωνικού δικτύου είναι πιθανό να ενεργήσει ως συνεχής τροχοπέδη στις εξελίξεις της κοινωνίας των πληροφοριών, εκτός εάν η ανάπτυξη της οικονομίας και οι επενδύσεις στις τηλεπικοινωνίες αυξηθούν σε μεγάλο βαθμό.

Εκπαίδευση, κατάρτιση και νεολαία

Τα άρθρα 126 και 127 της συνθήκης ΕΚ προβλέπουν ότι η Κοινότητα συμβάλλει στην ανάπτυξη παιδείας υψηλού επιπέδου και στην εφαρμογή πολιτικής επαγγελματικής κατάρτισης που αποσκοπεί στην προώθηση της ευρωπαϊκής διάστασης της παιδείας καθώς και στην ενίσχυση της προσαρμογής στις μεταλλαγές της βιομηχανίας και στην προσαρμοστικότητα της αγοράς εργασίας με την ανάπτυξη πολιτικών επαγγελματικής κατάρτισης.

Η ευρωπαϊκή συμφωνία προβλέπει συνεργασία για τη βελτίωση του επιπέδου της εκπαίδευσης και των επαγγελματικών προσόντων. Το Λευκό Βιβλίο δεν περιλαμβάνει μέτρα στον εν λόγω τομέα.

Συνοπτική περιγραφή

Οι δαπάνες της Λιθουανίας για την εκπαίδευση ανέρχονται στο 5,5% του ΑΕΠ και αντιστοιχούν στο 22,8% του κρατικού προϋπολογισμού.

Υπάρχουν 2.380 σχολεία στη Λιθουανία με 537.000 μαθητές και 47.000 διδάσκοντες. Σε πανεπιστημιακό επίπεδο, υπάρχουν 15 ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και 54.000 φοιτητές.

Η κυβέρνηση της Λιθουανίας αποδίδει μεγάλη προτεραιότητα στη μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος με τη νομοθεσία που θεσπίστηκε το 1991 και το 1993. Οι μεταρρυθμίσεις που αναγγέλθηκαν βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της εφαρμογής. Περιλαμβάνουν προτεραιότητες για την κατάρτιση των διδασκόντων, νέο διδακτικό υλικό και ποιοτικό έλεγχο και, για την ανώτατη εκπαίδευση, την εισαγωγή νέων εκπαιδευτικών μεθόδων συγκρίσιμων με άλλα ευρωπαϊκά συστήματα.

Η επαγγελματική κατάρτιση βρίσκεται σε μεταβατική φάση. Ένα νομοσχέδιο για την επαγγελματική κατάρτιση και ένα σχέδιο του βασικού συστήματος επαγγελματική κατάρτισης και προσανατολισμού ενηλίκων είναι στο στάδιο της ανάπτυξης.

Το πρόγραμμα Tempus έχει συμβάλει στην επίτευξη των στόχων της μεταρρύθμισης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και έχει δημιουργήσει τη βάση για τη συνεργασία με τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της ΕΕ.

Περίπου 16,2% του συνολικού πληθυσμού της Λιθουανίας είναι ηλικίας 15 έως 25 ετών (ομάδα ηλικίας επιλέξιμη για το πρόγραμμα Νέοι για την Ευρώπη). Ορισμένες οργανώσεις νεολαίας της Λιθουανίας συμμετέχουν σε ευρωπαϊκές δραστηριότητες νέων από το 1995, στο πλαίσιο του προγράμματος Νέοι για την Ευρώπη, ως πρώτο βήμα προς τη συμμετοχή της Λιθουανίας στο πρόγραμμα αυτό.

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία της διαδικασίας προσχώρησης της Λιθουανίας είναι να εξασφαλιστεί σταθερή βάση στην εκπαίδευση και την κατάρτιση. Οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις και η ανάπτυξη αναλυτικών προγραμμάτων σπουδών

πρέπει να στηρίξουν την εκπαίδευση στους επαγγελματικούς τομείς που συμβάλλουν άμεσα στην προσχώρηση. Η ανάπτυξη των Ευρωπαϊκών Σπουδών, η εισαγωγή νέων μαθημάτων και προγραμμάτων σπουδών στον τομέα των κατοχυρωμένων επαγγελμάτων, η εφαρμογή σύγχρονων τεχνολογιών και η θέσπιση συστημάτων εξασφάλισης ποιότητας αποτελούν άμεσες προκλήσεις για το εκπαιδευτικό σύστημα της Λιθουανίας.

Σημαντικές προσπάθειες έχουν καταβληθεί για τη μεταρρύθμιση του συστήματος επαγγελματικής κατάρτισης. Υπάρχει μεγάλη ανάγκη να αναπτυχθεί σύστημα το οποίο να εξασφαλίζει την ποιότητα, από άποψη παιδαγωγικών προτύπων, καθώς και τη διαχείριση και διοίκηση της ίδιας της επαγγελματικής κατάρτισης. Περαιτέρω πρόβλημα είναι η έλλειψη νομοθετικής βάσης για την πολιτική επαγγελματικής κατάρτισης. Υπάρχει σοβαρή ανάγκη για τελική έγκριση του νομοσχεδίου για την επαγγελματική κατάρτιση το οποίο βρίσκεται σε εκκρεμότητα.

Η συμμετοχή της Λιθουανίας σε κοινοτικά προγράμματα στον τομέα της εκπαίδευσης, κατάρτισης και νεολαίας (προγράμματα Socrates, Leonardo da Vinci, Νέοι για την Ευρώπη) θα επιδράσει θετικά στους ενδιαφερομένους και αποτελεί καλή προετοιμασία για την ένταξη.

Συμπέρασμα

Με προοπτική την προσχώρηση, δεν αναμένονται σημαντικά προβλήματα στους εν λόγω τομείς.

Έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη

Οι δραστηριότητες έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης σε κοινοτικό επίπεδο, όπως προβλέπεται από τη Συνθήκη και το πρόγραμμα πλαίσιο, αποσκοπούν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, την ποιότητα ζωής, καθώς και στην υποστήριξη της αειφόρου ανάπτυξης, της προστασίας του περιβάλλοντος και λοιπών κοινών πολιτικών.

Η Ευρωπαϊκή συμφωνία θα προβλέπει συνεργασία στους τομείς αυτούς, ιδίως μέσω συμμετοχής στο πρόγραμμα πλαίσιο. Το Λευκό Βιβλίο δεν περιλαμβάνει άμεσα μέτρα στο πεδίο αυτό.

Συνοπτική περιγραφή

Το Υπουργείο Παιδείας και Επιστημών έχει επί του παρόντος πλήρη αρμοδιότητα όσον αφορά επιστημονικές δραστηριότητες στη Λιθουανία. Οι πόροι χορηγούνται από την κυβέρνηση απευθείας στα ερευνητικά ινστιτούτα έπειτα από σύσταση του Υπουργείου Παιδείας και Επιστημών και του Επιστημονικού Συμβουλίου της Λιθουανίας.

Οι κύριες αλλαγές στην οργάνωση του κλάδου αυτού, έπειτα από την αποκατάσταση της ανεξαρτησίας, υπήρξαν η μεταφορά της αρμοδιότητας για τα μεγάλα ινστιτούτα από τη Λιθουανική Ακαδημία Επιστημών στο Υπουργείο Παιδείας και Επιστημών καθώς και η δημιουργία του Συμβουλίου Επιστημών της Λιθουανίας. Δεν υπήρξαν θεμελιώδεις αλλαγές, ούτε στο χαρακτήρα των ινστιτούτων, ούτε στη μέθοδο χρηματοδότησής τους.

Οι τρέχουσες δαπάνες για τις επιστήμες ανέρχονται σε ποσοστό 0,5% του ΑΕΠ περίπου.

Ο διακηρυγμένος στόχος της πολιτικής για τις επιστήμες, υπήρξε έως τώρα η διατήρηση του επιχειρησιακού δυναμικού των επιστημών στη Λιθουανία καθώς και

η εκπλήρωση των αναγκών της οικονομίας και του πολιτισμού στη χώρα. Η κυβέρνηση δεν έχει ακόμα καταλήξει ως προς την ακολουθητέα στρατηγική. Στις αρχές του 1997 συγκροτήθηκε επιτροπή για την αναδιάρθρωση του τομέα.

Εθνική προτεραιότητα αποτελεί η βασική και εφαρμοσμένη έρευνα στα πεδία της λιθουανικής γλώσσας, του πολιτισμού, της ιστορίας και της φύσης· η έρευνα υψηλού διεθνούς επιπέδου καθώς και έρευνα στα πλαίσια διεθνών ερευνητικών προγραμμάτων· η απαιτούμενη εφαρμοσμένη έρευνα για τη διεξαγωγή των κρατικών προγραμμάτων ανάπτυξης της λιθουανικής οικονομίας, του πολιτισμού, της κοινωνίας, της δημόσιας περιθαλψης, της προστασίας του περιβάλλοντος.

Το 1992 άρχισε η τακτική συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, στο 3ο πρόγραμμα πλαίσιο έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης. Η συνεργασία επικεντρώνεται, έως τώρα, στο πρόγραμμα COPERNICUS (Ειδικό πρόγραμμα για συνεργασία με χώρες της ΚΑΕ και Νέα Ανεξάρτητα Κράτη) και παραμένει σε χαμηλά επίπεδα όσον αφορά τη συμμετοχή στο 4ο πρόγραμμα πλαίσιο.

Από το 1997, οι στατιστικές σχετικά με την ΕΤΑ συμβαδίζουν με τα πρότυπα του ΟΟΣΑ.

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Η Λιθουανία διαθέτει σειρά ερευνητικών ιδρυμάτων και μεμονωμένους ερευνητές, καλού έως και εξαιρετικού επιπέδου, με βάση τα διεθνή πρότυπα. Απαιτούνται, ωστόσο, περαιτέρω αλλαγές που θα στοχεύουν στην αναδιοργάνωση των ιδρυμάτων και την αντικατάσταση της κεντρικής χρηματοδότησης από το ανταγωνιστικό, αξιοκρατικό σύστημα.

Η Λιθουανία δήλωσε πρόσφατα το ενδιαφέρον της για κάποιας μορφής σύνδεση με το 5ο πρόγραμμα πλαίσιο.

Συμπέρασμα

Όσον αφορά την προοπτική της προσχώρησης δεν αναμένονται μείζονα προβλήματα στο πεδίο αυτό. Η προσχώρηση θα είναι προς αμοιβαίο όφελος.

Τηλεπικοινωνίες

Οι στόχοι της κοινοτικής πολιτικής για τις τηλεπικοινωνίες είναι η εξάλειψη εμποδίων στην αποτελεσματική λειτουργία της ενιαίας αγοράς τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού, υπηρεσιών και δικτύων, το άνοιγμα ξένων αγορών σε κοινοτικές εταιρείες και η επίτευξη καθολικά διαθέσιμων συγχρόνων υπηρεσιών για τους κατοίκους και τις κοινοτικές επιχειρήσεις. Αυτά επιτυγχάνονται με την εναρμόνιση των προτύπων και των προϋποθέσεων για προσφορές υπηρεσιών, την ελευθέρωση των αγορών για τεμαχικά, υπηρεσίες και δίκτυα και την έγκριση των απαραίτητων ρυθμιστικών μέσων. Οι οδηγίες και οι πολιτικές που απαιτούνται για την επίτευξη αυτών έχουν τώρα θεσπιστεί, αλλά η ελευθέρωση της δημόσιας φωνητικής τηλεφωνίας και η λειτουργία της σχετικής υποδομής θα μετατεθεί κατά ένα ή δύο έτη μετά το 1998 σε ορισμένα κράτη μέλη.

Η Ευρωπαϊκή Συμφωνία προβλέπει συνεργασία, που αποσκοπεί στην ενίσχυση προτύπων και πρακτικών προς κοινοτικά επίπεδα στις πολιτικές για τις τηλεπικοινωνίες και τα ταχυδρομεία, την τυποποίηση, τις ρυθμιστικές προσεγγίσεις και τον εκσυγχρονισμό της υποδομής. Το Λευκό Βιβλίο επικεντρώνεται στην προσέγγιση των ρυθμίσεων, των δικτύων και των υπηρεσιών,

ακολουθούμενα από περαιτέρω βήματα, που διασφαλίζουν βαθμιαία ελευθέρωση του τομέα.

Συνοπτική περιγραφή

Νέος νόμος για τις τηλεπικοινωνίες τέθηκε σε ισχύ το 1991, ο οποίος δημιούργησε τις εταιρείες εκμετάλλευσης, που υπάγονται στο Υπουργείο Επικοινωνιών και Πληροφορικής. Το 1995, νέος νόμος κατήργησε το μονοπώλιο, το οποίο ίσχυε για τον εθνικό φορέα, την Lietuvos Telekomas (LT), επιτρέποντας στην κυβέρνηση να δώσει άδεια σε άλλες εταιρείες. Υπάρχουν τουλάχιστον δύο εταιρείες κινητής τηλεφωνίας, που λειτουργούν δίκτυα χρησιμοποιώντας το πανευρωπαϊκό ψηφιακό πρότυπο (GSM).

Το υπουργείο είναι το τυπικό ρυθμιστικό σώμα αλλά, στην πράξη, ελέγχει την LT και διαχειρίζεται το μεγαλύτερο μέρος του τομέα, μέσω των δικαιωμάτων των μετόχων της.

Η LT επεξέτεινε το ποσοστό τηλεφωνικής διείσδυσης σε 25,4 ανά 100 μέχρι το τέλος του 1996. Το κυβερνητικό πρόγραμμα (που τροποποιήθηκε το 1996) περιγράφει το σκοπό της ως εξάλειψη του καταλόγου αναμονής μέχρι το έτος 2000 και διάθεση 32,2 γραμμών ανά 100 την εποχή εκείνη. Ψηφιακή πρόσβαση, με τη χρήση του πανευρωπαϊκού προτύπου ISDN δεν προγραμματίζεται πριν το έτος 2000. Ο εθνικός ταχυδρομικός φορέας έχει τα αποκλειστικά δικαιώματα για την παράδοση επιστολών και την πληρωμή συντάξεων. Ο τομέας ρυθμίζεται από τον νόμο περί επικοινωνιών του 1995. Η κυβέρνηση επιδοτεί το λιθουανικό ταχυδρομείο, ώστε να καλύπτει το έλλειμμα των υπηρεσιών επιστολών και δεμάτων. Η αναδιάρθρωση του τομέα δεν έχει ακόμη προχωρήσει πολύ.

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Βαθμός ελευθέρωσης

Παρά το γεγονός ότι η Λιθουανία έχει δημιουργήσει φιλελεύθερο καθεστώς τηλεπικοινωνιών, στο οποίο έχει καταργηθεί το μονοπώλιο του ελεγχόμενου από την κυβέρνηση δημόσιου φορέα (Lithuania Telecom - LT) και στο πλαίσιο του οποίου πολλές εταιρείες παρέχουν ποικιλία υπηρεσιών, εξακολουθεί να μην υπάρχει αποτελεσματικός ανταγωνισμός για τον δημόσιο φορέα. Πέρα από το δημόσιο δίκτυο, οι αγορές υποδομής έχουν ελευθερωθεί. Για παράδειγμα, δίκτυα καλωδιακής τηλεόρασης και εναλλακτική υποδομή μπορούν να παρέχουν υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών. Οι αγορές για υπηρεσίες έχουν ελευθερωθεί επίσης, με τρεις ανταγωνιζόμενους φορείς κινητών υπηρεσιών (ένας από αυτούς GSM), 50 ιδιωτικούς φορείς καλωδιακής τηλεόρασης και 32 φορείς τηλε-ειδοποίησης. Οι αγορές δεδομένων και δορυφορικών επικοινωνιών είναι ανοικτές σε ανταγωνισμό. Παρά το γεγονός ότι οι φορείς τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών επιτρέπεται δια νόμου να συνδέονται προς το δημόσιο δίκτυο, οι προϋποθέσεις που τίθενται από την LT αποτελούν πραγματικό εμπόδιο για την διασύνδεση στην πράξη. Η κυβέρνηση προγραμματίζει να ιδιωτικοποιήσει την LT μέχρι το έτος 2000.

Προσέγγιση στη νομοθεσία της ΕΚ

Το 1991 εγκρίθηκε η γενική νομοθεσία για τον τομέα των τηλεπικοινωνιών και δημιουργήθηκε το νέο Υπουργείο Επικοινωνιών και Πληροφορικής. Περαιτέρω νομοθεσία για τις τηλεπικοινωνίες εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο 1995, η οποία προβλέπει την ελευθέρωση ορισμένων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και απαιτεί την χορήγηση άδειας σε όλες τις εταιρείες, που επιθυμούν να λειτουργήσουν τέτοιου είδους υπηρεσίες επί του λιθουανικού εδάφους.

Προετοιμάζοντας την ιδιωτικοποίηση της LT μέχρι το έτος 2000, το Υπουργείο Τηλεπικοινωνιών και Πληροφορικής προγραμματίζει νέα νομοθεσία για το 1998. Η νέα νομοθεσία για τις τηλεπικοινωνίες που προγραμματίζεται για το 1998 πρόκειται να καθιερώσει το νομικό πλαίσιο, στο οποίο θα είναι υποχρεωμένη να λειτουργεί η LT. Το περιεχόμενό της, προς το παρόν άγνωστο και ο βαθμός επιβολής θα καθορίσουν την ταχύτητα με την οποία η Λιθουανία θα συμμορφωθεί προς το *κεκτημένο*. Προκειμένου να υπάρξει προσέγγιση προς την κοινοτική νομοθεσία, η νέα νομοθεσία θα χρειαστεί να διασφαλίσει ότι οι ρυθμιστικές οντότητες θα είναι στην πράξη διαχωρισμένες από τις οντότητες εκμετάλλευσης και ότι θα υπάρξουν αποτελεσματικές διατάξεις για την διασύνδεση και την καθολική υπηρεσία. Αν και υπήρξε αρκετή πρόοδος μέχρι στιγμής, είναι αμφίβολο κατά πόσον υπάρχει επαρκής διοικητική δυναμικότητα για την εφαρμογή και την επιβολή της απομένουσας νομοθεσίας που απαιτείται για τη συμμόρφωση με το *κεκτημένο*.

Υποδομή

Η LT έχει επεκτείνει τον βαθμό τηλεφωνικής διείσδυσης από 22,0 ανά 100 κατοίκους το 1992 σε 26,8 ανά 100 μέχρι τα τέλη του 1996, αλλά ο χρόνος αναμονής για νέα σύνδεση εξακολουθεί να παραμένει περίπου δύο έτη. Περίπου 80% των τοπικών μεταγωγών είναι ηλεκτρομηχανικός εξοπλισμός ρωσικού σχεδιασμού και αυτά θα χρειαστούν είτε δαπανηρές τροποποιήσεις, είτε αντικατάσταση, όταν θα αντιμετωπιστεί η αποκατάσταση των τιμολογίων.

Το κυβερνητικό πρόγραμμα (τροποποιήθηκε το 1996) αποσκοπεί στην εξάλειψη του καταλόγου αναμονής μέχρι το έτος 2000 και επιδιώκει να έχει 32,2 γραμμές ανά 100 την εποχή εκείνη. Περίπου 5% του δικτύου έχει ψηφιοποιηθεί το 1995 (σε σύγκριση με τρέχοντα μέσο όρο 62,4% για την Πορτογαλία, την Ελλάδα και την Ιρλανδία). Μέχρι το τέλος του 1997, συνδέσεις με οπτικές ίνες θα καταστήσουν δυνατή την ταχεία επικοινωνία με όλους τους γείτονές της. Η LT αγοράζει μικρούς ψηφιακούς μεταγωγείς, σχεδιασμένους και κατασκευασμένους τοπικά από την εταιρεία Sigma, επιπλέον των άλλων μικρών ποσοτήτων ψηφιακού εξοπλισμού από την ΕΕ. Ψηφιακή πρόσβαση, με τη χρήση του πανευρωπαϊκού προτύπου ISDN δεν προγραμματίζεται πριν το έτος 2000.

Η διασφάλιση του επιπέδου αυτού επενδύσεων θα είναι δύσκολη, ακόμη και λαμβάνοντας υπόψη την ιδιωτικοποίηση της LT, δεδομένης της χαμηλής ανταγωνιστικότητας του δημόσιου φορέα.

• Ανταγωνιστικότητα του τομέα

Βάσει του επιπέδου του κατά κεφαλή ΑΕΠ, εκπνερασμένου ως αγοραστική δύναμη, το έσοδο ανά τηλεφωνική γραμμή (περίπου 86 ECU το 1995) δεν μπορεί να αυξηθεί αρκετά, ώστε να στηρίξει δίκτυο υφιστάμενο εκσυγχρονισμό των σημερινών διαστάσεων της LT. Η επίδοση, όπως κρίνεται από τον αριθμό υπαλλήλων/1000 γραμμές (10,6) είναι χαμηλή, σε σχέση με μέσο όρο 6,2 για την Πορτογαλία, την Ελλάδα και την Ιρλανδία. Τα τιμολόγια παραμένουν εξαιρετικά στρεβλωμένα, προκειμένου να τηρείται σε λογικά επίπεδα κόστους η τοπική υπηρεσία. Η Λιθουανία μπορεί να έχει κληρονομήσει υπερβολικά πολλές γραμμές από το παρελθόν, σε σχέση με τις οικονομικές δυνατότητες εκσυγχρονισμού της χώρας. Χωρίς ουσιαστική οικονομική ανάπτυξη και ουσιαστική περαιτέρω επένδυση, θα είναι σίγουρα μετά το 2000, όταν θα είναι δυνατόν να υπάρχει καθολικά διαθέσιμη κατόπιν αιτήσεως σύγχρονη τηλεφωνική υπηρεσία και πολύ περισσότερα έτη προκειμένου η διείσδυση να προσεγγίζει τα σημερινά επίπεδα της ΕΕ.

Στο βασικό της σχέδιο για το έτος 2005, η LT προβλέπει την πλήρη ψηφιοποίηση του δικτύου και βαθμό διείσδυσης 40 κεντρικών τηλεφωνικών γραμμών ανά 100

κατοίκους. Η εφαρμογή του βασικού αυτού σχεδίου υπολογίζεται να κοστίζει περίπου 400 εκατ. ECU (περίπου 1% του ΑΕΠ για το διάστημα εκείνο).

Συμπέρασμα

Με την προϋπόθεση της διατήρησης των σημερινών προσπαθειών, υπάρχουν προοπτικές για τις τηλεπικοινωνίες στην Λιθουανία να συμμορφωθούν με την κοινοτική νομοθεσία. Πρέπει να επιτευχθεί μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα του δημόσιου φορέα, ώστε να προσελκύσει τις απαραίτητες επενδύσεις για τον εκσυγχρονισμό και να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό.

Οπτικοακουστικός τομέας

Στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς, το *κεκτημένο* του οπτικοακουστικού τομέα αποβλέπει στην παροχή και την ελεύθερη κυκλοφορία των οπτικοακουστικών υπηρεσιών στην ΕΕ, καθώς και στην προώθηση της ευρωπαϊκής παραγωγής προγραμμάτων. Η οδηγία για την τηλεόραση χωρίς σύνορα, η οποία ισχύει για όλους τους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς, ανεξάρτητα από τον τρόπο μετάδοσης (επίγεια, δορυφορική, καλωδιακή) ή τον ιδιωτικό ή δημόσιο χαρακτήρα τους, εμπεριέχει το *κεκτημένο* αυτό και καθορίζει τους βασικούς κανόνες σχετικά με τις διασυνοριακές τηλεοπτικές μεταδόσεις. Τα κύρια σημεία είναι: να εξασφαλιστεί η ελεύθερη κυκλοφορία των τηλεοπτικών εκπομπών σε όλα τα κράτη μέλη· να προωθηθούν η παραγωγή και η διανομή ευρωπαϊκών οπτικοακουστικών έργων (με τη θέσπιση ελάχιστου ποσοστού χρόνου εκπομπής για τα ευρωπαϊκά έργα και τα έργα των ανεξάρτητων παραγωγών)· να εξασφαλιστεί η προστασία των ανηλίκων και να επιτραπεί η άσκηση του δικαιώματος απάντησης.

Η Ευρωπαϊκή συμφωνία εξασφαλίζει τη συνεργασία για την προώθηση και τον εκσυγχρονισμό της βιομηχανίας των οπτικοακουστικών μέσων, καθώς και την εναρμόνιση κανονιστικών πτυχών της πολιτικής στον οπτικοακουστικό τομέα.

Οι οδηγίες για την τηλεόραση χωρίς σύνορα αποτελούν μέτρο πρώτης φάσης στο Λευκό Βιβλίο.

Συνοπτική περιγραφή

Σχετικά με την κατάσταση του τομέα αυτού στη Λιθουανία διατίθενται περιορισμένες μόνο πληροφορίες.

Το νομικό πλαίσιο του οπτικοακουστικού τομέα καθορίζεται από το νόμο του 1990 για τον τύπο και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, το νόμο του 1995 για τις επικοινωνίες, και το νόμο για την αδειοδότηση ταχυδρομικών και τηλεπικοινωνιακών δραστηριοτήτων.

Ο κυριότερος τηλεοπτικός οργανισμός είναι η λιθουανική κρατική εταιρεία ραδιοτηλεόρασης (LRT), ενώ λειτουργούν και πολλοί ιδιωτικοί τηλεοπτικοί σταθμοί.

Στη λιθουανική κρατική εταιρεία ραδιοτηλεόρασης χορηγούνται κρατικές επιδοτήσεις για την ενθάρρυνση της εθνικής παραγωγής και διανομής ταινιών.

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Στον οπτικοακουστικό τομέα της Λιθουανίας επιχειρείται ανασυγκρότηση μετά τις μεγάλες αναταραχές των τελευταίων ετών. Ο τομέας αυτός αναπτύσσεται ταχύτατα και μεταβάλλεται συνεχώς. Η ικανότητά του να προσαρμοστεί στο *κεκτημένο* θα εξαρτηθεί από τη βελτίωση των δυνατοτήτων της βιομηχανικής παραγωγής

προγραμμάτων, ώστε να αντιμετωπιστούν οι σημαντικές προκλήσεις που θα προκύψουν από το αναπροσαρμοσμένο κανονιστικό πλαίσιο.

Μολονότι δεν υφίστανται πλήρη στοιχεία για την νομοθεσία του οπτικοακουστικού τομέα στη Λιθουανία, από την ανάλυση της έως τώρα διαθέσιμης νομοθεσίας προκύπτει σημαντικός αριθμός ελλείψεων, συμπεριλαμβανομένων θεμάτων ελευθερίας λήψης εκπομπών, δικαιοδοσίας, προώθησης των ευρωπαϊκών έργων, κανόνων για τη διαφήμιση και τις χορηγίες, προστασίας των ανηλίκων καθώς και άσκησης του δικαιώματος απάντησης. Στο λιθουανικό κοινοβούλιο εξετάζονται επί του παρόντος νομοσχέδια για τα πολυμέσα και τις ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές. Δεν είναι ακόμα γνωστά τα αποτελέσματα που θα έχει η εφαρμογή των εν λόγω νόμων. Οι προοπτικές συμπόρευσης με το *κεκτημένο* παραμένουν συνεπώς ασαφείς.

Συμπέρασμα

Απαιτείται πληρέστερη πληροφόρηση σχετικά με το εξελισσόμενο νομοθετικό καθεστώς. Ωστόσο, εάν τα απαραίτητα νομοθετικά μέτρα αντιμετωπιστούν με επαρκή σπουδή και συνοδευτούν από τις απαραίτητες διαρθρωτικές προσαρμογές της βιομηχανίας, είναι εύλογο να αναμένεται ότι η Λιθουανία θα είναι σε θέση, μεσοπρόθεσμα, να ανταποκριθεί στις κοινοτικές απαιτήσεις στον οπτικοακουστικό τομέα.

3.3. Οικονομικές και δημοσιονομικές υποθέσεις

Οικονομική και νομισματική Ένωση

Μέχρι την εποχή ένταξης της Λιθουανίας, θα είχε αρχίσει η τρίτη φάση της ΟΝΕ. Αυτό θα προκαλέσει σημαντικές αλλαγές για όλα τα κράτη μέλη, περιλαμβανομένων εκείνων τα οποία δεν συμμετέχουν στη ζώνη Εύρω. Όλα τα κράτη μέλη, περιλαμβανομένων των νέων, θα συμμετάσχουν πλήρως στην οικονομική και νομισματική ένωση. Οι οικονομικές πολιτικές τους θα αποτελέσουν αντικείμενο κοινού ενδιαφέροντος και θα συμμετάσχουν στον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών (εθνικά προγράμματα σύγκλισης, γενικές οικονομικές κατευθυντήριες γραμμές, πολυμερής επιτήρηση, διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος). Θα κληθούν να τηρήσουν το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης, να απορρίψουν οποιαδήποτε άμεση χρηματοδότηση από την κεντρική τράπεζα του ελλείμματος του δημόσιου τομέα και προνομιούχο πρόσβαση των δημοσίων αρχών στους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και να έχουν ολοκληρώσει την ελευθέρωση των κινήσεων κεφαλαίων.

Ένταξη σημαίνει στενότερη νομισματική και συναλλαγματική συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό συνεπάγεται ενίσχυση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στον τομέα των νομισματικών και των συναλλαγματικών πολιτικών. Τα κράτη μέλη που δεν συμμετέχουν στη ζώνη Εύρω θα είναι σε θέση να διεξάγουν αυτόνομη νομισματική πολιτική και να συμμετέχουν στο ευρωπαϊκό σύστημα κεντρικών τραπεζών (ESCB) σε περιορισμένη βάση. Οι κεντρικές τους τράπεζες πρέπει να είναι ανεξάρτητες και να έχουν ως πρωταρχικό τους στόχο την σταθερότητα των τιμών. Η νομισματική πολιτική πρέπει να διεξάγεται με μέσα βασισμένα στην αγορά και πρέπει να είναι "αποτελεσματική", όσον αφορά την μετάδοση των ωθήσεων της στην πραγματική οικονομία. Επομένως, πρέπει να προωθηθούν μεταρρυθμίσεις, που θα αντιμετωπίσουν παράγοντες, οι οποίοι παρεμποδίζουν την αποτελεσματικότητα της νομισματικής πολιτικής, όπως η έλλειψη ανταγωνισμού στον τραπεζικό τομέα, η έλλειψη ανάπτυξης χρηματοπιστωτικών αγορών και το πρόβλημα των "επισφαλών δανείων" στον τραπεζικό τομέα. Τελικά, όλα τα κράτη μέλη θα αντιμετωπίζουν την συναλλαγματική τους πολιτική ως ζήτημα κοινού ενδιαφέροντος και θα είναι σε

θέση να σταθεροποιούν τις συναλλαγματικές τους ισοτιμίες στο πλαίσιο μηχανισμού που πρόκειται να εγκριθεί.

Δεδομένου ότι η ιδιότητα μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνεπάγεται αποδοχή του στόχου της ΟΝΕ, τα κριτήρια σύγκλισης θα χρειαστεί να τηρηθούν από την Λιθουανία, αν και όχι οπωσδήποτε κατά την ένταξη. Αν η τήρηση των κριτηρίων σύγκλισης δεν αποτελεί προϋπόθεση για την ιδιότητα μέλους της ΕΕ, παραμένουν κεντρικά σημεία αναφοράς για μακροοικονομικές πολιτικές με στόχο την σταθερότητα και πρέπει εν καιρώ να τηρηθούν από τα νέα κράτη μέλη σε μόνιμη βάση. Επομένως, είναι απαραίτητη η επιτυχής ολοκλήρωση συστημικών μετασχηματισμών και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων με προσανατολισμό την αγορά. Η οικονομική κατάσταση και η πρόοδος της Λιθουανίας έχουν ήδη αναλυθεί σε προηγούμενα κεφάλαια της παρούσας γνώμης.

Αξιολόγηση της τρέχουσας καταστασης και των προοπτικών

Η Κεντρική Τράπεζα της Λιθουανίας είναι σε μεγάλο βαθμό ανεξάρτητη από την κυβέρνηση, όσον αφορά την διαδικασία διορισμού του διοικητή και την διεξαγωγή νομισματικής πολιτικής. Ο τυπικός της στόχος είναι η σταθερότητα του νομίσματος. Η νομοθεσία για την κεντρική τράπεζα δεν απαγορεύει ρητά την χρηματοδότηση του ελλείμματος του προϋπολογισμού. Η Λιθουανία έχει εφαρμόσει καθεστώς νομισματικού συμβουλίου (currency board) από τον Απρίλιο 1994 και η διεξαγωγή νομισματικής πολιτικής περιορίζεται αυστηρά από το ποσό συναλλαγματικών διαθέσιμων στον ισολογισμό της κεντρικής τράπεζας. Στο πλαίσιο του καθεστώτος νομισματικού συμβουλίου, υπάρχει πολύ περιορισμένο πεδίο για νομισματική πολιτική διακρίσεων ή για χρηματοδότηση του ελλείμματος του προϋπολογισμού από την κεντρική τράπεζα.

Η Λιθουανία ακολουθούσε πάντοτε την "σκληρή" άποψη του νομισματικού συμβουλίου, σύμφωνα με την οποία τα παθητικά του εσωτερικού τομέα υπερκαλύπτοντο από τα ενεργητικά του εξωτερικού τομέα στο ισολογισμό της τράπεζας. Η στρατηγική αυτή εξασφάλισε στην τράπεζα επαρκές περιθώριο ελιγμών, το οποίο χρησιμοποίησε στην περίπτωση της τραπεζικής κρίσεως του Δεκεμβρίου 1995. Η ανάκαμψη από την κρίση έχει ξεκινήσει: οι περισσότερες τράπεζες ανακοίνωσαν καλά αποτελέσματα το 1996 και κατάφεραν να βελτιώσουν την ποιότητα του φακέλου των δανείων τους. Η κυβέρνηση προωθεί δραστήρια την πολιτική της τριών επιπέδων, που βασίζεται σε ενίσχυση του ρυθμιστικού πλαισίου, σε ταχεία εκκαθάριση των προβληματικών ισολογισμών των τραπεζών και σε τελική ιδιωτικοποίηση. Η ιδιωτικοποίηση δύο κεντρικών κρατικών τραπεζών επί συνόλου τριών προβλέπεται περί τα τέλη Σεπτεμβρίου και έχουν αρθεί οι περιορισμοί δανείων που επιβλήθηκαν στην τρίτη. Ενδέχεται να πλησιάσει οριστική λύση για τις δύο ιδιωτικές τράπεζες, των οποίων η αφερεγγυότητα προκάλεσε την κρίση του Δεκεμβρίου 1995. Ωστόσο, εξακολουθεί να εκκρεμεί η επίτευξη πλήρους ανάκαμψης του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Παραμένει προς δοκιμή η πρακτική εφαρμογή των νέων κανονισμών και μέχρι στιγμής δεν έχει πραγματοποιηθεί καμία εκποίηση. Όπως δείχνει η πτώση των καταθέσεων και των δανείων σε πραγματικούς όρους κατά τη διάρκεια του 1996, η εμπιστοσύνη των επενδυτών δεν έχει ανακτηθεί ακόμη.

Η ισοτιμία είναι σταθερή (έναντι του δολαρίου των Ηνωμένων Πολιτειών), όπως απαιτεί το καθεστώς του νομισματικού συμβουλίου. Δεν υπήρξαν σημαντικές διαταραχές στην αγορά ξένου συναλλάγματος και η κεντρική τράπεζα μπόρεσε να αντιδράσει στην τραπεζική κρίση του 1995, αυξάνοντας τα εσωτερικά επιτόκια και διατηρώντας την αξιοπιστία της πρόσδεσης του νομίσματος.

Σταδιακά, κατά τα επόμενα δύο χρόνια, η Λιθουανία προγραμματίζει να εγκαταλείψει το νομισματικό συμβούλιο και να προσδέσει το νόμισμα της προς το

δολάριο των ΗΠΑ, πριν να στραφεί ενδεχομένως σε περισσότερο ευέλικτο καθεστώς ισοτιμίας. Επομένως, η κεντρική τράπεζα θα αναλάβει βαθμιαία τις κλασικές λειτουργίες μιας σύγχρονης κεντρικής τράπεζας. Την εποχή εκείνη, θα καταστεί επίκαιρο το ζήτημα της ανεξαρτησίας της κεντρικής τράπεζας, της αποτελεσματικότητας της νομισματικής πολιτικής όσον αφορά την σταθεροποίηση τιμών και της ικανότητας διατήρησης σταθερής ισοτιμίας.

Συμπέρασμα

Είναι πρόωρο να κριθεί κατά πόσο η Λιθουανία θα είναι σε θέση, την εποχή της εντάξεώς της, να συμμετάσχει στη ζώνη του Εύρω· αυτό θα εξαρτηθεί από την επιτυχία της διαρθρωτικής της μεταρρύθμισης, που θα επιτρέψει την επίτευξη και την μόνιμη τήρηση των κριτηρίων σύγκλισης, τα οποία ωστόσο δεν αποτελούν προϋπόθεση ένταξης.

Η συμμετοχή της Λιθουανίας στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ ως μη συμμετέχουσας χώρας στη ζώνη Εύρω εξακολουθεί να θέτει προβλήματα μεσοπρόθεσμα. Θα είναι απαραίτητο κατά την μετάβαση από το νομισματικό συμβούλιο στην δημιουργία σύγχρονης κεντρικής τράπεζας, η νομοθεσία που αφορά την νομισματική και την δημοσιονομική πολιτική να καταστεί πλήρως συμβατή με τους κανόνες της ΕΚ. Ιδίως, είναι σημαντικό να επιτευχθεί η πλήρης ανάκαμψη του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Αυτό θα έχει μεγάλη επίπτωση στην μελλοντική ικανότητα της κεντρικής τράπεζας να διεξάγει αποτελεσματικά δράσεις νομισματικής πολιτικής, βασισμένες σε έμμεσα νομικά μέσα.

Φορολογία

Το κοινοτικό *κεκτημένο* στον τομέα της άμεσης φορολογίας αφορά κυρίως ορισμένες πλευρές του φόρου εισοδήματος εταιρειών και του φόρου εισφοράς. Οι τέσσερις ελευθερίες της συνθήκης ΕΚ επηρεάζουν ευρύτερα τα εθνικά φορολογικά συστήματα.

Το *κεκτημένο* στον τομέα της έμμεσης φορολογίας συνίσταται κυρίως σε εναρμονισμένη νομοθεσία στο πεδίο του φόρου προστιθέμενης αξίας και των ειδικών φόρων κατανάλωσης. Τούτο περιλαμβάνει την εφαρμογή μη σωρευτικού γενικού φόρου επί της καταναλώσεως (ΦΠΑ), που επιβάλλεται σε όλα τα στάδια της παραγωγής και διανομής αγαθών και υπηρεσιών. Τούτο σημαίνει ίση φορολογική μεταχείριση εγχώριων και μη εγχώριων συναλλαγών (εισαγωγών). Το *κεκτημένο* στο χώρο του ΦΠΑ περιλαμβάνει επίσης μεταβατικούς διακανονισμούς για τη φορολογία συναλλαγών που συννομολογούνται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης μεταξύ φορολογουμένων. Στο πεδίο των ειδικών φόρων κατανάλωσης, το *κεκτημένο* περιλαμβάνει εναρμονισμένες φορολογικές δομές και ελάχιστα ποσοστά τελών, όπως και κοινούς κανόνες κατοχής και κίνησης αγαθών υποκείμενων σε εναρμονισμένους ειδικούς φόρους κατανάλωσης (περιλαμβανομένης της χρήσεως φορολογικών αποθηκών). Η καθιέρωση της ενιαίας αγοράς επέφερε την κατάργηση, τον Ιανουάριο 1993, των πάσης φύσεως φορολογικών ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα της Κοινότητας.

Η αμοιβαία αρωγή μεταξύ των φορολογικών αρχών των κρατών μελών αποτελεί σοβαρό χαρακτηριστικό γνώρισμα της διοικητικής συνεργασίας στην εσωτερική αγορά, η δε αντίστοιχη οδηγία καλύπτει και την άμεση και την έμμεση φορολογία.

Η Ευρωπαϊκή συμφωνία περιλαμβάνει διατάξεις σχετικά με την προσέγγιση της νομοθεσίας στον τομέα της έμμεσης φορολογίας.

Το Λευκό Βιβλίο περιλαμβάνει στα μέτρα της φάσης I εκείνα που συνιστούν τις κυριότερες απαιτήσεις του *κεκτημένου* στον τομέα της έμμεσης φορολογίας (κατά βάση, όσα μέτρα εφαρμόζονταν στην Κοινότητα μέχρι το 1993), και στα μέτρα της φάσης II εκείνα που είναι επιπλέον αναγκαία για την εφαρμογή του πλήρους *κεκτημένου* στον τομέα της έμμεσης φορολογίας.

Συνοπτική περιγραφή

Άμεση φορολογία

Οι δύο οδηγίες περί φορολογίας εταιρειών και η σύμβαση περί διαιτησίας προβλέπουν μηχανισμό εφαρμοζόμενο με βάση την αμοιβαιότητα. Εξ ορισμού δεν μπορεί επομένως να αναμένεται η ύπαρξη σχετικών διατάξεων πριν από την προσχώρηση.

Έμμεση φορολογία

Οι εισπράξεις από ΦΠΑ και ειδικούς φόρους κατανάλωσης συνέβαλαν συνολικώς στο λιθουανικό κρατικό προϋπολογισμό με ποσοστό περίπου 34% ο ΦΠΑ το 1995, και περίπου 14% οι ειδικοί φόροι κατανάλωσης το 1996. Δεν υπάρχουν επί του παρόντος πλέον πρόσφατα στατιστικά στοιχεία που να δείχνουν τις τάσεις των ανωτέρω μεγεθών.

Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

Το σημερινό λιθουανικό σύστημα ΦΠΑ εγκαινιάστηκε τον Μάιο 1994. Η Λιθουανία εφαρμόζει ενιαίο ποσοστό ΦΠΑ ύψους 18%, το οποίο επιβάλλεται στις πάσης φύσεως φορολογητέες συναλλαγές, περιλαμβανομένων των εισαγωγών. Εξαιρούνται από τον ΦΠΑ ορισμένες δραστηριότητες, χωρίς όμως δικαίωμα επιστροφής του πιστωθέντος ποσού ΦΠΑ επί των εισροών γι'αυτές. Οι εξαιρέσεις αυτές αφορούν κυρίως δραστηριότητες δημοσίου συμφέροντος, χρηματοοικονομικές και ασφαλιστικές υπηρεσίες. Οι υποκείμενοι στο φόρο δικαιούνται να εκπέσουν το ποσό ΦΠΑ που κατέβαλαν για αγορές αγαθών και υπηρεσιών για επαγγελματικούς σκοπούς. Ωστόσο, ο λιθουανικός νόμος για τον ΦΠΑ δεν περιλαμβάνει τυχόν διατάξεις που να επιτρέπουν την επιστροφή φόρου σε υποκείμενα στο φόρο πρόσωπα μη εγκατεστημένα στη χώρα.

Η Λιθουανία εφαρμόζει ειδικούς μηχανισμούς ΦΠΑ για τους γεωργούς με μικρή εκμετάλλευση και την προμήθεια μεταχειρισμένων ειδών.

Ειδικοί φόροι κατανάλωσης

Από τον Απρίλιο 1997 εφαρμόζονται στη Λιθουανία νέες κλίμακες ειδικού φόρου κατανάλωσης με σκοπό την ευθυγράμμιση προς τις κοινοτικές απαιτήσεις. Οι ειδικοί αυτοί φόροι αυξήθηκαν για τον καπνό, το οινόπνευμα και τα πετρελαιοειδή. Τα εισαγόμενα και τα εγχώρια προϊόντα επιβαρύνονται με το ίδιο ύψος ειδικού φόρου κατανάλωσης.

Αμοιβαία αρωγή

Η φορολογική υπηρεσία δε υποχρεώθηκε μέχρι τώρα να αναπτύξει την ικανότητά της για αμοιβαία αρωγή με τις φορολογικές αρχές των κρατών μελών, επειδή η αμοιβαία αρωγή αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα που θα είναι εφαρμόσιμο μόνο μετά την προσχώρηση.

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

Το σημερινό λιθουανικό σύστημα ΦΠΑ έχει βασιστεί στις κυριότερες αρχές που διέπουν την κοινοτική νομοθεσία ΦΠΑ. Εντούτοις, κατά την εφαρμογή του είναι σχετικώς γενικό και ανακόλουθο.

Ως προς τις εξαιρούμενες συναλλαγές, ο λιθουανικός τρόπος αντιμετώπισης διαφέρει σε μεγάλο βαθμό από την κοινοτική νομοθεσία τόσο από πλευράς πεδίου εφαρμογής, όσο και ουσίας. Επειδή στη Λιθουανία δεν λειτουργούν τυχόν διακανονισμοί για την επιστροφή του ΦΠΑ σε υποκείμενους στο φόρο μη εγγεγραμμένους αλλοδαπούς, ο ΦΠΑ αντιπροσωπεύει πρόσθετο κόστος για τις εν λόγω επιχειρήσεις.

Η ένταξη της Λιθουανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα απαιτούσε ουσιώδεις πρόσθετες προσαρμογές για την ευθυγράμμιση της νομοθεσίας ΦΠΑ προς τις απαιτήσεις του κοινοτικού κεκτημένου, τόσο σχετικά με τις γενικές διατάξεις της κοινοτικής νομοθεσίας ΦΠΑ, όπως και σχετικά με το φορολογικό σύστημα που είναι αναγκαίο σε μια Κοινότητα χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα.

Το λιθουανικό εθνικό στρατηγικό πρόγραμμα εφαρμογής των συστάσεων του Λευκού Βιβλίου σχετικά με τον ΦΠΑ περιορίζεται στην υλοποίηση μέτρων για μηχανισμούς επιστροφής φόρου σε τουρίστες και υποκείμενα στο φόρο πρόσωπα μη εγκατεστημένα στη Λιθουανία.

Ειδικοί φόροι κατανάλωσης

Μεταξύ του λιθουανικού καθεστώτος ειδικών φόρων κατανάλωσης και των απαιτήσεων της ΕΚ εξακολουθούν να υπάρχουν διαφορές.

Δεν υπάρχει σύστημα αναστολής στις περιπτώσεις που τα αγαθά διακινούνται μεταξύ εγκεκριμένων φορολογικών αποθηκών, χωρίς την καταβολή δασμών. Επιπλέον, χρειάζεται να επανεξετασθεί η εγγραφή επιχειρήσεων στα μητρώα ειδικού φόρου κατανάλωσης.

Σε περίπτωση προσχώρησης της χώρας, τυχόν εναπομένοντες ειδικοί φόροι κατανάλωσης σε προϊόντα που δεν ανήκουν στο εναρμονισμένο κοινοτικό σύστημα ειδικών φόρων κατανάλωσης θα μπορούσαν να εξακολουθήσουν να επιβάλλονται, υπό τον όρο όμως ότι δεν θα οδηγούσαν σε διαμεθοριακές διατυπώσεις στο αναπτυσσόμενο μεταξύ των κρατών μελών εμπόριο και ότι ανταποκρίνονται στις αρχές της μη εισαγωγής διακρίσεων μεταξύ εθνικών προϊόντων και προϊόντων από άλλα κράτη μέλη.

Προκειμένου να εξασφαλισθεί ορθή εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας περί ειδικών φόρων κατανάλωσης, έχει βασική σημασία να καθιερώσει η Λιθουανία το συντομότερο δυνατό σύστημα αποθηκών με βάση το κοινοτικό υπόδειγμα, να ενισχύσει τις διαδικασίες ελέγχων και να προσαρμόσει τη διάρθρωση και το επίπεδο των φορολογικών της ποσοστών κατά τρόπο ανταποκρινόμενο προς την κοινοτική αρχή της μη εισαγωγής διακρίσεων μεταξύ εθνικών προϊόντων και προϊόντων από άλλα κράτη μέλη.

Το λιθουανικό εθνικό στρατηγικό πρόγραμμα εφαρμογής των διατάξεων του Λευκού Βιβλίου δεν προβλέπει σαφές και αναλυτικό χρονοδιάγραμμα για τις μελλοντικές αναπροσαρμογές της λιθουανικής νομοθεσίας περί ειδικών φόρων κατανάλωσης. Έχει τεθεί ως βραχυπρόθεσμος στόχος η σταδιακή προσέγγιση του

ύψους των ειδικών φόρων στα ελάχιστα επίπεδα που ισχύουν στην ΕΚ. Εν τούτοις, δεν σχεδιάζεται πλήρης εναρμόνιση της νομοθεσίας.

Αμοιβαία αρωγή

Θα υπήρχε επίσης ανάγκη, κατά την προσχώρηση, να εφαρμοσθούν οι ενδεδειγμένοι διακανονισμοί για τη διοικητική συνεργασία και την αμοιβαία αρωγή μεταξύ κρατών μελών. Οι απαιτήσεις αυτές είναι ουσιαστικής σημασίας για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

Συμπέρασμα

Δεν αναμένεται να ανακύψουν σοβαρές δυσκολίες με το *κεκτημένο* που αφορά την άμεση φορολογία.

Ως προς την έμμεση φορολογία, μολονότι έχει συντελεστεί κάποια πρόοδος, θα εξακολουθήσει να απαιτείται η καταβολή σοβαρών προσπαθειών προκειμένου η Λιθουανία να συμμορφωθεί μεσοπρόθεσμα με το *κεκτημένο* στον τομέα του ΦΠΑ και των ειδικών φόρων κατανάλωσης.

Θα ήταν δυνατή η έναρξη συμμετοχής στην αμοιβαία αρωγή, ενόσω η φορολογική υπηρεσία αναπτύσσει σχετική εμπειρογνωμοσύνη.

Στατιστικές

Οι κύριες αρχές του κοινοτικού *κεκτημένου* αναφέρονται στην αμεροληψία, την αξιοπιστία, τη διαφάνεια, το απόρρητο (των πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα) και τη διάδοση των επίσημων στατιστικών. Υφίσταται, επιπλέον, σημαντικό σύνολο αρχών και πρακτικών που αφορούν τη χρήση ευρωπαϊκών και διεθνών ταξινομήσεων, συστημάτων εθνικών λογαριασμών, μητρικών επιχειρήσεων και διαφόρων κατηγοριών στατιστικών.

Στην Ευρωπαϊκή συμφωνία προβλέπεται συνεργασία για την ανάπτυξη αποτελεσματικών και αξιόπιστων στρατηγικών, εναρμονισμένων με τα διεθνή πρότυπα και ταξινομήσεις.

Στο Λευκό Βιβλίο δεν περιλαμβάνονται σχετικές διατάξεις.

Συνοπτική περιγραφή

Η Στατιστική Υπηρεσία (LDOS) είναι ο κεντρικός φορέας που είναι επιφορτισμένος με την παραγωγή και διάδοση των επίσημων στατιστικών στη Λιθουανία.

Νομική βάση για τις επίσημες στατιστικές της Λιθουανίας αποτελεί ο νόμος περί στατιστικής του 1993.

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Η λιθουανική νομοθεσία που έχει έως τώρα διατεθεί προς αξιολόγηση είναι ασαφής· απαιτούνται περαιτέρω πληροφορίες. Υπάρχει ανάγκη διασάφησης θεμάτων που αφορούν την τήρηση των κυρίων αρχών της στατιστικής.

Ελλείψεις υφίστανται σε τομείς όπως οι στατιστικές επιχειρήσεων, λογαριασμοί κεφαλαίου και χρηματοοικονομικοί λογαριασμοί καθώς και στοιχεία που αφορούν τις περιφέρειες.

Συμπέρασμα

Βάσει των έως τώρα υποβληθέντων στοιχείων, θα πρέπει η Λιθουανία να καταβάλει εντατικές προσπάθειες ώστε να συμμορφωθεί, μεσοπρόθεσμα, με τις κοινοτικές απαιτήσεις όσον αφορά τις επίσημες στατιστικές.

3.4 Τομεακές πολιτικές

Βιομηχανία

Η βιομηχανική πολιτική της ΕΚ επιζητεί την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, επιτυγχάνοντας τοιούτοτρόπως άνοδο βιοτικού επιπέδου και υψηλά ποσοστά απασχόλησης. Στοχεύει στην επιτάχυνση της προσαρμογής στις διαρθρωτικές αλλαγές, στην καλλιέργεια κλίματος που να διευκολύνει τις πρωτοβουλίες, στην ανάπτυξη επιχειρήσεων σε όλο τον κοινοτικό χώρο και στη βιομηχανική συνεργασία, καθώς και στην υποβοήθηση της καλύτερης αξιοποίησης των βιομηχανικών δυνατοτήτων των πολιτικών καινοτομίας, έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης. Η βιομηχανική πολιτική της ΕΚ είναι από τη φύση της οριζόντια. Οι τομεακές ανακοινώσεις στοχεύουν στη μεταφορά των οριζόντιων ιδεών σε συγκεκριμένους τομείς. Η βιομηχανική πολιτική της ΕΚ προκύπτει από συνδυασμό μέσων προερχόμενων από ορισμένες κοινοτικές πολιτικές· περιλαμβάνει όσα μέσα σχετίζονται με τη λειτουργία αγορών (προδιαγραφή προϊόντων και πρόσβαση στην αγορά, εμπορική πολιτική, κρατικές ενισχύσεις και πολιτική ανταγωνισμού), όπως και μέτρα που σχετίζονται με την ικανότητα της βιομηχανίας να προσαρμοστεί στις αλλαγές (σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον, τεχνολογία, επιμόρφωση κλπ.).

Προκειμένου να ανταπεξέλθει στην πίεση του ανταγωνισμού και στις δυνάμεις της αγοράς μέσα στην Ένωση, η βιομηχανία των αιτουσών χωρών χρειάζεται να έχει φθάσει σε ορισμένο επίπεδο ανταγωνιστικότητας τη στιγμή της προσχώρησης. Χρειάζεται οι αιτούσες χώρες να δώσουν την εντύπωση ότι επιδιώκουν πολιτικές με στόχο ανοικτές και ανταγωνιστικές αγορές στον άξονα του άρθρου 130 ("Βιομηχανία") της συνθήκης. Σοβαρό δείκτη της πορείας προς την ορθή κατεύθυνση αποτελεί επίσης η συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και των υποψήφιων χωρών στα πεδία της βιομηχανικής συνεργασίας, των επενδύσεων, της βιομηχανικής τυποποίησης και της εκτίμησης της συμμόρφωσης, όπως προβλέπεται στην Ευρωπαϊκή συμφωνία.

Συνοπτική περιγραφή

Το βιομηχανικό προϊόν της Λιθουανίας ανήλθε σε περίπου 1,2 δις ECU το 1995, ισοδύναμο προς το ένα τρίτο της βιομηχανικής παραγωγής του Λουξεμβούργου. Η πορεία μετάβασης σε οικονομία της αγοράς προκάλεσε εντυπωσιακή πτώση της βιομηχανικής παραγωγής, και στο διάστημα 1990-1995 το μερίδιό της στη διαμόρφωση του ΑΕΠ μειώθηκε από 43% σε 36%. Η βιομηχανική παραγωγή έφθασε στο ναδίρ το 1994, αλλά έκτοτε έχει ελαφρώς αυξηθεί.

Η βιομηχανία αντιπροσωπεύει 245 000 θέσεις εργασίας (ποσοστό 21% της συνολικής απασχόλησης). Κυριότεροι κλάδοι υψηλής απασχόλησης εργατικού δυναμικού είναι η κλωστοϋφαντουργία/ ένδυση, η βιομηχανία τροφίμων και ο κλάδος επεξεργασίας ξύλου. Ο συνολικός αριθμός βιομηχανικών επιχειρήσεων εκτιμάται σε περίπου 2 000, στο 88% εκ των οποίων απασχολούνται το πολύ 250 άτομα.

Η βιομηχανική ανάπτυξη ξεκίνησε στη Λιθουανία σε μεγάλη κλίμακα μετά την προσάρτηση της χώρας από την ΕΣΣΔ με το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου (πριν από τον πόλεμο, ποσοστό 75% του πληθυσμού απασχολούνταν στην γεωργία). Κατά τη σοβιετική εποχή, η Λιθουανία εξειδικεύθηκε σε συνδυασμό

βαρειάς και ελαφράς βιομηχανίας, δηλ. εργαλειομηχανές, ηλεκτρικοί κινητήρες, ναυπηγεία, γεωργικά μηχανήματα, λιπάσματα, ποδήλατα και συσκευές τηλεόρασης. Μετά την ανεξαρτησία και την απώλεια των κυριότερων αγορών διάθεσης των προϊόντων της στις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, η βιομηχανική παραγωγή κατέρρευσε. Ορισμένα προϊόντα, όπως οι ηλεκτρικοί κινητήρες, οι συσκευές τηλεόρασης και τα λιπάσματα συγκρατούνται με σχετική σταθερότητα, εν μέρει λόγω των συνεχιζόμενων εξαγωγών προς την ΚΑΚ ή/και εισροές από ξένους άμεσους επενδυτές. Η βιομηχανική όμως ανάπτυξη τείνει να συγκεντρώνεται σε "νέους" κλάδους ελαφράς βιομηχανίας, δηλαδή μεταποίηση τροφίμων, κλωστοϋφαντουργία και ένδυση, επεξεργασία ξύλου και δομικά προϊόντα, που είχαν σχετική επιτυχία στην προσέλκυση ξένων άμεσων επενδυτικών κεφαλαίων.

Λιθουανική βιομηχανία: Κυριότεροι παραγωγικοί κλάδοι το 1996

Κλάδος	%-μερίδιο στη βιομηχανική παραγωγή (προστιθέμενη αξία)	%-μερίδιο απασχόλησης στη βιομηχανία
Βιομηχανία τροφίμων/καπνού	36	20
Πετρελαιοειδή	17	άγνωστο
Κλωστοϋφαντουργία/Ένδυση/Δέρμα	14	24
Χημικές ύλες	9	4
Μη μεταλλικά ορυκτά	4	6
Ηλεκτρονικές κατασκευές	3	5
Μηχανήματα και τεχνικός εξοπλισμός	3	9
Εξοπλισμός μεταφορών	2	3
Ηλεκτρικά μηχανήματα και διατάξεις	2	2
Επεξεργασία ξύλου	2	6
Πολτός/Χαρτί/Τυπογραφία/Εκδόσεις	2	4
Έπιπλα	2	4
Μερικό σύνολο	96	87
Λοιποί κλάδοι	4	13
Σύνολο βιομηχανίας	100	100
Βιομηχανική παραγωγή ως ποσοστό % του ΑΕΠ /% της απασχόλησης	28	21

Η βιομηχανία τροφίμων (κρέας και γαλακτοκομικά) ευρίσκεται επικεφαλής. Κατά την τελευταία τριετία σημειώθηκε σταθεροποίηση του κλάδου, που αντανακλάται επίσης στη σταθεροποίηση των εισαγωγών από τη Δύση. Είναι όμως αναγκαίες βαθιές αναδιαρθρώσεις για να αντέξει τις ανταγωνιστικές πιέσεις εκ μέρους των εταιρειών της ΕΕ. Επί του παρόντος, το μέσο ποσοστό χρησιμοποίησης δυναμικότητας εκτιμάται σε 45%, το δε μερίδιο του ιδιωτικού κεφαλαίου σε 40%. Οι επιχειρήσεις μεσαίου μεγέθους είχαν μεγαλύτερη επιτυχία στον εκσυγχρονισμό τόσο της διαχείρισης όσο και του τεχνικού εξοπλισμού. Η ανάπτυξη της βιομηχανίας τροφίμων εξαρτάται επίσης από την άνοδο του βιοτικού επιπέδου.

Μετά το 1996 επανήλθε σε ανοδική πορεία ο κλάδος επεξεργασίας πετρελαίου. Προοπτικές περαιτέρω ανάπτυξης θα προκύψουν από την ιδιωτικοποίηση του

πετρελαϊκού κλάδου στη Ρωσική Ομοσπονδία. Υπάρχει και στις Βαλτικές Χώρες και στην ΚΑΚ αγορά για πετρελαιοειδή κατώτερης ποιότητας.

Η ατμομηχανή της λιθουανικής βιομηχανίας είναι η **κλωστούφαντουργία/ένδυση**. Παρά την περαιτέρω ανάγκη για εκσυγχρονισμό, ο κλάδος αυτός αναπτύσσεται σταθερά, στο οποίο έχουν συμβάλει σε μεγάλο βαθμό οι ξένες άμεσες επενδύσεις. Οι λιθουανικές εταιρείες ήδη ανταγωνίζονται τις αντίστοιχες της ΕΕ. Οι μεγαλύτερες ιδιωτικοποιημένες εταιρείες κατασκευής ενδυμάτων εξαρτώνται κατά ποσοστό 90 έως 100% από το εμπόριο τελειοποίησης προς επανεξαγωγή. Έχουν ήδη αρχίσει να χρησιμοποιούνται νέες τεχνολογίες, ιδίως μέσω κοινών επιχειρήσεων. Το ίδιο ισχύει και για την **επιπλοποιΐα**.

Ο κλάδος **χημικών υλών** ανακάμπτει μετά το 1994, ιδίως η παραγωγή λιπασμάτων. Εξάγεται το 80% της παραγωγής.

Ο κλάδος των **δομικών προϊόντων** αναπτύσσεται ταχέως, κυρίως με μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις. Εξάγεται τσιμέντο στη Γερμανία, στο Βέλγιο και στις Κάτω Χώρες.

Ως επακόλουθο μιας τουρκικής επένδυσης, αυξήθηκε η παραγωγή ηλεκτρονικών λυχνιών για **συσκευές τηλεόρασης**. Ποσοστό περισσότερο από το 80% της εν λόγω παραγωγής εξάγεται.

Ο κλάδος **μηχανημάτων** εξακολουθεί να φθίνει (τα χαμηλότερα μεγέθη καταγράφηκαν το 1996) και αντιμετωπίζει δυσχέρειες αναδιάρθρωσης. Όπως και η αμυντική βιομηχανία (που απέμεινε χωρίς αγορές), εξακολουθεί να υπάρχει εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό).

Παρά τις προθέσεις της κυβέρνησης να προωθήσει τα **φαρμακευτικά** μέσω μείωσης του φόρου εισοδήματος εταιρειών και εκπτώσεων του ΦΠΑ, ο κλάδος παραμένει μικρός και υπανάπτυκτος. Μόνο το 10% των φαρμακευτικών παρασκευασμάτων που καταναλώνονται στη χώρα παράγονται τοπικώς, το 35% όμως της παραγωγής (μη επώνυμα φάρμακα κατώτερης ποιότητας) εξάγεται σε χώρες της ΚΑΚ.

Οι επιδόσεις της ιδιωτικοποίησης ήσαν βραδύτερες απ'ό,τι αρχικώς αναμενόταν. Τον Ιούνιο 1995, μετά από ένα πρώτο γύρο "ιδιωτικοποίησης με δικαιολογητικό απόκομμα", μόνο το 30% της όλης βιομηχανικής κρατικής περιουσίας είχε πωληθεί. Ο δεύτερος γύρος ιδιωτικοποιήσεων (πωλήσεις τοις μετρητοίς μέσω ανοικτών προσφορών) έχει καθυστερήσει λόγω δυσκολιών στην προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων. Σε ορισμένους όμως κλάδους, όπως τα μηχανήματα και οι ηλεκτρολογικές διατάξεις, τα μηχανοκίνητα οχήματα, τα δερμάτινα προϊόντα, η χαρτοβιομηχανία, η επιπλοβιομηχανία, οι χημικές ουσίες και τα φαρμακευτικά παρασκευάσματα, η ιδιωτικοποίηση έχει ήδη προχωρήσει.

Ο χώρος με τα μεγαλύτερα μερίδια ξένου κεφαλαίου καλύπτει τα πλαστικά, την επεξεργασία ξύλου, την κλωστούφαντουργία, τη μεταποίηση τροφίμων, τα δερμάτινα προϊόντα, τον ηλεκτρολογικό εξοπλισμό και τα είδη ένδυσης.

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Μερικοί δείκτες οδηγούν στην εκτίμηση ότι η Λιθουανία δεν έχει ακόμη προχωρήσει πολύ στην πορεία μετασχηματισμού της οικονομίας. Ενώ έχει συντελεστεί μεγάλη πρόοδος στη μακροοικονομική απελευθέρωση, η ιδιωτικοποίηση μεγάλων επιχειρήσεων υπήρξε περιορισμένη, παραμένει ως

πρόβλημα η τιμολόγηση της ενέργειας και οι συναλλαγές της Λιθουανίας έχουν στραφεί λιγότερο στις δυτικές αγορές απ' ό,τι άλλες αιτούσες χώρες.

Η υποτιμολόγηση της ενέργειας έχει πιθανώς καθυστερήσει λόγω του ό,τι η λιθουανική δημοκρατία παρουσιάζει την υψηλότερη ενεργειακή ένταση μεταξύ όλων των αιτουσών χωρών. Φαίνεται πως η Λιθουανία μέχρι τώρα διατήρησε μεγαλύτερο μέρος των κληρονομημένων από το σοβιετικό καθεστώς ενεργοβόρων βιομηχανιών απ' ό,τι οι υπόλοιπες Βαλτικές Χώρες. Επειδή είναι περιορισμένες οι αναπτυξιακές προοπτικές για τους εν λόγω κλάδους, φαίνεται ότι θα έπρεπε προ πολλού να είχε διενεργηθεί αναδιάρθρωση προς κλάδους μικρότερης ενεργειακής και μεγαλύτερης εργασιακής έντασης (η Λιθουανία έχει τους χαμηλότερους μισθούς από όλες τις αιτούσες χώρες), και τη βιομηχανία τροφίμων.

Το εγχώριο χρηματοπιστωτικό σύστημα δεν δύναται ακόμη να προσφέρει μεσοπρόθεσμα έως μακροπρόθεσμα χρηματοδοτικά κεφάλαια, επειδή είναι πρόσφατη η σταθεροποίηση και μόλις πρόσφατα ξεκίνησε η αναδιάρθρωση του τραπεζικού συστήματος. Οι προοπτικές ανάπτυξης δυσκολεύονται επίσης από ανεπαρκές ακόμη πλαίσιο και διοικητικό σύστημα για τις ξένες άμεσες επενδύσεις.

Ελπίζεται ότι η βιομηχανική παραγωγή θα εξακολουθήσει να αυξάνει κατά τα επόμενα έτη, ακόμη και αν παραμείνει συγκρατημένη η ανάκαμψη της εγχώριας ζήτησης. Ωστόσο, αναμένεται ότι το έτος 2000 το βιομηχανικό προϊόν θα ανέρχεται ακόμη μόνο στο 40% του επιπέδου που είχε το 1990.

Όσον αφορά την ιδιωτικοποίηση, η κυβέρνηση προτίθεται να επιταχύνει τη διαδικασία και να ξεκινήσει την ιδιωτικοποίηση 14 "στρατηγικών" επιχειρήσεων κρατικής ιδιοκτησίας στους τομείς των τηλεπικοινωνιών, των μεταφορών (συμπεριλαμβανομένων των ναυπηγείων) και της ενέργειας, μέχρι τα τέλη 1997, μέσω διεθνούς δημοπρασίας. Το Μάρτιο 1997 δρομολογήθηκε ήδη η ιδιωτικοποίηση του Εθνικού Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών.

Η κυριότερη δυσκολία που αντιμετωπίζει η λιθουανική βιομηχανία είναι η έλλειψη μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης για να συνεχιστεί η πρόοδος προς πλήρη ιδιωτικοποίηση και αναδιάρθρωση. Η προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων πράγματι θα είναι μία από τις κυριότερες ευθύνες του υπουργού ευρωπαϊκών υποθέσεων στη νεο-ορκισθείσα κυβέρνηση (Δεκέμβριος 1996). Η κυβέρνηση εκτιμά ότι θα απαιτηθούν έξι έτη για την ολοκλήρωση της βιομηχανικής αναδιάρθρωσης.

Συμπέρασμα για την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας

Υπό την προϋπόθεση ότι θα συνεχιστούν οι σημερινές θετικές τάσεις στην αναδιάρθρωση και την ιδιωτικοποίηση, το μεγαλύτερο μέρος της λιθουανικής βιομηχανίας θα πρέπει μεσοπρόθεσμα να καταστεί ικανό να ανταπεξέλθει στα προβλήματα της ένταξης στην ευρωπαϊκή ενιαία αγορά.

Στο ξεχωριστό εδάφιο για την εσωτερική αγορά υπάρχει αξιολόγηση του κοινοτικού κεκτημένου που αφορά ειδικώς την ελεύθερη κυκλοφορία βιομηχανικών αγαθών.

Γεωργία

Η Κοινή Γεωργική Πολιτική αποσκοπεί σε διατήρηση και ανάπτυξη ενός σύγχρονου γεωργικού συστήματος που να εγγυάται ένα αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο για τους εργαζομένους του πρωτογενούς τομέα, λογικές τιμές των ειδών διατροφής για τους καταναλωτές και την ελεύθερη διακίνηση αγαθών στο εσωτερικό της Κοινότητας. Ειδικό ενδιαφέρον υπάρχει για το περιβάλλον και την ανάπτυξη της υπαίθρου (αγροτική ανάπτυξη). Η κοινή οργάνωση αγοράς για τα

διάφορα προϊόντα εξυπηρετεί οργανωτικά την ΚΓΠ. Κάθε κοινή οργάνωση αγοράς συνοδεύεται από κανονισμούς που διέπουν την υγεία και τη διατροφή των ζώων και την υγεία των φυτών, καθώς και από κανονισμούς που διέπουν την υγιεινή της διατροφής. Υπάρχει επίσης νομοθεσία διαρθρωτικής πολιτικής, η οποία αναπτύχθηκε αρχικά με σκοπό κυρίως τον εκσυγχρονισμό και τη διεύρυνση του γεωργικού τομέα, πιο πρόσφατα όμως αποδίδει ολοένα και μεγαλύτερη σημασία στο περιβάλλον και την κατά περιφέρειες διαφοροποίηση της διαρθρωτικής πολιτικής. Από τις μεταρρυθμίσεις του 1992 και μετά, η καταβολή άμεσων ενισχύσεων συμβάλλει ολοένα και περισσότερο στην υποστήριξη των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, αντισταθμίζοντας έτσι ολοένα και περισσότερο τις μειωμένες τιμές στήριξης της αγοράς.

Η Ευρωπαϊκή Συμφωνία εξασφαλίζει τη βάση διεξαγωγής του εμπορίου γεωργικών προϊόντων μεταξύ Βουλγαρίας και Κοινότητας, και αποβλέπει σε προώθηση της συνεργασίας προς την κατεύθυνση του εκσυγχρονισμού, της αναδιάρθρωσης και ιδιωτικοποίησης του γεωργικού τομέα της Βουλγαρίας, της μεταποιητικής βιομηχανίας γεωργικών προϊόντων και των φυτοϋγειονομικών προτύπων. Η Λευκή Βίβλος καλύπτει τους κτηνιατρικούς και φυτοϋγειονομικούς ελέγχους και τους ελέγχους που αφορούν τη διατροφή των ζώων, καθώς και τις απαιτήσεις εμπορίας μεμονωμένων αγαθών. Σκοπός μιας τέτοιας νομοθεσίας είναι η προστασία των καταναλωτών, της δημόσιας υγείας και της υγείας ζώων και φυτών.

Συνοπτική περιγραφή

Η κατάσταση της γεωργίας

Η αξία της γεωργικής παραγωγής κατά το 1995 αντιστοιχούσε σε ποσοστό 0,12% της γεωργικής παραγωγής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μετά από μια απότομη πτώση που παρουσίασε στις αρχές της μεταβατικής περιόδου, το ποσοστό συμμετοχής του γεωργικού τομέα στη διαμόρφωση του ΑΕΠ σταθεροποιήθηκε και ανήλθε σε 9,4% κατά το 1995. Το 1996, το ποσοστό αυτό αυξήθηκε και ανήλθε σε 11,4%, λόγω κυρίως της καλής συγκομιδής σιτηρών. Ο γεωργικός τομέας διατηρεί μια πολύ σημαντική θέση στην οικονομία της χώρας, με αυξανόμενο ποσοστό απασχόλησης (από 18% το 1994 σε 24% το 1995), γεγονός που απηχεί την έλλειψη εναλλακτικών διεξόδων στην απασχόληση. Σε συνολική έκταση 6,53 εκατομ. εκτάρια, η γεωργική γη καταλαμβάνει 3,5 εκατομ. εκτάρια, εκ των οποίων ποσοστό 84% αντιστοιχεί σε αροτραίες καλλιέργειες.

Θεμέλιο λίθο της μεταρρύθμισης του γαιοκτησιακού καθεστώτος στη Λιθουανία αποτέλεσε η επιστροφή των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας ή η καταβολή αποζημιώσεων σε μετρητά ή σε είδος. Μέχρι το τέλος του 1996, είχαν αποδοθεί τίτλοι ιδιοκτησίας γης μόνο σε 250 000 αγρότες· είχε όμως ήδη ικανοποιητικά προωθηθεί και η διεκπεραίωση των διατυπώσεων για πολλούς άλλους. Η διαδικασία της ιδιωτικοποίησης οδήγησε σε 400 000 ιδιωτικές οικογενειακές εκμεταλλεύσεις με μέση έκταση 2,1 εκτάρια, και σε 135 000 ατομικές γεωργικές εκμεταλλεύσεις με μέση έκταση 8,4 εκτάρια. Οι ατομικές εκμεταλλεύσεις αντιπροσωπεύουν ποσοστό 34% των γεωργικών γαιών. Η κατάσταση αυτή έχει οδηγήσει σε κατακερματισμό όχι μόνο της ιδιοκτησίας αλλά και του τρόπου εκμετάλλευσης, αφού δημιουργήθηκαν πολλές μικρής κλίμακας ιδιωτικές εκμεταλλεύσεις, οι οποίες ήταν αδύνατο να εξασφαλίσουν επαρκές εισόδημα υπό καθεστώς πλήρους απασχόλησης.

Η εκμετάλλευση του ενός τρίτου σχεδόν των γεωργικών γαιών (1,2 εκατομ. εκτάρια) της Λιθουανίας βρίσκεται στα χέρια εταιρειών (Bendrove). Οι εταιρείες αυτές έχουν νομικό καθεστώς ιδιωτικών εταιρειών περιορισμένης ευθύνης, με την

ισχύουσα όμως νομοθεσία δεν μπορούν να αποκτήσουν τίτλους κυριότητας για τη γη που εκμεταλλεύονται.

Οι εν λόγω εταιρείες δεν εμπλέκονται μόνο στη γεωργική παραγωγή αλλά συχνά και σε μεταποιητικές δραστηριότητες και στη λιανική πώληση μέσω ενός δικτύου καταστημάτων λιανικής. Η ανάπτυξη της συμπαγούς αυτής αλυσίδας παραγωγής, μεταποίησης και λιανικής πώλησης έχει οδηγήσει σε αυξημένο ανταγωνισμό με τα μονοπώλια της μεταποίησης και της διανομής που εξακολουθούν να υπάρχουν.

Στις αρχές του 1997 υπήρχαν 2000 τέτοιες εταιρείες, ο αριθμός αυτός όμως μάλλον θα μειωθεί στο προσεχές μέλλον.

Η απώλεια αγορών στην πρώην Σοβιετική Ένωση, η πτώση της εγχώριας κατανάλωσης και η σταδιακή προσαρμογή στο νέο οικονομικό περιβάλλον οδήγησαν σε απότομη πτώση της γεωργικής παραγωγής της Λιθουανίας, η οποία συρρικνώθηκε κατά 50% κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου. Η δραστηριότητα που επλήγη περισσότερο ήταν η κτηνοτροφία, η οποία συρρικνώθηκε κατά 50%, ενώ η φυτική παραγωγή κατά περισσότερο από 40%.

Οι ως άνω εταιρείες του γεωργικού τομέα έχουν στα χέρια τους το 45% της παραγωγής σιτηρών, το ήμισυ της παραγωγής σακχαροτεύτλων και κατέχουν το 60% των βοοειδών και το 54% των χοίρων. Οι οικιακές εκμεταλλεύσεις παράγουν τα δύο τρίτα των γεωμήλων, το 60% των κηπευτικών και κατέχουν το 51% των γαλακτοπαραγωγών αγελάδων. Οι ιδιωτικές εκμεταλλεύσεις παράγουν το 30% περίπου των αροτραίων καλλιεργειών, το μερίδιό τους όμως στο ζωικό κεφάλαιο είναι πολύ χαμηλό.

Η Λιθουανία είναι αυτόρκτης (1995) σε πολλά προϊόντα (γάλα: 1,8 εκατ. τόνοι, 163%· βόειο κρέας: 87 000 τόνοι, 106%· κηπευτικά: 121%). Δεν είναι όμως αυτόρκτης σε σιτηρά (2,5 εκατ. τόνοι, 83%) και σε χοιρινό κρέας (93 000 τόνοι, 93%).

Η μεταποιητική βιομηχανία έχει ιδιωτικοποιηθεί σε ορισμένο βαθμό, το 30% όμως των περισσότερων κλάδων παραμένει στα χέρια του κράτους. Ενώ μέρος της μεταποιητικής βιομηχανίας τροφίμων προς την κατεύθυνση της κατανάλωσης εξακολουθεί να λειτουργεί σε μονοπωλιακές συνθήκες, έχει αναπτυχθεί ένα ανταγωνιστικότερο περιβάλλον ως αποτέλεσμα εισαγωγής τροφίμων και των δραστηριοτήτων των νέων εγκαταστάσεων μεταποίησης και διανομής που ιδρύθηκαν από τις ως άνω εταιρείες. Το 1995, η οικονομική κατάσταση των κλάδων της μεταποίησης τροφίμων παρέμενε επισφαλής, με υψηλό χρέος στη βιομηχανία τροφίμων.

Στον χώρο του εμπορίου, η Λιθουανία εξαρτάται από τις εξαγωγές της, αφού η εγχώρια αγορά είναι μικρή. Τα γεωργικά προϊόντα και τα είδη διατροφής εξακολουθούν να αντιπροσωπεύουν μεγάλο μερίδιο του συνόλου των εμπορικών συναλλαγών της χώρας (18% το 1995). Το 1995, το 61% των εισαγωγών της Λιθουανίας σε προϊόντα του γεωργικού τομέα προερχόταν από την ΕΕ, η οποία με τη σειρά της απορρόφησε το 30,5% των εξαγωγών γεωργικών προϊόντων της Λιθουανίας. Η Ρωσία παραμένει εντούτοις σημαντικός εμπορικός εταίρος, αφού το 1995 εισήγαγε το ήμισυ σχεδόν των εξαγωγών της Λιθουανίας σε είδη διατροφής. Οι εμπορικές συναλλαγές της Λιθουανίας με άλλα νέα ανεξάρτητα κράτη της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, οι οποίες ήταν αμελητέες κατά τα πρώτα έτη της μεταβατικής περιόδου, αυξήθηκαν κατά τα τελευταία έτη.

Γεωργική πολιτική

Το ισοδύναμο επιδότησης παραγωγής για το 1995 υπολογίστηκε από τον ΟΟΣΑ σε 3%, όταν για την ΕΕ ήταν 49%.

Στο πλαίσιο της γεωργικής πολιτικής, εκπονήθηκε από την κυβέρνηση το 1994 το εθνικό πρόγραμμα γεωργικής ανάπτυξης, με σκοπό τον συντονισμό της κρατικής στήριξης και τη σταθεροποίηση του γεωργικού εισοδήματος. Το πρόγραμμα αυτό αποβλέπει στη χορήγηση χαμηλότοκων δανείων και σε υποστήριξη του γεωργικού τομέα για έρευνα, εκπαίδευση και κατάρτιση.

Δυνάμει των διατάξεων του νόμου του 1994 περί κρατικής ρύθμισης των οικονομικών σχέσεων στον γεωργικό τομέα, καθιερώθηκαν το 1995 ελάχιστες τιμές αγοράς (απόκτησης), ποσοτώσεις αγοράς, επιδοτήσεις συντελεστών της παραγωγής, άμεσες πληρωμές για τις λιγότερο ευνοημένες περιοχές, εξαγωγικές επιδοτήσεις και επιδοτήσεις αποθήκευσης για τα κυριότερα γεωργικά προϊόντα. Καθορίστηκαν ελάχιστες τιμές στήριξης, ώστε να εξασφαλιστεί μια κατώτατη τιμή για τους παραγωγούς.

Η κυβέρνηση όμως δεν διαθέτει θεσμικούς μηχανισμούς για την επιβολή ελάχιστων τιμών αγοράς (απόκτησης) και βασίζεται εξ ολοκλήρου στον ανταγωνισμό μεταξύ μεταποιητικών βιομηχανιών ώστε να εξασφαλιστούν για τους παραγωγούς οι κατώτατες αυτές τιμές. Οι επιδοτήσεις καταβάλλονται έτσι απευθείας στη μεταποιητική βιομηχανία, ώστε να συγκρατηθούν οι τιμές καταναλωτή σε επίπεδα χαμηλότερα εκείνων στα οποία θα διαμορφώνονταν διαφορετικά.

Η κυβερνητική αλλαγή του Δεκεμβρίου 1996 οδήγησε σε επαναπροσανατολισμό της γεωργικής πολιτικής. Στόχος της πολιτικής αυτής είναι η ανάπτυξη ενός ανταγωνιστικού γεωργικού τομέα. Η κύρια τάση είναι να καταργηθούν σταδιακά οι επιδοτήσεις των τιμών καταναλωτή, οι οποίες εφαρμόζονται σήμερα ως επιδοτήσεις της μεταποιητικής βιομηχανίας, για να στηριχθεί το γεωργικό εισόδημα με εφαρμογή τιμών στήριξης για τα κυριότερα γεωργικά προϊόντα, άμεσων πληρωμών και στήριξης επενδύσεων.

Κατά το 1995, ποσοστό 10% περίπου του κρατικού προϋπολογισμού διατέθηκε για τον γεωργικό τομέα. Γύρω στο 50% (23 MECU το 1995) του προϋπολογισμού του γεωργικού τομέα δαπανήθηκε για τη στήριξη τιμών προϊόντων όπως το γάλα, τα σιτηρά και το κρέας (βόειο και χοιρινό). Άμεσες πληρωμές και δάνεια με ευνοϊκούς όρους δίδονται μέσω ταμείων όπως είναι το ταμείο στήριξης αγροτών, το οποίο πραγματοποιεί επενδύσεις σε έργα υποδομής της υπαίθρου. 27 εκατομ. λίτρα (5,16 MECU) διατέθηκαν σε εξαγωγικές επιδοτήσεις γαλακτοκομικών κυρίως προϊόντων και χοιρινού κρέατος και 13,8 εκατομ. λίτρα (2 MECU) για ενισχύσεις του γεωργικού τομέα σε λιγότερο ευνοημένες περιοχές. Από τις αρχές του 1997, οι χρηματοδοτήσεις στήριξης του γεωργικού τομέα πραγματοποιούνται μέσω ενός μόνο ταμείου, του αγροτικού ταμείου στήριξης.

Αναφορικά με τα μέτρα στήριξης των τιμών, οι τιμές των γεωργικών προϊόντων είναι πολύ χαμηλότερες από τις αντίστοιχες κοινοτικές. Οι τιμές για το γάλα και το βόειο κρέας το 1995 ήταν ίσες με το 30 έως 35% του κοινοτικού μέσου όρου, ενώ οι τιμές σίτου και χοιρινού κρέατος ήταν σχετικά υψηλές και ανέρχονταν σε 70-80% περίπου των κοινοτικών τιμών.

Με τον επαναπροσανατολισμό της γεωργικής πολιτικής, δίδεται ολοένα και μεγαλύτερη προσοχή στην ανάπτυξη της υπαίθρου και των διαρθρωτικών δομών. Ποσοστό 56% του πληθυσμού της Λιθουανίας ζει σε αγροτικές περιοχές. Από το 1992 έως το 1995, διατέθηκαν 16 MECU ως χρηματοδοτική βοήθεια για έργα υποδομής, 2 MECU δαπανήθηκαν για να πληρωθεί μέρος των τόκων δανείων για

αγορά εξοπλισμού και για να καλυφθούν τρέχοντα έξοδα της παραγωγικής διαδικασίας. Η αρωγή προς τις λιγότερο ευνοημένες περιοχές παρέχεται ανάλογα με την ποιότητα του εδάφους (η παραγωγικότητα δηλαδή πρέπει να είναι κατά ένα τέταρτο χαμηλότερη της μέσης).

Στόχος είναι η αντιστάθμιση απωλειών του εισοδήματος που οφείλονται σε αρνητικούς φυσικούς παράγοντες. Το 1995 δαπανήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος 2 MECU.

Η συμφωνία ελεύθερου εμπορίου μεταξύ Λιθουανίας και Ευρωπαϊκής Κοινότητας ετέθη σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1995. Η συμφωνία περιλαμβάνει αμοιβαίες παραχωρήσεις για τα γεωργικά προϊόντα. Οι παραχωρήσεις της Κοινότητας βελτιώθηκαν το 1996.

Από τον Απρίλιο του 1995, η λιθουανική πολιτική προστασίας των συνόρων βασίζεται εξ ολοκλήρου σε ένα σύστημα διαφοροποίησης των δασμών, όπου γίνεται διάκριση μεταξύ συμβατικών, προτιμησιακών και αυτόνομων δασμών. Η προστασία κυμαινόταν από 5% για το ελαιόλαδο (μη εγχώρια παραγωγή) έως 87% για τα σιτηρά και 35% για τη λευκή ζάχαρη. Υψηλότεροι δασμοί εφαρμόζονται για μεταποιημένα προϊόντα όπως η ζάχαρη και το βούτυρο, με σκοπό την προστασία της εγχώριας μεταποιητικής βιομηχανίας.

Η Λιθουανία είναι επίσης μέλος της συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου των βαλτικών χωρών· από τον Ιανουάριο του 1997, η συμφωνία καλύπτει και γεωργικά προϊόντα. Η Λιθουανία διαπραγματεύεται τώρα την ένταξή της στον ΠΟΕ.

Η Λιθουανία αρχίζει να καθιερώνει τη νομοθεσία που προσδιορίζεται στη Λευκή Βίβλο.

Τον Δεκέμβριο του 1996, το Υπουργείο Δασών συγχωνεύθηκε με το Υπουργείο Γεωργίας και πραγματοποιήθηκε μια συνολική αναδιάρθρωση των υπηρεσιών, με σκοπό τη σύμπτυξη αρμοδιοτήτων με παράλληλη προώθηση της αποκέντρωσης σε ό,τι αφορά τις διάφορες πτυχές εφαρμογής της γεωργικής πολιτικής. Η "οργανωτική υποδομή" του γεωργικού τομέα στη Λιθουανία δεν είναι επαρκώς ανεπτυγμένη· υπάρχουν αρκετές ενώσεις παραγωγών του πρωτογενούς τομέα, όπως τα γεωργικά επιμελητήρια, ο σύλλογος γεωργικών εταιρειών, η ένωση οικογενειακών γεωργικών εκμεταλλεύσεων και ο σύλλογος γαιοκτημόνων. Η βιομηχανία ειδών διατροφής οργανώθηκε επίσης σε κλαδική βάση.

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που θα αντιμετωπίσει η Λιθουανία κατά τα προσεχή έτη είναι η ολοκλήρωση του κτηματολογίου. Με τους σημερινούς ρυθμούς, για την κατάρτιση πλήρων τίτλων κυριότητας θα χρειαστούν πιθανώς έως και 10 έτη. Πράγματι, οι εκκρεμείς υποθέσεις διεκδίκησης επιστροφής γαιών και τα ιδιοκτησιακά μοντέλα θέτουν φραγμούς στην ανάπτυξη μιας λειτουργικής κτηματογορίας. Κατά συνέπεια, δεν πραγματοποιούνται επενδύσεις στον γεωργικό τομέα, προϋπόθεση ουσιαστικής σημασίας για τον εκσυγχρονισμό της γεωργίας. Η μη πραγματοποίηση επενδύσεων μπορεί να οφείλεται και στο γεγονός ότι δεν υπάρχει κτηματική πίστη.

Οι βιομηχανίες πάσχουν από υπεράριθμο προσωπικό, απαρχαιωμένο εξοπλισμό και υψηλή χρέωση. Επιπλέον, οι περισσότερες βιομηχανικές εγκαταστάσεις δεν πληρούν τα κοινοτικά πρότυπα ποιότητας και υγιεινής, με αποτέλεσμα να μην είναι σε θέση να εξάγουν προς την κοινοτική αγορά. Υπάρχουν εντούτοις 2-3 πτηνοτροφεία για τα οποία αναμένεται να εκδοθεί σύντομα πιστοποιητικό κοινοτικών προτύπων υγιεινής. Η βιομηχανία αντιμετωπίζει ολοένα και

μεγαλύτερο ανταγωνισμό εξαιτίας της απελευθέρωσης της εμπορικής πολιτικής και της αύξησης των εισαγωγών. Με άλλα λόγια, ενώ μέρος της μεταποιητικής βιομηχανίας γεωργικών προϊόντων διατροφής εξακολουθεί να λειτουργεί σε μονοπωλιακές συνθήκες, έχει δημιουργηθεί ένα ανταγωνιστικότερο περιβάλλον ως αποτέλεσμα αφενός της εισαγωγής ειδών διατροφής και αφετέρου της ίδρυσης νέων εργοστασιακών συγκροτημάτων μεταποίησης και διανομής από τις εταιρίες που δραστηριοποιούνται στον γεωργικό τομέα.

Η Λιθουανία αντιμετωπίζει ορισμένα εμπόδια στη διαμόρφωση της γεωργικής πολιτικής, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά τους μεσοπρόθεσμους στόχους. Για παράδειγμα, περιορισμένος είναι ο αριθμός εναλλακτικών αγορών διάθεσης των γεωργικών προϊόντων της Λιθουανίας εξαιτίας αφενός των ποιοτικών απαιτήσεων και αφετέρου του ισχυρού ανταγωνισμού από άλλες ΧΚΑΕ. Παρά την απελευθέρωση των εγχώριων τιμών λιανικής, οι περισσότερες τιμές στη Λιθουανία παραμένουν πολύ χαμηλότερες από τις αντίστοιχες στην παγκόσμια αγορά.

Κατά τα προσεχή έτη, η Λιθουανία δεν θα έχει επαρκείς κρατικούς πόρους για να στηρίξει ικανοποιητικά τον γεωργικό τομέα, και λόγω περιορισμών συναλλάγματος θα εξακολουθήσει να θέτει περιορισμούς στις εισαγωγές σιτηρών και άλλων ουσιωδών προϊόντων.

Η Λιθουανία φαίνεται να έχει εισέλθει σε μια πορεία εδραίωσης μιας πιο διαρθρωμένης γεωργικής πολιτικής, η οποία θα περιλαμβάνει μηχανισμούς στήριξης των τιμών και μέτρα διαρθρωτικής ανάπτυξης και ανάπτυξης της υπαίθρου. Ενώ ορισμένες παράμετροι της σημερινής πολιτικής παρουσιάζουν κάποιες ομοιότητες με την κοινοτική πολιτική, τα κυριότερα μέτρα λειτουργίας της αγοράς που εφαρμόζονται στην ΕΚ δεν εφαρμόζονται στη Λιθουανία. Τέτοια μέτρα είναι οι ποσοτώσεις γαλακτοκομικών προϊόντων, καίρια χαρακτηριστικά του συστήματος αροτραίων καλλιεργειών (ελάχιστη έκταση, παύση καλλιέργειας γαιών, αντισταθμιστικές πληρωμές και επιδοτήσεις ζωικού κεφαλαίου), καθώς και ορισμένα προγράμματα διαρθρωτικής ανάπτυξης και ανάπτυξης της υπαίθρου.

Η διαχείριση και ο έλεγχος των μέτρων αυτών προϋποθέτει διοικητικούς μηχανισμούς σχετικώς προωθημένους, μεταξύ των οποίων κτηματολόγιο και σύστημα καταγραφής/ταυτοποίησης των παραγωγικών ζώων. Είναι σαφές ότι, προκειμένου να εφαρμοστούν τα μέτρα αυτά στη Λιθουανία, πρέπει να αναπτυχθούν περαιτέρω οι διοικητικοί μηχανισμοί.

Είναι δύσκολο να προβλεφθεί στη σημερινή φάση η εξέλιξη των γεωργικών τιμών στήριξης στη Λιθουανία στο χρονικό διάστημα πριν την προσχώρηση· η εξέλιξη αυτή θα εξαρτηθεί από αριθμό παραγόντων, μεταξύ των οποίων η εθνική οικονομία, η κατάσταση στις αγορές προς τις οποίες εξάγει η Λιθουανία και η εξέλιξη των τιμών στήριξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Μολονότι έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος στην προσαρμογή αγροτικών και διαρθρωτικών μέτρων, ορισμένα από αυτά καθώς και κάποιες επιδοτήσεις συντελεστών της παραγωγής κρίνονται ασυμβίβαστα προς τις κοινοτικές πολιτικές. Χρειάζεται μια λεπτομερής ανάλυση των κριτηρίων επιλεξιμότητας, ώστε να εκτιμηθεί σωστά κατά πόσον συμβιβάζονται με τα κοινοτικά μέτρα.

Η Λιθουανία βρίσκεται στο στάδιο καθιέρωσης της νομοθεσίας που καθορίζεται στη Λευκή Βίβλο.

Η κτηνιατρική νομοθεσία της Λιθουανίας βρίσκεται ακόμη σε πρώιμο στάδιο προετοιμασίας για προσαρμογή στην αντίστοιχη κοινοτική. Μολονότι η ισχύουσα νομοθεσία κρίνεται μάλλον επαρκής από πλευράς δημόσιας υγείας και υγείας των ζώων, υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ αυτής και του κοινοτικού

κεκτημένου. Οι εγκαταστάσεις πραγματοποίησης δοκιμών και διάγνωσης δεν είναι ακόμη επαρκώς εξοπλισμένες ώστε οι έλεγχοι να πραγματοποιούνται σύμφωνα με τα κοινοτικά πρότυπα. Το σύστημα καταγραφής των κλήρων και ταυτοποίησης των ζώων χρειάζεται προσαρμογή προς τα ισχύοντα στην Κοινότητα. Πρέπει επίσης να θεσπιστεί νομοθεσία σχετικά με τη διατροφή των ζώων.

Απαιτείται ακόμη εναρμόνιση της νομοθεσίας για τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα, τα κατάλοιπα φυτοφαρμάκων, τη βιολογική γεωργία, τους σπόρους σποράς και το υλικό πολλαπλασιασμού, καθώς επίσης και της φυτοϋγειονομικής νομοθεσίας. Τα μέτρα ελέγχου και επιθεώρησης σχετικά με την υγεία των φυτών πρέπει να ενισχυθούν ώστε να εξασφαλιστεί κατάλληλης στάθμης προστασία.

Συμπέρασμα

Θα χρειαστεί να καταβληθούν ακόμη σημαντικές και επίπονες προσπάθειες για ευθυγράμμιση με το κοινοτικό κεκτημένο, αν και έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος αναφορικά με την έκδοση των μέτρων για τα οποία γίνεται λόγος στη Λευκή Βίβλο.

Ιδιαίτερες προσπάθειες θα χρειαστεί να καταβληθούν σε ό,τι αφορά:

- την υποχρεωτική εφαρμογή των κτηνιατρικών και φυτοϋγειονομικών απαιτήσεων και την αναβάθμιση των υπάρχουσών εγκαταστάσεων σε κοινοτικά πρότυπα· αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία σε ό,τι αφορά τις επιθεωρήσεις και τους ελέγχους για προστασία των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ·
- ενίσχυση των διοικητικών δομών ώστε να εξασφαλιστούν οι αναγκαίες προϋποθέσεις εφαρμογής των εργαλείων της ΚΓΠ·
- περαιτέρω αναδιάρθρωση της βιομηχανίας γεωργικών προϊόντων διατροφής ώστε να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητά της.

Επειδή σήμερα περιορισμένος μόνο αριθμός μηχανισμών της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής εφαρμόζονται στη Λιθουανία, θα χρειαστεί να γίνει θεμελιακή μεταρρύθμιση της γεωργικής πολιτικής και να καταβληθεί σημαντική προσπάθεια ώστε να προετοιμάζεται η χώρα για να προσχωρήσει μεσοπρόθεσμα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αλιεία

Η κοινή αλιευτική πολιτική περιλαμβάνει κοινή οργάνωση αγοράς για τα διάφορα είδη, διαρθρωτική πολιτική, συμφωνία με τρίτες χώρες, διαχείριση και διατήρηση των αλιευτικών πόρων και επιστημονική έρευνα υποστήριξης.

Η Ευρωπαϊκή Συμφωνία περιλαμβάνει μέτρα που αφορούν το εμπόριο προϊόντων της αλιείας με την Κοινότητα και προβλέπει τη συνεργασία. Η Λευκή Βίβλος δεν περιλαμβάνει σχετικά μέτρα.

Συνοπτική περιγραφή

Οι απασχολούμενοι στην αλιεία το 1996 ανέρχονταν συνολικά σε 3 510 άτομα, έναντι 10 261 το 1992. Το 1995, το σύνολο των αλιευμάτων ανήλθε σε 54 000 τόννους και η αξία τους σε 48 εκατομμύρια ECU. Οι περιοχές που κυρίως εξαρτώνται από την αλιεία είναι ο θαλάσσιος κρατικός λιμένας Klaipeda (κεντρικός λιμένας) και οι περιοχές Nida και Sventoji.

Ο ποντοπόρος στόλος περιελάμβανε το 1996 57 πλοία, τα οποία και αλιεύσαν 33000 τόννους αλιευμάτων (109 000 τόννοι το 1993) αξίας 32 εκατομμύρια ECU. 40% περίπου των ποντοπόρων αλιευτικών και των αλιευτικών της Βαλτικής έχουν ηλικία μεγαλύτερη των 20 ετών. Ο στόλος της Βαλτικής περιελάμβανε το 1996 70 πλοία και 150 μικρότερα σκάφη, τα οποία αλιεύσαν συνολικά 20 000 τόννους αλιευμάτων (7 000 τόννοι το 1993).

Το 1996 απασχολήθηκαν σε 54 μεταποιητικές βιομηχανίες περί τα 2 050 άτομα. Μεταξύ 1993 και 1996, η συνολική παραγωγή παρουσίασε μείωση εξαιτίας σημαντικότητας κάμψης των κατεψυγμένων προϊόντων.

Επί της αξίας του συνόλου των κοινοτικών εισαγωγών αλιευμάτων, οι εισαγωγές από τη Λιθουανία αντιπροσωπεύουν ποσοστό 0,09%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό επί της αξίας των κοινοτικών εισαγωγών αλιευμάτων από τις υποψήφιες για ένταξη χώρες ανέρχεται σε 3,6%. Ως προς τις κοινοτικές εξαγωγές, η Λιθουανία εισάγει αλιεύματα των οποίων η αξία αντιπροσωπεύει το 0,34% επί του συνόλου των κοινοτικών εξαγωγών αλιευμάτων, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό επί των κοινοτικών εξαγωγών προς τις υποψήφιες για ένταξη χώρες της Κεντροανατολικής Ευρώπης ανέρχεται σε 4,1%.

Η συνεργασία μεταξύ Κοινότητας και Λιθουανίας σε ό,τι αφορά τη διαχείριση των αλιευτικών πόρων στη Βαλτική λαμβάνει χώρα μέσω ενός κοινού φορέα, που είναι η διεθνής επιτροπή αλιείας της Βαλτικής Θάλασσας. Η Λιθουανία έχει συνάψει αλιευτικές συμφωνίες με τις Φερόες Νήσους, τις ΗΠΑ και τον Καναδά. Τα κείμενα των συμφωνιών με τις δύο τελευταίες χώρες δεν προβλέπουν αμοιβαία παραχώρηση ποσοτώσεων.

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Η αλιευτική παραγωγή της Λιθουανίας και το εξωτερικό εμπόριο υπολείπονται αρκετά των αντίστοιχων μεγεθών της Κοινότητας· κατά συνέπεια, δεν θα πρέπει να έχουν σημαντική επίπτωση στην Κοινότητα συνολικά, σε μεσοπρόθεσμη βάση.

Η μετάβαση από το καθεστώς κρατικής ιδιοκτησίας σε καθεστώς ατομικής ιδιοκτησίας έχει ήδη σημειώσει κάποια πρόοδο. Εντούτοις, και μολονότι η περίοδος προσαρμογής πόρρω απέχει από του να έχει λήξει, φαίνεται ότι η διάλυση του ποντοπόρου στόλου είχε μεγάλη επίπτωση σε όλους τους συναφείς κλάδους. Αβέβαιο είναι κατά πόσον ο τομέας της αλιείας είναι σε θέση να ανακόψει την πτωτική του πορεία πριν την προσχώρηση, είναι όμως σαφές ότι θα χρειαστεί οικονομική βοήθεια ώστε να αντιμετωπιστούν τα επακόλουθα μιας τέτοιας παρακμής αλλά και για τον εκσυγχρονισμό του τομέα.

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα δεδομένα σε ό,τι αφορά τις αλιευτικές συμφωνίες που έχουν συναφθεί και τη συμμετοχή της Λιθουανίας σε διεθνείς ή περιφερειακούς οργανισμούς αλιείας, δεν πρέπει να αναμένονται μείζονα προβλήματα.

Πρωταρχική σημασία θα δοθεί στη μείωση της χωρητικότητας του αλιευτικού στόλου και στον εκσυγχρονισμό του όλου τομέα.

Η Λιθουανία θα πρέπει να δημιουργήσει διοικητικές τέτοιες που να ανταποκρίνονται στις κοινοτικές απαιτήσεις διαχείρισης των αλιευτικών αποθεμάτων, αλιεύσης, μεταποίησης και εμπορίου ιχθύων, και που να είναι σε θέση να συγκεντρώνουν δεδομένα και να συντονίζουν την απαραίτητη αναδιάρθρωση.

Συμπέρασμα

Σημαντικές προσπάθειες θα χρειαστεί να καταβληθούν για την προσαρμογή της αλιείας στις προϋποθέσεις προσχώρησης. Η ένταξη της αλιείας της Λιθουανίας στην κοινή αλιευτική πολιτική δεν θα δημιουργήσει μείζονα προβλήματα.

Ενέργεια

Στους βασικούς στόχους της ενεργειακής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως αυτοί αντικατοπτρίζονται στο Λευκό Βιβλίο της Επιτροπής με τίτλο «Η ενεργειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης», συμπεριλαμβάνονται η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, η ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού και η προστασία του περιβάλλοντος. Τα σημαντικότερα στοιχεία του ενεργειακού *κεκτημένου* συναπαρτίζονται από τις διατάξεις της Συνθήκης και τη νομοθεσία του παράγωγου δικαίου, ιδίως αναφορικά με τον ανταγωνισμό και τις κρατικές ενισχύσεις, την εσωτερική αγορά ενέργειας (στην οποία συμπεριλαμβάνονται οι οδηγίες για την ηλεκτρική ενέργεια, τη διαφάνεια των τιμών, τη διαμετακόμιση αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας, τη χορήγηση αδειών εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, την κάλυψη κατεπειγουσών αναγκών συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων τήρησης αποθεμάτων ασφαλείας κοκ), την πυρηνική ενέργεια καθώς και την ενεργειακή απόδοση και τους περιβαλλοντικούς κανόνες. Η διαμόρφωση των διευρωπαϊκών ενεργειακών δικτύων και η παροχή υποστήριξης για σκοπούς E&A σε θέματα ενέργειας αποτελούν άλλες σημαντικές συνιστώσες της ενεργειακής πολιτικής. Οι τρέχουσες εξελίξεις περιλαμβάνουν την ελευθέρωση του εμπορίου στο χώρο του φυσικού αερίου, το *κεκτημένο* σε θέματα ενεργειακής απόδοσης και το πρόγραμμα Auto-oil.

Στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας, το κοινοτικό *κεκτημένο* έχει εξελιχθεί σημαντικά· από τις αρχικές διατάξεις της συνθήκης ΕΚΑΕ έχει μετεξελιχθεί σε πλαίσιο νομικών και πολιτικών λειτουργικών μηχανισμών συμπεριλαμβανομένων και διεθνών συμφωνιών. Σήμερα καλύπτει θέματα υγείας και ασφαλείας όπως η ραδιοπροστασία, η ασφάλεια των πυρηνικών εγκαταστάσεων, η διαχείριση των ραδιενεργών αποβλήτων, η πραγματοποίηση επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένων των χρηματοδοτικών μηχανισμών της ΕΥΡΑΤΟΜ, η προαγωγή της έρευνας, η συγκρότηση της κοινής αγοράς πυρηνικής ενέργειας, ο εφοδιασμός, οι διασφαλίσεις και οι διεθνείς σχέσεις.

Με την Ευρωπαϊκή Συμφωνία δημιουργείται το πλαίσιο συνεργασίας για την ανάπτυξη ή διαμόρφωση της προοδευτικής ενσωμάτωσης των ενεργειακών αγορών στην Ευρώπη και συμπεριλαμβάνονται διατάξεις για την παροχή βοήθειας στο πλαίσιο των συναφών θεματικών τομέων πολιτικής. Στο Λευκό Βιβλίο με το οποίο θα προετοιμαστούν οι ΧΚΑΕ για την εσωτερική αγορά ενέργειας υπογραμμίζεται η ανάγκη πλήρους εφαρμογής των βασικών οδηγιών για την εσωτερική αγορά σε συνδυασμό με τις κοινοτικές διατάξεις περί ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Σε ότι αφορά τον τομέα της πυρηνικής ενέργειας, το Λευκό Βιβλίο αναφέρεται εκτενώς στα θέματα διασφάλισης του πυρηνικού εφοδιασμού και αποστολής των ραδιενεργών αποβλήτων.

Συνοπτική περιγραφή

Η Λιθουανία διαθέτει περιορισμένους εγχώριους ενεργειακούς πόρους (πετρέλαιο, ξύλο, τύρφη, υδροηλεκτρική και γεωθερμική ενέργεια). Το 60% των ενεργειακών της πόρων προέρχεται από εισαγωγές (πετρέλαιο, αέριο, πυρηνικά καύσιμα και γαιάνθρακας), κυρίως από τη Ρωσία, αλλά διαθέτει πλεονάζουσα δυναμικότητα σε παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και διύλιση πετρελαίου (το διυλιστήριο του

Maizeikai είναι το μόνο στην περιοχή της Βαλτικής), γεγονός που επιτρέπει κέρδη από εξαγωγές.

Ο ενεργειακός τομέας παρουσιάζει τρεις έως τέσσερις φορές χαμηλότερη απόδοση από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης λόγω των χαμηλών τιμών, των ακατάλληλων πολιτικών και της ξεπερασμένης τεχνολογίας που αποτελούν κληρονομιά του παρελθόντος.

Η Λιθουανία επιθυμεί την αύξηση της σύνδεσης των ενεργειακών δικτύων της με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ένας πιθανός μελλοντικός δακτύλιος ηλεκτρικής ενέργειας των Βαλτικών χωρών θα μπορούσε να συμβάλει στις συνδέσεις αυτές αλλά, μεσομακροπρόθεσμα, το πιθανότερο είναι ότι η χώρα θα παραμείνει συνδεδεμένη κυρίως με το ρωσικό σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας. Οι παρόντες και μελλοντικοί τερματικοί σταθμοί πετρελαίου έχουν περιφερειακό ρόλο, ακόμη και για τα διυλιστήρια της χώρας. Η Λιθουανία είναι στρατηγική χώρα διαμετακόμισης πετρελαίου, φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας προς το Καλίνινγκραντ.

Στη Λιθουανία λειτουργούν δύο μεγάλοι πυρηνικοί αντιδραστήρες RBMK (τύπου Τσερνομπίλ) στην Ignalina, με παραγωγή του 85% της ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας το 1995 και εξαγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στις γειτονικές χώρες. Στα εργοστάσια εκτελούνται εργασίες βελτίωσης, κυρίως μέσω ενίσχυσης από τον Λογαριασμό για την Πυρηνική Ασφάλεια που διαθέτει η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ERBD). Η ενίσχυση συνδέεται με εκτεταμένη έκθεση για την ασφάλεια η οποία έχει συνταχθεί με τη στήριξη δυτικών εμπειρογνομόνων. Η έκθεση αυτή διατυπώνει πολλές συστάσεις τις οποίες πρέπει να εφαρμόσει το εργοστάσιο για να λάβει άδεια συνέχισης της λειτουργίας του από την αρχή ασφαλείας. Υπάρχει η πρόθεση να εξακολουθήσει να λειτουργεί το εργοστάσιο έως το χρονικό όριο επανασωλήνωσης των διαύλων. Αποκλείεται επανασωλήνωση από τη Συμφωνία για Λογαριασμό Πυρηνικής Ασφαλείας, αλλά η θέση της κυβέρνησης χρειάζεται αποσαφήνιση. Στην επανεξέταση της έκθεσης για την ασφάλεια που εκτελέστηκε από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες τονίζεται ότι πρέπει να εφαρμοστούν όλες οι επείγουσες συστάσεις πριν την επανέναρξη λειτουργίας του εργοστασίου μετά την τωρινή ετήσια διακοπή για συντήρηση. Συνολικά και ρεαλιστικά προγράμματα, τα οποία μπορούν να περιλαμβάνουν παύση λειτουργίας όπου είναι απαραίτητο, πρέπει να συμφωνηθούν και να υλοποιηθούν σε εύθετο χρόνο. Μετά το κλείσιμο των αντιδραστήρων, θα πρέπει να εφαρμοστεί σημαντικό πρόγραμμα παροπλισμού.

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Η εθνική στρατηγική ενέργειας που διατύπωσε η Λιθουανία το 1994, η οποία ευθυγραμμίζεται με τις αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποσκοπεί στην αντιμετώπιση των κυριότερων ζητημάτων του ενεργειακού τομέα: ασφάλεια των ενεργειακών αποθεμάτων, εισαγωγή αυξημένου ανταγωνισμού, προστασία του περιβάλλοντος και βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, αποκατάσταση της ενεργειακής υποδομής και ενίσχυση της συνεργασίας με τις άλλες βαλτικές χώρες και με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στον ενεργειακό τομέα ιδίως, η περιφερειακή συνεργασία των βαλτικών χωρών είναι επωφελής λόγω της συμπληρωματικότητας των χωρών αυτών.

Το ανταγωνιστικό πλαίσιο στον ενεργειακό τομέα δεν πληροί ακόμη τις οδηγίες της εσωτερικής αγοράς ενέργειας σε συνδυασμό με την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας. Η νομοθεσία περί ανταγωνισμού εφαρμόζεται μόνον μερικώς στον ενεργειακό τομέα και το διάταγμα για την ενέργεια δεν εξασφαλίζει τη συμμόρφωση με τους κοινοτικούς κανόνες. Πρέπει επομένως να υπάρξει σταδιακή θέσπιση και

εφαρμογή της απαραίτητης συμπληρωματικής νομοθεσίας προκειμένου να εξασφαλιστεί η κανονιστική ρύθμιση του τομέα.

Ο τομέας χαρακτηρίζεται από μονοπώλια κυριαρχούμενα από το κράτος. Έχουν ωστόσο χορηγηθεί άδειες διερεύνησης και εξαγωγής πετρελαίου σε ξένες εταιρείες που εδρεύουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ελκύνοντας τις απαραίτητες επενδύσεις, ενώ ξένοι φορείς δραστηριοποιούνται επίσης στη λιανική αγορά πετρελαιοειδών και στην εισαγωγή φυσικού αερίου.

Έχουν εφαρμοστεί αυξήσεις των τιμών της ενέργειας, αλλά ιδίως αυτές της οικιακής κατανάλωσης ενέργειας (αέριο, ηλεκτρική ενέργεια, θέρμανση) δεν καλύπτουν το κόστος. Η συσσώρευση καθυστερημένων πληρωμών από τις δημοτικές αρχές στην κρατική επιχείρηση ηλεκτρισμού Lietuvos Energija αποτέλεσε εμπόδιο για την αναδιάρθρωση του ενεργειακού τομέα. Ωστόσο, η πρόσφατη ελευθέρωση τιμών και αποκέντρωση στον ενεργειακό τομέα αυξάνουν τις προοπτικές αναδιάρθρωσης του τομέα περιλαμβανόμενης της ιδιωτικοποίησης των επιχειρήσεων ενέργειας.

Η Λιθουανία δεν πληροί το κοινοτικό *κεκτημένο* όσον αφορά την ετοιμότητα για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης στις οποίες συμπεριλαμβάνεται η υποχρέωση τήρησης αποθεμάτων πετρελαίου για ενενήντα ημέρες, αν και πραγματοποιείται ήδη εργασία για την εξασφάλιση της συμμόρφωσης. Πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες, τόσο για τη θέσπιση νομοθεσίας όσο και για την εξασφάλιση χρηματοδότησης.

Θα πρέπει να καταβάλει η χώρα σημαντικές προσπάθειες προκειμένου να συμμορφωθεί με την κοινοτική νομοθεσία για την ενεργειακή απόδοση (π.χ. σήμανση των συσκευών, ελάχιστα πρότυπα απόδοσης) και για το περιβάλλον (π.χ. ποιότητα των καυσίμων). Στο πλαίσιο αυτό, δεν είναι ακόμη σαφές πως θα λειτουργήσει η βιομηχανία διύλισης της χώρας στην κορεσμένη ευρωπαϊκή αγορά.

Τα μέτρα ασφαλείας που συστήνει η πρόσφατη έκθεση για την ασφάλεια, η ικανότητα του κανονιστικού οργανισμού της Λιθουανίας για την πυρηνική ενέργεια (VATESI) να εφαρμόσει ένα δυτικού τύπου καθεστώς χορήγησης αδειών πρέπει να ενισχυθούν κατά προτεραιότητα.

Το πυρηνικό καύσιμο εισάγεται άμεσα σε επεξεργασμένη μορφή από τη Ρωσία, εν μέρει ως αντάλλαγμα για την ηλεκτρική ενέργεια που εξάγεται στη Ρωσία. Οι διευθετήσεις αυτές μοιάζουν εν δυνάμει αβέβαιες και δεδομένου ότι με την προσχώρηση της Λιθουανίας θα αυξηθεί η εξάρτηση της διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης από τη Ρωσία, θα μπορούσαν να υπάρξουν ανησυχίες σχετικά με την ασφάλεια του εφοδιασμού. Οι προσπάθειες για διαφοροποίηση της προμήθειας πυρηνικού καυσίμου δεν έχουν έως τώρα αποβεί επιτυχείς για τεχνικούς και οικονομικούς λόγους. Η κοινή πολιτική προμήθειας πυρηνικών υλικών, στόχος της οποίας είναι η ασφάλεια μέσω της διαφοροποίησης των πηγών, θα εφαρμοστεί στις συμβάσεις προμήθειας που θα συναφθούν μετά την προσχώρηση. Το αναλωμένο καύσιμο αποθηκεύεται σε δεξαμενές στην περιοχή του εργοστασίου. Η μελλοντική εφαρμογή της ενδιάμεσης ξηρής αποθήκευσης είναι υπό μελέτη. Γίνονται οι απαραίτητες ενέργειες για να συμπεριληφθεί στην τιμολογιακή δομή της ηλεκτρικής ενέργειας προμήθεια για τη διακίνηση και τον παροπλισμό του αναλωμένου καυσίμου.

Έως την προσχώρηση, η Λιθουανία πρέπει να έχει συμμορφωθεί με τις διατάξεις της συνθήκης Ευρατόμ, ιδίως με αυτές που αφορούν την προμήθεια πυρηνικού υλικού, την κοινή αγορά πυρηνικής ενέργειας, τις διασφαλίσεις, την υγεία και ασφάλεια και τις διεθνείς συμφωνίες. Η Λιθουανία δεν είναι ακόμη συμβαλλόμενο μέρος σε όλα τα διεθνή συστήματα (ιδίως στην ομάδα πυρηνικών προμηθευτών και

στο σύστημα της ΔΟΑΕ για εκτεταμένη υποβολή εκθέσεων σχετικά με ορισμένες μεταφορές πυρηνικού υλικού) ή δεν τις έχει ακόμη εφαρμόσει πλήρως στο νομοθετικό της σύστημα αλλά υπάρχουν νομοσχέδια υπό προπαρασκευή. Η Λιθουανία έχει συνάψει επίσης πλήρη συμφωνία διασφαλίσεων με την ΔΟΑΕ. Στους τομείς αυτούς επομένως, δεν αναμένονται μεγάλες δυσκολίες στην εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας. Θα στηριχθεί περισσότερο η ανάπτυξη μιας ανεξάρτητης αρχής ασφαλείας.

Συμπέρασμα

Εφόσον ενταθούν οι σημερινές προσπάθειες, δεν προβλέπονται σοβαρά προβλήματα για την προοδευτική προσέγγιση προς το κοινοτικό *κεκτημένο* μεσοπρόθεσμα. Κατά την προενταξιακή περίοδο, θα έχουν ειδική σημασία τα ζητήματα σχετικά με την προσαρμογή των μονοπωλίων, στα οποία συμπεριλαμβάνονται τα ζητήματα των εισαγωγών και εξαγωγών, η πρόσβαση στα δίκτυα, η τιμολόγηση της ενέργειας, η ετοιμότητα για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, στην οποία συμπεριλαμβάνεται η δημιουργία υποχρεωτικών αποθεμάτων πετρελαίου, η ενεργειακή απόδοση και τα περιβαλλοντικά πρότυπα.

Δεν αναμένονται μεγάλες δυσκολίες για τη συμμόρφωση με τις διατάξεις της Ευρατόμ. Η Λιθουανία πρέπει να εφαρμόσει ορισμένα διεθνή πυρηνικά συστήματα ή να τα εφαρμόσει στην έννομη τάξη της. Η ασφάλεια του πυρηνικού εργοστασίου της Ignalina απαιτεί συνεχή ιδιαίτερη προσοχή και ταχεία εφαρμογή της προγραμματισμένης παύσης λειτουργίας του πυρηνικού εργοστασίου παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας καθώς και εξεύρεση πιο μακροπρόθεσμων λύσεων για τα απόβλητα.

Μεταφορές

Η κοινοτική πολιτική μεταφορών αποτελείται από επιμέρους πολιτικές και πρωτοβουλίες σε τρεις βασικούς τομείς:

- Βελτίωση της ποιότητας με την ανάπτυξη ολοκληρωμένων και ανταγωνιστικών συστημάτων μεταφορών, στηριγμένων σε προηγμένες τεχνολογίες, που συμβάλλουν επίσης στην επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων και των στόχων ασφαλείας.
- Βελτίωση της λειτουργίας της ενιαίας αγοράς προκειμένου να προαχθεί η αποτελεσματικότητα, οι δυνατότητες επιλογής και το εύχρηστο των μεταφορών, με παράλληλη διαφύλαξη των κοινωνικών προτύπων.
- Διεύρυνση της εξωτερικής διάστασης με τη βελτίωση των μεταφορικών συνδέσεων με τρίτες χώρες και προώθηση της πρόσβασης επιχειρήσεων της ΕΕ σε άλλες αγορές μεταφορών (Το πρόγραμμα δράσης για την κοινή πολιτική μεταφορών, 1995-2000).

Στην Ευρωπαϊκή συμφωνία προβλέπεται προσέγγιση της νομοθεσίας με την κοινοτική, καθώς και συνεργασία που αποσκοπεί στην αναδιάρθρωση και τον εκσυγχρονισμό των μεταφορών, τη βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά των μεταφορών, τη διευκόλυνση της διαμετακόμισης και την επίτευξη επιπέδων λειτουργίας συγκρίσιμων με τα κοινοτικά. Στο Λευκό Βιβλίο επικεντρώνεται σε θέματα επίτευξης των όρων της εσωτερικής αγοράς στον τομέα των μεταφορών, συμπεριλαμβανομένων πτυχών όπως ο ανταγωνισμός, η εναρμόνιση των νομοθεσιών και τα πρότυπα.

Συνοπτική περιγραφή

Ο ελεύθερος πάγων λιμένας της Λιθουανίας στη Βαλτική Θάλασσα αποτελούσε σημαντική διαδρομή διαμετακόμισης για εμπόριο μεταξύ της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και της Δύσης με αποτέλεσμα να αναπτυχθεί το δυναμικό του για ιδιαίτερες μορφές εμπορίου των οποίων δεν πραγματοποιείται πλέον πλήρης εκμετάλλευση. Ο ρόλος της χώρας ως άξονας διαμετακόμισης μεταξύ της Δυτικής Ευρώπης αφενός και της Ρωσίας, της Λευκορωσίας, της Ουκρανίας και των κρατών της Κεντρικής Ασίας αφετέρου, εξαρτάται ωστόσο από το καθεστώς των σχέσεων με τη Ρωσία· οι εν λόγω σχέσεις δεν διευκόλυναν πάντοτε αυτή τη διαμετακόμιση, μολονότι η σημερινή κατάσταση είναι σχετικά ομαλή και η διαμετακομιστική κυκλοφορία έχει αρχίσει να αυξάνεται. Η καθιέρωση νέων συνόρων με τη Λευκορωσία, τη Ρωσία (Kaliningrad) και τη Λεττονία επηρέασε επίσης την ανταγωνιστικότητα της Λιθουανίας ως διαδρομής διαμετακόμισης. Η Λιθουανία επενδύει επομένως στην κατεύθυνση βελτίωσης του μεταφορικού δικτύου Ανατολής-Δύσης και στη βελτίωση της υποδομής των συνοριακών διελεύσεων σε όλες τις νέες μεθορίες, καθώς επίσης και στα λιμάνια της. Στο λιθουανικό έδαφος διέρχονται δύο πανευρωπαϊκοί διάδρομοι, όπως προσδιορίστηκαν κατά την Πανευρωπαϊκή Διάσκεψη Μεταφορών της Κρήτης.

Οι αλλαγές στη λιθουανική οικονομία οδήγησαν σε απότομη μείωση της μεταφορικής ζήτησης μετά το άνοιγμα της χώρας, μολονότι οι μεταφορές καταλαμβάνουν αυξανόμενο μέρος του ΑΕΠ. Ταυτόχρονα, παρατηρείται επιταχυνόμενη αλλαγή στην κατανομή των τρόπων μεταφοράς, όπου οι οδικές μεταφορές προϊόντων αυξάνουν το μερίδιό τους, ενώ οι σιδηροδρομικές μειώνονται, με απώλεια δύο τρίτων της κίνησής τους μεταξύ 1990 και 1995. Παρατηρείται ταχύτατη αύξηση των ιδιωτικών αυτοκινήτων που σήμερα δεσπόζουν στις επιβατικές μεταφορές, με αποτέλεσμα αύξηση της συμφόρησης στις πόλεις και γύρω από αυτές, καθώς επίσης και σε ορισμένες συνοριακές διαβάσεις.

Μολονότι η κατανομή των τρόπων μεταφοράς δεν αποκλίνει κατά πολύ από αυτήν ορισμένων κρατών μελών, η ανταγωνιστικότητα των σιδηροδρόμων πάσχει εξαιτίας της κακής κατάστασης των γραμμών, καθώς επίσης και από το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος του σιδηροδρομικού δικτύου έχει το πλάτος γραμμής της Ρωσίας, το οποίο διαφέρει από το ευρωπαϊκό, εκτός μιας γραμμής, από την Πολωνία στο Kaunis.

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Όσον αφορά την πραγμάτωση της εσωτερικής αγοράς, η Λιθουανία έχει καταβάλει σημαντικές προσπάθειες για την επίτευξη του κοινοτικού *κεκτημένου*. Ο λιθουανικός τομέας των διεθνών μεταφορών εφαρμόζει ήδη σε μεγάλο μέρος του κανονισμούς ανάλογους με τους ισχύοντες στην Ένωση. Πρέπει, ωστόσο, να πραγματοποιηθεί περαιτέρω πρόοδος, ιδίως όσον αφορά την ασφάλεια καθώς επίσης και στις οδικές επιβατικές μεταφορές. Πρέπει, εξάλλου, ο κλάδος των οδικών εμπορικών μεταφορών να αποτελέσει αντικείμενο εξέτασης ως προς τη συμβατότητά του με τα κοινοτικά πρότυπα όσον αφορά ιδίως την πρόσβαση στο επάγγελμα, τις άδειες οδήγησης και τα όρια φορτίου και διαστάσεων, καθώς επίσης και για τα τέλη κυκλοφορίας. Όσον αφορά τους σιδηροδρόμους, θα πρέπει κατά τα επόμενα έτη να παρακολουθηθεί η αποτελεσματική εφαρμογή του κοινοτικού *κεκτημένου* σε θέματα παροχής δημόσιων υπηρεσιών, καθώς και η τυποποίηση της λογιστικής οργάνωσης. Στις αεροπορικές μεταφορές, τα ισχύοντα πρότυπα συμβαδίζουν με τις γενικές αρχές της κοινοτικής νομοθεσίας, μολονότι πρέπει ακόμα να θεσπιστούν μέτρα ειδικότερου χαρακτήρα.

Η ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου και ανταγωνιστικού συστήματος μεταφορών είναι στόχος που έχουν υιοθετήσει οι λιθουανικές αρχές· οι δύο κύριες δυσχέρειες στον τομέα αυτό θα είναι κατά πάσα πιθανότητα η επίτευξη ενδεδειγμένου επιπέδου ασφαλείας στις μεταφορές, καθώς και η βέλτιστη χρησιμοποίηση του συστήματος μεταφορών. Όσον αφορά την ασφάλεια, η πρόοδος που έχει πραγματοποιήσει η Λιθουανία είναι ενθαρρυντική. Αντίθετα, δυσχερέστερη φαίνεται η επίτευξη ενός συνεκτικού συστήματος μεταφορών· είναι πιθανό ότι η Λιθουανία θα έχει να ανταπεξέλθει με μια συνεχή αυξητική τάση στον οδικό τομέα και θα πρέπει να στρέψει τις προσπάθειές της στην χρησιμοποίηση των σιδηροδρόμων, παρά το μειονέκτημα που συνιστά η διαφορά του σιδηροδρομικού πλάτους γραμμής με τους δυτικούς γείτονές της.

Όσον αφορά την βελτίωση των συνδέσεων με τα κράτη μέλη της Ένωσης και με τους γείτονές της, η Λιθουανία προβλέπει επενδύσεις ύψους περίπου 0,5 δισεκατομμυρίων ECU από ίδιους πόρους μεταξύ 1995 και 1999, στις υποδομές μεταφορών που χρησιμοποιούνται για διεθνή κυκλοφορία, κυρίως στους πανευρωπαϊκούς διαδρόμους. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί περίπου σε ποσοστό 1,2% του ΑΕΠ, ύψους που κρίνεται επαρκές.

Συμπέρασμα

Η Λιθουανία θα είναι κατά πάσα πιθανότητα σε θέση να συμμορφωθεί μεσοπρόθεσμα με το μεγαλύτερο μέρος του κοινοτικού κεκτημένου στις μεταφορές (εναέριας, σιδηροδρομικές, οδικές, θαλάσσιες).

Η προσχώρηση δεν θεωρείται πιθανό να θέσει σημαντικά προβλήματα στη Λιθουανία στον τομέα των μεταφορών, υπό την προϋπόθεση ότι θα δοθεί η δέουσα προσοχή κατά την προενταξιακή περίοδο σε βελτιώσεις στην ασφάλεια (ιδίως στην ασφάλεια θαλασσιών μεταφορών), στην εναρμόνιση των περιβαλλοντικών προτύπων στις μεταφορές (αέρια ρύπανση, θόρυβος), την υλοποίηση του κεκτημένου στις οδικές μεταφορές εμπορευμάτων και στους σιδηροδρόμους.

Θα πρέπει επίσης να δοθεί προσοχή ώστε να διατεθούν κατάλληλα τα απαραίτητα μέτρα για να τεθούν οι βάσεις του μελλοντικού διευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών που θα επεκταθεί στις υποψήφιες για προσχώρηση χώρες. Επιπλέον, κρίνεται σκόπιμο να ενισχυθούν σύντομα οι λιθουανικές διοικητικές δομές, συμπεριλαμβανομένων των οργανισμών ελέγχου, όπως π.χ. στον τομέα της ασφαλείας.

Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις

Η πολιτική της ΕΕ για τις επιχειρήσεις αποσκοπεί στην ενθάρρυνση δημιουργίας ευνοϊκού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη των ΜΜΕ σε όλη την έκταση της ΕΕ, στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους και στην ενθάρρυνση της απόκτησης ευρωπαϊκής διάστασης και διεθνοποίησής τους. Η εν λόγω πολιτική χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό επικουρικότητας. Ο συμπληρωματικός ρόλος της Κοινότητας καθορίζεται και υλοποιείται μέσω πολυετούς προγράμματος για ΜΜΕ στην ΕΕ. Το πρόγραμμα αυτό παρέχει τη νομική και δημοσιονομική βάση για τις ειδικές δράσεις πολιτικής της Κοινότητας όσον αφορά τις ΜΜΕ. Το *κεκτημένο* περιορίζεται έως τώρα σε συστάσεις σε ειδικές περιοχές, μολονότι η νομοθεσία σε άλλους τομείς επηρεάζει επίσης τις ΜΜΕ (π.χ. στον ανταγωνισμό, το περιβάλλον, τη νομοθεσία περί εταιρειών).

Στην Ευρωπαϊκή συμφωνία προβλέπεται συνεργασία για την ανάπτυξη και ενίσχυση των ΜΜΕ, ιδίως στον ιδιωτικό τομέα, μεταξύ άλλων μέσω παροχής πληροφοριών και τεχνικής βοήθειας ως προς νομικές, διοικητικές και φορολογικές προϋποθέσεις. Στο Λευκό Βιβλίο δεν περιλαμβάνονται συγκεκριμένα μέτρα.

Συνοπτική περιγραφή

Στη Λιθουανία, ποσοστό 65% των συμμετοχικών εταιρειών είναι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) που απασχολούν κάτω των 50 ατόμων, ενώ ποσοστό μόλις 12% διαθέτουν περισσότερους από 250 απασχολούμενους. Οι ΜΜΕ συγκεντρώνονται στην βιομηχανία ξύλου, τη βιομηχανία τροφίμων, τη βιομηχανία ενδύσεως και γουνοδερμάτων, τις εκδόσεις και την τυπογραφία, καθώς και στα μη μεταλλικά ορυκτά προϊόντα. Από το 1995 παρατηρούνται εκτεταμένες ιδιωτικοποιήσεις μικρής κλίμακας.

Στο έγγραφο της για την ακολουθητέα πολιτική, που επιγράφεται "Αναπτυξιακό πρόγραμμα για τις ΜΜΕ" (1995), η κυβέρνηση προβλέπει ευρύ φάσμα υπηρεσιών προς όφελος των ΜΜΕ, όπως προώθηση εξαγωγών, κατάρτιση, καθώς και κίνητρα για το ξένο κεφάλαιο. Βάσει του νόμου του 1991 για τις μικρές επιχειρήσεις, ο οποίος τροποποιήθηκε το 1995, χορηγείται φορολογική έκπτωση ύψους 70% για τα πρώτα δύο έτη λειτουργίας εταιρειών που απασχολούν έως και 50 άτομα.

Μεταξύ των διαρθρωτικών μέτρων για υποστήριξη των ΜΜΕ, έξι κέντρα παροχής υπηρεσιών συμβούλων για επιχειρήσεις παρέχουν συμβουλές και κατάρτιση για ίδρυση επιχειρήσεων και απευθύνονται σε αυτοαπασχολούμενους επιχειρηματίες.

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Στη Λιθουανία υπάρχει ειδικό πρόγραμμα με στόχο την ανάπτυξη των ΜΜΕ ενώ έχουν συγκροτηθεί οι βασικές δομές στήριξης των ΜΜΕ. Υφίσταται, ωστόσο, ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσης των δομών στήριξης καθώς επίσης και λήψης περαιτέρω μέτρων που θα στοχεύουν στην απλούστευση του νομικού και διοικητικού περιβάλλοντος ώστε να καταστεί περισσότερο "φιλικό για τις ΜΜΕ". Πρέπει επίσης να καταβληθούν προσπάθειες προς την κατεύθυνση βελτίωσης της πρόσβασης των ΜΜΕ στη χρηματοδότηση.

Κατά τη διάρκεια της προενταξιακής περιόδου θα πρέπει συνεπώς να διατηρηθούν οι συνεχιζόμενες προσπάθειες για την ενίσχυση των ΜΜΕ.

Συμπέρασμα

Δεν υφίστανται προβλήματα για την ένταξη της Λιθουανίας όσον αφορά ειδικά τις ΜΜΕ.

3.5 Οικονομική και κοινωνική συνοχή

Απασχόληση και κοινωνικές υποθέσεις

Η κοινωνική πολιτική της Κοινότητας έχει αναπτυχθεί με ποικιλία μέσων όπως νομοθετήματα, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και δράσεις επικεντρωμένες σε ειδικά ζητήματα στα οποία συμπεριλαμβάνεται η δημόσια υγεία, η φτώχεια και τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Το νομοθετικό *κεκτημένο* καλύπτει θέματα υγείας και ασφάλειας στο χώρο εργασίας, εργασιακής νομοθεσίας και συνθηκών εργασίας, ίσων ευκαιριών για άνδρες και γυναίκες, συντονισμού των κοινωνικών ασφαλίσεων για τους διακινούμενους εργαζόμενους και προϊόντων της καπνοβιομηχανίας. Η κοινωνική νομοθεσία στην Ένωση χαρακτηρίστηκε από τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων. Επιπλέον, θεμέλιο του κοινωνικού διαλόγου σε πανευρωπαϊκό επίπεδο είναι η ίδια η Συνθήκη (άρθρο 118B) και το πρωτόκολλο για την κοινωνική πολιτική αναφέρεται στις διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους και στα μέτρα διευκόλυνσης του κοινωνικού διαλόγου.

Η Ευρωπαϊκή Συμφωνία προβλέπει προσέγγιση της νομοθεσίας με την κοινοτική νομοθεσία και συνεργασία για τη βελτίωση των προτύπων υγείας και ασφάλειας στο χώρο εργασίας, πολιτικές για την αγορά εργασίας και εκσυγχρονισμό του συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων. Προβλέπει επίσης για τους εργαζόμενους της Κοινότητας που απασχολούνται νομίμως στη Λιθουανία μεταχείριση χωρίς διακρίσεις λόγω ιθαγένειας όσον αφορά τους όρους εργασίας. Το Λευκό Βιβλίο προβλέπει μέτρα προσέγγισης σε όλους τους τομείς του *κεκτημένου*.

Συνοπτική περιγραφή

Ο κοινωνικός διάλογος πραγματοποιείται μεταξύ τεσσάρων κύριων συνδικαλιστικών ενώσεων με τακτικές επαφές με την Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Συνδικάτων (ETUC) και πολλών εργοδοτικών οργανώσεων που δεν είναι μέλη της Ένωσης των Συνομοσπονδιών της Βιομηχανίας και των Εργοδοτών της Ευρώπης (UNICE). Υπάρχουν περίπου 80 συνδικαλιστικές ενώσεις στη Λιθουανία, γεγονός που περιπλέκει το ζήτημα της εκπροσώπησης. Ο τριμερής κοινωνικός διάλογος φαίνεται ότι λειτουργεί καλά ενώ οι διμερείς διαπραγματεύσεις πρέπει να αναπτυχθούν περισσότερο.

Το ποσοστό της ανεργίας είναι περίπου 6,2% το 1996 σύμφωνα με την μεθοδολογία της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO). Ωστόσο, ο αριθμός αυτός είναι πιθανό να κρύβει σημαντική συγκαλυμμένη ανεργία. Οι περιφερειακές και διαρθρωτικές διαφορές είναι σημαντικές. Το ήδη υψηλό ποσοστό ανεργίας στο γεωργικό τομέα αυξήθηκε τα τελευταία χρόνια σε 25%.

Η Λιθουανία έχει αναπτύξει υπηρεσία απασχόλησης κατά περιφέρειες για την εφαρμογή των πολιτικών για την αγορά εργασίας. Η Λιθουανία πρέπει να ενθαρρυνθεί να αναπτύξει περαιτέρω θεσμούς της αγοράς εργασίας κατάλληλους για την ενσωμάτωση στην Ευρωπαϊκή κοινή αγορά.

Το σύστημα κοινωνικών ασφαλίσεων της Λιθουανίας υπέστη σημαντικές αλλαγές το 1990 και το 1991 αλλά απαιτούνται περαιτέρω μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση των διοικητικών διαρθρώσεων και για την ανάπτυξη, για παράδειγμα, της κοινωνικής ασφάλισης. Παρόλο που οι κοινωνικές ασφαλίσεις ανήκουν στο δημόσιο τομέα, εντούτοις υφίστανται παράλληλα διάφορα συστήματα ιδιωτικής ασφάλισης. Η μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος για τη σύσταση ταμείου συντάξεων βρίσκεται αυτή τη στιγμή υπό συζήτηση. Η δαπάνη για τις κοινωνικές ασφαλίσεις ήταν περίπου 10% του ΑΕγχΠ το 1995 και αυξήθηκε σημαντικά τα τελευταία έτη. Χρηματοδοτείται κυρίως από τέλος κοινωνικής ασφάλισης το οποίο καταβάλλουν οι εργοδότες. Απαιτούνται συνεχείς

προσπάθειες για να εξασφαλιστεί ότι θα αναπτυχθούν μέτρα κοινωνικής προστασίας.

Πρέπει να βελτιωθεί σημαντικά το σύστημα υγείας της Λιθουανίας.

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Το 1993, η Λιθουανία ενέκρινε ένα νέο νόμο προστασίας των εργαζομένων με τον οποίο θεσπίζονται αρχές για την προστασία της υγείας και ασφάλειας στην εργασία και ο οποίος έχει συνταχθεί έχοντας ως πρότυπο την κοινοτική οδηγία-πλαίσιο. Πολλά από τα ειδικά μέτρα δεν έχουν εισαχθεί ακόμη. Είναι στη διαδικασία λήψης ή προσαρμογής τους στη νέα στρατηγική. Οι υπηρεσίες επιθεώρησης εργασίας της Λιθουανίας βρίσκονται στην εναρκτήρια φάση όσον αφορά την εφαρμογή της νέας διάρθρωσης επιθεώρησης. Η απαραίτητη ανεξαρτησία, σε συμμόρφωση με τη σύμβαση 81 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO), πρέπει να χορηγηθεί στις υφιστάμενες διαρθρώσεις επιθεώρησης.

Όσον αφορά την εργατική νομοθεσία, η Λιθουανία αναπτύσσει ένα σύστημα το οποίο είναι γενικά σε συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ένα νομοσχέδιο για την προστασία των συμφερόντων των υπαλλήλων σε περίπτωση χρεοκοπίας του εργοδότη βρίσκεται στην προπαρασκευαστική φάση. Ενδέχεται να χρειαστούν τροποποιήσεις προκειμένου να ευθυγραμμιστούν οι διατάξεις για τις συμβάσεις εργασίας και την προστασία των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβίβασης της επιχείρησης με τους κοινοτικούς κανόνες. Η ενημέρωση των εργαζομένων και οι διαβουλεύσεις με αυτούς σε επίπεδο επιχείρησης, που απαιτούνται από ορισμένες κοινοτικές οδηγίες, πρέπει να ενδυναμωθούν.

Όσον αφορά τις ίσες ευκαιρίες, οι βασικές διατάξεις της κοινοτικής νομοθεσίας για άρση των διακρίσεων μεταξύ ανδρών και γυναικών καλύπτονται από τη νομοθεσία της Λιθουανίας. Η αρχή της μη διάκρισης δεν τηρείται πάντοτε, ιδίως όσον αφορά την ίση πληρωμή για ίση εργασία και τη δημοσίευση θέσεων εργασίας στις οποίες προσδιορίζεται το φύλο. Η διαφορά μισθών μεταξύ ανδρών και γυναικών είναι σοβαρή.

Όσον αφορά το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, δεν φαίνεται να υπάρχουν εμπόδια τα οποία να μην επιτρέπουν στη Λιθουανία να είναι ικανή να εφαρμόσει τις διατάξεις του κεκτημένου στον τομέα αυτό. Η εισαγωγή του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας θα απαιτήσει ωστόσο αλλαγές στην εθνική νομοθεσία, ιδίως όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση και τη μη διακριτική μεταχείριση λόγω εθνικότητας.

Στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης των διακινούμενων εργαζομένων, η προσχώρηση δεν θέτει, κατ'αρχήν, σημαντικά προβλήματα, παρόλο που θα απαιτηθούν ορισμένες τεχνικές προσαρμογές. Το σημαντικότερο ζήτημα είναι η διοικητική ικανότητα για την εφαρμογή των λεπτομερών κανόνων συντονισμού σε συνεργασία με άλλες χώρες. Δεν είναι σαφές εάν η Λιθουανία διαθέτει τις απαιτούμενες διοικητικές διαρθρώσεις για την ένταξή της στο σύστημα συντονισμού. Θα χρειαστεί να αυξηθούν σημαντικά ο προγραμματισμός, η προπαρασκευή και η κατάρτιση για την προετοιμασία της διοίκησής της για τα καθήκοντα του συντονισμού.

Οι οδηγίες για τον καπνό, οι οποίες αφορούν αντιστοίχως την αναγραφή προειδοποιητικών μηνυμάτων στη συσκευασία των σιγαρέτων και την αναγραφή της μέγιστης περιεκτικότητας σε πίσσα έχουν μεταφερθεί στη λιθουανική νομοθεσία.

Συμπέρασμα

Η κοινωνική μεταρρύθμιση πρέπει να συνεχιστεί και να βελτιωθεί σημαντικά το δημόσιο σύστημα υγείας. Πρέπει επιπλέον να αναπτυχθεί περισσότερο ο κοινωνικός διάλογος. Η Λιθουανία θα πρέπει να καταβάλει ουσιαστικές προσπάθειες για να εξασφαλίσει την ευθυγράμμιση της νομοθεσίας της με τις κοινοτικές απαιτήσεις σε τομείς όπως η υγεία και η ασφάλεια, η εργατική νομοθεσία και οι ίσες ευκαιρίες και να εξακολουθήσει να αναπτύσσει τις απαιτούμενες διαρθρώσεις για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής της νομοθεσίας. Εφόσον η Λιθουανία εξακολουθήσει τις προσπάθειές της, θα πρέπει να είναι δυνατόν να αναλάβει μεσοπρόθεσμα τις υποχρεώσεις στον κοινωνικό τομέα που απορρέουν από τη συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως μέλους της.

Περιφερειακή πολιτική και συνοχή

Σύμφωνα με τον τίτλο XIV της Συνθήκης, η Κοινότητα υποστηρίζει την ενίσχυση της συνοχής, κυρίως μέσω των διαρθρωτικών ταμείων. Η Λιθουανία θα πρέπει να εφαρμόσει αποτελεσματικά τα μέσα αυτά με παράλληλη τήρηση των αρχών, στόχων και διαδικασιών που θα ισχύουν κατά την προσχώρησή της.

Η Ευρωπαϊκή συμφωνία προβλέπει συνεργασία σε θέματα περιφερειακής ανάπτυξης και χωροταξικού σχεδιασμού, ιδίως μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ τοπικών, περιφερειακών και εθνικών αρχών καθώς και με την ανταλλαγή δημοσίων υπαλλήλων και εμπειρογνομόνων. Στο Λευκό Βιβλίο δεν περιέχονται ειδικές διατάξεις.

Συνοπτική περιγραφή

Το 1995, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Λιθουανίας αντιστοιχούσε σε ποσοστό 24% περίπου του μέσου όρου της ΕΚ. Οι κύριες εισοδηματικές ανισότητες υφίστανται μεταξύ των πόλεων και της υπαίθρου, ενώ δεν είναι δυνατή η ποσοτικοποίησή τους εξαιτίας έλλειψης στοιχείων σχετικών με το ΑΕΠ σε περιφερειακή κλίμακα.

Το εθνικό επίπεδο ανεργίας έχει αυξηθεί έπειτα από την ανεξαρτητοποίηση, φθάνοντας το 8% το 1996. Οι εθνικές ανισότητες όσον αφορά την καταγεγραμμένη ανεργία κυμαίνονται από 1,7% στο Kaunas έως 10,3% στο Silales και, σύμφωνα με πρόσφατες εκτιμήσεις, έχουν αυξητική τάση.

Η Λιθουανία διαθέτει επί του παρόντος ευρύτατο φάσμα προβλημάτων περιφερειακής ανάπτυξης:

- υποδομή χαμηλής ποιότητας (μόλις ικανοποιητική "με βάση τα σοβιετικά πρότυπα") της οποίας η κατάσταση κρίνεται σήμερα ως κρίσιμη, ιδίως σε αγροτικές περιοχές·
- θύλακες βιομηχανικού μαρασμού ή αστικής κρίσης·
- μετατροπή των δραστηριοτήτων του τομέα της άμυνας·
- γενική μείωση των εισοδημάτων στις αγροτικές περιοχές (όπου ο πληθυσμός είναι ακόμα πολυάριθμος).

Η Λιθουανία παρουσιάζει λιγότερο συγκεντρωμένη αστική δομή από ό,τι οι γείτονές της της Βαλτικής. Οι αστικές λειτουργίες επιμερίζονται μεταξύ των πόλεων Vilnius, Kaunas και Klaipėda. Κατά τα προηγούμενα συστήματα σχεδιασμού επιδιώχθηκε η ανάπτυξη περισσότερων πόλεων με την προώθηση και άλλων δευτερευουσών κέντρων.

Στη Λιθουανία δεν υφίσταται ανεξάρτητη περιφερειακή εξουσία. Οι 10 διοικητικές περιφέρειες (μέσος όρος πληθυσμού 371.000 κάτοικοι) συνιστούν τις νέες διοικητικές ενότητες σε γεωγραφικό επίπεδο. Ως μέρος της κρατικής διοίκησης διοικούνται από διοριζόμενο κυβερνήτη, ο οποίος εφαρμόζει την πολιτική του κράτους. Το σύστημα παραμένει ωστόσο σε υψηλό βαθμό συγκεντρωτικό και δεν υφίστανται φορείς αυτοδιοίκησης σε επίπεδο διοικητικής περιφέρειας.

Βάσει του νόμου περί "εδαφικών διοικητικών ενότητων της δημοκρατίας της Λιθουανίας", ιδρύθηκαν 56 αυτοδιοικούμενοι δήμοι (μέσος όρος πληθυσμού 66.300 κάτοικοι), έπειτα από ομαδοποίηση περίπου 500 κοινοτήτων από αγροτικές περιοχές σε 44 νέες ενότητες και 12 δήμους σε αστικές περιοχές.

Δεν υφίσταται επί του παρόντος πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης στη Λιθουανία. Ένα σχέδιο εθνικής στρατηγικής τελεί υπό κατάρτιση, πραγματεύεται ωστόσο κατά κύριο λόγο θέματα χωροταξικού σχεδιασμού.

Στη Λιθουανία δεν υπάρχουν μέσα άσκησης περιφερειακής πολιτικής υπό την αυστηρή έννοια του όρου. Δεν μπορεί να καθοριστεί το μερίδιο της συνολικής αναπτυξιακής δαπάνης της Λιθουανίας που θα συνιστούσε την εθνική συμμετοχή σε σχέση με την κοινοτική διαρθρωτική πολιτική. Για το λόγο αυτό, δεν μπορεί επί του παρόντος να εκτιμηθεί αξιόπιστα η ικανότητα συγχρηματοδότησης της Λιθουανίας.

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Από τα διαθέσιμα στοιχεία δεν προκύπτει ότι οι λιθουανικές αρχές έχουν εξετάσει το θέμα εφαρμογής της κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής στην επικράτειά τους, ούτε ότι προτίθενται βραχυπρόθεσμα να συγκροτήσουν περιφερειακή πολιτική.

Κατά συνέπεια, η πρόοδος της Λιθουανίας στην καθιέρωση των απαραίτητων διοικητικών και χρηματοδοτικών διαδικασιών για τη διοχέτευση των κοινοτικών διαρθρωτικών πόρων είναι σαφώς περιορισμένη. Πράγματι, το μεγαλύτερο μέρος των απαραίτητων διοικητικών δομών και μέσων δεν έχουν ακόμα δημιουργηθεί ώστε η Λιθουανία να είναι έτοιμη για την εφαρμογή των κοινοτικών διαρθρωτικών προγραμμάτων στην επικράτειά της.

Συμπέρασμα

Η Λιθουανία παρουσιάζει σαφώς περιορισμένη πρόοδο στην καθιέρωση μιας διαφοροποιημένης πολιτικής ανάπτυξης που θα αντιμετωπίζει τις αυξανόμενες περιφερειακές ανισότητες. Θα πρέπει να συγκροτηθεί το γενικό πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής ανάπτυξης, το οποίο, δεδομένων των μεγεθών, θα μπορούσε να αποτελέσει συστατικό μέρος μιας εθνικής αναπτυξιακής στρατηγικής. Εξάλλου, υφίσταται σαφής ανάγκη βελτίωσης των ικανοτήτων των διοικητικών υπηρεσιών της Λιθουανίας για τη διαχείριση ολοκληρωμένων περιφερειακών προγραμμάτων ανάπτυξης. Θα πρέπει συνεπώς να πραγματοποιηθούν σημαντικές μεταρρυθμίσεις ώστε η Λιθουανία να είναι σε θέση να εφαρμόσει τους κοινοτικούς κανόνες και να διοχετεύσει αποτελεσματικά τους πόρους των κοινοτικών διαρθρωτικών πολιτικών.

3.6 Ποιότητα ζωής και περιβάλλον

Περιβάλλον

Η κοινοτική περιβαλλοντική πολιτική, όπως προκύπτει από τη Συνθήκη, στοχεύει προς την κατεύθυνση της αειφορίας και βασίζεται στην ένταξη της περιβαλλοντικής προστασίας στις κοινοτικές τομεακές πολιτικές, στην προληπτική δράση, στην

αρχή ο ρυπαίνων πληρώνει, στην αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών ζημιών στην πηγή καθώς και στον επιμερισμό των αρμοδιοτήτων. Το κοινοτικό κεκτημένο περιλαμβάνει περίπου 200 νομικές πράξεις που καλύπτουν ευρύ φάσμα θεμάτων, περιλαμβανομένης της ρύπανσης των υδάτων και του αέρα, της διαχείρισης των αποβλήτων και των χημικών ουσιών, της βιοτεχνολογίας, της προστασίας από τις ακτινοβολίες και της προστασίας της φύσης. Από τα κράτη μέλη απαιτείται να εξασφαλίζουν ότι η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων θα διεξάγεται πριν από τη χορήγηση προέγκρισης για ορισμένα δημόσια και ιδιωτικά έργα.

Η Ευρωπαϊκή συμφωνία καθορίζει ότι οι αναπτυξιακές πολιτικές της Λιθουανίας θα πρέπει να κατευθύνονται από την αρχή της αειφόρου ανάπτυξης και θα πρέπει να ενσωματώνουν πλήρως την περιβαλλοντική θεώρηση. Επίσης, το περιβάλλον προσδιορίζεται ως τομέας διμερούς συνεργασίας, καθώς επίσης και προσέγγισης της νομοθεσίας με την αντίστοιχη κοινοτική.

Στο Λευκό Βιβλίο καλύπτεται μικρό μόνο μέρος του περιβαλλοντικού κοινοτικού κεκτημένου, συγκεκριμένα η συναφής με τα προϊόντα νομοθεσία, η οποία αναφέρεται άμεσα στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.

Συνοπτική περιγραφή

Η κατάσταση του περιβάλλοντος στη Λιθουανία είναι λιγότερο σοβαρή από ό,τι σε άλλα μέρη της περιοχής. Η μείωση των βιομηχανικών και γεωργικών δραστηριοτήτων είχε ως αποτέλεσμα περιορισμό των επιπέδων της ρύπανσης. Η ρύπανση των υδάτων παραμένει το οξύτερο περιβαλλοντικό πρόβλημα, ενώ μεταξύ των λοιπών προβληματικών τομέων περιλαμβάνεται η διαχείριση και διάθεση των αποβλήτων.

Η ρύπανση των ποτάμιων, υπογείων και παράκτιων υδάτων από τα αστικά απόβλητα και τη γεωργία είναι ιδιαίτερα σημαντική. Οι σημαντικές, ωστόσο, επενδύσεις σε μονάδες επεξεργασίας λυμάτων σε όλες τις μεγάλες πόλεις αναμένεται ότι, έως το 2000, θα έχουν ως αποτέλεσμα δραστικό περιορισμό των ρυπογόνων εκχύσεων στα ύδατα. Στον τομέα της διαχείρισης των αποβλήτων, σημαντικό πρόβλημα προξενούν τα επικίνδυνα απόβλητα τα οποία επί του παρόντος απορρίπτονται σε ακατάλληλους δημοτικούς χώρους εναπόθεσης ή υφίστανται καύση σε αποτεφρωτές που δεν ανταποκρίνονται στα κοινοτικά πρότυπα περί εκπομπών. Η αέρια ρύπανση, προερχόμενη κυρίως από βιομηχανικές και λοιπές σταθερές πηγές παρουσιάζει πτώση, οι εκπομπές όμως από κινητές πηγές αυξάνονται. Η γενική κατάσταση όσον αφορά την αέρια ρύπανση είναι σχετικά καλή. Η Λιθουανία διαθέτει περιοχές με μεγάλη φυσική αξία που θα εγγραφούν στο ενεργητικό του περιβάλλοντος της διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο νόμος για την προστασία του περιβάλλοντος του 1992 είναι ο κύριος περιβαλλοντικός νόμος πλαίσιο της Λιθουανίας, ενώ το 1996 θεσπίστηκε εθνική στρατηγική για το περιβάλλον. Η αρχή, ο ρυπαίνων πληρώνει έχει επίσης ενταχθεί σε δύο φορολογικούς νόμους και η αρχή της πρόληψης περιλαμβάνεται στο νομοσχέδιο για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Το 1991 θεσπίστηκε νόμος περί τελών για τη ρύπανση του περιβάλλοντος (αέρια ρύπανση), περιλαμβανομένων τελών για τη ρύπανση της ατμόσφαιρας από κινητές πηγές. Στον τομέα της προστασίας της φύσης, διάφοροι τύποι προστατευόμενων περιοχών διέπονται από το νόμο περί προστατευόμενων εκτάσεων. Σημαντικό μέρος της τομεακής νομοθεσίας για το περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένων προτύπων και κανονισμών περί ελαχίστων επιπέδων, προέρχεται από την σοβιετική εποχή. Η κατάσταση αυτή αναμένεται να μεταβληθεί το 1997. Θεσπίζονται οικονομικά μέτρα, με φορολογικές ελαφρύνσεις για αμόλυβδη

βενζίνη, καθώς και η ανάπτυξη ειδικού ταμείου για το περιβάλλον, που θα χρηματοδοτείται από περιβαλλοντικά τέλη και πρόστιμα.

Η Λιθουανία έχει επικυρώσει τις συμβάσεις του Ελσίνκι του 1974 και του 1992 για την προστασία της Βαλτικής Θάλασσας και έχει επιδείξει ενδιαφέρον για τον καθαρισμό των "θερμών σημείων" της Βαλτικής Θάλασσας.

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Η Λιθουανία έχει πραγματοποιήσει σημαντική πρόοδο στην προσαρμογή της περιβαλλοντικής της νομοθεσίας στα κοινοτικά πρότυπα, καθώς επίσης εφαρμόζοντας δευτερογενή νομοθεσία και ενισχύοντας τους απαραίτητους θεσμούς. Ωστόσο, η χώρα υπολείπεται πολύ από την επίτευξη της τυπικής ή ουσιαστικής συμμόρφωσης.

Στον τομέα της ποιότητας των υδάτων, έχουν καταρτισθεί πρότυπα για ρυπογόνες ουσίες βάσει συγκρίσιμων κοινοτικών οδηγιών για τη διαχείριση των υδάτων. Η Λιθουανία καθιέρωσε πρόσφατα νέα πρότυπα αέριας ρύπανσης για θερμικές μονάδες παραγωγής ηλεκτρισμού, ενώ νέα πρότυπα για την ποιότητα του αέρα τελούν υπό επεξεργασία. Στον τομέα των αποβλήτων θεσπίζεται νέα νομοθεσία σύμφωνα με το κοινοτικό *κεκτημένο*, ενώ καταρτίζεται σχέδιο δράσης για τα επικίνδυνα απόβλητα. Όσον αφορά την προστασία της φύσης, σειρά νομοσχεδίων προσαρμόζονται στις διατάξεις των κοινοτικών οδηγιών για τα πτηνά και τα ενδιαιτήματα. Μολονότι η Λιθουανία έχει θεσπίσει νόμο πλαίσιο για την πυρηνική ασφάλεια, πρέπει να συμπληρωθεί από νομοθεσία περί ακτινοπροστασίας και διαχείρισης ραδιενεργών αποβλήτων, καθώς επίσης και από σχεδιασμό για περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης. Στον τομέα αυτό παρατηρείται γενικά απουσία παράδοσης σχετικά με την ασφάλεια. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην ταχεία μεταφορά των οδηγιών πλαίσιο που αφορούν τον αέρα, τα απόβλητα, τα ύδατα, καθώς και της οδηγίας για την ολοκληρωμένη πρόληψη και τον έλεγχο της ρύπανσης, όπως επίσης και η καθιέρωση στρατηγικών χρηματοδότησης για νομοθεσία στους τομείς των υδάτων, του αέρα και των αποβλήτων, όπου απαιτούνται επενδύσεις μεγάλης έκτασης.

Η Λιθουανία αποσκοπεί να ολοκληρώσει τη μεταφορά της νομοθεσίας του Λευκού Βιβλίου έως το έτος 2000. Όσον αφορά την υπόλοιπη περιβαλλοντική νομοθεσία, η χώρα έχει προχωρήσει αρκετά στην κατάρτιση λεπτομερούς στρατηγικής προσχώρησης, η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί κατά τη διάρκεια του 1997.

Για την επίτευξη ουσιαστικής συμμόρφωσης με το κοινοτικό *κεκτημένο*, θα πρέπει η Λιθουανία να αυξήσει σημαντικά τις περιβαλλοντικές επενδύσεις και να ενισχύσει τις δομές και τα μέσα υλοποίησης και εφαρμογής, καθώς επίσης και την ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και συμμετοχή του κοινού. Μία σημαντική έλλειψη, η οποία πρέπει να αντιμετωπισθεί, εντοπίζεται στους ανθρώπινους πόρους που διαθέτουν εμπειρογνωμοσύνη για τον χειρισμό της διαδικασίας προσέγγισης. Η στρατηγική προσχώρησης της χώρας στον τομέα του περιβάλλοντος θα πρέπει να περιλαμβάνει χρονοδιαγράμματα υλοποίησης για την επίτευξη του κοινοτικού περιβαλλοντικού *κεκτημένου*, αρχίζοντας, μεταξύ άλλων, με την εφαρμογή του πλαισίου και των οδηγιών που αναφέρονται παραπάνω.

Συμπέρασμα

Με βάση τις υφιστάμενες τάσεις και την πρόσφατη επιτάχυνση των μεταρρυθμίσεων στη νομοθεσία και τις πολιτικές, η μεταφορά του περιβαλλοντικού *κεκτημένου* στη Λιθουανία θα μπορούσε, μεσοπρόθεσμα, να επιτευχθεί. Ωστόσο, η ουσιαστική συμμόρφωση με σειρά νομοθετικών μέτρων (π.χ. πόσιμο νερό, πτυχές της διαχείρισης αποβλήτων και νομοθεσία περί αέριας ρύπανσης) θα είναι δυνατή

μόνον μακροπρόθεσμα και θα απαιτηθεί σημαντική αύξηση των περιβαλλοντικών επενδύσεων, καθώς και μείζονες προσπάθειες για την ενίσχυση της απόδοσης της διοίκησης.

Προστασία των καταναλωτών

Το κοινοτικό *κεκτημένο* καλύπτει ζητήματα προστασίας των οικονομικών συμφερόντων των καταναλωτών (στα οποία συμπεριλαμβάνονται ο έλεγχος της παραπλανητικής διαφήμισης, η αναγραφή των τιμών, η καταναλωτική πίστη, οι καταχρηστικές ρήτρες συμβολαίων, οι πωλήσεις εξ αποστάσεως, τα οργανωμένα ταξείδια, οι πωλήσεις εκτός εμπορικού καταστήματος και η χρονομεριστική χρήση ακινήτων) καθώς και ζητήματα γενικής ασφάλειας των εμπορευμάτων και τους συγκεκριμένους τομείς των καλλυντικών, της ονομασίας των υφαντουργικών προϊόντων και των παιχνιδιών.

Η ευρωπαϊκή συμφωνία προβλέπει προσέγγιση της νομοθεσίας στην κοινοτική νομοθεσία και συνεργασία με στόχο την επίτευξη πλήρους συμβατότητας μεταξύ των συστημάτων προστασίας των καταναλωτών στη Βουλγαρία και στην Κοινότητα. Τα μέτρα του σταδίου I του Λευκού Βιβλίου επικεντρώνονται στη βελτίωση της ασφάλειας των προϊόντων συμπεριλαμβανόμενων των καλλυντικών, των υφαντουργικών προϊόντων και των παιχνιδιών, και στην προστασία των οικονομικών συμφερόντων, ιδίως με μέτρα για την παραπλανητική διαφήμιση, την καταναλωτική πίστη, τις καταχρηστικές ρήτρες συμβολαίων και την αναγραφή των τιμών. Τα μέτρα του σταδίου II αφορούν τα οργανωμένα ταξείδια, τις πωλήσεις εκτός εμπορικού καταστήματος και την χρονομεριστική χρήση ακινήτων. Η νέα νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία εγκρίθηκε προσφάτως (πωλήσεις εξ αποστάσεως) ή θα εγκριθεί συντόμως (συγκριτική διαφήμιση, αναγραφή τιμών) θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη.

Συνοπτική περιγραφή

Το διάταγμα για την προστασία των καταναλωτών εγκρίθηκε από το Κοινοβούλιο της Λιθουανίας το 1994. Παρόλο που προβλέπει μια βάση για την προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών, δεν είναι πραγματικά κατάλληλο για την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας. Ένα νέο νομοσχέδιο για την προστασία των καταναλωτών είναι υπό συζήτηση. Θεσπίζει νέες διατάξεις και τροπολογίες προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμόρφωση της Λιθουανίας με τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για τις καταναλωτικές υποθέσεις.

Η συνολική υπευθυνότητα για την πολιτική και τις υποθέσεις προστασίας των καταναλωτών παραμένει στο Κρατικό Γραφείο Ανταγωνισμού και Προστασίας των Καταναλωτών. Ρόλος του Γραφείου είναι ο συντονισμός των δραστηριοτήτων των κρατικών και δημοσίων οργανισμών στον τομέα της προστασίας των καταναλωτών. Το 1989, η Λιθουανία ίδρυσε ανεξάρτητο σύνδεσμο καταναλωτών ο οποίος συνενώνει αρκετές ομάδες καταναλωτών.

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Η πολιτική προστασίας των καταναλωτών υπήρξε προτεραιότητα για την λιθουανική κυβέρνηση τα τελευταία έτη. Η νέα τροποποίηση του νομοσχεδίου για την προστασία των καταναλωτών αποβλέπει στην εφαρμογή διάφορων κοινοτικών οδηγιών, όπως αυτές για τις καταχρηστικές ρήτρες συμβολαίων, τα οργανωμένα ταξείδια, τις πωλήσεις εκτός εμπορικού καταστήματος και την καταναλωτική πίστη. Επιπλέον, υπάρχουν ξεχωριστά σχέδια υπό προετοιμασία σχετικά με την αναγραφή των τιμών, τα οργανωμένα ταξείδια και τη γενική ασφάλεια προϊόντων

και υπηρεσιών. Δεν φαίνεται να υπάρχουν προγραμματισμένες πρωτοβουλίες για τη χρονομεριστική ιδιοκτησία.

Παρόλο που ο νόμος για την προστασία των καταναλωτών περιέχει ορισμένες διατάξεις σχετικά με την ασφάλεια των προϊόντων, το ζήτημα δεν καλύπτεται πλήρως σύμφωνα με την κοινοτική νομοθεσία. Είναι υπό προετοιμασία χωριστό νομοσχέδιο για τη γενική ασφάλεια των προϊόντων το οποίο θα βοηθήσει την ευθυγράμμιση με τα κοινοτικά πρότυπα. Για τομείς όπως η ασφάλεια των παιχνιδιών, η ονομασία υφαντουργικών προϊόντων και τα καλλυντικά, υφίστανται περιστασιακές αποσπασματικές διατάξεις αλλά όχι συγκεκριμένα μέτρα προστασίας των καταναλωτών.

Η εισαγωγή του *κεκτημένου* θα πρέπει να συνοδεύεται από την ανάπτυξη ισχυρού και ανεξάρτητου κινήματος καταναλωτών, υποστηριζόμενου από τις δημόσιες αρχές.

Συμπέρασμα

Υφίστανται σημαντικά κενά στη νομοθεσία της Λιθουανίας για την προστασία των καταναλωτών σε σύγκριση με τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ιδίως αυτές που αφορούν τη γενική ασφάλεια των προϊόντων. Παρόλο που η Λιθουανία έχει δημιουργήσει τις απαιτούμενες θεσμικές δομές για την εφαρμογή της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών, η επιβολή της υφιστάμενης νομοθεσίας εμφανίζεται ως πιεστικό πρόβλημα. Εφόσον όμως συνεχιστούν οι προσπάθειες εναρμόνισης, αναμένεται ότι η Λιθουανία θα είναι έτοιμη για την εισαγωγή του κοινοτικού *κεκτημένου* για την προστασία των καταναλωτών μεσοπρόθεσμα.

3.7 Δικαιοσύνη και Εσωτερικές υποθέσεις

Ισχύουσες διατάξεις

Το κοινοτικό *κεκτημένο* στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων (ΔΕΥ) εκπηγάζει κατά κύριο λόγο από το πλαίσιο της συνεργασίας που καθορίζεται στον τίτλο VI (άρθρο K) της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ), με την ονομασία "τρίτος πυλώνας", μολονότι ορισμένες διατάξεις και νομοθετικά μέτρα του "πρώτου πυλώνα" (συνθήκη ΕΚ) συνδέονται επίσης στενά.

Το πλαίσιο της συνεργασίας, στους κόλπους της ΕΕ, στον τομέα ΔΕΥ καλύπτει κυρίως: το άσυλο· τον έλεγχο στα εξωτερικά σύνορα και τη μετανάστευση· την τελωνειακή συνεργασία και την αστυνομική συνεργασία κατά των σοβαρών εγκλημάτων, συμπεριλαμβανομένης της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών· και τη δικαστική συνεργασία σε ποινικές και αστικές υποθέσεις. Η ΣΕΕ κατονομάζει τις κυριότερες αρχές στις οποίες βασίζεται η συνεργασία αυτή, και συγκεκριμένα την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων. Η συνθήκη βασίζεται επίσης σιωπηρώς σε σειρά διεθνών συμβάσεων που αφορούν τα πεδία ενδιαφέροντός της, συγκεκριμένα τις συμβάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης, των Ηνωμένων Εθνών και της Συνδιάσκεψης της Χάγης. Το νομοθετικό περιεχόμενο του *κεκτημένου* του τρίτου πυλώνα διαφέρει από εκείνο του πρώτου πυλώνα· συνίσταται σε συμβάσεις, κοινές πράξεις, κοινές θέσεις και ψηφίσματα (συμπεριλαμβανομένων των εγκεκριμένων στοιχείων των υπό διαπραγμάτευση σχεδίων μέσων). Ορισμένες συμβάσεις της ΕΕ (μεταξύ άλλων η σύμβαση του Δουβλίνου του 1990, και συμβάσεις σχετικές με την απέλαση, την καταπολέμηση της απάτης και την EUROPOL) έχουν συμφωνηθεί από το Συμβούλιο και ευρίσκονται πλέον σε στάδιο επικύρωσης από τα εθνικά κοινοβούλια· μερικές άλλες συμβάσεις, μεταξύ των οποίων μία για τα εξωτερικά σύνορα, ευρίσκονται σε διάφορα στάδια διαπραγμάτευσης στο Συμβούλιο. Το *κεκτημένο* στον τομέα ΔΕΥ συνεπάγεται

υψηλό βαθμό πρακτικής συνεργασίας, καθώς και κατάρτιση νομοθεσίας και την αποτελεσματική εφαρμογή της.

Νέα συνθήκη

Όταν αρχίσει να ισχύει η συνθήκη που προέκυψε στη διακυβερνητική διάσκεψη του Άμστερνταμ, το σημερινό πλαίσιο συνεργασίας θα διευρυνθεί σε μεγάλο βαθμό για πολλά από τα ανωτέρω θέματα.

Η νέα συνθήκη, επανακηρύσσοντας το στόχο της ανάπτυξης της Ένωσης ως "χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης", εισάγει πράγματι στον κοινοτικό τομέα τα εν λόγω θέματα, και κυρίως την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, το άσυλο και τη μετανάστευση.

Όσον αφορά ειδικότερα την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, στη νέα συνθήκη προβλέπεται η ενσωμάτωση του κεκτημένου του Schengen στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και η πλήρης αποδοχή του εν λόγω κεκτημένου εκ μέρους κάθε χώρας που είναι υποψήφια να καταστεί μέλος της ΕΕ.

Για όσα θέματα εξακολουθούν να εξαρτώνται από το πλαίσιο της συνεργασίας, δηλαδή τα θέματα της αστυνομίας και της ποινικής δικαιοσύνης, η νέα συνθήκη προβλέπει ενίσχυση του συστήματος συνεργασίας.

Ευρωπαϊκή συμφωνία και Λευκό Βιβλίο

Η Ευρωπαϊκή συμφωνία περιλαμβάνει διάταξη για συνεργασία στην καταπολέμηση της τοξικομανίας και του "πλούσιματος χρημάτων".

Το Λευκό Βιβλίο δεν ασχολείται άμεσα με ζητήματα του τρίτου πυλώνα, γίνεται όμως αναφορά σε θέματα του πρώτου πυλώνα, όπως το πλούσιμο χρημάτων και η ελευθερία κίνησης προσώπων που σχετίζονται στενά με τον προβληματισμό στον τομέα ΔΕΥ. Γίνεται επίσης παραπομπή στις συμβάσεις των Βρυξελλών και της Ρώμης.

Συνοπτική περιγραφή

Γενικές προϋποθέσεις για τη συνεργασία ΔΕΥ

Η Λιθουανία εντάχθηκε στο Συμβούλιο της Ευρώπης το 1993 και έχει επικυρώσει τα σημαντικότερα μέσα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το σύνταγμα προβλέπει ανεξάρτητη δικαστική εξουσία, σύμφωνα με το κράτος δικαίου.

Έχουν δρομολογηθεί θεσμικές μεταρρυθμίσεις των οργάνων ΔΕΥ, μολονότι εξακολουθούν να υπάρχουν σοβαρά προβλήματα στα συστήματα ανθρώπινων πόρων και διαχείρισης. Έχει συντελεστεί πρόοδος σε όλους τους τομείς του τρίτου πυλώνα. Η Λιθουανία δεν έχει ακόμη υπογράψει τη σύμβαση του 1990 για την προστασία των δεδομένων, το κοινοβούλιό της όμως ψήφισε σχετικό νόμο τον Ιούλιο 1996, με σκοπό να καλυφθούν οι απαιτήσεις της σύμβασης και της κοινοτικής οδηγίας.

Άσυλο

Τον Ιανουάριο 1997, η Λιθουανία επικύρωσε τη Σύμβαση της Γενεύης και το πρωτόκολλο του 1967. Με την επικύρωση αυτή τίθεται σε ισχύ ο νόμος για τους πρόσφυγες που ψηφίστηκε από το κοινοβούλιο το 1995. Τον Μάιο 1997 άρχισαν να διεκπεραιώνονται οι αιτήσεις παραχώρησης ασύλου. Ο ανωτέρω νόμος έχει καταρτιστεί ώστε να ανταποκρίνεται γενικώς προς τις διατάξεις της ΕΕ, και

περιλαμβάνει π.χ. τη διάταξη για την ασφαλή τρίτη χώρα. Καίριο χαρακτηριστικό γνώρισμα της λιθουανικής πρακτικής είναι η διαδικασία διάγνωσης των μεταναστών (στο κέντρο εγγραφής αλλοδαπών στο Pabrade), πριν οι δυνητικοί πρόσφυγες γίνουν δεκτοί στο κέντρο προσφύγων της Rukla. Είναι τώρα υπό ανέγερση μονάδες υποδοχής και υποστήριξης προσφύγων, με την ενίσχυση των χωρών της ΕΕ (ιδίως της Δανίας), της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (IOM).

Μετανάστευση/Συνοριακοί έλεγχοι

Αυξάνεται το πρόβλημα των παρανόμων μεταναστών, κυρίως από την Ασία, οι οποίοι επιθυμούν να διέλθουν ελεύθερα από τη Λιθουανία προς τη Δύση. Οργανωμένες σπείρες είναι αναμειγμένες σε απόπειρες διακίνησης παράνομων μεταναστών μέσω της Λιθουανίας προς την Πολωνία. Στις αρχές 1997, περίπου 600 τέτοιοι μετανάστες και δυνητικοί πρόσφυγες εκρατούντο στο κέντρο εγγραφής εν αναμονή απόφασης για το καθεστώς τους. Η Λιθουανία έχει υπογράψει συμφωνίες μη θεώρησης διαβατηρίου με το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία, τη Δανία, τη Νορβηγία, τη Σουηδία, τη Φινλανδία, μερικές χώρες της Κεντρικής Ευρώπης, και τρίτες χώρες, καθώς και με την Εσθονία και την Λετονία, με τις οποίες λειτουργεί χώρο χωρίς θεώρηση διαβατηρίου. Αποδέχεται τον πίνακα τρίτων χωρών της ΕΕ για τις οποίες απαιτείται θεώρηση διαβατηρίου. Η νομοθεσία της Λιθουανίας για την ιθαγένεια και τους αλλοδαπούς γενικώς τηρεί δημοκρατικά πρότυπα. Η Λιθουανία έχει συνάψει συμφωνίες επανεισοδοχής με την Εσθονία, τη Λετονία, τη Δανία, τη Σουηδία, τη Φινλανδία, την Ελβετία, τη Νορβηγία και την Ουκρανία. Η Λιθουανία επιζητεί, χωρίς όμως ακόμη να έχει καταλήξει, να συνάψει συμφωνίες επανεισοδοχής με τη Λευκορωσία και τη Ρωσία. Η διαχείριση της μεθορίου με τη Λευκορωσία και τη Ρωσία παραμένει ανεπαρκής, και δεν έχει στην πράξη γίνει σχετική σήμανση. Η μεθοριακή φρουρά πάσχει από ελλείψεις θεσμικού πλαισίου και ανθρώπινων πόρων και στενότητα εξοπλισμού επιτήρησης.

Αστυνομική συνεργασία

Το οργανωμένο έγκλημα αναπτύσσει δραστηριότητα στη Λιθουανία, ιδιαίτερα στα πεδία της λαθραίας διακίνησης ανθρώπων, των όπλων, του οινοπνεύματος και του καπνού, του πλούσιμου χρημάτων και της οικονομικής απάτης· χρησιμοποιείται βία και εκβιασμός, ιδίως εναντίον εταιρειών που λειτουργούν στην άτυπη αγορά (φοροδιαφυγή). Στην αστυνομική υπηρεσία και τα υπόλοιπα όργανα επιβολής του νόμου έχουν δοθεί έκτακτες εξουσίες κράτησης όταν ασχολούνται με το οργανωμένο έγκλημα. Η κυβέρνηση ενέκρινε πρόσφατα πρόγραμμα για την πρόληψη του εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένων σχεδίων τροποποίησης του ποινικού κώδικα και του κώδικα ποινικών διαδικασιών, του δεοντολογικού κώδικα των δημοσίων υπαλλήλων, και ενίσχυσης του νόμου για το πλούσιμο χρημάτων. Έχει επίσης δρομολογηθεί αναδιοργάνωση των βασικών οργάνων. Η Λιθουανία έχει επικυρώσει τη σύμβαση του 1990 για το πλούσιμο χρημάτων (βλ. επίσης ξεχωριστό τμήμα για την ενιαία αγορά). Η Λιθουανία δεν αντιμετωπίζει καμιά εσωτερική απειλή τρομοκρατικής δραστηριότητας. Έχει προσυπογράψει τις κυριότερες διεθνείς συμβάσεις για τους τρομοκράτες και έχει θεσπίσει τα ενδεδειγμένα νομικά και διοικητικά μέτρα κατά της τρομοκρατίας.

Ναρκωτικά

Από καιρού εις καιρό ανακαλύπτονται προϊόντα οπίου, μαριχουάνα και κοκαΐνη. Η εγχώρια παραγωγή και ζήτηση αποτελούν πηγή αυξανόμενης ανησυχίας, μολονότι είναι ακόμη περιορισμένη η κατάχρηση ναρκωτικών. Η Λιθουανία αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος στις περισσότερες από τις βασικές διεθνείς συμβάσεις κατά των ναρκωτικών και προτίθεται συντόμως να επικυρώσει και τις

υπόλοιπες. Έχει συγκροτηθεί μια κρατική επιτροπή ελέγχου των ναρκωτικών προκειμένου να χαράξει στρατηγική και πολιτική πρόληψης για την κατάχρηση ναρκωτικών, ενώ στους κόλπους της αστυνομικής δύναμης λειτουργεί μονάδα ελέγχου ναρκωτικών.

Δικαστική συνεργασία

Ευρίσκεται σε πρώιμο ακόμη στάδιο, αλλά σημειώνει συνεχώς προόδους, η μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος και η προετοιμασία της προσχώρησης στην ΕΕ. Η Λιθουανία έχει επικυρώσει τις βασικές συμβάσεις για τα εγκλήματα, και αναθεωρεί τον ποινικό και αστικό της κώδικα, ώστε να επιτραπεί η δικαστική συνεργασία. Η Λιθουανία δεν έχει επικυρώσει καμιά από τις συμβάσεις της Χάγης, καταρτίζεται όμως νομοθεσία για τις βασικές. Σχεδιάζεται η κατάθεση αίτησης προσχώρησης στη σύμβαση του Λουγκάνο και καταρτίζεται νομοθεσία για την εξασφάλιση συμβατότητας με τις συμβάσεις της Ρώμης και των Βρυξελλών.

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Η Λιθουανία έχει πραγματοποιήσει πρόοδο στη συγκρότηση του νομοθετικού και εκτελεστικού πλαισίου, ευθυγραμμισμένου με το *κεκτημένο* της ΕΕ. Η προτεραιότητες της κυβέρνησης για το άμεσο μέλλον επικεντρώνονται στην παράνομη μετανάστευση, την ανάπτυξη αποτελεσματικών συστημάτων ελέγχου των συνόρων, και την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος.

Τα κυριότερα θεσμικά προβλήματα ανάγονται στο πεδίο της λιτότητας πόρων και των επιπτώσεων από το οργανωμένο έγκλημα και τη διαφθορά των θεσμών. Η νέα κυβέρνηση είναι αποφασισμένη να αναλάβει δράση στους τομείς αυτούς, και τώρα επανεξετάζει την πολιτική της και τα όργανα στον τομέα ΔΕΥ. Ορισμένοι υπάλληλοι έχουν εμπειρία συνεργασίας με τους ομολόγους των της ΕΕ· η κυβέρνηση ενδιαφέρεται να προωθήσει την ανάπτυξη της εμπειρογνωμοσύνης αυτής.

Συμπέρασμα

Η Λιθουανία έχει πραγματοποιήσει κάποια πρόοδο σε σημαντικούς τομείς όπως το άσυλο. Ωστόσο, δεδομένης της κλίμακας των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η χώρα στο πεδίο ΔΕΥ, θα χρειασθεί σοβαρή και έμμονη προσπάθεια προκειμένου να ανταποκριθεί μεσοπρόθεσμα στο κοινοτικό *κεκτημένο* (σημερινό και μελλοντικό) στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων.

3.8 Εξωτερικές Πολιτικές

Εμπόριο και διεθνείς οικονομικές σχέσεις

Το *κεκτημένο* στο υπόψη πεδίο σύγκειται κυρίως από τις κοινοτικές πολυμερείς και διμερείς δεσμεύσεις εμπορικής πολιτικής, και τα αυτόνομα μέσα εμπορικής άμυνας.

Η Ευρωπαϊκή συμφωνία περιλαμβάνει διατάξεις σε ορισμένους τομείς, με τις οποίες επιβάλλεται στα μέρη να ενεργούν σύμφωνα με τις αρχές της GATT/του ΠΟΕ, ή τις υπόλοιπες σχετικές διεθνείς υποχρεώσεις.

Στο Λευκό Βιβλίο δεν προβλέπεται τίποτα στο υπόψη πεδίο.

Συνοπτική περιγραφή

Η Λιθουανία έχει αναπτύξει οικονομία ανοικτών συναλλαγών και αναμένεται να καταστεί μέλος του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) το 1998. Η Λιθουανία διατηρεί καθεστώς παρατηρητή στη συμφωνία για τις δημόσιες συμβάσεις, και κατά την προσχώρηση θα ώφειλε να συμμορφωθεί προς τις υποχρεώσεις των πολυμερών συμφωνιών του ΠΟΕ, στις οποίες η Κοινότητα είναι συμβαλλόμενο μέρος.

Επί του παρόντος, η Λιθουανία δεν επιβάλλει ποσοτικούς περιορισμούς στα προϊόντα κλωστοϋφαντουργίας και του κλάδου ένδυσης. Κατά την προσχώρηση, θα επεκταθεί και στη χώρα αυτή η κοινοτική κλωστοϋφαντουργική πολιτική· τυχόν εισέτι διατηρούμενοι κοινοτικοί περιορισμοί κατά την ημέρα της προσχώρησης θα έπρεπε να προσαρμοσθούν με το ενδεδειγμένο ποσό ώστε να ληφθεί υπόψη η προσχώρηση της χώρας.

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Κατά την προσχώρηση, η Λιθουανία θα πρέπει να εφαρμόσει το κοινοτικό κοινό δασμολόγιο, και τις διατάξεις για τις εξωτερικές συναλλαγές της κοινής γεωργικής πολιτικής. Το μέσο σταθμισμένο επίπεδο, μετά το Γύρο της Ουρουγουάης, των δασμών επί των βιομηχανικών προϊόντων του πλέον ευνοούμενου κράτους θα διαμορφωθεί για τη Λιθουανία στο 27,5%, έναντι 3,6% για την Κοινότητα.

Στις σχέσεις της με τους διεθνείς οργανισμούς, η Βουλγαρία θα πρέπει να διασφαλίσει ότι οι ενέργειες και δεσμεύσεις της τηρούν την Ευρωπαϊκή συμφωνία και επιτρέπουν την αρμονική ανάληψη των μελλοντικών της υποχρεώσεων ως μέλους της Κοινότητας.

Κατά την προσχώρηση, η Λιθουανία θα καταστεί μέρος στις διάφορες προτιμησιακές συμφωνίες της Κοινότητας. Οι προτιμησιακές συμφωνίες που έχει συνάψει η Λιθουανία με τρίτες χώρες οφείλουν σε γενικές γραμμές να τερματιστούν κατά την προσχώρηση.

Στον τομέα του εμπορίου υπηρεσιών και της εγκατάστασης, η Λιθουανία έχει επιδιώξει, κατά τις διαπραγματεύσεις ένταξής της στον ΠΟΕ, να διατηρήσει τις πολυμερείς δεσμεύσεις της βάσει της GATS όσο γίνεται συνεπέστερα προς εκείνες της Κοινότητας. Αναμένεται ότι θα μπορέσει να επιλύσει τυχόν παραμένουσες σημαντικές ανακολουθίες.

Κατά την προσχώρηση, η Λιθουανία θα πρέπει να καταργήσει εθνικά νομοθετήματα στο πεδίο των μέσων εμπορικής άμυνας, οπότε στο χώρο αυτό θα εφαρμοσθεί η κοινοτική νομοθεσία.

Η πείρα από τις προηγούμενες εντάξεις έχει δείξει ότι η αυτόματη επέκταση των υφισταμένων μέτρων αντιντάμπινγκ στα νέα κράτη μέλη υποκινεί τις τρίτες χώρες να ανακινούν ζητήματα όσον αφορά τη συμβατότητα του τρόπου αυτού αντιμετώπισης προς τις συναφείς διατάξεις του ΠΟΕ. Η πείρα έχει επίσης δείξει ότι η προσχώρηση δημιουργεί τις προϋποθέσεις για θέσπιση από την Κοινότητα μέτρων αποτροπής βάσει των μέσων εμπορικής άμυνας. Τούτο συμβαίνει όταν πριν από τη στιγμή της προσχώρησης εξάγονται στο έδαφος του μελλοντικού κράτους μέλους μεγάλες ποσότητες από τα προϊόντα που υπόκεινται στα μέτρα, ενώ, κατά την προσχώρηση, διατίθενται αυτόματα για να κυκλοφορήσουν ελεύθερα στο διευρυμένο τελωνειακό έδαφος. Τα δύο αυτά προβλήματα θα πρέπει να αντιμετωπιστούν κατά τη φάση προένταξης της Λιθουανίας.

Η Λιθουανία δεν είναι μέλος σε κανένα καθεστώς για τη μη εξάπλωση, μολονότι έχει εκδηλώσει ενδιαφέρον να καταστεί μέλος. Ο λιθουανικός κατάλογος των υποκείμενων σε έλεγχο ειδών διττής χρήσης αποτελεί κατά λέξη μετάφραση του αντίστοιχου κοινοτικού. Οι εξαγωγές όπλων υπόκεινται επίσης σε ελέγχους. Φαίνεται ότι κατ'αρχήν δεν θα υπάρχουν εμπόδια στην εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας από τη Λιθουανία στο υπόψη πεδίο.

Συμπέρασμα

Αναμένεται ότι η Λιθουανία μεσοπρόθεσμα θα είναι ικανή να ανταποκριθεί στις κοινοτικές υποχρεώσεις στο υπόψη πεδίο.

Ανάπτυξη

Το *κεκτημένο* στον τομέα της ανάπτυξης συνίσταται κυρίως στη σύμβαση της Λομέ η οποία ισχύει έως τις αρχές του 2000.

Η Ευρωπαϊκή Συμφωνία και το Λευκό Βιβλίο δεν περιλαμβάνουν διατάξεις στο πεδίο αυτό.

Συνοπτική περιγραφή

Η Λιθουανία δεν έχει συνάψει εμπορικές συμφωνίες με χώρες ΑΚΕ και δεν ισχύουν συστήματα γενικευμένων προτιμήσεων. Η Λιθουανία δεν παρέχει αδασολόγητη πρόσβαση.

Η Λιθουανία δεν διαθέτει προϋπολογισμό για ενίσχυση της ανάπτυξης.

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Κατά την προσχώρηση, η Λιθουανία πρέπει να εφαρμόσει το καθεστώς προτιμησιακών εμπορικών ανταλλαγών στις χώρες ΑΚΕ και να συμμετάσχει, μαζί με τα άλλα κράτη μέλη, στη χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάπτυξης (ΕΤΑ) το οποίο παρέχει χρηματοδοτική στήριξη στο πλαίσιο της σύμβασης της Λομέ.

Η Λιθουανία ενδεχομένως δυσκολευτεί να εφαρμόσει, στο σύνολό του, καθ'ολοκληρία το παρόν καθεστώς της Λομέ από την ημερομηνία προσχώρησης.

Υπό κανονικές συνθήκες, τα νέα κράτη μέλη προσχωρούν στη σύμβαση της Λομέ μέσω πρωτοκόλλου την ημέρα της προσχώρησής τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Συμπέρασμα

Η Λιθουανία θα χρειαστεί να πραγματοποιήσει σημαντική πρόοδο προκειμένου να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα αυτό τα προσεχή χρόνια.

Τελωνεία

Το *κεκτημένο* στον υπόψη τομέα είναι ο κοινοτικός τελωνειακός κώδικας και οι εκτελεστικές διατάξεις του· η συνδυασμένη ονοματολογία της ΕΚ· το κοινό δασμολόγιο, συμπεριλαμβανομένων των δασμολογικών προτιμήσεων, ποσοτώσεων και αναστολών· και η υπόλοιπη περί τα τελωνεία νομοθεσία που δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του τελωνειακού κώδικα.

Η Ευρωπαϊκή συμφωνία καλύπτει την καθιέρωση ενός χώρου ελεύθερων συναλλαγών με την Κοινότητα και τη σταδιακή άρση των δασμών σε ευρύ φάσμα προϊόντων, σύμφωνα με σαφή χρονοδιαγράμματα που αρχίζουν την ημέρα έναρξης ισχύος της συμφωνίας.

Το Λευκό Βιβλίο περιλαμβάνει στη φάση I μέτρα εμπέδωσης και διευκόλυνσης των ελεύθερων συναλλαγών που καθιερώθηκαν με την Ευρωπαϊκή συμφωνία, συμπεριλαμβανομένης νομοθεσίας συμβατής προς τον τελωνειακό κώδικα, τη συνδυασμένη ονοματολογία κλπ. Η φάση II αφορά τη θέσπιση της πλήρους κοινοτικής νομοθεσίας, με προοπτική ένταξης στην τελωνειακή ένωση κατά την προσχώρηση της χώρας.

Συνοπτική περιγραφή

Με την προσχώρηση στην ΕΕ, θα απαιτηθεί από τις λιθουανικές τελωνειακές αρχές να αναλάβουν όλες τις ευθύνες που είναι αναγκαίες για την προστασία και τον έλεγχο του τμήματος των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ που τους ανήκει. Πέραν των διατάξεων για την έμμεση φορολογία, θα ήσαν υπεύθυνες για την υλοποίηση και επιβολή, στα εξωτερικά σύνορα, της κοινοτικής κοινής εμπορικής πολιτικής, της κοινής γεωργικής πολιτικής, της κοινής αλιευτικής πολιτικής κλπ.

Η ικανότητα της Λιθουανίας να εφαρμόσει πλήρως το *κεκτημένο* προϋποθέτει τη δυνατότητα υιοθέτησης και εφαρμογής της κοινοτικής νομοθεσίας, και την ύπαρξη επαρκούς επιπέδου υποδομής και τεχνικού εξοπλισμού, ιδιαίτερα από πλευράς χρήσης υπολογιστών και μέσων διερεύνησης, παράλληλα δε μια αποδοτική οργάνωση των τελωνείων με επαρκή αριθμό προσωπικού που διαθέτει τα προσόντα και δείχνει ενδιαφέρον, διαθέτοντας σε υψηλό βαθμό ακεραιότητα ήθους. Η Λιθουανία γνώρισε σοβαρά προβλήματα διαφθοράς στη τελωνειακή υπηρεσία, και για να τα καταπολεμήσει θεσμοθέτησε, τον Μάρτιο 1997, σημαντικά μέτρα.

Με την υποστήριξη της τεχνικής αρωγής που προσφέρθηκε από τα τελωνειακά προγράμματα, η Λιθουανία συνέταξε τελωνειακό κώδικα εναρμονισμένο προς τον αντίστοιχο κοινοτικό, ο οποίος θα τεθεί σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1998. Επί του παρόντος, η ισχύουσα νομοθεσία καθώς και η σχετική με τα τελωνεία νομοθεσία εκτός πεδίου εφαρμογής του τελωνειακού κώδικα δεν είναι συμβατές προς την αντίστοιχη κοινοτική,

Η Λιθουανία έχει πρακτικώς ευθυγραμμίσει την εθνική της ονοματολογία αγαθών προς τη συνδυασμένη κοινοτική ονοματολογία. Ωστόσο, η λιθουανική διοίκηση δεν διαθέτει ακόμη ενοποιημένο δασμολόγιο, οπότε είναι δύσκολη η σύγκριση μεταξύ των λιθουανικών ποσοστών δασμών και του κοινού δασμολογίου. Η Λιθουανία λειτουργεί όμως δεσμευτικό σύστημα δασμολογικών πληροφοριών παρόμοιο προς εκείνο που εφαρμόζεται στην Κοινότητα..

Την 1η Απριλίου 1997 η Λιθουανία υιοθέτησε το νέο σύστημα συσσώρευσης καταγωγής μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών.

Η Λιθουανία έχει υποβάλει αίτηση να καταστεί συμβαλλόμενο μέρος στη σύμβαση ΕΚ/ΕΖΕΣ περί του καθεστώτος κοινής διαμετακόμισης, και στη σύμβαση για ενιαίο διοικητικό παραστατικό. Μια κοινοτική ομάδα ειδικού έργου υποβοηθεί τη Λιθουανία στο υπόψη πεδίο. Η προσχώρηση στη σύμβαση διαμετακόμισης θα απαιτήσει περίοδο σοβαρής περαιτέρω προετοιμασίας.

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Η Λιθουανία χρειάζεται να προσαρμόσει τις εθνικές της διαδικασίες στην κοινοτική νομοθεσία όσον αφορά τους διακανονισμούς αναστολής και τις τελωνειακές διαδικασίες με οικονομικές επιπτώσεις. Κατά τη στιγμή της προσχώρησης θα χρειασθούν ορισμένοι μεταβατικοί διακανονισμοί, κυρίως για ενέργειες που έχουν αρχίσει πριν από την ημερομηνία προσχώρησης, αλλά θα περατωθούν μετά την ημέρα αυτή.

Θα έχει μεγάλη σημασία να μπορέσουν οι λιθουανικές τελωνειακές αρχές να συμμετάσχουν κατάλληλα στα διάφορα συστήματα υπολογιστών που είναι αναγκαία για τη διαχείριση, στην τελωνειακή ένωση/εσωτερική αγορά, των διατάξεων για τα τελωνεία και την έμμεση φορολογία, καθώς και στα μηχανοργανωμένα συστήματα για την αμοιβαία διοικητική αρωγή σε θέματα τελωνείων, γεωργικών προϊόντων και έμμεσης φορολογίας. Η χρήση υπολογιστών ευρίσκεται ακόμη σε νηπιακό στάδιο στη Λιθουανία.

Η Λιθουανία θα χρειασθεί κατά την προσχώρηση να καταργήσει τους τελωνειακούς ελέγχους στα σύνορα με τα κράτη μέλη της ΕΕ και με τις υπόλοιπες προσχωρούσες χώρες. Στο στρατηγικό της προγραμματισμό θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι πόροι που χρειάζονται για την ενίσχυση των μεθοριακών φυλακίων κατά μήκος των συνόρων της με κράτη μη μέλη της ΕΕ.

Συμπέρασμα

Η Λιθουανία θα χρειασθεί να εξακολουθήσει να καταβάλλει μείζονες προσπάθειες για να ευθυγραμμίσει την οργάνωση και το προσωπικό της στα καθήκοντα που πρέπει να επιτελεί μια σύγχρονη τελωνειακή υπηρεσία. Εάν το επιτύχει, πιθανώς μεσοπρόθεσμα να καταστεί ικανή να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της ΕΚ.

Κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας

Έπειτα από την ανάκτηση της ανεξαρτησίας της, το 1991, η Λιθουανία προσανατόλισε την εξωτερική της πολιτική και την πολιτική ασφάλειας προς την κατεύθυνση της ΕΕ και του NATO. Στις 8 Ιουνίου 1992 η Λιθουανία προέβη σε συνταγματική ρύθμιση περί μη συμμετοχής της σε συμμαχίες με ανατολικές χώρες του πρώην σοβιετικού συνασπισμού. Με τη ρύθμιση αυτή απαγορεύεται στην κυβέρνηση να προσχωρήσει σε οποιαδήποτε συμμαχία "που σχηματίζεται με βάση την πρώην ΕΣΣΔ", ενώ απαγορεύεται επίσης η στάθμευση δυνάμεων της πρώην ΕΣΣΔ σε λιθουανικό έδαφος. Η Λιθουανία είχε ενεργό συμμετοχή στις ρυθμίσεις που προβλέπει η κοινή εξωτερική πολιτική και η πολιτική ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, όποτε προσεκλήθη, υποστήριξε τις δράσεις της ΕΕ στο πλαίσιο αυτό.

Η Λιθουανία είναι μέλος του ΟΗΕ, του ΟΑΣΕ, του Συμβουλίου της Ευρώπης και πολλών άλλων διεθνών οργανισμών. Είναι συνδεδεμένο μέλος της ΔΕΕ, συμμετέχει στο Συμβούλιο Βορειοατλαντικής Συνεργασίας (NACC), στη συνεργασία για την ειρήνη (PfP) και έχει καταστήσει σαφή την επιθυμία της να καταστεί μέλος της ΔΕΕ και του NATO το ταχύτερο δυνατό. Έχει αποστείλει στρατιωτικές δυνάμεις συμμετέχοντας στις IFOR/SFOR. Συμμετέχει επίσης σε σειρά περιφερειακών οργανισμών, συμπεριλαμβανομένου του Συμβουλίου των κρατών της Βαλτικής Θάλασσας, του Συμβουλίου της Βαλτικής και επιδιώκει να συμμετάσχει στην Κεντροευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών (CEFTA).

Δεν υπάρχουν εδαφικές διαφορές μεταξύ της Λιθουανίας και οποιουδήποτε κράτους μέλους της Ένωσης, μολονότι εκκρεμεί η επίσημη οροθέτηση των θαλασσιών συνόρων με τη Σουηδία. Επίσης, η Λιθουανία δεν έχει μείζονες

διαφορές με γειτονικές συνδεδεμένες χώρες. Οι σχέσεις με την Πολωνία έχουν βελτιωθεί σημαντικά κατά τα τελευταία έτη και βασίζονται στη συνθήκη του 1994 περί φιλικών σχέσεων και καλής γειτονίας, η οποία αποτελεί μέρος του συμφώνου σταθερότητας. Και οι δύο χώρες βρίσκονται στη διαδικασία συγκρότησης κοινής ειρηνευτικής δύναμης. Οι διαπραγματεύσεις όσον αφορά την οροθέτηση των θαλασσιών συνόρων με τη Λεττονία βρίσκονται ήδη σε προχωρημένο στάδιο και συνεχίζονται.

Μολονότι έχουν υπογραφεί μεταξύ της Λιθουανίας και της Ρωσίας περισσότερες από 30 συνθήκες και συμφωνίες, παραμένουν διαφορές ως προς τον καθορισμό των θαλασσιών και χερσαίων συνόρων: το ρωσικό έδαφος που συνορεύει με τη Λιθουανία είναι η διοικητική περιφέρεια (oblast) του Kaliningrad. Το ζήτημα της στρατιωτικής διέλευσης σιδηροδρομικώς μεταξύ της Ρωσίας και του Kaliningrad μέσω της Λιθουανίας ρυθμίζεται από συμφωνία που είναι ανανεώσιμη σε ετήσια βάση.

Οι σχέσεις με τη Λευκορωσία βασίζονται στη συμφωνία περί καλής γειτονίας και συνεργασίας καθώς και στη συμφωνία περί κρατικών συνόρων. Και οι δύο συμφωνίες τέθηκαν σε ισχύ στις 26 Απριλίου 1996. Εκκρεμεί η ρύθμιση της ακριβούς χάραξης των συνόρων.

Η Λιθουανία διαθέτει νεοσύστατη και μικρή διπλωματική υπηρεσία με περιορισμένη εμπειρία και πόρους. Η υπηρεσία αυτή θα είναι, ωστόσο, εν καιρώ σε θέση να διαδραματίσει πλήρη ρόλο ως μέλος της Ένωσης. Διατηρεί 38 αντιπροσωπείες στο εξωτερικό και απασχολεί διπλωματικό προσωπικό περίπου 325 ατόμων.

Η Λιθουανία υποστηρίζει την μη διάδοση πυρηνικών, βιολογικών και χημικών όπλων και έχει υπογράψει όλες τις σχετικές διεθνείς συμφωνίες για τον έλεγχο των εξοπλισμών. Οι, περιορισμένου μεγέθους, λιθουανικές ένοπλες δυνάμεις, οι οποίες υπάγονται σε δημοκρατικό έλεγχο, αναδιοργανώνονται ώστε να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του NATO. Η Λιθουανία είναι μέλος του Βαλτικού Ειρηνευτικού Τάγματος (BALTBAT) και έλαβε μέρος σε μεγάλης έκτασης γυμνάσια της PfP (Baltic Challenge) το 1996. Η χώρα δεν διαθέτει αμυντική βιομηχανία.

Στη δήλωση που συνοδεύει την αίτηση που υπέβαλε στις 8 Δεκεμβρίου 1995 για προσχώρηση στην Ένωση καθώς και στις απαντήσεις της του Ιουλίου 1996 προς την Επιτροπή, η λιθουανική κυβέρνηση επιβεβαίωσε ότι ήταν έτοιμη και σε θέση να συμμετάσχει πλήρως και ενεργώς στην ΚΕΠΠΑ της Ένωσης.

Από την αξιολόγηση της έως τώρα λιθουανικής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας συνάγεται η προσδοκία ότι, ως μέλος, θα μπορούσε να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της που προκύπτουν στο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ.

3.9 Δημοσιονομικά θέματα

Δημοσιονομικός έλεγχος

Η εφαρμογή των κοινοτικών πολιτικών, ειδικώς για τη γεωργία και τα διαρθρωτικά ταμεία, απαιτεί αποτελεσματικά συστήματα διαχείρισης και ελέγχου των δημόσιων δαπανών, με διατάξεις για την καταπολέμηση της απάτης. Επιπλέον χρειάζεται η προσέγγιση των νομοθεσιών που θα επιτρέψει την καθιέρωση του συστήματος των "ιδίων πόρων", με ικανοποιητική πρόβλεψη λογιστικής παρακολούθησης.

Η Ευρωπαϊκή συμφωνία προβλέπει τη συνεργασία σε ζητήματα λογιστικού και δημοσιονομικού ελέγχου, συμπεριλαμβανομένης, κατά περίπτωση, της τεχνικής αρωγής από την Κοινότητα. Το Λευκό Βιβλίο δεν περιλαμβάνει τυχόν μέτρα στο υπόψη πεδίο.

Συνοπτική περιγραφή

Ο Κρατικός Έλεγχος (ΚΕ) της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, υπόλογος απευθείας στο Κοινοβούλιο, αποτελεί το ανώτατο όργανο (εξωτερικών) λογιστικών ελέγχων, με καθεστώς παρόμοιο εκείνου του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Οι δραστηριότητες του ΚΕ διέπονται από το Νόμο του 1995 περί Κρατικού Ελέγχου. Ο ΚΕ λαμβάνει ενεργό μέρος σε διεθνείς οργανισμούς ανωτάτων οργάνων λογιστικών ελέγχων.

Ο ΚΕ επιβλέπει, με διενέργεια εκ των υστέρων ελέγχου, τη νομιμότητα της κατοχής και χρήσης κρατικής περιουσίας και την εφαρμογή και χρησιμοποίηση του κρατικού προϋπολογισμού. Ο γενικός ελεγκτής καταθέτει στο Κοινοβούλιο έκθεση και γνώμη για τον ετήσιο απολογισμό του κρατικού προϋπολογισμού. Το Κοινοβούλιο δύναται επίσης να ζητήσει από τον ΣΚ τη διενέργεια ειδικών ερευνών.

Επί του παρόντος δεν υπάρχει κεντρικό όργανο εσωτερικού ελέγχου. Έκαστος υπουργός είναι υπεύθυνος για το δημοσιονομικό έλεγχο στους κόλπους του υπουργείου του. Υπάρχουν μονάδες εσωτερικού ελέγχου σε 12 από τα 18 υπουργεία, αλλά δεν πληρούν εντελώς τα διεθνώς αποδεκτά πρότυπα. Επειδή λείπει ενιαία κεντρική εξουσία συγκροτημένη ειδικώς για την καταπολέμηση της απάτης, τη σχετική ευθύνη έχει αναλάβει το Υπουργείο Οικονομικών.

Ο εσωτερικός έλεγχος στους κόλπους του Υπουργείου Οικονομικών και της τελωνειακής οργάνωσης εξασφαλίζεται από την κρατική φορολογική επιθεώρηση και το τμήμα τελωνείων. Η τελωνειακή υπηρεσία είναι υπεύθυνη για τη συγκέντρωση των εισαγωγικών δασμών. Εντός της ανωτέρω υπηρεσίας, τους εισαγωγικούς δασμούς χειρίζονται τα τελωνειακά κλιμάκια. Αυτά είναι επίσης υπόλογα για τους εισαγωγικούς δασμούς, την εξασφάλιση της ανάκτησης των χρεωστούμενων σχετικών ποσών και την ενασχόληση με έρευνες και διαδικασίες προσφυγών.

Όταν τα μέτρα εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου θα λειτουργούν σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, προβλέπεται ότι θα ελέγχονται και προστατεύονται από την απάτη κατά τον ίδιο τρόπο τα χρήματα από εθνικά και κοινοτικά ταμεία.

Αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και των προοπτικών

Φαίνεται ότι υπάρχει αδυναμία οργάνων εσωτερικού ελέγχου (ανεπαρκής αριθμός ελεγκτών με τα κατάλληλα προσόντα). Ωστόσο, φαίνεται ότι το σύστημα εξωτερικού ελέγχου ανταποκρίνεται στα γενικώς αποδεκτά πρότυπα.

Χρειάζεται να συγκροτηθούν τα απαιτούμενα μέσα για την επιτυχή εφαρμογή των πολιτικών της ΕΕ. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην ανάπτυξη αποδοτικών μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου.

Φαίνεται ότι ο νέος τελωνειακός κώδικας, που θα αρχίσει να ισχύει την 1η Ιανουαρίου 1998, περιέχει για τα χρέη προς τα τελωνεία πανομοιότυπες διατάξεις προς εκείνες του κανονισμού 2913/92. Θα χρειαστεί περαιτέρω συνεργασία με την Επιτροπή σχετικά με τη διαδικασία λογιστικής παρακολούθησης.

Συμπέρασμα

Φαίνεται ότι το πεδίο δεν θα δημιουργήσει μείζονες δυσκολίες για την προσχώρηση σε μεσοπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα, μολονότι υπάρχει ακόμη ανάγκη σοβαρής προετοιμασίας για τη συγκρότηση των αναγκαίων μηχανισμών διαχείρισης και ελέγχου.

Επιπτώσεις στον προϋπολογισμό της Κοινότητας

Η ανακοίνωση "Πρόγραμμα δράσης 2000" δείχνει το γενικό δημοσιονομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο θα πρέπει να ενταχθούν σύμφωνα με αυτήν οι επιπτώσεις από άποψη προϋπολογισμού των μελλοντικών διευρύνσεων που επίκεινται μεσοπρόθεσμα, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί συνοχή με τις κατευθύνσεις που προτείνουν οι κοινοτικές πολιτικές εντός λογικών ορίων για τον προϋπολογισμό.

Στο παρόν στάδιο, είναι δύσκολο, και οπωσδήποτε πάρα πολύ νωρίς, να επιχειρηθεί ακριβής εκτίμηση τον αντίκτυπο που θα έχει στον προϋπολογισμό η προσχώρηση κάθε μιας υποψήφιας χώρας. Οι επιπτώσεις στο προϋπολογισμό θα εξαρτηθούν όντως σε μεγάλο βαθμό από ένα σύνολο παραγόντων:

- την ημερομηνία προσχώρησης της κάθε υποψήφιας χώρας,
- την μέχρι τότε εξέλιξη των κοινοτικών πολιτικών, και συγκεκριμένα τις αποφάσεις που θα ληφθούν όσον αφορά τη συνέχιση της μεταρρύθμισης της κοινής γεωργικής πολιτικής και τις νέες κατευθύνσεις σε θέματα διαρθρωτικών δράσεων,
- τις προόδους που θα σημειώσουν οι υποψήφιας χώρες όσον αφορά την οικονομική μεγέθυνση, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητάς τους, την ικανότητά τους να επιτύχουν το *κεκτημένο*,
- τα μεταβατικά μέτρα που μπορούν να προκύψουν από τις διαπραγματεύσεις.

Αυτή τη στιγμή είναι δυνατόν να υποδειχθούν καθαρά ενδεικτικά μόνον ορισμένες τάξεις μεγέθους, για κάποιες κατηγορίες του προϋπολογισμού, και μια σφαιρική εκτίμηση.

Δαπάνες

Εάν υποτεθεί ότι επέρχεται μεταρρύθμιση στην κοινή γεωργική πολιτική σύμφωνα με τις κατευθύνσεις που έχει χαράξει άλλωστε η Επιτροπή, η προσχώρηση της Λιθουανίας θα επιφέρει, κατά την περίοδο πλήρους εφαρμογής της μεταρρύθμισης αυτής μόνον για τα μέτρα παρέμβασης στην αγορά, επιπλέον δαπάνες της τάξεως του 1 έως 2% της αντίστοιχης δαπάνης που προβλέπεται για τα υπάρχοντα δέκα πέντε κράτη μέλη.

Μετά από μια προοδευτική αύξηση της ισχύος τους, τα κονδύλια που θα προβλεφθούν για τη Λιθουανία για διαρθρωτικές δράσεις θα είναι της τάξεως του 4% του ΑΕΠ της.

Η εφαρμογή των υπολοίπων εσωτερικών κοινοτικών πολιτικών στις νεοεντασσόμενες χώρες θα επιφέρει επιπλέον δαπάνη πιθανόν ανώτερη του αντίστοιχου βάρους τους στο ΑΕΠ της Ένωσης, εφόσον για ορισμένες από αυτές τις πολιτικές το επιπλέον κόστος εφαρμογής αποτελεί επίσης συνάρτηση του πληθυσμού, της γεωγραφικής έκτασης ή του αριθμού κρατών μελών που θα συμπεριληφθούν στις δράσεις συντονισμού και εναρμόνισης. Ως παράδειγμα αναφέρεται ότι το ΑΕΠ της Λιθουανίας αντιπροσωπεύει τη στιγμή αυτή το 0,1% εκείνου της Ένωσης.

Αντίθετα, η προσχώρηση της Λιθουανίας δεν θα επιφέρει αξιόλογες συμπληρωματικές δαπάνες για τις δράσεις εκτός Ένωσης.

Πρέπει τέλος να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι προσχώρηση κάθε υποψήφιας χώρας θα έχει ως αποτέλεσμα να καταργηθούν οι δαπάνες, τις οποίες θα μπορούσε να καλύψει η υποψήφια χώρα από τον κοινοτικό προϋπολογισμό για προγράμματα προενταξιακού χαρακτήρα, π.χ. μέσω του προγράμματος PHARE.

Με βάση τα ανωτέρω, οι δαπάνες που συνεπάγεται η προσχώρηση της Λιθουανίας, στους τρεις προαναφερθέντες τομείς, μπορούν να εκτιμηθούν συνολικά ότι θα κυμανθούν μεταξύ 0,7 και 0,9 δισεκατ. ECU ετησίως, κατά τα έτη 2005 - 2006 (σε σταθερές τιμές του 1997).

Έσοδα

Το μερίδιο των εισφορών στον κοινοτικό προϋπολογισμό που αναμένεται από τις χώρες που θα προσχωρήσουν, με την προϋπόθεση ότι θα εφαρμοστεί πλήρως το σύστημα ιδίων πόρων, αναμένεται να προσεγγίσει, σε ό,τι αφορά το σύνολο των πόρων ΑΕΠ και ΦΠΑ - δεδομένων για τον ΦΠΑ των κανόνων προσαρμογής του - το μερίδιό τους στο ΑΕΠ της Ένωσης. Ήτοι για την περίπτωση της Λιθουανίας της τάξεως του 0,1%. Η αναλογία της Λιθουανίας στους συνήθεις ιδίους όρους θα εξαρτηθεί από την δομή των εμπορικών ροών της όταν θα προσχωρήσει στην Ένωση.

Για να είναι δυνατή η διαπίστωση, ο έλεγχος και η διάθεση των συνήθων ιδίων πόρων σύμφωνα με την κοινοτική νομοθεσία, θα χρειαστούν αναπροσαρμογές του τελωνειακού συστήματος που ισχύει σήμερα στη Λιθουανία. Άλλωστε, ο ορθός υπολογισμός των πόρων ΑΕΠ επιβάλλει σημαντικές βελτιώσεις από άποψη αξιοπιστίας, ομοιογένειας και πληρότητας των εθνικών λογαριασμών. Αυτές οι στατιστικές βελτιώσεις θα είναι επίσης απαραίτητες για να καθοριστεί η βάση των ιδίων πόρων ΦΠΑ η οποία, με τη σειρά της, συνεπάγεται πλήρη αναπροσαρμογή του συστήματος ΦΠΑ στη Λιθουανία σύμφωνα με τις κοινοτικές οδηγίες.

4 Ικανότητα της διοίκησης να εφαρμόσει το κερτημένο

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης το Δεκέμβριο 1995 κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η αρμονική ένταξη στην ΕΚ των υποψήφιων κρατών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης θα απαιτούσε, ειδικότερα, την προσαρμογή των διοικητικών τους δομών. Στο παρόν κεφάλαιο εξετάζεται η τρέχουσα κατάσταση της δημόσιας διοίκησης στη Λιθουανία, και μεταξύ άλλων οι σχετικές πτυχές του δικαστικού συστήματος, και αξιολογείται η τρέχουσα και μελλοντική ικανότητα επιτέλεσης των λειτουργιών που απαιτούνται από αυτήν σε ένα σύγχρονο και δημοκρατικό κράτος, με ιδιαίτερη εστίαση στην ανάγκη διαχείρισης θεμάτων που σχετίζονται με το κερτημένο.

4.1 Διοικητικές δομές

Στο κεφάλαιο 1 γίνεται περιγραφή των λιθουανικών συνταγματικών δομών, των εξουσιών και ευθυνών τους, συμπεριλαμβανομένων εκείνων της περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης.

Την κεντρική εξουσία ασκούν 17 υπουργεία και το γραφείο του πρωθυπουργού. Στο υπουργείο εξωτερικών υπάγεται το τμήμα ευρωπαϊκής ενοποίησης.

Το 1995 εγκρίθηκε από τη συνέλευση Seimas νόμος για τις δημόσιες υπηρεσίες. Με το νόμο προβλέπονται δημόσιες υπηρεσίες δύο βαθμίδων: κατηγορίας Α, για πολιτικούς δημοσίους υπαλλήλους που διορίζει η τρέχουσα κυβέρνηση, και κατηγορία Β, για μονίμους δημοσίους υπαλλήλους. Η νέα κυβέρνηση προσέλαβε το 1997 σε κάθε υπουργείο "εμπειρογνώμονες" υψηλής στάθμης, δημιουργώντας τοιούτοτρόπως μια παράλληλη δομή δημόσιας υπηρεσίας. Προκειμένου όμως να σταθεροποιηθεί το σύστημα, καταρτίζεται τώρα από την κυβέρνηση τροποποιημένος νόμος για τις δημόσιες υπηρεσίες.

Η αρχή της πολιτικής ανεξαρτησίας των δημοσίων υπηρεσιών είναι αναγνωρισμένη στη Λιθουανία, μολονότι οι ανώτερες θέσεις καλύπτονται συχνά με κομματική πολιτική επιρροή.

Η κεντρική κυβέρνηση απασχολεί 18 000 δημοσίους υπαλλήλους. Οι απολαβές και οι συνθήκες εργασίας υπολείπονται πολύ από εκείνες του ιδιωτικού τομέα, με αποτέλεσμα χαμηλό ηθικό και περιορισμένο ενδιαφέρον για εργασία.

Η μεταρρύθμιση της κεντρικής διοίκησης υπήρξε το επίκεντρο της πολιτικής της σημερινής κυβέρνησης, επήλθαν δε εκτεταμένες μεταβολές στην οργάνωση των τομέων ευθύνης των υπουργείων. Ο τροποποιημένος νόμος για τις δημόσιες υπηρεσίες θα αξιοποιήσει τα πορίσματα ενός εγγράφου προβληματισμού που εκπονήθηκε το 1996 από το υπουργείο δημόσιας διοίκησης, με τίτλο "Φιλοσοφία της μεταρρύθμισης του δημόσιου διοικητικού μηχανισμού στη Λιθουανία", στο οποίο αναπτύσσεται στρατηγική μεταρρυθμίσεων, καθορίζονται έργα, χρονοδιάγραμμα και πόροι, ενώ παράλληλα προτείνονται οργανωτικές δομές. Η κυβέρνηση της Λιθουανίας συνέστησε τον Ιούνιο 1994 υπουργείο μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Το υπουργείο αυτό υποβάλλει προτάσεις προς την κυβέρνηση υπό μορφή κρατικών προγραμμάτων ή νομοσχεδίων σχετικά με μεταρρυθμίσεις του διοικητικού μηχανισμού. Τη στιγμή αυτή επεξεργάζεται τα κριτήρια επιμόρφωσης και το κρατικό σύστημα επιμόρφωσης και πιστοποίησης των δημοσίων υπηρεσιών.

Όσον αφορά τα ζητήματα της ΕΚ, συγκροτήθηκε επιτροπή δι'υπουργικού συντονισμού για ζητήματα ευρωπαϊκής ενοποίησης, υπό την ευθύνη του πρωθυπουργού, παράλληλα με τη δημιουργία μονάδων ευρωπαϊκής ενοποίησης σε κάθε επιμέρους υπουργείο. Το 1993 συγκροτήθηκε λιθουανικό κέντρο δημόσιας

διοίκησης, το οποίο επιμορφώνει δημοσίους υπαλλήλους κυρίως στην υλοποίηση θεμάτων σχετικών με την προσχώρηση στην ΕΚ. (Βλέπε επίσης το τμήμα της εισαγωγής που αφορά τις σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Λιθουανίας).

4.2 Διοικητική και δικαστική ικανότητα

Η Λιθουανία έως το 1991 ήταν τμήμα της Σοβιετικής Ένωσης και μέχρι τότε διοικείτο με κεντρικό σχεδιασμό. Το κομμουνιστικό σύστημα είχε απορρίψει το προβάδισμα του κράτους δικαίου και υπέτασσε το νόμο και τη διοίκηση στην υλοποίηση της πολιτικής του κόμματος. Σε αυτό το υπόβαθρο, τόσο η διοίκηση όσο και το ίδιο το κράτος δικαίου εθεωρούντο σε όλο και μεγαλύτερο βαθμό από το ευρύ κοινό ως όργανα πολιτικού ελέγχου.

Οι διοικητικές δομές είναι οι ενδεδειγμένες για μια αποτελεσματική διοίκηση. Υπάρχει το πλαίσιο για μια μόνιμη δημόσια υπηρεσία. Παρά όμως τη συντελεσθείσα μεγάλη πρόοδο, θα υπάρξει ανάγκη να αναπτυχθεί περαιτέρω το σύστημα.

Η λιθουανική δημόσια διοίκηση υποφέρει από έλλειψη πείρας και πόρων και, στα χαμηλότερα κλιμάκια, από την κληρονομιά του παρελθόντος, που έχει τάση να παρεμποδίζει τις επίπονες προσπάθειες της κυβέρνησης για μεταρρυθμίσεις. Παρά το γεγονός αυτό, το τμήμα κρατικού ελέγχου και η γενική εισαγγελία έχουν δυνατότητα να λειτουργούν επαρκώς. Σοβαρή δύναμη του συστήματος, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της διεύρυνσης, αποτελεί η δέσμευση της κυβέρνησης για επίτευξη προτύπων συμβατών με εκείνα μέλους της ΕΚ.

Η νομική βάση για τις δημόσιες υπηρεσίες είναι επαρκής. Θα χρειαστεί όμως κάποιος καιρός έως ότου αναπτυχθεί πλήρως μια πολιτικώς ανεξάρτητη δημόσια υπηρεσία.

Η δημόσια υπηρεσία είναι διογκωμένη με περιττό προσωπικό. Η σημερινή κυβέρνηση προτίθεται να περιστείλει το μέγεθός της. Από την ενέργεια αυτή θα πρέπει να προκύψει αποδέσμευση χρημάτων για βελτίωση αποδοχών των δημοσίων υπαλλήλων. Με τη σειρά του, αυτό θα πρέπει να βοηθήσει στην πρόληψη της μεγάλης ανανέωσης προσωπικού λόγω "απορρόφησης εγκεφάλων" από τον ιδιωτικό τομέα. Όπως σε κάθε δημόσια διοίκηση, ορισμένα από τα μέλη του προσωπικού είναι πολύ ικανά. Είναι δύσκολο να διενεργηθεί εκτίμηση της συνολικής στάθμης, σαφώς όμως υπάρχουν σοβαρές ελλείψεις σε πολλά τμήματα της διοίκησης.

Δεν υπάρχει εμπιστοσύνη του κοινού προς τις δημόσιες υπηρεσίες. Οι περισσότερες επαφές με το κοινό γίνονται από νεώτερους υπαλλήλους σε στερεότυπες διοικητικές εργασίες· ευρέως θεωρείται ότι αυτό δεν αποτελεί την καλύτερη διαφήμιση για τη λιθουανική δημόσια διοίκηση. Η σημερινή κυβέρνηση έχει τάξει ως υψηλή προτεραιότητα την εξάλειψη της διαφθοράς στη δημόσια διοίκηση. Διενεργήθηκαν απολύσεις και διώξεις για ανάρμοστη συμπεριφορά που αφορούσαν το τμήμα τελωνείων και το γραφείο της γενικής εισαγγελίας.

Οι προθέσεις της σημερινής κυβέρνησης στο πεδίο της μεταρρύθμισης των δημοσίων υπηρεσιών είναι θετικές. Όσον αφορά τη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης, η Λιθουανία έχει επιτύχει ικανοποιητική πρόοδο. Επί του σχεδιαστηρίου ευρίσκεται το τρίτο κύμα μεταρρυθμίσεων, προχωρώντας ένα βήμα ακόμη στην οδό της αποκέντρωσης σε επίπεδο δήμων. Παραμένει όμως αδιευκρίνιστο το πώς θα πρέπει να χειριστεί τις ευθύνες της η τοπική αυτοδιοίκηση από πλευράς νομοθεσίας. Στον τομέα της τοπικής αυτοδιοίκησης το πλέον δύσκολο ζήτημα είναι η νομοθεσία και η πολιτική ως προς τους διαχωρισμούς μεταξύ

βαθμίδων διοίκησης. Πρόσφατα σημειώθηκε πρόοδος στη διατύπωση και επιβολή κατάλληλης νομοθεσίας για περαιτέρω αποκέντρωση, ειδικώς όσον αφορά τα θέματα της δημοτικής περιουσίας και της κτήσεως γης, καθώς και την αποσαφήνιση των αντιστοιχών ζητημάτων του δημοσιονομικού ελέγχου σε τοπικό επίπεδο και της ισορροπίας μεταξύ φορολογικών εσόδων και κρατικών επιχορηγήσεων.

Οι διοικητικές δομές που συγκροτήθηκαν από το 1996 για την ευρωπαϊκή ενοποίηση έχουν ήδη αποδώσει ορισμένα ικανοποιητικά αποτελέσματα.

Καίριοι τομείς για την υλοποίηση του κεκτημένου

Ενιαία εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου: Η αποτελεσματική εφαρμογή του *κεκτημένου* προϋποθέτει ότι οι δικαστικές αρχές των κρατών μελών είναι ικανές να εφαρμόζουν τις διατάξεις της συνθήκης που πραγματεύονται την κατοχύρωση της ενότητας και εφαρμογής του *κεκτημένου*, και είναι ικανές να εξασφαλίσουν την εύρυθμη λειτουργία της ενιαίας αγοράς και γενικότερα των κοινοτικών πολιτικών. Είναι αναγκαία υψηλή ποιότητα και δικαστικό σώμα καλώς καταρτισμένο και εφοδιασμένο με ανάλογους πόρους για την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου από τα δικαστήρια, συμπεριλαμβανομένων δικαστικών υποθέσεων με άμεσο αποτέλεσμα, και υποθέσεων που παραπέμπονται στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο βάσει του άρθρου 177 της συνθήκης ΕΚ.

Το λιθουανικό δικαστικό σύστημα παρουσιάζει σοβαρές αδυναμίες, ιδιαίτερα όσον αφορά τους πόρους και τη σχετική με το κοινοτικό δίκαιο εμπειρία. Με δεδομένη την κατάσταση αυτή, η Επιτροπή διατυπώνει σοβαρές αμφιβολίες για την ικανότητα του συστήματος να εξασφαλίσει την αποτελεσματική εφαρμογή του *κεκτημένου*.

Ενιαία αγορά: Η ικανότητα της Λιθουανίας να εξασφαλίσει την ορθή εφαρμογή των κοινοτικών απαιτήσεων στην ενιαία αγορά, ιδιαίτερα όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών και υπηρεσιών, προϋποθέτει την ύπαρξη σε υψηλό βαθμό αναπτυγμένων και αποτελεσματικών αρχών επιφορτισμένων με τις κανονιστικές ρυθμίσεις, την τυποποίηση, την πιστοποίηση και την επίβλεψη, ικανές να ενεργούν εντελώς σύμφωνα με τους κοινοτικούς κανόνες. Ανάλυση των ανωτέρω σημείων διενεργείται στο κεφάλαιο 3.1 (με τον τίτλο "Οι τέσσερις ελευθερίες"). Όσον αφορά την ικανότητα του διοικητικού μηχανισμού ως προς την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών, η κατάσταση στη Λιθουανία δεν είναι ακόμη ικανοποιητική. Στο πεδίο της τυποποίησης, με την προταθείσα νομοθεσία αναμένεται να βελτιωθεί η συμβατότητα με το σύστημα της ΕΚ. Το τμήμα όμως προτύπων δεν έχει ακόμη γίνει ανεξάρτητος φορέας, σε απόκλιση από τις αρχές της ΕΚ. Όσον αφορά την υποδομή εκτίμησης της συμμόρφωσης, δεν υφίσταται ακόμη όργανο πιστοποίησης του συστήματος ποιοτικής διασφάλισης. Όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία υπηρεσιών, η κατάσταση παραμένει ατελής, επειδή δεν είναι ακόμη βέβαιο ότι οι λιθουανικές αρχές διαθέτουν τους διοικητικούς πόρους για να υλοποιήσουν ταχέως το τεράστιο νομοθετικό πρόγραμμα για το οποίο έχουν δεσμευθεί. Η κεντρική τράπεζα της Λιθουανίας έχει 62 άτομα προσωπικό, ενώ η κρατική αρχή επίβλεψης των ασφαλιστικών εταιρειών 5 άτομα.

Προκειμένου να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις της ΕΚ στον ανωτέρω τομέα, θα είναι ανάγκη να βελτιωθεί η συνολική ποιοτική στάθμη του προσωπικού.

Ανταγωνισμός: Όπως εξηγείται στο κεφάλαιο 3.1 (με τον τίτλο "Ανταγωνισμός"), για την επιβολή του νόμου περί ανταγωνισμού απαιτείται αφενός η συγκρότηση αρχών κατά των οικονομικών συνασπισμών και παρακολούθησης των κρατικών ενισχύσεων, και αφετέρου η επαρκής γνώση, εκ μέρους του δικαστικού συστήματος,

της δημόσιας διοίκησης και των σχετικών οικονομικών παραγόντων, του νόμου και της πολιτικής περί ανταγωνισμού.

Στη Λιθουανία, η κεντρική αρχή για τα ανωτέρω ζητήματα είναι το κρατικό γραφείο ανταγωνισμού και προστασίας του καταναλωτή, με συνολικό προσωπικό 37 ατόμων, που πιθανώς να επαρκεί. Το επίπεδο εμπειρογνομosύνης δεν είναι υψηλό. Η ικανότητα πρακτικής υλοποίησης των απαιτήσεων της ΕΚ στο υπόψη πεδίο θα απαιτήσει περαιτέρω επένδυση σε τεχνικούς και ανθρώπινους πόρους.

Τηλεπικοινωνίες: Προκειμένου να διατυπωθεί και εφαρμοστεί το πλήθος κανονιστικών ρυθμίσεων για την απελευθέρωση της αγοράς που περιέχεται στο *κεκτημένο* στο επίμαχο πεδίο, είναι ανάγκη να υπάρχει φορέας ρυθμίσεων και χάραξης πολιτικής που είναι πράγματι χωριστός από τυχόν εταιρεία εκμετάλλευσης του δικτύου.

Η Επιτροπή διαθέτει ελάχιστες πληροφορίες για τη διοικητική κατάσταση στο πεδίο αυτό στη Λιθουανία, διατυπώνονται όμως αμφιβολίες για την ύπαρξη επαρκούς σχετικής ικανότητας του διοικητικού μηχανισμού.

Έμμεση φορολογία: Ο αποτελεσματικός χειρισμός του *κεκτημένου* στον τομέα της έμμεσης φορολογίας προϋποθέτει δομές ικανές να υλοποιούν την κοινοτική νομοθεσία που αφορά την εναρμόνιση του φόρου προστιθέμενης αξίας και των ειδικών φόρων κατανάλωσης σε περιβάλλον στο οποίο έχουν καταργηθεί οι φορολογικοί έλεγχοι στα εσωτερικά σύνορα της ΕΚ, το δε σύστημα των ειδικών φόρων κατανάλωσης βασίζεται σε φορολογικές αποθήκες, όπου τα τέλη καταβάλλονται στην τιμή που ισχύει τοπικώς στο κράτος μέλος την στιγμή που καταναλώνονται τα αγαθά. Τούτο απαιτεί σε υψηλό βαθμό αναπτυγμένη και καλώς εκπαιδευμένη και επανδρωμένη υπηρεσία, με υψηλό βαθμό ακεραιότητας ήθους.

Η σχετική αρχή είναι στη Λιθουανία το υπουργείο οικονομικών (κεντρικό υπουργείο και 56 περιφερειακά γραφεία), με συνολικό προσωπικό 31 000 άτομα (3 000 στην έμμεση φορολογία. Λόγω του υψηλού βαθμού ανανέωσης προσωπικού, ως αποτέλεσμα εν μέρει της μετακίνησης του εκπαιδευμένου προσωπικού προς τον ιδιωτικό τομέα, είναι δύσκολο να εκτιμηθούν οι ικανότητες του υπάρχοντος προσωπικού. Προκειμένου να εξασφαλιστεί ο αποτελεσματικός χειρισμός του *κεκτημένου* στον υπόψη τομέα, θα είναι ανάγκη να εμπεδωθεί και βελτιωθεί η συνολική επαγγελματική στάθμη του προσωπικού, συμπεριλαμβανομένων μέτρων επιμόρφωσης και βελτιώσεων μισθού.

Γεωργία: Οι διοικητικές απαιτήσεις στο γεωργικό τομέα κατά κύριο λόγο αφορούν τον κτηνιατρικό και φυτοϋγειονομικό έλεγχο, για την προστασία της δημόσιας υγείας και την εξασφάλιση ελεύθερης κυκλοφορίας των γεωργικών προϊόντων, και την ικανότητα χειρισμού των μηχανισμών και απαιτήσεων της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής, συμπεριλαμβανομένων των υψηλών προτύπων δημοσιονομικού ελέγχου και επίσημων στατιστικών στοιχείων. Η πραγμάτευση των σημείων αυτών γίνεται στο κεφάλαιο 3.4 (υπό τον τίτλο "Γεωργία"): τα γενικά πρότυπα στο πεδίο της στατιστικής εξετάζονται στο κεφάλαιο 3.3 (υπό τον τίτλο "Στατιστικές").

Όσον αφορά την ικανότητα του διοικητικού μηχανισμού στη Λιθουανία να διενεργεί κτηνιατρικούς και φυτοϋγειονομικούς ελέγχους, οι μονάδες εκτέλεσης δοκιμών και διαγνώσεων παραμένουν ανεπαρκείς. Θα ήταν επωφελής η ενίσχυση των λειτουργιών της επιθεώρησης κτηνιατρικού ελέγχου και τροφίμων. Όσον αφορά το χειρισμό των γενικών απαιτήσεων της ΚΓΠ, θα απαιτηθεί ουσιώδης προσαρμογή της σημερινής διοικητικής δομής.

Προκειμένου να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις της ΕΚ στον υπόψη τομέα, θα απαιτηθούν σοβαρές βελτιώσεις.

Μεταφορές: Η εφαρμογή των απαιτήσεων της ΕΚ για την εσωτερική αγορά και τον ανταγωνισμό στον τομέα των μεταφορών, η ανάπτυξη σχετικών προϊόντων υποδομής και άλλες πτυχές του *κεκτημένου* στον τομέα των μεταφορών θα αποτελέσουν προκλήσεις για το διοικητικό μηχανισμό των νέων κρατών μελών.

Υπεύθυνη κυβερνητική αρχή στον υπόψη χώρο είναι στη Λιθουανία το υπουργείο μεταφορών. Η Επιτροπή δεν γνωρίζει το ύψος επάνδρωσης. Υπάρχει έλλειψη ειδικευμένου προσωπικού. Τούτο εγείρει ιδιαίτερες ανησυχίες όσον αφορά την επιβολή ασφαλιστικών ελέγχων.

Απασχόληση και κοινωνική πολιτική: Καίρια απαίτηση για τον διοικητικό μηχανισμό ως προς το *κεκτημένο* στον υπόψη τομέα αποτελεί η κατάλληλη ικανότητα διενέργειας επιθεωρήσεων, ιδιαίτερα όσον αφορά την υγεία και ασφάλεια στο χώρο εργασίας.

Στη Λιθουανία, η κρατική επιθεώρηση εργασίας (50 επιθεωρητές) έχει ανάγκη σοβαρής ενίσχυσης με πόρους προσωπικού και εμπειρογγνωμοσύνη.

Περιφερειακή πολιτική και συνοχή: Οι κυριότερες απαιτήσεις του διοικητικού μηχανισμού στον υπόψη τομέα είναι η ύπαρξη ενδεδειγμένων και αποτελεσματικών διοικητικών οργάνων σε περιφερειακό επίπεδο, και, ιδιαίτερα, υψηλός βαθμός ικανοτήτων και ακεραιότητας ήθους στη διαχείριση των κοινοτικών χρημάτων.

Στη Λιθουανία, δεν υπάρχει εθνικώς καθιερωμένη πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης. Η κατάσταση όσον αφορά τον δημοσιονομικό έλεγχο δεν είναι ικανοποιητική (βλέπε στο κατωτέρω κεφάλαιο "Δημοσιονομικός έλεγχος"). Ο αποτελεσματικός χειρισμός του *κεκτημένου* στον υπόψη τομέα θα απαιτήσει τη δημιουργία πλαισίων διοικητικού και δημοσιονομικού ελέγχου.

Περιβάλλον: Επειδή η περιβαλλοντική πολιτική της ΕΚ συνεπάγεται την ενσωμάτωση της προστασίας του περιβάλλοντος στις τομεακές πολιτικές της ΕΚ, οι απαιτήσεις για το διοικητικό μηχανισμό είναι δυνητικώς ευρύτερες, επηρεάζουν δε πολλά όργανα που κανονικά δεν συνδέονται με την περιβαλλοντική προστασία. Ωστόσο, η κύρια ευθύνη εναπόκειται στο υπουργείο περιβάλλοντος και τα διάφορα επικουρικά όργανα.

Στη Λιθουανία, το υπουργείο περιβάλλοντος απασχολεί 130 άτομα. Η παρακολούθηση διενεργείται από το κοινό εθνικό κέντρο ερευνών, ενώ ο νόμος επιβάλλεται από τα υπουργεία και 44 τοπικά κλιμάκια. Οι διακανονισμοί αυτοί δεν είναι ακόμη επαρκείς και πρέπει να ΕΚνισχυθούν οι δομές επιβολής του νόμου. Ο αποτελεσματικός χειρισμός του *κεκτημένου* στον υπόψη τομέα θα απαιτήσει περισσότερους ανθρώπινους πόρους, ειδικώς καθώς διενεργείται σταδιακή προσέγγιση της νομοθεσίας.

Προστασία του καταναλωτή: Στον υπόψη τομέα, ο αποτελεσματικός χειρισμός του *κεκτημένου* απαιτεί την ανάθεση της συνολικής ευθύνης σε συγκεκριμένο κρατικό φορέα, μέσω του οποίου μπορεί να αναληφθεί η διατύπωση, εφαρμογή και επιβολή της πολιτικής καταναλωτών και της νομοθεσίας για την προστασία τους.

Στη Λιθουανία, τη βασική ευθύνη στα θέματα αυτά φέρει το κρατικό γραφείο ανταγωνισμού και προστασίας του καταναλωτή (όπου 7 άτομα ασχολούνται με την προστασία των καταναλωτών), αρχή αρμόδια για τον ανταγωνισμό, η οποία επεξέτεινε το αντικείμενό της για να καλύψει και τα ζητήματα καταναλωτών. Όσον αφορά τους μη κυβερνητικούς φορείς προστασίας του καταναλωτή, αυτοί είναι

υπέρμετρα αδύναμοι. Υπάρχει σύγχυση για το επακριβές πεδίο εφαρμογής και τους στόχους της πολιτικής καταναλωτών. Αυτό εξηγεί εν μέρει τις δυσκολίες που συναντά η πρακτική επιβολή των νόμων προστασίας του καταναλωτή. ωστόσο, υπάρχουν και άλλες παράμετροι που χρειάζονται πραγμάτευση, όπως η έλλειψη ειδημόνων, οι οργανωτικές ελλείψεις και η έλλειψη ευαισθησίας, στους δικαστικούς κύκλους, σε ζητήματα καταναλωτή.

Δικαιοσύνη και εσωτερικές υποθέσεις: Η επίβλεψη των ζητημάτων δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων υπάγεται στα υπουργεία δικαιοσύνης και εσωτερικών. Χρειάζεται οι διοικητικές δομές να είναι ικανές να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τα ζητήματα ασύλου και μετανάστευσης, τη διαχείριση των συνόρων, την αστυνομική συνεργασία και τη δικαστική συνεργασία. Υπάρχει επιτακτική ανάγκη για επαρκώς και ορθώς εκπαιδευμένο προσωπικό με υψηλό βαθμό ακεραιότητας ήθους.

Στη Λιθουανία, τα υπουργεία δικαιοσύνης και εσωτερικών έχουν επαρκή επάνδρωση. Δεν είναι ακόμη κατοχυρωμένη η ικανότητα χειρισμού ζητημάτων ασύλου και μετανάστευσης, επειδή η διεκπεραίωση των αιτήσεων παραχώρησης ασύλου ξεκίνησε το Μάιο 1997 και τώρα εγείρονται μονάδες υποδοχής προσφύγων. Η διαχείριση των συνόρων είναι ανεπαρκής, με ελλείψεις προσωπικού και τεχνικού εξοπλισμού. Η αστυνομία αναδιαρθρώνεται για να αντιμετωπιστεί καλύτερα το οργανωμένο έγκλημα. Όσον αφορά το δικαστικό σύστημα, πραγματοποιούνται μεταρρυθμίσεις, μολονότι σήμερα είναι μικρής έκτασης ή πρακτική συνεργασία με την ΕΚ. Ο αποτελεσματικός χειρισμός του *κεκτημένου* στον υπόψη τομέα θα απαιτήσει περισσότερους ανθρώπινους και τεχνικούς πόρους, και να πραγματοποιηθούν βήματα για την καταπολέμηση της διαφθοράς.

Τελωνεία: Η εφαρμογή του *κεκτημένου* στον υπόψη τομέα απαιτεί επαρκές επίπεδο υποδομής και εξοπλισμού, συμπεριλαμβανομένων της χρήσεως υπολογιστών και πόρων διερεύνησης, και τη συγκρότηση μιας αποδοτικής οργάνωσης τελωνείων με επαρκή αριθμό στελεχών με προσόντα και ενδιαφέρον για εργασία, που διαθέτει υψηλή ακεραιότητα ήθους.

Στη Λιθουανία, η υπηρεσία τελωνείων απασχολεί 3 295 άτομα. Λόγω του υψηλού βαθμού ανανέωσης του προσωπικού, είναι δύσκολο να εκτιμηθεί η απόδοσή τους και ως εκ τούτου η επάρκεια του ύψους επάνδρωσης. Ο αποτελεσματικός χειρισμός του *κεκτημένου* στον υπόψη τομέα θα απαιτήσει τη συγκρότηση του πεπειραμένου και ειδικευμένου προσωπικού, και τη χρήση υπολογιστών από την τελωνειακή διοικητική μηχανή. Ειδικότερα θα πρέπει να εξετασθεί κατά πόσο έχει να αντιμετωπιστεί επαρκώς το πρόβλημα της διαφθοράς.

Δημοσιονομικός έλεγχος: Η προστασία των χρηματοοικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας απαιτεί την ανάπτυξη υπηρεσιών κατά της απάτης, την εκπαίδευση εξειδικευμένου προσωπικού (ανακριτών, δικαστικών) και την ενίσχυση των συστημάτων ειδικής συνεργασίας. Η εφαρμογή κοινοτικών πολιτικών, ιδίως για την γεωργία και για τα Διαρθρωτικά Ταμεία, απαιτεί αποτελεσματικά συστήματα διαχείρισης και ελέγχου των δημοσίων δαπανών, με προβλέψεις καταπολέμησης της απάτης. Από διοικητική άποψη, είναι απαραίτητο να υπάρχει σαφής διάκριση εξωτερικού και εσωτερικού ελέγχου. Οι αστυνομικές και δικαστικές αρχές οφείλουν να είναι εις θέσιν να αντιμετωπίζουν σύνθετες εγκληματικές χρηματοοικονομικές πρακτικές διεθνούς χαρακτήρα (συμπεριλαμβανομένης της απάτης, της διαφθοράς και του ξεπλύματος του βρώμικου χρήματος) που θα μπορούσαν να θίξουν τα κοινοτικά χρηματοοικονομικά συμφέροντα.

Στη Λιθουανία, το κύριο όργανο διενέργειας εξωτερικών ελέγχων είναι ο κρατικός έλεγχος (295 άτομα προσωπικό). Ο αποτελεσματικός χειρισμός του *κεκτημένου*

στον τομέα αυτό θα απαιτήσει σοβαρές προετοιμασίες για την καθιέρωση των αναγκαίων συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου.

4.3 Γενική εκτίμηση

Οι διοικητικές δομές της Λιθουανίας θα απαιτήσουν μείζονα και ενισχυμένη μεταρρυθμιστική προσπάθεια, προκειμένου να υπάρξει μεσοπρόθεσμα επαρκής ικανότητα αποτελεσματικού χειρισμού του *κεκτημένου*.

Όσον αφορά την ικανότητα του δικαστικού συστήματος να εφαρμόσει πρακτικώς την κοινοτική νομοθεσία, είναι δύσκολο να διενεργηθεί στο παρόν στάδιο οριστική εκτίμηση.

Γ. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Λιθουανία κατέθεσε την αίτησή της για προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση στις 8 Δεκεμβρίου 1995. Το γεγονός αυτό εντάσσεται στην ιστορική διαδικασία που θέτει τέλος στη διαίρεση της Ευρώπης και αποτελεί απόδειξη για την εδραίωση της δημοκρατίας στην εν λόγω χώρα.

Κατ' εφαρμογή του άρθρου Ξ της Συνθήκης, η Επιτροπή επεξεργάστηκε μετά από αίτημα του Συμβουλίου, γνώμη σχετικά με την αίτηση προσχώρησης της Λιθουανίας.

Η προετοιμασία της Λιθουανίας για την προσχώρηση πραγματοποιήθηκε, ιδίως, βάσει της **συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών** που ετέθη σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1995. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Λιθουανία υπέγραψαν την **ευρωπαϊκή συμφωνία** στις 12 Ιουνίου 1995. Μόλις ολοκληρωθούν οι διαδικασίες επικύρωσης και η συμφωνία τεθεί σε ισχύ, θα αντικαταστήσει τη συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών. Η εφαρμογή του **Λευκού Βιβλίου** που εκδόθηκε τον Μάιο 1995 για την εσωτερική αγορά, και που αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο της προενταξιακής στρατηγικής, πραγματοποιείται βάσει εθνικού προγράμματος που εγκρίθηκε από την κυβέρνηση το Δεκέμβριο 1996. Η κυβέρνηση συνέστησε τα όργανα εθνικού συντονισμού που είναι επιφορτισμένα με την υλοποίηση της πολιτικής που αφορά την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Η αίτηση προσχώρησης αξιολογήθηκε σύμφωνα με **τα κριτήρια που καθόρισε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης** κατά τη σύνοδο του Ιουνίου 1993. Βάσει των συμπερασμάτων του, οι υποψήφιοι για προσχώρηση χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης που το επιθυμούν θα γίνουν μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης εφόσον πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- σταθερότητα των θεσμών που εγγυώνται τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και το σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων.

- ύπαρξη οικονομίας της αγοράς που να λειτουργεί, καθώς και ικανότητα αντιμετώπισης της ανταγωνιστικής πίεσης και των δυνάμεων της αγοράς στα πλαίσια της Ένωσης.

- ικανότητα να αναλάβουν τις υποχρεώσεις του μέλους, μεταξύ των οποίων και την υιοθέτηση των στόχων της πολιτικής, οικονομικής και νομισματικής ένωσης.

Η εκτίμηση των τριών αυτών ομάδων κριτηρίων –πολιτικών, οικονομικών και ικανότητας υιοθέτησης του κεκτημένου– βασίζεται επίσης στην αξιολόγηση της ικανότητας της διοίκησης και της δικαιοσύνης να υλοποιήσουν τις αρχές της δημοκρατίας και της οικονομίας της αγοράς, και να εξασφαλίσουν την εφαρμογή και τήρηση του κοινοτικού κεκτημένου στην πράξη.

Η **μέθοδος** που ακολουθήθηκε συνίστατο σε μεσοπρόθεσμη ανάλυση της κατάστασης και των προοπτικών κάθε υποψήφιας χώρας, λαμβανομένης υπόψη της προόδου που επιτεύχθηκε και των μεταρρυθμίσεων που έχουν ήδη αναληφθεί. Όσον αφορά τις πολιτικές προϋποθέσεις, η Επιτροπή πραγματοποίησε αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης, μη αρκούμενη σε τυπική περιγραφή των θεσμών, αλλά προχωρώντας σε αποτίμηση της πραγματικής λειτουργίας της δημοκρατίας.

1) Πολιτικά κριτήρια

Οι θεσμοί της Λιθουανίας είναι σταθεροί και λειτουργούν κανονικά, ενώ τα διάφορα κέντρα εξουσίας φροντίζουν να τηρούν τα όρια αρμοδιοτήτων τους και να συνεργάζονται μεταξύ τους. Οι εκλογές του 1992 και του 1996 ήταν ελεύθερες και τίμιες και επέτρεψαν σε κάθε περίπτωση την πολιτική εναλλαγή υπό τις δέουσες συνθήκες. Η αντιπολίτευση συμμετέχει κανονικά στη λειτουργία των θεσμών. Χρειάζεται να καταβληθούν και άλλες προσπάθειες για να βελτιωθεί η λειτουργία της δικαιοσύνης και να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα του αγώνα κατά της διαφθοράς.

Δεν παρατηρούνται σημαντικά προβλήματα όσον αφορά το σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Η Λιθουανία παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά δημοκρατίας η οποία διαθέτει σταθερούς θεσμούς, που εγγυώνται το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων.

2) Οικονομικά κριτήρια

Μέσα στα τρία πρώτα χρόνια που ακολούθησαν την ανεξαρτησία της Λιθουανίας, η παραγωγή σημείωσε σοβαρότατη πτώση. Η πτώση αυτή σταμάτησε μετά την εισαγωγή νέου νομίσματος και τη δημιουργία συστήματος νομισματικού συμβουλίου το 93/94. Έκτοτε ο δείκτης της ανάπτυξης ήταν θετικός κάθε έτος (3,6% το 1996) παρά την τραπεζική κρίση το 1995. Παρά τα μειωμένα φορολογικά έσοδα, η Λιθουανία διατήρησε σχετικά αυστηρή δημοσιονομική πολιτική. Το εξωτερικό χρέος είναι σε μέτρια επίπεδα και το εμπορικό έλλειμμα είναι ελεγχόμενο. Το ποσοστό πληθωρισμού μειώθηκε από τα πολύ υψηλά επίπεδα των ετών 1992-93 και έφθασε το 24,6% το 1996. Το ΑΕΠ κατά κεφαλή αντιστοιχεί περίπου στο 24% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για πληθυσμό 3,7 εκατομμυρίων ατόμων. Η γεωργία απασχολεί το 24% του ενεργού πληθυσμού και συνεισφέρει σε ποσοστό 9% της προστιθέμενης αξίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί τον πρώτο εμπορικό εταίρο της Λιθουανίας εξασφαλίζοντας το 37% του εξωτερικού εμπορίου της.

Η κατάσταση της Λιθουανίας όσον αφορά τα οικονομικά κριτήρια που έθεσε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης είναι η ακόλουθη:

Η Λιθουανία έχει κάνει σημαντικά βήματα για να καθιερώσει την **οικονομία της αγοράς**. Το εμπόριο και οι τιμές έχουν ελευθερωθεί κατά πολύ. Πολλά έχουν επιτευχθεί για τη μακροοικονομική σταθεροποίηση. Ωστόσο, απαιτείται περαιτέρω πρόοδος, ιδίως στους τομείς της σχετικής προσαρμογής των τιμών, της ιδιωτικοποίησης σε μεγάλη κλίμακα και των διαδικασιών πτώχευσης. Το βασικό στοιχείο που εξακολουθεί να απουσιάζει είναι η επιβολή της δημοσιονομικής πειθαρχίας για τις επιχειρήσεις.

Η Λιθουανία θα αντιμετωπίσει σοβαρές δυσκολίες να ανταποκριθεί στην **ανταγωνιστική πίεση και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης** μεσοπρόθεσμα. Η σημαντική πρόσφατη βελτίωση της πολιτικής, εάν διατηρηθεί, θα επιταχύνει την καθιέρωση οικονομίας της αγοράς και θα ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα. Ωστόσο, εξακολουθεί να απαιτείται σημαντική αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων. Πρέπει να εκσυγχρονιστεί η γεωργία, ενώ ο τραπεζικός τομέας εξακολουθεί να είναι αδύναμος.

3) Ικανότητα ανάληψης των υποχρεώσεων του μέλους

Η υιοθέτηση του κεκτημένου αξιολογήθηκε με βάση πολλούς δείκτες:

- την ευρωπαϊκή συμφωνία που προβλέπει, ιδίως, τις υποχρεώσεις όσον αφορά το δικαίωμα εγκατάστασης, την εθνική μεταχείριση, τις ελεύθερες συναλλαγές, την πνευματική ιδιοκτησία και τις δημόσιες συμβάσεις.

- την εφαρμογή μέτρων ουσιαστικής σημασίας για την εγκαθίδρυση της ενιαίας αγοράς, που απαριθμούνται στο Λευκό Βιβλίο.

- τη σταδιακή μεταφορά στην εθνική έννομη τάξη άλλων τμημάτων του κεκτημένου.

Ήδη πριν από την έναρξη ισχύος της ευρωπαϊκής συμφωνίας, η Λιθουανία κατέβαλε σημαντικές προσπάθειες για να συμμορφωθεί με ορισμένες από τις υποχρεώσεις που περιλαμβάνονται σε αυτήν. Η Λιθουανία πληροί τις υποχρεώσεις της δύναμει της συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών και τηρεί το καθορισμένο από αυτήν χρονοδιάγραμμα. Δεν έχει προκύψει κανένα σοβαρό διμερές πρόβλημα. Η Λιθουανία έχει επίσης καταβάλει προσπάθειες για να συμμορφωθεί στους βασικούς κανόνες της **ενιαίας αγοράς**. Έχει κάνει προόδους στον τομέα του εμπορικού δικαίου, της προστασίας δεδομένων και της λογιστικής. Πρέπει όμως να καταβληθούν και άλλες προσπάθειες σε θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας, δημοσίων συμβάσεων, ελευθέρωσης των αγορών κεφαλαίου, χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, φορολογίας, ανταγωνισμού και σε άλλους τομείς.

Γενικά, η αδυναμία της λιθουανικής δημόσιας διοίκησης αποτελεί πρόβλημα, που δημιουργεί αμφιβολίες τόσο ως προς το ρυθμό προσέγγισης των νομοθεσιών, όσο και ως προς την ποιότητα της εφαρμογής και υλοποίησης της νομοθεσίας αυτής.

Όσον αφορά τα **άλλα τμήματα του κεκτημένου**, η Λιθουανία, αν εξακολουθήσει τις προσπάθειες μεταφοράς στην εθνική έννομη τάξη, δεν προβλέπεται να συναντήσει ιδιαίτερες δυσκολίες ώστε να εφαρμόσει μεσοπρόθεσμα το κεκτημένο στους ακόλουθους τομείς: εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση και νεολαία, έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη, οπτικοακουστικός τομέας, μικρομεσαίες επιχειρήσεις, εξωτερικό εμπόριο και ανάπτυξη.

Αντίθετα, απαιτούνται ουσιαστικές προσπάθειες στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, της στατιστικής, της αλιείας και των τελωνείων.

Αν η Λιθουανία συνεχίσει την αναδιάρθρωση και την ιδιωτικοποίηση της **βιομηχανίας** της, αναμένεται να μπορέσει να αντιμετωπίσει την ένταξη στην ενιαία αγορά μεσοπρόθεσμα.

Όσον αφορά το **περιβάλλον**, θα χρειαστούν πολύ σημαντικές προσπάθειες, μεταξύ άλλων μαζικές επενδύσεις και ενίσχυση της ικανότητας της διοίκησης να εφαρμόσει αποτελεσματικά τη νομοθεσία. Η πλήρης υιοθέτηση του κεκτημένου προβλέπεται μόνο μακροπρόθεσμα και θα απαιτήσει υψηλά επίπεδα δημοσίων δαπανών.

Η Λιθουανία δεν προβλέπεται να συναντήσει μείζονα προβλήματα εφαρμογής του κεκτημένου στον τομέα των **μεταφορών**, εφόσον αντιμετωπίσει με την απαιτούμενη προσοχή τα θέματα της θαλάσσιας ασφάλειας και σεβασμού των περιβαλλοντικών προτύπων. Εντούτοις, θα χρειαστούν επενδύσεις για να επεκταθούν τα διευρωπαϊκά δίκτυα, ώστε να εξασφαλιστεί η απρόσκοπτη λειτουργία της ενιαίας αγοράς.

Η Λιθουανία αναμένεται να είναι σε θέση να μεταφέρει στην εθνική έννομη τάξη μεσοπρόθεσμα το ισχύον κεκτημένο σε θέματα **απασχόλησης και κοινωνικών υποθέσεων**, αν καταβάλει σημαντικές προσπάθειες για να προσαρμόσει τη νομοθεσία της στις υποχρεώσεις τις οποίες έχει καθορίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση σε τομείς όπως η υγεία και η ασφάλεια των εργαζομένων και η εργατική νομοθεσία.

Όσον αφορά την **περιφερειακή πολιτική και πολιτική συνοχής**, η Λιθουανία πρέπει να πραγματοποιήσει τις απαιτούμενες διοικητικές μεταρρυθμίσεις και παράλληλα να καθιερώσει ένα αποτελεσματικό σύστημα δημοσιονομικού ελέγχου, προκειμένου να είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει τα περιφερειακά και διαρθρωτικά ταμεία της Ένωσης, ώστε να συμβάλουν αποτελεσματικά στην ανάπτυξή της.

Στον **γεωργικό τομέα** πρέπει να γίνει αναδιάρθρωση και σήμερα υπάρχουν λίγοι μόνο μηχανισμοί που επιτρέπουν την εφαρμογή της ΚΓΠ. Θα χρειαστεί μια ουσιαστική και συνεχής προσπάθεια ώστε η Λιθουανία να προετοιμαστεί για την προσχώρηση μεσοπρόθεσμα.

Στον **ενεργειακό τομέα**, η Λιθουανία είναι κατά πολύ εξαρτημένη από την πυρηνική ενέργεια. Ανέλαβε να κλείσει τον πυρηνικό σταθμό στο Ignalina και οφείλει να τηρήσει το εγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα για την επιτυχή έκβαση αυτής της επιχείρησης. Στο μεταξύ, πρέπει βραχυπρόθεσμα να προβεί στις απαιτούμενες προσαρμογές για να ανταποκριθεί στους διεθνώς αποδεκτούς κανόνες ασφαλείας. Η Λιθουανία δεν θα πρέπει να συναντήσει μείζονα προβλήματα για την προσχώρηση σ' αυτόν τον τομέα, ακόμη και αν απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες όσον αφορά τα μονοπώλια, την πρόσβαση στα δίκτυα και τον καθορισμό των τιμών.

Λαμβανομένης υπόψη της συνολικής αξιολόγησης των σχετικών τομέων, είναι δύσκολο να προβλεφθεί σήμερα η ημερομηνία κατά την οποία η Λιθουανία θα είναι σε θέση να υιοθετήσει και να εφαρμόσει το σύνολο των μέτρων που είναι αναγκαία για την κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά **σύνορα** και τη μεταφορά των εν λόγω ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα της Ένωσης.

Η συμμετοχή της Λιθουανίας στο τρίτο στάδιο της **Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης** που προϋποθέτει το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πλήρη ελευθέρωση της κυκλοφορίας κεφαλαίων, θα μπορούσε να παρουσιάσει ορισμένες δυσκολίες μεσοπρόθεσμα. Είναι πρόωρο να εκτιμηθεί αν θα είναι σε θέση κατά την ημερομηνία της προσχώρησης να συμπεριληφθεί στη ζώνη ευρώ: η ικανοποίηση των κριτηρίων σύγκλισης εξαρτάται από την επιτυχία των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που πραγματοποιούνται και ουδόλως αποτελεί προϋπόθεση για την ένταξη.

Στον τομέα της **δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων**, η Λιθουανία σημείωσε ορισμένες προόδους, π.χ. σε θέματα ασύλου. Θα απαιτηθεί μεγάλη και συνεχής προσπάθεια, αν επιθυμεί να είναι σε θέση να εφαρμόσει μεσοπρόθεσμα το κεκτημένο.

Η Λιθουανία αναμένεται να μπορεί να αντιμετωπίσει χωρίς προβλήματα τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την **κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας**.

Εξάλλου, η Λιθουανία δεν έχει σημαντικές διαφορές για τα σύνορα με κανένα κράτος μέλος, ούτε με καμιά άλλη υποψήφια χώρα. Η Λιθουανία θεωρεί πολύ σημαντική τη βελτίωση των σχέσεών της με την Πολωνία.

4) Διοικητική και δικαστική ικανότητα

Η Λιθουανία πρέπει να καταβάλει σημαντικές και αυξανόμενες προσπάθειες μεταρρύθμισης για να αποκτήσει μεσοπρόθεσμα τις διοικητικές δομές που απαιτούνται για την εφαρμογή και υλοποίηση του κεκτημένου κατά τρόπο αποτελεσματικό.

Η ικανότητα της δικαιοσύνης να διασφαλίσει ομοιόμορφη εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου αποτελεί σημαντικό στοιχείο, ιδίως για την εγκαθίδρυση της ενιαίας αγοράς. Στο παρόν στάδιο, είναι δύσκολο να γίνει αξιολόγηση του τομέα.

Συμπέρασμα

Η Επιτροπή, με βάση την ανάλυση που πραγματοποίησε, κατέληξε στα παρακάτω συμπεράσματα:

- η Λιθουανία παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά δημοκρατίας που διαθέτει σταθερούς θεσμούς οι οποίοι εγγυώνται το κράτος δικαίου, τα ανθρωπίνια δικαιώματα και το σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων.

- η Λιθουανία έχει σημειώσει αξιόλογη πρόοδο όσον αφορά τη δημιουργία οικονομίας της αγοράς, αλλά θα είχε σοβαρές δυσκολίες κατά την αντιμετώπιση της ανταγωνιστικής πίεσης και των δυνάμεων της αγοράς στο πλαίσιο της Ένωσης μεσοπρόθεσμα.

- η Λιθουανία έχει σημειώσει πρόοδο κατά τη μεταφορά και την εφαρμογή του κεκτημένου, ειδικότερα σε ζητήματα ενιαίας αγοράς. Αν καταβάλει σημαντικές προσπάθειες, προβλέπεται να είναι σε θέση να συμμετάσχει πλήρως στην ενιαία αγορά μεσοπρόθεσμα. Θα απαιτηθούν ιδιαίτερες προσπάθειες, ιδίως σε επενδύσεις, για την πλήρη εφαρμογή του κεκτημένου σε τομείς όπως η γεωργία, η ενέργεια και το περιβάλλον. Η ενίσχυση των διοικητικών δομών της είναι απαραίτητη αν η Λιθουανία επιθυμεί να αποκτήσει τα μέσα που θα της επιτρέψουν να εφαρμόζει και να επιβάλλει πραγματικά την τήρηση του κεκτημένου.

Με βάση αυτές τις εκτιμήσεις η Επιτροπή θεωρεί ότι οι διαπραγματεύσεις με τη Λιθουανία για την προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να αρχίσουν μόλις αυτή θα έχει επιτελέσει επαρκή πρόοδο όσον αφορά την ικανοποίηση των όρων για να γίνει μέλος όπως αυτοί καθορίστηκαν από το Συμβούλιο της Κοπεγχάγης.

Η ενίσχυση της προενταξιακής στρατηγικής θα βοηθήσει τη Λιθουανία να προετοιμαστεί ταχύτερα για να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις που απορρέουν από την προσχώρηση και να αντιμετωπίσει καλύτερα τα αδύνατα σημεία που επισημαίνει η γνώμη. Η Επιτροπή θα υποβάλει έκθεση το αργότερο στο τέλος του 1998 για την πρόοδο που θα έχει σημειώσει η Λιθουανία.

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ
ΕΚΛΟΓΩΝ (1996)**

<u>Πολιτικό κόμμα</u>	<u>Αριθμός εδρών</u>
Κόμμα της Πατρίδας	70
Χριστιανοδημοκρατικό κόμμα	16
Ένωση Κέντρου	13
Δημοκρατικό Εργατικό Κόμμα	12
Σοσιαλδημοκράτες	12
Δημοκρατικό Κόμμα	2
Χριστιανοδημοκρατική Ένωση	1
Κόμμα Γυναικών	1
Φιλελεύθερη Ένωση	1
Ένωση Πολιτικών Κρατουμένων και Εξορίστων	1
Εκλογική Πολωνική Δράση	1
Εθνική Ένωση	1
Νέα Λιθουανία	1
Κόμμα Αγροτών	1
Ανεξάρτητοι	4
ΣΥΝΟΛΟ	137*

* 4 έδρες δεν προβλέφθηκαν λόγω ανεπαρκούς συμμετοχής στην ψηφοφορία των εκλογέων στις συγκεκριμένες περιφέρειες.

Ενιαία Αγορά: Μέτρα Λευκού Βιβλίου

Ο παρών πίνακας βασίζεται σε πληροφορίες οι οποίες παρασχέθηκαν από τις λιθουανικές αρχές και επιβεβαιώθηκαν από τις ίδιες ως ορθές κατά το τέλος Ιουνίου 1997. Δεν προσδιορίζεται αν η Επιτροπή συμφωνεί με την ανάλυσή τους. Ο πίνακας αναφέρει οδηγίες και κανονισμούς που περιλαμβάνονται στο Λευκό Βιβλίο και ανέρχονται σε 899. Η απαρίθμησή τους πραγματοποιείται σύμφωνα με τις κατηγορίες που περιλαμβάνει το Λευκό Βιβλίο και σε σχέση με τους καλυπτόμενους τομείς πολιτικής. Ο πίνακας αναφέρει τον αριθμό των μέτρων για τα οποία οι λιθουανικές αρχές δήλωσαν ότι έχουν θεσπίσει νομοθεσία που συμβιβάζεται σε κάποιο βαθμό με τα αντίστοιχα μέτρα του Λευκού Βιβλίου.

1. Κεφάλαια Λευκού Βιβλίου		Οδηγίες		Κανονισμοί		Σύνολο
		Στάδιο I	Στάδιο II/III	Στάδιο I	Στάδιο II/III	
1.Ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων	Λιθουανία	1	1	0	0	2
	Αριθμός μέτρων Λευκού Βιβλίου	3	1	0	0	4
2.Ελεύθερη κυκλοφορία και ασφάλεια βιομηχανικών προϊόντων	Λιθουανία	25	59	3	0	87
	Αριθμός μέτρων Λευκού Βιβλίου	56	104	4	1	165
3.Ανταγωνισμός	Λιθουανία	1	0	1	0	2
	1.1 Αριθμός μέτρων Λευκού Βιβλίου	3	0	1	0	4
4.Κοινωνική πολιτική και δράση	Λιθουανία	10	2	0	2	14
	Αριθμός μέτρων Λευκού Βιβλίου	12	15	0	2	29
5.Γεωργία	Λιθουανία	47	15	7	0	69

<i>1.1.1</i>	Αριθμός μέτρων Λευκού Βιβλίου	93	46	62	2	203
6.Μεταφορές	Λιθουανία	16	11	6	4	37
<i>1.1.2</i>	Αριθμός μέτρων Λευκού Βιβλίου	19	15	8	13	55
7.Οπτικοακουστικός τομέας	Λιθουανία	1	0	0	0	1
<i>1.1.3</i>	Αριθμός μέτρων Λευκού Βιβλίου	1	0	0	0	1
8.Περιβάλλον	Λιθουανία	17	0	3	0	20
<i>1.1.4</i>	Αριθμός μέτρων Λευκού Βιβλίου	31	7	7	0	45
9.Τηλεπικοινωνίες	Λιθουανία	7	3	0	0	10
<i>1.1.5</i>	Αριθμός μέτρων Λευκού Βιβλίου	9	7	0	0	16
10.Άμεση φορολογία	Λιθουανία	0	0	0	0	0
<i>1.1.6</i>	Αριθμός μέτρων Λευκού Βιβλίου	2	2	0	0	4
11.Ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων	Λιθουανία	0	0	0	0	0
<i>1.1.7</i>	Αριθμός μέτρων Λευκού Βιβλίου	0	0	0	0	0
12.Δημόσιες συμβάσεις	Λιθουανία	5	1	0	0	6
<i>1.1.8</i>	Αριθμός μέτρων Λευκού Βιβλίου	5	1	0	0	6
13.Χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες	Λιθουανία	11	6	0	0	17

<i>1.1.9</i>	Αριθμός μέτρων Λευκού Βιβλίου	13	8	0	0	21
14.Προστασία προσωπικών δεδομένων	Λιθουανία	0	0	0	0	0
<i>1.1.10</i>	Αριθμός μέτρων Λευκού Βιβλίου	0	2	0	0	2
15.Εταιρικό δίκαιο	Λιθουανία	2	3	0	1	6
<i>1.1.11</i>	Αριθμός μέτρων Λευκού Βιβλίου	2	3	0	1	6
16.Λογιστική	Λιθουανία	0	0	0	0	0
<i>1.1.12</i>	Αριθμός μέτρων Λευκού Βιβλίου	3	2	0	0	5
17.Αστικό δίκαιο	Λιθουανία	0	0	0	0	0
<i>1.1.13</i>	Αριθμός μέτρων Λευκού Βιβλίου	1	1	0	0	2
18.Αμοιβαία αναγνώριση επαγγ.προσ.	Λιθουανία	1	8	0	0	9
<i>1.1.14</i>	Αριθμός μέτρων Λευκού Βιβλίου	2	16	0	0	18
19.Πνευματική ιδιοκτησία	Λιθουανία	4	2	0	0	6
<i>1.1.15</i>	Αριθμός μέτρων Λευκού Βιβλίου	5	3	0	3	11
20.Ενέργεια	Λιθουανία	6	1	3	0	10
<i>1.1.16</i>	Αριθμός μέτρων Λευκού Βιβλίου	10	2	3	0	15
21.Τελωνειακό δίκαιο	Λιθουανία	0	1	1	2	4

118

	Αριθμός μέτρων Λευκού Βιβλίου	2	1	14	184	201
22. Έμμεση φορολογία	Λιθουανία	10	6	0	0	16
	Αριθμός μέτρων Λευκού Βιβλίου	15	54	0	6	75
23. Προστασία καταναλωτών	Λιθουανία	0	0	0	0	0
	Αριθμός μέτρων Λευκού Βιβλίου	8	3	0	0	11
Σύνολο	Λιθουανία	164	119	24	9	316
	Αριθμός μέτρων Λευκού Βιβλίου	295	293	99	212	899

Πηγή: TAIEX

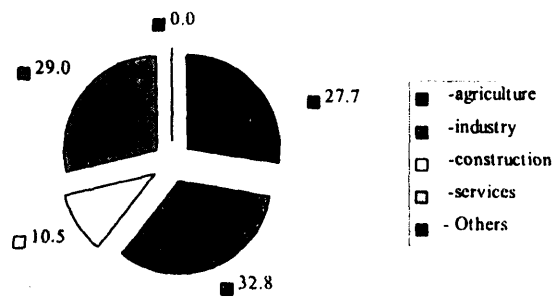
Στατιστικά στοιχεία

Εάν δεν γίνεται ρητή μνεία περί του αντιθέτου, τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στο παράρτημα αυτό συλλέγονται από τη στατιστική υπηρεσία της Λιθουανίας (STATISTIKOS DEPARTAMENTAS), με την οποία η EUROSTAT και οι στατιστικές υπηρεσίες των κρατών μελών συνεργάζονται εδώ και αρκετά έτη στα πλαίσια του προγράμματος PHARE. Η τακτική συλλογή και διάδοση των στοιχείων είναι μέρος αυτής της διαδικασίας συνεργασίας, με στόχο να καταστεί δυνατή η εφαρμογή των νομοθετικών πράξεων και των πρακτικών της ΕΕ στον τομέα των στατιστικών. Για την κατάρτιση των στοιχείων που παρουσιάζονται παρακάτω χρησιμοποιήθηκαν, στο μέτρο του δυνατού, οι ορισμοί και τα πρότυπα της ΕΕ, οι οποίοι, σε ορισμένες περιπτώσεις, διαφέρουν από τις αντίστοιχες εθνικές πρακτικές. Αυτό ενδέχεται να προκαλεί ενίοτε διαφορές μεταξύ των στοιχείων που παρουσιάζονται εδώ και εκείνων που εμφανίζονται σε άλλα σημεία της γνωμοδότησης, τα οποία βασίζονται γενικά στις τελικές απαντήσεις που έδωσαν οι επιμέρους υποψήφιας χώρες στο ερωτηματολόγιο που τους εστάλη τον Απρίλιο του 1996. Η ακριβής συμβατότητα με τα στατιστικά πρότυπα της ΕΕ και, κατά συνέπεια, η συγκρισιμότητα με τα στοιχεία της ΕΕ δεν είναι ακόμη εξασφαλισμένη, ιδίως όσον αφορά τα στατιστικά στοιχεία που δεν παρασχέθηκαν μέσω της EUROSTAT, αλλά απευθείας από τις αντίστοιχες χώρες. Όπου υπάρχει η σχετική δυνατότητα, προστίθενται μεθοδολογικές παρατηρήσεις, στις οποίες περιγράφονται το περιεχόμενο και οι ιδιαιτερότητες των στατιστικών στοιχείων που παρουσιάζονται σ' αυτό το παράρτημα. Τα στοιχεία αντιστοιχούν στις πληροφορίες που ήταν διαθέσιμες το Μάιο του 1997.

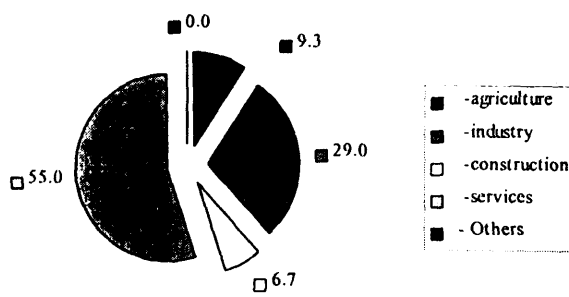
ΒΑΣΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

	1990	1993	1994	1995	1996
	σε χιλιάδες εκτάρια				
Συνολική έκταση		6530.1	6530.1	6530.1	6530.1
Πληθυσμός (τέλος της περιόδου)	σε χιλιάδες εκτάρια				
- σύνολο		3724.0	3717.7	3711.9	3707.2
- γυναίκες		1962.8	1961.1	1959.3	1952.2
- άνδρες		1761.2	1756.6	1752.6	1749.0
	ανά 1 km ²				
Πυκνότητα πληθυσμού	56.8			56.9	56.8
	σε ποσοστό % του συνολικού πληθυσμού				
Αστικός πληθυσμός	68.1			68.0	67.8
	ανά χιλιάδες πληθυσμού				
Ποσοστό θανάτων		12.3	12.5	12.2	11.6
Ποσοστό γεννήσεων		12.5	11.5	11.1	10.6
Εισόδημα και ΑΕγχΠ κατά κεφαλήν	Ευρωπαϊκή νομισματική μονάδα				
Μέση μηνιαία αμοιβή και μισθός ανά υπάλληλο				70	
ΑΕγχΠ κατά κεφαλήν				932	
Διάρθρωση της παραγωγής: μερίδιο κλάδου ΑΠΑ	σε ποσοστό % της συνολικής εθνικής παραγωγής αξίας				
- γεωργία	27.7			9.3	
- βιομηχανία	32.8			29.0	
- κατασκευές	10.5			6.7	
- υπηρεσίες	29.0			55.0	

share of branch GVA in 1990

share of branch GVA in 1995

share of branch GVA in 1990 = μερίδιο κλάδου ΑΠΑ το 1990

share of branch GVA in 1995 = μερίδιο κλάδου ΑΠΑ το 1995

-agriculture = -γεωργία

-industrie = -βιομηχανία

-construction = -κατασκευές

-services = -υπηρεσίες

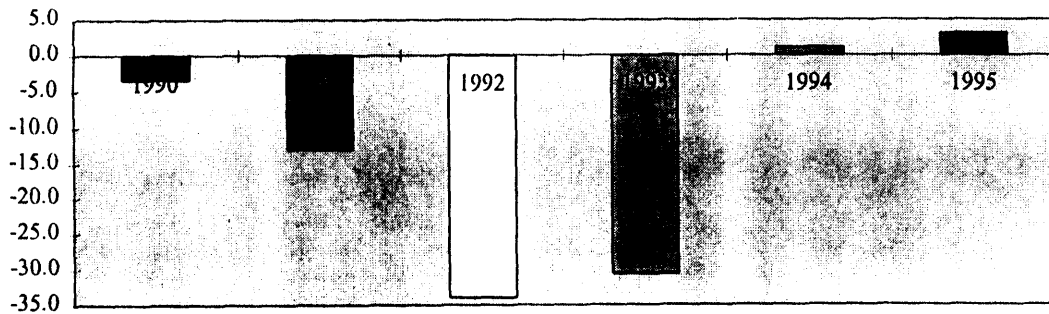
-Others = -άλλα

Συνολική έκταση: Τα στοιχεία παρουσιάζονται στο τέλος του έτους.

ΕΘΝΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
σε εκατομμύρια εθνικού νομίσματος						
Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (τρέχουσες τιμές)	12897.2	42282.1	3386.7	11107.9	16980.7	23829.0
σε διακατομμύρια ECU						
Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (τρέχουσες τιμές)			1.2	2.0	2.9	3.5
σε μονάδες αγοραστικής δύναμης κατά κεφαλήν						
Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν				3411.7	3592.3	4128.0
μεταβολή % σε σχέση με το προηγούμενο έτος						
Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν	-3.3	-13.1	-34.0	-30.4	1.0	3.0
Δαπάνες τελικής κατανάλωσης						
- των νοικοκυριών και των ΜΚΙΕΝ						
- του δημοσίου						
Ακαθάριστες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου						
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών						
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών						
σε ποσοστό % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος						
Δαπάνες τελικής κατανάλωσης	74.9	66.5	82.1	85.5	90.6	89.2
- των νοικοκυριών και των ΜΚΙΕΝ	54.9	55.5	69.4	69.1	72.4	69.5
- του δημοσίου	11.0	11.0	12.7	16.4	18.2	19.8
Ακαθάριστες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου	28.8	22.0	29.2	24.2	20.6	21.4
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	54.2	29.1	31.8	86.1	55.1	53.6
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	63.0	20.6	22.8	94.3	61.1	65.4

ΑΕγχΠ (μεταβολή % σε σχέση με το προηγούμενο έτος)

ΚΥΡΙΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
εκατοστιαία μεταβολή σε σχέση με το προηγούμενο έτος							
Ποσοστό πληθωρισμού	9.1	216.4	1020.8	410.2	72.2	39.6	24.6
προηγούμενο έτος = 100							
Δείκτες όγκου βιομηχανικής παραγωγής				92	73.4	105.3	103.7
Δείκτες όγκου ακαθάριστης γεωργικής παραγωγής					82	110	115.0
σε ποσοστό % του εργατικού δυναμικού							
Ποσοστό ανεργίας (μεθοδολογία ΔΟΕ)				3.5	4.5	7.3	6.2
- σύνολο				3.5	4.3	5.9	5.1
- κάτω των 25 ετών				3.5	4.5	7.7	6.4
- 25 ετών και άνω							
σε διακατομήτρια δολ. ΠΠΑ							
Ακαθάριστο εξωτερικό χρέος			0.038	0.321	0.578		
σε εκατομμύρια δολ. ΠΠΑ							
Ισοζύγιο πληρωμών				2026	2029	2706	
- Εξαγωγές αγαθών				-2181	-2234	-3404	
- Εισαγωγές αγαθών				-155	-205	-698	
- Εμπορικό ισοζύγιο				-55	-55	-13	
- Υπηρεσίες, καθαρές				8	9	-13	
- Εισόδημα, καθαρό				-86	-94	-614	
- Ισοζύγιο τρεχοεικών συναλλαγών				401	321	558	
- Ισοζύγιο κίνησης κεφαλαίων και χρηματοοικονομικών συναλλαγών (πλην αποθεματικών)				-308	-180	-231	
- Αποθεματικά στοιχεία ενεργητικού							

Ποσοστό πληθωρισμού: εκατοστιαία μεταβολή του ετήσιου μέσου όρου σε σχέση με το προηγούμενο έτος - ο δείκτης περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία δαπανών (τα στοιχεία βσιάζονται στους εθνικούς ΔΤΚ, που δεν είναι απόλυτα συγκρίσιμοι).

Δείκτες όγκου ακαθάριστης γεωργικής παραγωγής: οι δείκτες βσιάζονται σε αξιολόγηση όλων των επιμέρους προϊόντων της ακαθάριστης γεωργικής παραγωγής. Σταθερές τιμές 1989.

Ποσοστό ανεργίας (μεθοδολογία ΔΟΕ): η καταγεγραμμένη ανεργία ως ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Κρατικού Γραφείου Είρεσης Εργασίας. Αυτό το ποσοστό προκύπτει από την ΕΕΔ (έρευνα εργατικού δυναμικού), με βάση τους ακόλουθους ορισμούς και στατισίες του ΔΟΕ:

Εργατικό δυναμικό: απασχολούμενοι και άνεργοι κατά την έννοια των παρκακάτω ορισμών του ΔΟΕ.

Απασχολούμενοι: όλα τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω, τα οποία, κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς, εργάστηκαν τουλάχιστον μία ώρα έναντι μισθού ή άλλης αμοιβής ως υπάλληλοι, επιχειρηματίες, μέλη συνεταιρισμών ή συμβουθοίντα μέλη οικογένειας. Σημπεριλαμβάνονται τα μέλη των ενόπλων δυνάμεων και οι γυναίκες που βρίσκονται σε άδεια μητρότητας.

Άνεργοι: όλα τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω, τα οποία πληρούν ταυτόχρονα και τους τρεις όρους του σχετικού ορισμού του ΔΟΕ, ήτοι: (i) δεν έχουν εργασία· (ii) αναζητούν ενεργά εργασία· και (iii) είναι έτοιμα να αναλάβουν εργασία μέσα σε ένα δεκαπενθήμερο.

Ακαθάριστο εξωτερικό χρέος: τα στοιχεία για το χρέος λαμβάνονται από τις στατιστικές εξωτερικού χρέους του ΟΟΣΑ.

Ισοζύγιο πληρωμών: τα στοιχεία λαμβάνονται από τη βσίση δεδομένων του ΔΝΤ. Η συγκρισιμότητά τους με τις αντίστοιχες στατιστικές της ΕΕ δεν είναι απόλυτα εγγυημένη, αλλά το ισοζύγιο πληρωμών καταρτίζεται κυρίως σύμφωνα με τα πρότυπα του ΔΝΤ. Το εμπορικό ισοζύγιο καταρτίζεται σύμφωνα με τις αρχές του ισοζυγίου πληρωμών. Οι εξαγωγές και οι εισαγωγές εκφράζονται και οι δύο σε τιμές FOB. Το καθαρό εισόδημα περιλαμβάνει το άμεσο εισόδημα, το εισόδημα από τίτλους χαρτοφυλακίου και κάθε άλλο επενδυτικό εισόδημα, καθώς και το εισόδημα εξαρτημένης εργασίας. Το ισοζύγιο τρεχοεικών συναλλαγών καταρτίζεται σύμφωνα με τον ορισμό του 5ου εχειριδίου του ΔΝΤ. Οι μεταφορές κεφαλαίων δεν περιλαμβάνονται. Αποθεματικά στοιχεία ενεργητικού: σημαίνει τις μεταβολές των αποθεματικών κατά τη διάρκεια του έτους: το σύμβολο (+) δηλώνει αύξηση, ενώ το σύμβολο (-) μείωση των αποθεματικών.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

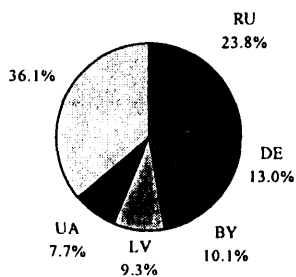
	1993	1994	1995	1996
Εισαγωγές και εξαγωγές (τρέχουσες τιμές)	σε εκατομμύρια δολ. ΠΠΑ			
- Εισαγωγές	2255.5	2351.7	3648.5	4404.5
- Εξαγωγές	2004.4	2030.4	2705	3279.8
- Εμπορικό ισοζύγιο	-251.2	-321.3	-943.5	-1124.8
Δείκτες όγκου εξωτερικού εμπορίου	προηγούμενο έτος = 100			
- Εισαγωγές				
- Εξαγωγές				
Διάρθρωση των εισαγωγών κατά SITC (τρέχουσες τιμές)	σε ποσοστό % των συνολικών εξαγωγών			
- (0+1) τρόφιμα και ζωντανά ζώα, ποτά και καπνός				
- 2 ακατέργαστα υλικά, μη εδύδιμα είδη				
- 3 ορυκτά καύσιμα και λιπαντικά				
- 4 ζωικά και φυτικά έλαια κ.λπ.				
- 5 χημικές ουσίες και συναφή προϊόντα				
- 6 μεταποιημένα αγαθά που ταξινομούνται κυρίως με βάση το υλικό				
- 7 μηχανήματα και εξοπλισμός μεταφορών				
- 8 διάφορα μεταποιημένα είδη				
Διάρθρωση των εξαγωγών κατά SITC (τρέχουσες τιμές)	σε ποσοστό % των συνολικών εισαγωγών			
- (0+1) τρόφιμα και ζωντανά ζώα, ποτά και καπνός				
- 2 ακατέργαστα υλικά, μη εδύδιμα είδη				
- 3 ορυκτά καύσιμα και λιπαντικά				
- 4 ζωικά και φυτικά έλαια κ.λπ.				
- 5 χημικές ουσίες και συναφή προϊόντα				
- 6 μεταποιημένα αγαθά που ταξινομούνται κυρίως με βάση το υλικό				
- 7 μηχανήματα και εξοπλισμός μεταφορών				
- 8 διάφορα μεταποιημένα είδη				
Δείκτες τιμών εξωτερικού εμπορίου	προηγούμενο έτος = 100			
- Εισαγωγές				
- Εξαγωγές				

Εισαγωγές και εξαγωγές (τρέχουσες τιμές): τα εμπορικά δεδομένα δεν περιλαμβάνουν τις άμεσες επανεξαγωγές, το εμπόριο υπηρεσιών και το εμπόριο με ελεύθερες τελωνειακές ζώνες, καθώς επίσης τις άδειες εκμετάλλευσης, την τεχνολογία και τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Τα στοιχεία βασίζονται στο γενικό εμπορικό σύστημα και αναθεωρούνται τακτικά. **Εμπορικές ταξινομήσεις:** Η Λιθουανία χρησιμοποιεί την ταξινόμηση προϊόντων σύμφωνα με τη **Συνδυασμένη Ονοματολογία**. Οι εισαγωγές καταγράφονται σε τιμές CIF, ενώ οι εξαγωγές σε τιμές FOB.

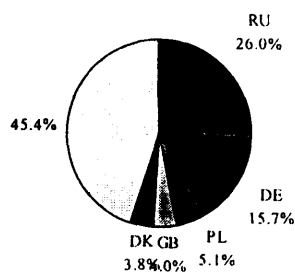
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

	1993		1994		1995		1996	
Διάρθρωση των εισαγωγών κατά κύριες χώρες (τρέχουσες τιμές)								
σε ποσοστό % των συνολικών εισαγωγών								
1ος εταίρος	RU	53.7	RU	39.3	RU	31.2	RU	26
2ος εταίρος	DE	9.7	DE	13.8	DE	14.3	DE	15.7
3ος εταίρος	UA	6.2	UA	5	PL	4.2	PL	5.1
4ος εταίρος	BY	3.3	PL	4	UA	3.7	GB	4
5ος εταίρος	DK	2.4	BY	3.8	BY	3.6	DK	3.8
άλλοι		24.7		34.1		43		45.4
Διάρθρωση των εξαγωγών κατά κύριες χώρες (τρέχουσες τιμές)								
σε ποσοστό % των συνολικών εξαγωγών								
1ος εταίρος	RU	33.1	RU	28.2	RU	20.4	RU	23.8
2ος εταίρος	UA	11.2	DE	11.5	DE	14.4	DE	13
3ος εταίρος	BY	7.4	LV	8.4	BY	10.8	BY	10.1
4ος εταίρος	LV	7.3	BY	6.5	UA	7.5	LV	9.3
5ος εταίρος	PL	7	UA	6.1	LV	7.1	UA	7.7
άλλοι		34		39.3		39.8		36.1

Structure of export by main partners in 1996

Structure of import by main partners in 1996

Structure of export by main partners in 1996 = Διάρθρωση των εξαγωγών κατά κύριους εταίρους το 1996
 Structure of import by main partners in 1996 = Διάρθρωση των εισαγωγών κατά κύριους εταίρους το 1996

BY	Λευκορωσία	LV	Λετονία
DE	Γερμανία	PL	Πολωνία
DK	Δανία	RU	Ρωσική Ομοσπονδία
GB	Ηνωμένο Βασίλειο	UA	Ουκρανία

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

	1991	1992	1993	1994	1995
Πληθυσμός την 1η Ιανουαρίου	σε χιλιάδες				
	3736.5	3746.9	3736.5	3723.97	3717.7
Ποσοστό του πληθυσμού κατά ηλικία (την 1η Ιανουαρίου 1995)	σε ποσοστό % του συνολικού πληθυσμού				
0 - 14 ετών					21.9
15 - 24 ετών					14.6
25 - 44 ετών					29.5
45 - 64 ετών					22.1
65 ετών και άνω					11.8
	συνολικός αριθμός				
Γεννήσεις ζώντων	56219	53617	46727	42832	
Θάνατοι	41013	41455	46107	46486	
Θάνατοι βρεφών					
- Κάτω του 1 έτους	806	887	746	603	
- Γεννήσεις θνησιγενών	408	434	370	297	
Γάμοι	34241	30112	23709	23337	
Διαζύγια	15250	13981	13884	11061	
	ανά χιλιάδες πληθυσμού				
Ακαθάριστο ποσοστό γάμων	9.2	8.02	6.36	6.3	6.0
Ακαθάριστο ποσοστό διαζυγίων	4.06	3.72	3.72	3.0	2.8
Ποσοστό φυσικής αύξησης	4.05	3.25	0.16	-1	
Ποσοστό καθαρής μετανάστευσης	-1.41	-5.91	-3.51	-0.7	
Συνολικό ποσοστό αύξησης πληθυσμού	2.64	-2.66	-3.35	-1.7	
Συνολικό ποσοστό γονιμότητας	1.97	1.89	1.67	1.54	
Ποσοστό βρεφικής θνησιμότητας	14.34	16.54	15.97	14.08	12.5
Ποσοστό πρόωρης εμφυϊκής θνησιμότητας	7.21	8.03	7.86	6.89	
Προσδοκώμενη διάρκεια ζωής	κατά τη γέννηση				
- Άνδρες					63.6
- Γυναίκες					75.2
Προσδοκώμενη διάρκεια ζωής	σε ηλικία 65 ετών				
- Άνδρες					12.9
- Γυναίκες					16.9

Γάμοι και διαζύγια: τα ποσοστά επανυπολογίστηκαν με παρονομαστή τον πληθυσμό των μόνιμων κατοίκων ημεδαπής.

Καθαρή μετανάστευση: τα συνολικά ποσοστά μετανάστευσης υπολογίστηκαν ως το αποτέλεσμα που προκύπτει από τη συνολική μεταβολή μείον τη φυσική αύξηση. Ωστόσο, τα στοιχεία αυτά δεν αντιπροσωπεύουν τα πραγματικά μεγέθη των αφίξεων και αναχωρήσεων από και προς τις Δημοκρατίες της πρώην ΕΣΣΔ λόγω της χρήσης διαφορετικών μεθόδων για τους σχετικούς με τη μετανάστευση υπολογισμούς.

ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

	1993	1994	1995	1996
Ποσοστό οικονομικής δραστηριότητας (μεθοδολογία ΔΟΕ)	σε ποσοστό % των ατόμων ηλικίας άνω των 15 ετών			
	65.3	61.1	61.4	62.3
Μέση απασχόληση	σε χιλιάδες			
	1778.2	1675	1643.6	1659
Ποσοστό ανεργίας (μεθοδολογία ΔΟΕ)	σε ποσοστό % του εργατικού δυναμικού			
- σύνολο	3.5	4.5	7.3	6.2
- κάτω των 25 ετών	3.5	4.3	5.9	5.1
- 25 ετών και άνω	3.5	4.5	7.7	6.4
Καταγεγραμμένη ανεργία (τέλος της περιόδου)	σε ποσοστό % του οικονομικά ενεργού πληθυσμού			
	3.5	4.5	7.3	6.2

	1993	1994	1995	1996
Δείκτες μέσης αμειβόμενης απασχόλησης κατά τάξεις NACE	προηγούμενο έτος = 100			
- Γεωργία, θήρα, δασοκομία και αλιεία	110.2	97.7	100.1	102.2
- Ορυχεία και λατομεία	66.7	100	97.5	89.7
- Μεταποιητικές βιομηχανίες	84.1	80	90	95.3
- Παραγωγή και διανομή ηλεκτρικής ενέργειας, φησικού αερίου και ύδατος	109.5	112.9	112.2	100
- Κατασκευές	74.9	87.5	103.4	100.8
- Μεταφορά, αποθήκευση και επικοινωνία	80.6	92.2	103.3	98.8
Δείκτες μηνιαίων αμοιβών και μισθών				
- πραγματικοί	61	114.2	103.2	104.0
- ονομαστικοί	311.2	196.6	144	129.6

Ποσοστό ανεργίας (μεθοδολογία ΔΟΕ): η καταγεγραμμένη ανεργία ως ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Κρατικού Γραφείου Έρευνας Εργασίας. Αυτό το ποσοστό προκύπτει από την ΕΕΔ (έρευνα εργατικού δυναμικού), με βάση τους ακόλουθους ορισμούς και σιτισάσεις του ΔΟΕ:

Εργατικό δυναμικό: απασχολούμενοι και άνεργοι κατά την έννοια των παρικατάω ορισμών του ΔΟΕ.

Απασχολούμενοι: όλα τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω, τα οποία, κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς, εργάστηκαν τουλάχιστον μία ώρα έναντι μισθού ή άλλης αμοιβής ως υπάλληλοι, επιχειρηματίες, μέλη συνεταιρισμών ή συμβουθοούνται μέλη οικογένειας. Συμπεριλαμβάνονται τα μέλη των ενόπλων δυνάμεων και οι γυναίκες που βρίσκονται σε άδεια μητρότητας.

Άνεργοι: όλα τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω, τα οποία πληρούν ταυτόχρονα και τους τρεις όρους του σχετικού ορισμού του ΔΟΕ, ήτοι: (i) δεν έχουν εργασία· (ii) αναζητούν ενεργά εργασία· και (iii) είναι έτοιμα να αναλάβουν εργασία μέσα σε ένα δεκαπενθήμερο.

Καταγεγραμμένη ανεργία (τέλος της περιόδου): εκατοστιαίο ποσοστό των καταγεγραμμένων ανέργων σε σχέση με το μη στρατιωτικό οικονομικά ενεργό πληθυσμό, με βάση τη δειγματοληπτική έρευνα εργατικού δυναμικού. Η καταγεγραμμένη ανεργία καλύπτει τα άτομα που αναζητούν εργασία μέσω τοπικού γραφείου έρευνας εργασίας στην περιοχή στην οποία ζουν.

Δείκτες μηνιαίων αμοιβών και μισθών: οι ονομαστικοί μισθοί αναφέρονται στους καθαρούς ονομαστικούς μισθούς.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Κρατικός προϋπολογισμός	σε εκατομμύρια εθνικού νομίσματος					
- Ενοποιημένο εισόδημα κεντρικής διοίκησης		133.3		2688.1	4031.9	5661.1
- Επιχορηγήσεις		0.5		5.5	2.2	0
- Ενοποιημένες δαπάνες κεντρικής διοίκησης		120		2475.3	4292.1	6079.1
- Ενοποιημένες δαπάνες δημοσίου		139.2		3253	5660.1	7860.4
- Ενοποιημένο έλλειμμα / πλεόνασμα κεντρικής διοίκησης		13.8		218.3	-258	-418
- Έλλειμμα / πλεόνασμα δημοσίου		17.4		244	-282.8	-384.5
Κρατικός προϋπολογισμός	σε ποσοστό % του καθαρού εγχώριου προϊόντος					
- Ενοποιημένες δαπάνες κεντρικής διοίκησης				22.3	25.3	27.4
- Ενοποιημένες δαπάνες δημοσίου				29.3	33.3	35.4
- Ενοποιημένο έλλειμμα / πλεόνασμα κεντρικής διοίκησης				2.0	-1.5	-1.9
- Έλλειμμα / πλεόνασμα δημοσίου				2.2	-1.7	-1.7

Κρατικός προϋπολογισμός: Αντά τα στοιχεία αφορούν την κεντρική διοίκηση και το δημόσιο.

Επισυνάπτονται πίνακες εργασιών που δείχνουν πώς υπολογίστηκαν οι ενοποιημένες δαπάνες και το πλεόνασμα/έλλειμμα του δημοσίου με βάση τα στοιχεία που δημοσιεύονται στην *Επετηρίδα Δημοοικονομικών Στατιστικών (1996)* του ΔΝΤ (*GFSY*). περιλαμβάνεται επίσης η παρουσίαση της χώρας στην *GFSY*.

Επειδή η *GFSY* δεν περιέχει στατιστικές για το δημόσιο, αλλά για τα μεμονωμένα επίπεδα διοίκησης χωριστά, οι ενοποιημένες σειρές που παρουσιάζονται εδώ ελήφθησαν από στοιχεία της κεντρικής και τοπικής διοίκησης και αναπροσαρμόστηκαν μέσω ενοποίησης των επιμέρους διακυβερνητικών μεταβιβάσεων.

Παρά το γεγονός ότι οι στατιστικές καλύπτουν τα στοιχεία για την κεντρική και τοπική διοίκηση που δημοσιεύονται στην *GFSY*, η κάλυψη μπορεί να μην είναι εξαντλητική εάν μερικές μονάδες κεντρικής ή τοπικής διοίκησης δεν συμπεριλαμβάνονται σ' αυτήν. Ένα μέτρο της διεξοδικότητας της κάλυψης μπορεί να ληφθεί με την σύγκριση, στην *GFSY*, της σημείωσης για την κάλυψη των δεδομένων για τις μεμονωμένες χώρες με τον κατάλογο μονάδων κεντρικής και τοπικής διοίκησης.

Πρέπει να σημειωθεί ότι το έλλειμμα / πλεόνασμα που χρησιμοποιείται εδώ είναι ίσο με το εισόδημα και τις επιχορηγήσεις μείον τις δαπάνες και δεν λαμβάνει υπόψη το δανεισμό μείον τις αποπληρωμές (βλ. κατωτέρω).

Η παρουσίαση των διακυβερνητικών μεταβιβάσεων στους συνημμένους πίνακες περιορίζεται στις τρέχουσες μεταβιβάσεις και τις μεταφορές κεφαλαίων, που αποτελούνται από τις επιχορηγήσεις και τις τρέχουσες επιδοτήσεις και επιδοτήσεις κεφαλαίου μεταξύ των διαφόρων επιπέδων διοίκησης. Άλλα είδη συναλλαγών που πραγματοποιούνται μεταξύ των κυβερνητικών επιπέδων, όπως οι πληρωμές των φόρων και των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης των εργαζομένων και οι αμοιβές αγοράς αγαθών και υπηρεσιών, δεν κατατάσσονται κανονικά ως διακυβερνητικές μεταβιβάσεις και δεν έχουν ληφθεί υπόψη στη διαδικασία ενοποίησης. Τέλος, δεν είναι σαφές εάν η απουσία δεδομένων για τις τρέχουσες μεταβιβάσεις και τις μεταφορές κεφαλαίων πρέπει να αποδοθεί στην απουσία μεταβιβάσεων ή στην έλλειψη στοιχείων. σε όλες τις περιπτώσεις, η απουσία πληροφοριών για τις μεταβιβάσεις θεωρείται ότι αντιπροσωπεύει μηδενικές μεταβιβάσεις.

α. Οι κρατικές δαπάνες αποτελούνται από τις δαπάνες που πραγματοποιούνται σε μετρητά το δημόσιο για τρέχοντα και κεφαλαιουχικά αγαθά και υπηρεσίες, πληρωμές τόκων, τρέχουσες μεταβιβάσεις και μεταφορές κεφαλαίων. δεν περιλαμβάνονται, όμως, οι συναλλαγές που δεν πραγματοποιούνται σε μετρητά.

β. Το έλλειμμα / πλεόνασμα είναι ίσο με το εισόδημα σε μετρητά και τις επιχορηγήσεις σε μετρητά μείον τις δαπάνες σε μετρητά. Αυτή η μέτρηση του ελλείμματος / πλεονάσματος διαφέρει από αυτήν που χρησιμοποιείται στις *GFS*, η οποία ισούται με το εισόδημα σε μετρητά και τις επιχορηγήσεις σε μετρητά, μείον τις δαπάνες σε μετρητά, μείον τον καθαρό δανεισμό. Αυτός ο αποκλεισμός του καθαρού δανεισμού (που σπάνιαται, στη μεθοδολογία *GFS*, σε πράξεις επί χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και παθητικού που πραγματοποιούνται μάλλον για ειδικούς λόγους πολιτικής, παρά για λόγους ρευστότητας) φέρνει τη μέτρηση του ελλείμματος / πλεονάσματος που παρουσιάζεται εδώ πιο κοντά στην έννοια της καθαρής δανειοληψίας / καθαρής δανειοδότησης των εθνικών λογαριασμών. Επίσης, ως αποτέλεσμα αυτού του αποκλεισμού, τα έσοδα από ιδιωτικοποιήσεις (που τιξινομούνται ως επιστροφές στη μεθοδολογία *GFS*) δεν λαμβάνονται υπόψη στον υπολογισμό του ελλείμματος / πλεονάσματος που παρουσιάζεται στους συνημμένους πίνακες (και επομένως δεν μειώνουν το έλλειμμα).

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Νομισματικά μεγέθη	Δισεκατομμύρια (10 ⁹) δολάρια ΗΠΑ						
- Νομισματικό μέγεθος M1				0.45	0.62	0.88	0.91
- Οικονομικό χρήμα				0.24	0.47	0.55	0.49
Συνολικά αποθέματα (δεν περιλαμβάνεται ο χρυσός, τέλος της περιόδου)	Εκκατομμύρια (10 ⁶) δολάρια ΗΠΑ						
				350.35	525.45	757.07	777.21
Μέσα βραχυπρόθεσμα επιτόκια	% το χρόνο						
- επιτόκιο δανεισμού				91.9	62.3	27.1	16
- επιτόκιο καταθέσεων				48.7	27.4	8.4	6
Επίσημο προεξοφλητικό επιτόκιο (τέλος της περιόδου)							
Συναλλαγματικές ισοτιμίες δολαρίου ΗΠΑ	1 δολ. ΗΠΑ = ... LTL						
Μέσος όρος της περιόδου			1.773	4.344	3.978	4	4
Τέλος της περιόδου			3.79	3.9	4	4	4
Συναλλαγματικές ισοτιμίες ECU	1 ECU = ... LTL						
Μέσος όρος της περιόδου			2.787	5.675	5.820	6.876	6.364
Τέλος της περιόδου			2.147	4.846	4.893	5.257	5.012

Νομισματικά μεγέθη (τέλος της περιόδου): Χρήμα (M1): περιλαμβάνει τις καταθέσεις όψεως και το νόμισμα (χρήμα) που βρίσκεται έξω από τις τράπεζες. **Οικονομικό χρήμα:** περιλαμβάνει τις προθεσμιακές καταθέσεις, τις καταθέσεις ταμειολογίου και τις καταθέσεις σε ξένο νόμισμα. Προθεσμιακές καταθέσεις σε εθνικό νόμισμα, σε μετατρέψιμο νόμισμα ή σε μη μετατρέψιμο ξένο νόμισμα. Η EUROSTAT έχει μετατρέψει τα εθνικά νομίσματα σε δολάρια ΗΠΑ εφαρμόζοντας τις ετήσιες συναλλαγματικές ισοτιμίες τέλους περιόδου του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

Μέσα βραχυπρόθεσμα επιτόκια: τα δεδομένα λαμβάνονται από τις μηνιαίες διεθνείς χρηματοοικονομικές στατιστικές (ΔΧΣ) του ΔΝΤ. Τα μέσα βραχυπρόθεσμα επιτόκια δανεισμού και καταθέσεων αφορούν τους μέσους όρους της περιόδου. Τα **επιτόκια δανεισμού** αντιστοιχούν γενικά στα μέσα επιτόκια που χρεώνονται για τα δάνεια που χορηγούνται από τις τράπεζες που υποβάλλουν στοιχεία. Τα **επιτόκια καταθέσεων** αντιστοιχούν στα μέσα επιτόκια καταθέσεων όψεως και προθεσμιακών καταθέσεων ή στα μέσα επιτόκια προθεσμιακών καταθέσεων. Αυτά τα επιτόκια μπορεί να μην είναι απόλυτα συγκρίσιμα μεταξύ των επιμέρους χωρών, στο βαθμό στον οποίο η αντιπροσωπευτική αξία των τραπεζών αναφορικά και τα σκεπτήματα στάθμησης ποικίλλουν.

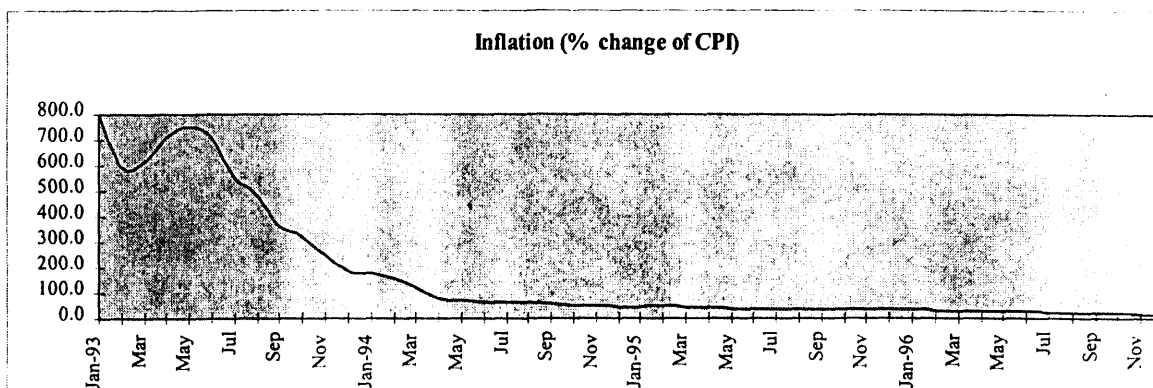
Συνολικά αποθέματα (δεν περιλαμβάνεται ο χρυσός, τέλος της περιόδου): οι στατιστικές για τα επίσημα συναλλαγματικά αποθέματα λαμβάνονται από τις μηνιαίες διεθνείς χρηματοοικονομικές στατιστικές (ΔΧΣ) του ΔΝΤ. Τα συνολικά αποθέματα (μη περιλαμβανομένου του χρυσού) ορίζονται ως το σύνολο των ξένων νομισμάτων (συναλλαγμα) που κατέχουν οι κεντρικές τράπεζες και των λοιπών (ακαθάριστων) απαιτήσεων έναντι μη μόνιμων κατοίκων ημεδαπής. Αυτός ο ορισμός αποκλείει τις απαιτήσεις έναντι μόνιμων κατοίκων ημεδαπής που εκφράζονται σε ξένο νόμισμα. Σύμφωνα με τον ορισμό, τα επίσημα συναλλαγματικά αποθέματα υπολογίζονται με βάση τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τιμές της αγοράς, που ισχύουν στο τέλος της υπό εξέταση περιόδου. Τα συνολικά αποθέματα (μη περιλαμβανομένου του χρυσού) που δημοσιεύονται στις ΔΧΣ μπορεί να διαφέρουν από τα στοιχεία που δημοσιεύονται από τις εθνικές αρχές. Μερικοί παράγοντες που συμβάλλουν στην εμφάνιση πιθανών διαφορών είναι η αξιολόγηση της αποθεματικής θέσης στο Ταμείο και η διαφορετική αντιμετώπιση των απαιτήσεων σε μη μετατρέψιμο νόμισμα.

Συναλλαγματικές ισοτιμίες δολαρίου ΗΠΑ: συναλλαγματικές ισοτιμίες του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, όπως παρουσιάζονται στην έκδοση: "Statistiques Financières Internationales".

ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ (μεταβολές σε διάστημα 12 μηνών)

Εκατοστιαία μεταβολή των ΔTK κατά τον τρέχοντα μήνα σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του προηγούμενου έτους (τ / τ-12)

	Ιαν.	Φεβρ.	Μάρτ.	Απρ.	Μάιος	Ιούνιος	Ιούλιος	Αύγ.	Σεπτ.	Οκτ.	Νοέμβρ.	Δεκ.
1993	797.9	594.9	613.6	708.8	753.5	707.1	553.2	477.0	364.5	319.2	247.0	188.6
1994	176.3	158.1	119.5	78.5	68.4	61.9	60.7	62.8	59.8	53.1	48.4	45.1
1995	46.4	47.8	45.1	44.9	39.3	37.7	38.5	36.1	35.7	36.3	37.2	35.7
1996	32.4	30.4	31.6	31.4	28.8	28.1	24.9	24.3	22.3	18.6	15.0	13.1

Inflation (% change of CPI) = Πληθωρισμός (μεταβολή % του ΔTK)

Jan-95 = Ιαν.-95

Feb = Φεβρ.

Mar = Μάρτ.

Apr = Απρ.

May = Μάιος

Jun = Ιούν.

Jul = Ιουλ.

Aug = Αύγ.

Sep = Σεπτ.

Oct = Οκτ.

Nov = Νοέμβρ.

Dec = Δεκ.

Jan-96 = Ιαν.-96

Πληθωρισμός (μεταβολές σε διάστημα 12 μηνών): τα ποσοστά πληθωρισμού (μεταβολές σε διάστημα 12 μηνών) ονίστανται στην εκατοστιαία μεταβολή των ΔTK κατά τον τρέχοντα μήνα σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του προηγούμενου έτους. Τα ποσοστά πληθωρισμού βασίζονται στους εθνικούς ΔTK, οι οποίοι δεν είναι απόλυτα συγκρίσιμοι ούτε μεταξύ των επιμέρους υποψήφιας χωρών ούτε με τους Ενιαρμονισμένους Δείκτες Τιμών Καταναλωτή της ΕΕ (χρησιμοποίηση διαφορετικών μεθόδων, εννοιών και πρακτικών για τον υπολογισμό των ΔTK).

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

	1993	1994	1995	1996
Διάθροση του ΑΕγχΠ κατά οικονομικές δραστηριότητες (NACE, τρέχουσες τιμές)	σε ποσοστό % του ισοδύναμου εγχώριου προϊόντος			
- Ορυχεία και λατομεία				
- Μεταποιητικές βιομηχανίες	24.8	23.1	25.9	25.2
- Παραγωγή και διανομή ηλεκτρικής ενέργειας, φυσικού αερίου και ύδατος	5.6	2.7	3	3.1
Δείκτες όγκου βιομηχανικής παραγωγής κατά τάξεις NACE	προηγούμενο έτος = 100			
- Σύνολο		73.4	105.3	103.7
- Ορυχεία και λατομεία				
- Μεταποιητικές βιομηχανίες	65.3	70.2	100.9	101.3
- Παραγωγή και διανομή ηλεκτρικής ενέργειας, φυσικού αερίου και ύδατος		88.4	121.9	110.8

ΥΠΟΔΟΜΗ

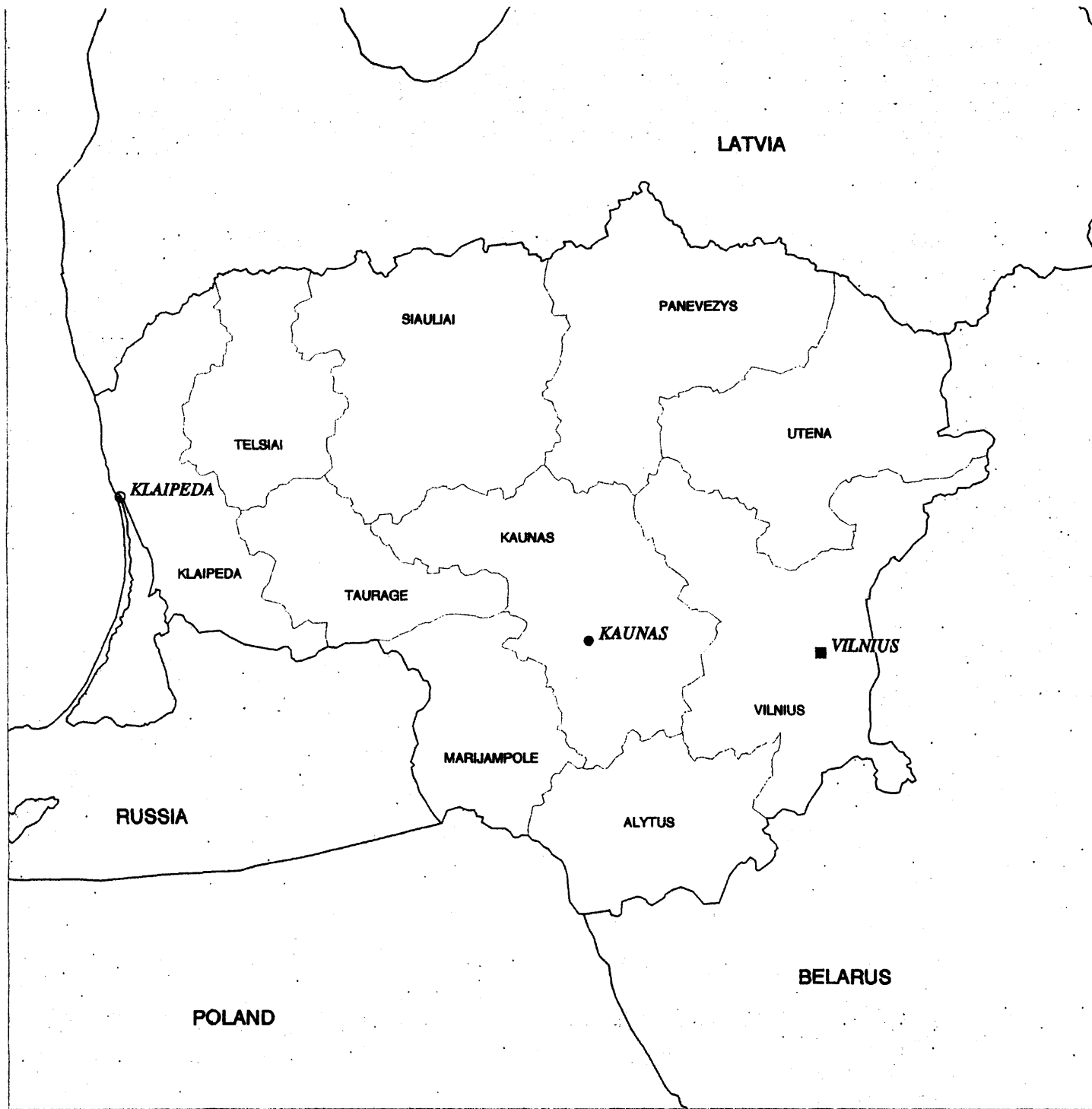
	1985	1990	1995	1996
	Σε χλμ. ανά 1000 km ²			
Σιδηροδρομικό δίκτυο			40.8	39.8
	Χιλιόμετρα			
Μήκος αυτοκινητοδρόμων	318	421	394	404
	χιλιόμετρα			
Αριθμός κατοίκων ανά επιβατικό αυτοκίνητο	10.7	7.8	5.4	

ΓΕΩΡΓΙΑ

	1992	1993	1994	1995	1996
Εδαφική έκταση κατά κατηγορίες χρήσης γης	σε χιλιάδες εκτάρια				
- σύνολο	6530.1	6530.1	6530.1	6530.1	6530.1
- γεωργική γη	3524	3519.3	3513	3506.8	3504
- δάση		1972.7	1975.5	1990.2	1978.8
- αροτραίες γαίες	3007.9	2979.9	2958.3	2946.8	2567.9
- μόνιμα λιβάδια και βοσκότοποι	459.8	473.6	495.9	500.5	500.5
Γεωργική γη κατά νομικό καθεστώς	σε ποσοστό % της γεωργικής γης				
- κρατική επιχείρηση		31.3	26.6	25.4	24.5
- συνεταιρισμοί		1310.4	935.4	679	547.7
- άλλη		2177.6	2551	2802.4	2931.8

	1992	1993	1994	1995	1996
Μερίδιο του ΑΕγχΠ	σε ποσοστό % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος				
- Γεωργία, θήρα, δασοκομία και αλιεία (NACE A+B)		11.1	7.4	9.4	11.4
Δείκτες όγκου ακαθάριστης γεωργικής παραγωγής	πρωτογενή έτος = 100				
Κύριες καλλιέργειες με βάση την έκταση	σε χιλιάδες εκτάρια				
- δημητριακά	1134	1268.4	1194.5	1026.7	1084
εκ των οποίων: σίτος	283.5	375.5	270	260.6	351.7
- πατάτες	114	122	117	125	126
- ζαχαρότευτλα	33	35	27	24	32
- κτηνοτροφικά τεύτλα	56	54	55	65	54
Κύριες καλλιέργειες με βάση την παραγωγή (απόδοση)	σε εκατόκιλα / εκτάριο				
- δημητριακά	19.4	21.1	17.6	18.5	
εκ των οποίων: σίτος	29.4	23.7	20.4	24.5	
- πατάτες	94.9	145.4	94.1	128	
- ζαχαρότευτλα	190.6	246.5	173.5	283.7	
- κτηνοτροφικά τεύτλα	251.8	371.4	239.4	338.8	

	1992	1993	1994	1995	1996
Πωλήσεις ή προμήθεια ζώων με προορισμό την σφαγή	σε χιλιάδες τόνους βάρους ζώντος ζώου				
- χοίροι		30.1	23.5	32.5	45.0
- βοοειδή		195.4	116.7	90.2	103.9
- πουλερικά		13.2	15.8	20.7	20.4
Ένταση εκτροφής ζωικού κεφαλαίου (τέλος της περιόδου)	κεφάλαι ανά 1000 εκτάρια γεωργικής γης				
- βοοειδή		426	386	319	315
- εκ των οποίων: αγελάδες		208	206	175	176
- πρόβατα		14	13	10	8
Χοίροι	κεφάλαι ανά 1000 εκτάρια αροτραίας γης				
- χοίροι		434.6	499.9	452.2	400.5

Lithuania

1995

Legend:

- Country boundary
- Region boundary

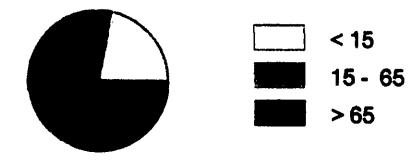
COUNTRY NAME
REGION NAME
CITY NAME

Selected major settlements:

- (1 000 inhabitants)
- 200 - 250
 - 250 - 500
 - 500 - 1 000
 - > 1 000

General information about the country:

Age groups (in years):

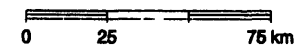
Living standard (in 1993): ECU 585
 (GDP per capita)

Area: 65 300 km²

Administrative regions: 10 provinces

Population: 3 712 500

Source: Lithuanian Department of Statistics
 Cartography and geographic information management: GISOC

ISSN 0254-1483

COM(97) 2007 τελικό

ΕΓΓΡΑΦΑ

GR

11 01 06

Αριθ. καταλόγου : CB-CO-97-375-GR-C

ISBN 92-78-22872-9

Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

L-2985 Λουξεμβούργο

134